

İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI
MÜZİK EĞİTİMİ BİLİM DALI

MÜZİK EĞİTİMİNİN
ORTAÖĞRETİM ÖĞRENCİLERİNİN ŞİDDET EĞİLİMLERİNE ETKİSİ

DOKTORA TEZİ

Hazırlayan
Taner ULUÇAY

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Ersan ÇİFTCİ

Malatya
2012

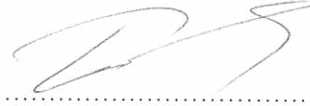
KABUL VE ONAY SAYFASI

Taner ULUÇAY tarafından hazırlanan; “Müzik Eğitiminin Ortaöğretim Öğrencilerinin Şiddet Eğilimlerine Etkisi” başlıklı bu çalışma 28 Nisan 2012 tarihinde yapılan sınav sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından DOKTORA BİTİRME TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Prof. Cemal YURGA
BAŞKAN

Prof. Dr. Turan SAĞER
ÜYE

Prof. Dr. Mustafa Hilmi BULUT
ÜYE

Prof.. Dr. Feridun MERTER
ÜYE

Y. Doç. Dr. Ersan ÇİFTÇİ
DANIŞMAN

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

O N A Y

...../...../ 2012
Prof. Dr. Celal ÇAKAN
Enstitü Müdürü

ONUR SÖZÜ

Yrd. Doç. Dr. Ersan ÇİFTÇİ’ danışmanlığında doktora tezi olarak hazırladığım **Müzik Eğitiminin Ortaöğretim Öğrencilerinin Şiddet Eğilimlerine Etkisi** başlıklı bu çalışmanın bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın tarafımdan yazıldığını ve yararlandığım bütün yapıtların hem metin içinde hem de kaynakçada yöntemine uygun biçimde gösterilenlerden oluştuğunu belirtir, bunu onurumla doğrularım.

Taner ULUÇAY

ÖN SÖZ

Şiddet Eğilimi, insanlık ile birlikte doğmuş, tarih boyunca var olmuş, gelecekte de var olacak ve farklı disiplinler tarafından üzerinde çalışmalar yapılacak bir olgudur. Bu çalışmada şiddet eğiliminin en yüksek düzeyde varlığını gösterdiği ortaöğretim öğrencileri üzerinde çalışılmıştır. Şiddete eğilimin azaltılabilmesi için sanat eğitimi temelinde müzik eğitiminin etkin bir araç olarak kullanılabileceği noktasından hareketle çalışma şekillendirilmiştir. Çalışma sürecinde Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi Müzik Bölümü öğrencileri ile Genel Lise öğrencileri üzerinde şiddet eğilim düzeyini ve müzik yaşantısı durumunu belirlemek amacıyla araştırma yapılmıştır.

Burada öncelikle hem doktora tez danışmanlığımı yürüten, hem de akademisyenlik hayatımda her zaman yanımda olan ve desteğini her zaman bana hissettiren Yrd. Doç. Dr. Ersan ÇİFTÇİ hocama en içten teşekkürlerimi sunuyorum.

Lisans eğitimimden bu güne akademik yaşantımın her anında desteğini hissettiğim değerli hocam Prof. Cemal YURGA'ya sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Doktora tez çalışmam sürecinde her türlü yorum, öneri ve eleştirileri ile çalışmamın doğru yönde şekillenmesini sağlayan ve bilimsel yönden eksiklerimi görmemi sağlayan kıymetli hocam Prof. Dr. Feridun MERTER'e tüm içtenliğimle teşekkürlerimi sunarım.

Hem lisans döneminde ders aldığım hem de yüksek lisans tez danışmanlığımı yürüten, beni akademik yaşantı ile tanıştıran ve yaşantıma yön vermemi sağlayan değerli hocam Prof. Dr. Turan SAĞER'e en içten teşekkürlerimi sunuyorum.

Doktora tez konumu seçme aşamamdan bu güne kadar çalışmamın her aşamasında yardım ve desteklerini üzerimden eksik etmeyen ve birlikte çalışmaktan büyük bir gurur duyduğum kıymetli hocam Yrd. Doç. Dr. Orhan TAŞKESEN'e sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Lisans öğrenimimden bu güne dostluğu ve yardımseverliği ile teşekkür edemeden geçemeyeceğim kişiler arasında değerli arkadaşım Arş. Gör. Zeynep KAYA da yer almaktadır.

Önem dereceleri kelimeler ile ifade edilemeyen, benim bugünlere gelmemi ve her türlü fedakârlıklar ile yaşamımı şekillendirmemi sağlayan sevgili anne ve babama, hayatıma girdiği günden bu yana sevgisi ile hayatımı güzelleştiren, hem maddi hem de manevi desteği ile çalışmamı gerçekleştirmemi sağlayan değerli eşim Arş. Gör. Melike ULUÇAY' a sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum.

Malatya, 2012

Taner ULUÇAY

ÖZET

MÜZİK EĞİTİMİNİN ORTAÖĞRETİM ÖĞRENCİLERİNİN ŞİDDET EĞİLİMLERİNE ETKİSİ

ULUÇAY, Taner

Doktora, Müzik Eğitimi Bilim Dalı

Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. Ersan ÇİFTCİ

2012

Bu araştırmanın amacı; ”15–18 yaş aralığında yer alan, öğrenim gördüğü ortaöğretim kurumunda müzik eğitimi almış ve almamış olan lise öğrencilerinin şiddet eğilimleri üzerinde **Müzik Eğitimi**’nin etkisi var mıdır?” sorusuna cevap aramaktır.

Bu çalışma; bağımlı değişken olarak öğrencilerin şiddet eğilimlerinin, bağımsız değişken olarak öğrencilerin okul türü, müzik eğitimi ve müzik yaşantı durumlarının test edildiği bir çalışmadır.

Bu çalışma; yoğun müzik eğitimi alan Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi Müzik Bölümü öğrencileri ile yoğun müzik eğitimi almayan Genel Lise öğrencilerinin şiddet eğilim düzeyleri ile müzikal yaşantıları arasındaki ilişkinin araştırılması sonucunda elde edilen bulguların; milli eğitim sistemi, okul yapılanması, gelecekte yapılacak çalışmalara ışık tutması ve barış temelli bir toplum oluşması amacıyla kullanılabilirliği bakımından önem taşımaktadır.

Araştırmada İstanbul, İzmir, Mersin, Ankara, Trabzon, Erzincan, Adıyaman illerinde 2010-2011 eğitim-öğretim yılında öğrenim gören güzel sanatlar ve spor liselerinin müzik bölümü ve genel lise 9, 10, 11, 12. sınıf öğrencilerine Müzik Yaşantısı Anketi ve Şiddet Eğilim Ölçeği uygulanması ile gerekli veriler elde edilmiştir.

Araştırmada tarama modeli kullanılmıştır. Türkiye ortaöğretim kurumlarından Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi (GSSL) müzik bölümü öğrencileri ile Genel Lise öğrencileri arasındaki şiddet eğiliminin ölçüldüğü ve müzik eğitiminin öğrencilerin şiddet eğilimlerine etkisini ortaya koymak üzere yapılan bu çalışma, İlişkisel Tarama modeline uygun bir çalışmadır. Araştırmanın evrenini, Türkiye’de 2010–2011 eğitim-öğretim yılında öğrenim

gören 89 Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi Müzik bölümü öğrencileri (5800 öğrenci) ile 3327 Genel Lise (2002076 öğrenci) öğrencileri oluşturmaktadır (Milli Eğitim İstatistikleri, Örgün Eğitim, 2011).

Araştırmanın örneklemini 2010–2011 eğitim-öğretim yılında eğitim-öğretim yürüten, Türkiye’nin yedi farklı bölgesinde yer alan 7 güzel sanatlar lisesi müzik bölümü öğrencileri ile aynı illerde yer alan 7 genel lise öğrencileri oluşturmaktadır. İllerin ve okulların belirlenmesinde seçkisiz (basit, tesadüfi) örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Seçkisiz örnekleme temel alınan birimlerin örnekleme için seçilme olasılıkları eşittir (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz, Demirel, 2011: 99).

Örnekleme hesaplanırken Karatay (2007) tarafından verilmiş olan örnekleme hesaplama formülü kullanılmış ve elde edilen sonuçlar, Karatay tarafından verilmiş olan evren-örneklem tablosundaki $\pm 5\%$ hata payı ile alınabilecek örnekleme sayıları ile karşılaştırılmıştır.

Veri toplama aracı olarak; Göka, Bayat, Türkçapar, tarafından 1995 yılında Milli Eğitim Bakanlığı adına yapılan ”Orta öğrenim kurumunda okuyan öğrencilerin saldırganlık ve şiddet eğilimleri” başlıklı çalışmada kullanılmak üzere geliştirilmiş ve 1997 yılında Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu tarafından yapılmış olan ”Aile içinde ve toplumsal alanda şiddet ” başlıklı çalışmada kullanılmak üzere Göka ve Bayat tarafından yeniden değerlendirilerek temel yapısı bozulmadan geliştirilen Şiddet Eğilim Ölçeği (Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu, 1998) ve araştırmacı tarafından geliştirilmiş Müzik Yaşantısı Anketi kullanılmıştır. Araştırma verilerinin analizinde SPSS 17.00 programı kullanılmıştır.

Araştırma sonucunda Genel Lise öğrencilerinin şiddet eğilimi düzeylerinin, Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi Müzik Bölümü öğrencilerinin şiddet eğilimi düzeylerine göre daha yüksek olduğu, ilköğretimde alınan müzik eğitiminin her iki okul öğrencilerinin şiddet eğilimleri üzerinde etkisi olduğu, ortaöğretimde alınan müzik eğitimi yoğunlaştıkça öğrencilerin şiddet eğilim düzeylerinin düştüğü görülmüştür. Ortaöğretimde alınan müzik eğitimi okul türlerine göre değerlendirildiğinde; öğrencilerinin şiddet eğilimleri üzerinde her hangi bir etkisinin olmadığı, okul dışında alınan özel müzik eğitiminin genel lise öğrencilerinin şiddet eğilimleri üzerinde etkisinin olduğu ve özel müzik eğitimi alma durumu arttıkça şiddet eğilim düzeyinin düştüğü bulunmuştur. Özel müzik eğitiminin GSSL Müzik Bölümü öğrencilerinin şiddet eğilimleri üzerinde ise her hangi bir etkisinin

olmadığı görülmüştür. Müzik kültürü durumunun öğrencilerin şiddet eğilimleri üzerinde anlamlı bir etkisinin olduğu ve müzik kültürü arttıkça şiddet eğilim düzeyinin düştüğü görülmüştür. Öğrencilerin dinledikleri müzik türlerinin de şiddete eğilimlerini etkilediği, içeriğinde umutsuzluk ögesini yoğun olarak barındıran Arabesk müzik dinleyenlerin şiddet eğilimlerinin yüksek olduğu ve bu müzik türünün ağırlıklı olarak Genel Lise öğrencileri tarafından dinlendiği sonucuna ulaşılmıştır. Öğrencilerin müzik eğitimi alma ihtiyacı durumunun GSSL Müzik bölümü ile Genel Lise öğrencilerinin şiddet eğilimleri üzerinde etkisinin olduğu, ayrı ayrı okul türlerine göre ise anlamlı etkisinin olmadığı görülmüştür. Sınıf durumu değişkenine bağlı olarak bakıldığında, Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi öğrencilerinin sınıf durumlarının şiddet eğilimi düzeyini etkilemediği, Genel Lise öğrencilerinde ise sınıf durumlarının, şiddet eğilimi düzeyleri üzerinde anlamlı bir fark oluşturduğu ve 9. sınıf öğrencilerinin şiddet eğilimi düzeylerinin 12. sınıf öğrencilerinin şiddet eğilim düzeylerine göre düşük olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Şiddet, Şiddet Eğilimi, Sanat Eğitimi, Müzik Eğitimi, Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi, Genel Lise.

ABSTRACT

EFFECT OF MUSICAL TRAINING ON HIGH SCHOOL STUDENTS' VIOLENCE TENDENCY

ULUÇAY, Taner

Doctorate, Music Education Discipline

Thesis Advisor: Assistant Professor Doctor Ersan ÇİFTÇİ

2012

The purpose of this study is to seek an answer to the question of “If there is an effect of Musical Training on who takes musical training and who do not take at high school between the ages of 15-18?”

In this study; dependent variable is the violence tendency of students and independent variables are the type of school, musical training and place of music in students' lives.

In this study, the findings on violence tendency of students with intense musical training from Fine Arts and Sports High school and students with no intense musical training from Public High School are searched and the findings plays an important role on national education system, school structure, shed lights on the future studies and a society on the basis of peace.

In the research, data about having Musical Experience Survey and Violence Tendency Scale from students of 2010-2011 education period in Fine Arts and Sports High Schools and Public High Schools grades of 9, 10, 11 and 12 in provinces of Istanbul, Izmir, Mersin, Ankara, Trabzon, Erzincan and Adıyaman.

In the study, scanning model is used. The study which aims to highlight the effect of musical trainings effects on students' violence tendency and measure the rate of tendency to violence between Fie Arts and Sports High Schools' students and Public High Schools' students is appropriate for relational scanning model. The research's nature is a compilation of 5800 students from 89 Fine Arts and Sports High Schools 2002076 students from 3327 Public High Schools in the 2010-2011 educational years. (National Education Statistics, formal training, 2011).

The sample of research is a compilation of 7 Fine Arts and Sports High Schools from 7 different region and 7 Public High Schools from the same provinces. For the determination of provinces and schools, random sample method is used. The units for the random sample method have equal chance for sample. (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz, Demirel, 2011: 99)

During the sample's calculation the formula of calculating sample, Karatay (2007) and the results gotten from Karatay, compared with the results gotten at the end of the calculation with $\pm 5\%$ error margin.

As a data collection tool, Violence Tendency Scale, Göka, Bayat, Türkçapar, which is developed without losing the basics from old model by Göka and Bayat which is also used in Undersecretary of Family Affairs' study on "Violence in family and social life" in the year 1997 and in 1995 the research called "Violence tendency of High School Students" done in the name of National Education Ministry and the survey called "Musical Experience Survey" is used which is developed by the researcher. SPSS 17.00 Programme is used for the analysis of data.

At the end of the research it is seen that the tendency for violence is higher in Public High School students when it is compared with the students from Fine Arts and Sports High School and the training given in secondary school has a real impact on both student groups and as the training getting intense in high schools, the tendency of violence is declining. When the musical training is evaluated on the basis of school types, the musical training in high schools has no effects on students' violence tendencies, the musical trainings apart from the school education has impact on Public High School students and it is observed that as the trainings getting intense the tendency for violence declining. It is seen, private music training has no influence on Department of Music students violence tendencies. And it leads us to music culture state has a meaningful effect on students' violence tendencies and with the increase of music culture level, students' violence tendencies do show decline, type of music listened by the students effects the students' tendency to violence, students which listen arabesque, a music type contains high amount of despair shows violence tendencies much more than other students and this type of music is mostly listened by the Public High School students. Level of students' need to take musical training has impact on Fine Arts and Sports High School students' and Public High

School students' violence tendency and it has no meaningful effect on separately in different schools. When it is evaluated by class status dependents, the status of class is not effecting the students of Fine Arts and Sports High Schools and for the Public High School students the class status has a meaningful difference in the field of tendency of violence and 9th grade students has less tendency of violence than 12th grade students in Public High Schools.

Key Words: Violence, Violence Tendency, Art Training, Musical Training, Fine Arts and Sports High School, Public High School.

İÇİNDEKİLER

ONUR SÖZÜ	iii
ÖN SÖZ	iv
ÖZET	vi
ABSTRACT	ix
İÇİNDEKİLER	xii
TABLolar LİSTESİ	xv
ŞEKİLLER LİSTESİ	xx

BÖLÜM1

GİRİŞ

1.1. Problem Durumu.....	1
1.2. Araştırmanın Amacı.....	6
1.3. Problem Cümlesi.....	6
1.4. Alt Problemler.....	6
1.5. Önem.....	7
1.6. Sayıtlılar	7
1.7.Sınırlılıklar	8
1.8. TANIMLAR	8
1.8.1. Kısaltmalar	9

BÖLÜM 2

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. ŞİDDET	10
2.2. ŞİDDET EĞİLİMİ	16
2.3. OKUL ORTAMINDA ŞİDDET.....	20
2.4. SANAT EĞİTİMİ.....	28
2.5. MÜZİK EĞİTİMİ	35
2.6. MÜZİK EĞİTİMİ VE ŞİDDET İLİŞKİSİ	41
2.7. İlköğretim Müzik Eğitimi	63
2.8. Ortaöğretim Müzik Eğitimi	66
2.9. Özel Müzik Eğitimi	67

2.10. Müzik Kültürü.....	69
2.11. Müzik Dinleme Alışkanlıkları	70
2.12. Müzik Eğitimi Alma İhtiyacı	72
2.13. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	73
2.13.1. Tez Konusuyla İlgili Yurtiçinde Yapılmış Olan Araştırmalar.....	73
2.13.2. Tez Konusuyla İlgili Yurtdışında Yapılmış Olan Araştırmalar	87

BÖLÜM 3

YÖNTEM

3.1. ARAŞTIRMA MODELİ	94
3.2. EVREN VE ÖRNEKLEM.....	94
3.2.1. Evren.....	94
3.2.2. Örneklem	95
3.3. VERİ TOPLAMA ARACI	98
3.3.1. Şiddet Eğilim Ölçeği:.....	98
3.3.2. Müzik Yaşantısı Anketi:	98
3.3.3. Şiddet Eğilim Ölçeği Güvenirlik ve Geçerlilik Çalışmaları.	99
3.3.4. Güvenirlik Çalışmaları.....	99
3.3.5. Şiddet Eğilim Ölçeğinin Madde Analizine İlişkin Bulgular.....	101
3.3.6. Şiddet Eğilim Ölçeğinin Faktör Analizine İlişkin Bulgular.	102
3.7. Verilerin Analizi	105

BÖLÜM 4

BULGULAR YORUMLAR

4.1. Alt Problem 1.....	109
4.2. Alt Problem 2.....	111
4.3. Alt Problem 3.....	114
4.4. Alt Problem 4.....	117
4.5. Alt Problem 5.....	128
4.6. Alt Problem 6.....	136
4.7. Alt Problem 7.....	145
4.8. Alt Problem 8.....	155
4.9. Alt Problem 9.....	166

BÖLÜM 5

SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. Sonuçlar	176
5.2. Öneriler	181
KAYNAKÇA.....	184
EK.1. Şiddet Eğilim Ölçeği	196
Ek.2. Müzik Yaşantısı Anketi.....	197
Ek.3. Yönerge	199
Ek 4. Şiddet eğilim ölçeğinde yer alan ifadelerin toplam madde korelasyonları.	200
Ek 5. Müzik Yaşantısı Anketinde yer alan ifadelerin toplam madde korelasyonları.	201
Ek.6. Araştırma İzni.....	202
Ek.7. Milli Eğitim Bakanlığı Eğitim Araştırma Geliştirme Daire Başkanlığı İzni.....	203
Ek.8. Eğitim Bilimleri Enstitüsü Araştırma İzni.....	204

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1. Öğrencilerin Yaş ve Cinsiyetlerine Göre Son Bir Yılda İntiharı Düşünme Durumları	76
Tablo 2. Evrende Yer Alan Öğrenci Sayıları	94
Tablo 3. İki Ayrı Güven Düzeyi ve Çeşitli Kesinlik (Göz Yumulabilir Yanılgı) Sınırları İçin Örnek Büyüklükleri (Karatay, 2007).....	96
Tablo 4. Uygulama Yapılan İller ve Okullar Tablosu	97
Tablo 5. Ölçeğin Yüzdeleri ve Hesaplanan Cronbach Alpha Katsayıları	100
Tablo 6. Şiddet Eğilim Ölçeğinde Yer Alan İfadelerin Toplam Madde Korelasyonları.....	102
Tablo 7. Şiddet Eğilim Ölçeğinin Kaiser-Mayer-Olkin (KMO) Örneklem Ölçüm ve Barlett's Testi Sonuçları.	103
Tablo 8. Şiddet eğilim Ölçeği Faktörlerinin Özdeğerleri, İçerdikleri Madde Sayıları, Varyansları ve Açıkladıkları Varyans Değerleri.	104
Tablo 9. Ölçek Maddelerinin Tümüne İlişkin Faktör Analizi Tablosu.	105
Tablo 10. Öğrencilerin İl, Okul Türü, Sınıf ve Cinsiyete Göre Dağılımları.....	107
Tablo 11. Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi Müzik Bölümü ile Genel Liselerin Okul Türlerine İlişkin Puanların Betimsel İstatistikleri.	109
Tablo 12. Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi Müzik Bölümü ile Genel Liselerin Okul Türlerine Göre Şiddet Eğilimi Puanlarına İlişkin Anova Testi Sonuçları.	110
Tablo 13. Genel Lise Öğrencilerinin Sınıf Seviyelerine ve Şiddet Eğilimi Düzeylerine İlişkin Puanların Betimsel İstatistikleri.	112
Tablo 14. Genel Lise Öğrencilerinin Sınıf Seviyelerine ve Şiddet Eğilimi Düzeyi Puanlarına İlişkin Anova Testi Sonuçları.	112
Tablo 15. Sınıf Seviyelerine Göre Gruplar Arasındaki Şiddet Eğilimi Puanlarının Farkına İlişkin Scheffe Testi Sonuçları.....	113
Tablo 16. Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi Müzik Bölümü Öğrencilerinin Sınıf Seviyelerine Göre Şiddet Eğilimi Düzeyi Puanlarına İlişkin Puanların Betimsel İstatistikleri.	115
Tablo 17. Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi Müzik Bölümü Öğrencilerinin Sınıf Seviyelerine Göre Şiddet Eğilimi Puanlarına İlişkin Anova Testi Sonuçları.....	116

<i>Tablo 18. Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi Müzik Bölümü Öğrencileri ile Genel Lise Öğrencilerinin İlköğretimde Aldıkları Müzik Eğitimi Durumlarına Göre Şiddet Eğilimlerine İlişkin Betimsel İstatistikler.</i>	<i>118</i>
<i>Tablo 19. Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi Müzik Bölümü Öğrencileri ile Genel Lise Öğrencilerinin İlköğretimde Aldıkları Müzik Eğitime Göre Şiddet Eğilimi Puanlarına İlişkin Anova Testi Sonuçları.</i>	<i>119</i>
<i>Tablo 20. İlköğretim Müzik Eğitime Göre Gruplar Arasındaki Şiddet Eğilimi Puanlarının Farkına İlişkin Scheffe Testi Sonuçları.</i>	<i>119</i>
<i>Tablo 21. Genel Lise Öğrencilerinin İlköğretim Eğitimleri Döneminde Aldıkları Müzik Eğitimi Durumuna Göre Şiddet Eğilimi Düzeylerine İlişkin Puanların Betimsel İstatistikleri.</i>	<i>121</i>
<i>Tablo 22. Genel Lise Öğrencilerinin İlköğretim Döneminde Aldıkları Müzik Eğitimi Durumlarına Göre Şiddet Eğilimi Puanlarına İlişkin Anova Testi Sonuçları.</i>	<i>122</i>
<i>Tablo 23. Şiddet Eğilimi Puanlarının İlköğretim Müzik Eğitime Göre Gruplar Arasındaki Farka İlişkin Scheffe Testi Sonuçları.</i>	<i>122</i>
<i>Tablo 24. Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi Müzik Bölümü Öğrencilerinin İlköğretimde Aldıkları Müzik Eğitimi Durumlarına Göre Şiddet Eğilimlerine İlişkin Puanların Betimsel İstatistikleri.</i>	<i>125</i>
<i>Tablo 25. Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi Müzik Bölümü Öğrencilerinin İlköğretim Döneminde Aldıkları Müzik Eğitimi Durumlarına Göre Şiddet Eğilimi Puanlarına İlişkin Anova Testi Sonuçları.</i>	<i>126</i>
<i>Tablo 26. İlköğretimde Alınan Müzik Eğitime Göre Gruplar Arasındaki Şiddet Eğilimi Puanlarının Farkına İlişkin Scheffe Testi Sonuçları.</i>	<i>126</i>
<i>Tablo 27. Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi Müzik Bölümü Öğrencileri ile Genel Lise Öğrencilerinin Ortaöğretim Döneminde Almakta Oldukları Müzik Eğitimi Durumuna Göre Şiddet Eğilimi Düzeylerine İlişkin Puanların Betimsel İstatistikleri.</i>	<i>129</i>
<i>Tablo 28. Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi Müzik Bölümü Öğrencileri ile Genel Lise Öğrencilerinin Ortaöğretimde Almakta Oldukları Müzik Eğitimi Durumlarına Göre Şiddet Eğilimi Puanlarına İlişkin Anova Testi Sonuçları.</i>	<i>130</i>
<i>Tablo 29. Şiddet Eğilimi Puanlarının Ortaöğretim Müzik Eğitime Göre Gruplar Arasındaki Farka İlişkin Scheffe Testi Sonuçları.</i>	<i>130</i>

<i>Tablo 30. Genel Lise Öğrencilerinin Ortaöğretimde Almakta Oldukları Müzik Eğitimi Durumu ve Şiddet Eğilimi Düzeylerine İlişkin Puanların Betimsel İstatistikleri.</i>	<i>132</i>
<i>Tablo 31. Genel Lise Öğrencilerinin Ortaöğretim Döneminde Aldıkları Müzik Eğitimi Durumlarına Göre Şiddet Eğilimi Puanlarına İlişkin Anova Testi Sonuçları.....</i>	<i>133</i>
<i>Tablo 32. Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi Müzik Bölümü Öğrencilerinin Ortaöğretimde Almakta Oldukları Müzik Eğitimi Durumlarına Göre Şiddet Eğilimlerine İlişkin Puanların Betimsel İstatistikleri.</i>	<i>134</i>
<i>Tablo 33. Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi Öğrencilerinin Ortaöğretim Döneminde Almakta Oldukları Müzik Eğitimi Durumlarına Göre Şiddet Eğilimi Puanlarına İlişkin Anova Testi Sonuçları.....</i>	<i>135</i>
<i>Tablo 34. Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi Müzik Bölümü Öğrencileri ile Genel Lise Öğrencilerinin Okul Dışında Aldıkları Özel Müzik Eğitimi Durumu ve Şiddet Eğilimi Düzeylerine İlişkin Puanların Betimsel İstatistikleri.</i>	<i>137</i>
<i>Tablo 35. Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi Müzik Bölümü Öğrencileri ile Genel Lise Öğrencilerinin Okul Dışında Aldıkları Özel Müzik Eğitimlerine Göre Şiddet Eğilim Puanlarına İlişkin Anova Testi Sonuçları.....</i>	<i>138</i>
<i>Tablo 36. Şiddet Eğilimi Puanlarının Özel Müzik Eğitimi Alma Durumlarına Göre Gruplar Arasındaki Farka İlişkin Scheffe Testi Sonuçları.</i>	<i>139</i>
<i>Tablo 37. Genel Lise Öğrencilerinin Okul Dışında Aldıkları Özel Müzik Eğitimi Durumları ve Şiddet Eğilimi Düzeylerine İlişkin Puanların Betimsel İstatistikleri.</i>	<i>141</i>
<i>Tablo 38. Genel Lise Öğrencilerinin Okul Dışında Aldıkları Özel Müzik Eğitimi Durumlarına Göre Şiddet Eğilimi Düzeylerine İlişkin Anova Testi Sonuçları.</i>	<i>142</i>
<i>Tablo 39. Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi Müzik Bölümü Öğrencilerinin Okul Dışında Aldıkları Özel Müzik Eğitimi Durumuna Göre Şiddet Eğilimlerine İlişkin Betimsel İstatistikler.</i>	<i>143</i>
<i>Tablo 40. Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi Müzik Bölümü Öğrencilerinin Okul Dışında Aldıkları Müzik Eğitimi Durumlarına Göre Şiddet Eğilimi Puanlarına İlişkin Anova Testi Sonuçları.....</i>	<i>144</i>
<i>Tablo 41. Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi Müzik Bölümü Öğrencileri ile Genel Lise Öğrencilerinin Müzik Kültürü Durumları ile Şiddet Eğilim Düzeylerine İlişkin Puanların Betimsel İstatistikleri.</i>	<i>146</i>

<i>Tablo 42. Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi ile Genel Lise Öğrencilerinin Okul Dışında Aldıkları Özel Müzik Eğitimi Durumlarına Göre Şiddet Eğilim Puanlarına İlişkin Anova Testi Sonuçları.</i>	147
<i>Tablo 43. Şiddet Eğilim Puanlarının Özel Müzik Eğitimi Durumlarına Göre Gruplar Arasındaki Farka İlişkin Scheffe Testi Sonuçları.</i>	148
<i>Tablo 44. Genel Lise Öğrencilerinin Müzik Kültürü Durumlarına Göre Şiddet Eğilim Düzeylerine İlişkin Puanların Betimsel İstatistikleri.</i>	149
<i>Tablo 45. Genel Lise Öğrencilerinin Müzik Kültürü Durumlarına Göre Şiddet Eğilimi Düzeyine İlişkin Puanların Betimsel İstatistikleri.</i>	150
<i>Tablo 46. Şiddet Eğilimi Düzeylerinin Müzik Kültürü Durumuna Göre Gruplar Arasındaki Puanların Farkına İlişkin Scheffe Testi Sonuçları.</i>	151
<i>Tablo 47. Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi Müzik Bölümü Öğrencilerinin Müzik Kültürü Durumlarına Göre Şiddet Eğilimi Düzeylerine İlişkin Betimsel İstatistikler.</i>	153
<i>Tablo 48. Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi Müzik Bölümü Öğrencilerinin Müzik Kültürü Durumlarına Göre Şiddet Eğilim Puanlarına İlişkin Anova Testi Sonuçları.</i>	154
<i>Tablo 49. Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi Müzik Bölümü ile Genel Lise Öğrencilerinin Dinledikleri Müzik Türlerine Göre Şiddet Eğilimlerine İlişkin Puanların Betimsel İstatistikleri.</i>	156
<i>Tablo 50. Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi ile Genel Lise Öğrencilerinin Dinledikleri Müzik Türlerine Göre Şiddet Eğilim Puanlarına İlişkin Anova Testi Sonuçları.</i>	157
<i>Tablo 51. Özel Müzik Eğitimine Göre Gruplar Arasındaki Şiddet Eğilimi Puanları Farkına İlişkin Scheffe Testi Sonuçları.</i>	158
<i>Tablo 52. Genel Lise Öğrencilerinin Şiddet Eğilimi Düzeyleri ile Dinledikleri Müzik Türlerine İlişkin Puanların Betimsel İstatistikleri.</i>	160
<i>Tablo 53. Genel Lise Öğrencilerinin Dinledikleri Müzik Türlerine Göre Şiddet Eğilimi Puanlarına İlişkin Anova Testi Sonuçları.</i>	161
<i>Tablo 54. Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi Müzik Bölümü Öğrencilerinin Dinledikleri Müzik Türlerine Göre Şiddet Eğilimi Düzeylerine İlişkin Betimsel İstatistikleri.</i>	163
<i>Tablo 55. Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi Müzik Bölümü Öğrencilerinin Dinledikleri Müzik Türlerine Göre Şiddet Eğilimi Puanlarına İlişkin Anova Testi Sonuçları.</i>	164

<i>Tablo 56. Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi Müzik Bölümü ile Genel Lise Öğrencilerinin Müzik Eğitimi Alma İhtiyacı ve Şiddet Eğilim Düzeylerine İlişkin Puanların Betimsel İstatistikleri.</i>	167
<i>Tablo 57. Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi Müzik Bölümü ile Genel Lise Öğrencilerinin Müzik Eğitimi Alma İhtiyacı Durumlarına Göre Şiddet Eğilimi Puanlarına İlişkin Anova Testi Sonuçları.</i>	168
<i>Tablo 58. Şiddet Eğilimi Puanlarının Müzik Eğitimi Alma İhtiyacına Göre Gruplar Arasındaki Farka İlişkin Scheffe Testi Sonuçları.</i>	169
<i>Tablo 59. Genel Lise Öğrencilerinin Müzik Eğitimi Alma İhtiyacı Durumları ve Şiddet Eğilimi Düzeylerine İlişkin Puanların Betimsel İstatistikleri.</i>	171
<i>Tablo 60. Genel Lise Öğrencilerinin Müzik Eitimi Alma İhtiyacı Durumlarına Göre Şiddet Eğilimi Düzeylerine İlişkin Anova Testi Sonuçları.</i>	172
<i>Tablo 61. Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi Müzik Bölümü Öğrencilerinin Müzik Eğitimi Alma İhtiyacı Durumlarına Göre Şiddet Eğilimi Düzeylerine İlişkin Puanların Betimsel İstatistikleri.</i>	173
<i>Tablo 62. Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi Müzik Bölümü Öğrencilerinin Müzik Eğitimi Alma İhtiyacı Durumlarına İlişkin Anova Testi Sonuçları.</i>	174

ŞEKİLLER LİSTESİ

<i>Şekil 1. Küresel Ölçekte Kişilerarası Şiddete Bağlı Ölüm Dağılımları.....</i>	<i>2</i>
<i>Şekil 2. Küresel Ölçekte İntihara Bağlı Ölüm Dağılımları</i>	<i>3</i>
<i>Şekil 3. Küresel Ölçekte Kişilerarası Şiddete Bağlı Ölümlerin Yaşlara Göre Dağılımı</i>	<i>4</i>
<i>Şekil 4. Şiddetin Sınıflandırılması.....</i>	<i>12</i>
<i>Şekil 5. Amerika’ da yaşanan şiddet ve tacize bağlı günlük çocuk ölümlerinin yıllara göre dağılımı.</i>	<i>87</i>
<i>Şekil 6. Öz Değerler Grafiği.....</i>	<i>104</i>

BÖLÜM I

GİRİŞ

Bu bölümde, araştırma problemine, problem cümlesine, alt problemlere, varsayımlara, sınırlılıklara, tanımlara ve kısaltmalara yer verilmektedir.

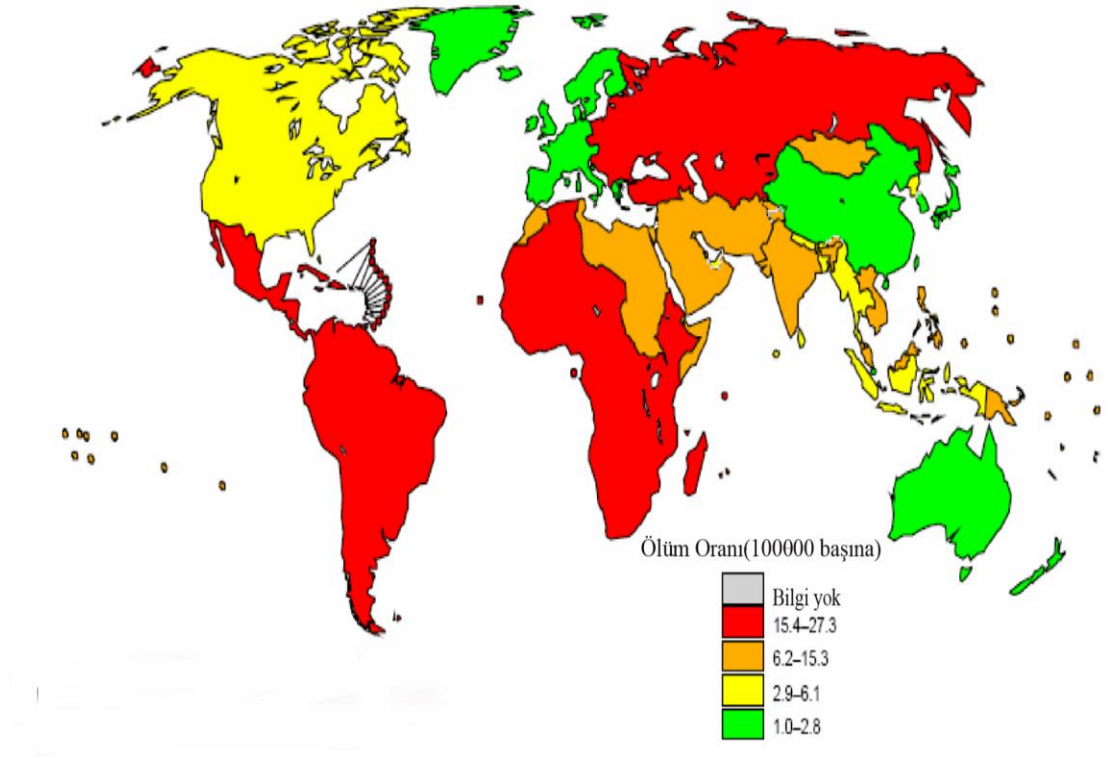
1.1. Problem Durumu

Yapılan araştırmalar şiddet olaylarının dünyamız için önemli bir sorun olduğunu göstermektedir. Uçan’a (2007: 1) göre, 11 Eylül 2001’de doruğa ulaşan küresel şiddetle, dünyamız şiddet gezegeni olma yolunda ilerlemektedir. Hatta F. Lentricchia, J. McAuliffe’in aktarımıyla (2004: 20) dünyanın en büyük terörist saldırısı sayılan, 11 Eylül saldırısı için, elektronik müziğin öncülerinden Stockhausen’in fikri sorulduğunda “bütün kozmosta mümkün olan en büyük sanat eseri” cevabını vermesi hem düşündürücü hem de üzücü bir durumdur. Stockhausen’in terör olayına bakış açısı şiddet olaylarının, mağdurlarının yanında bir o kadar da hayran veya umursamaz kitle oluşturabildiğini göstermektedir. Bu hayranlık ve umursamama durumu şiddete alışkanlığın önemli bir göstergesi olarak görülebilir. Moses’in (1996: 24) Whestley’den aktardığına göre bu şekilde şiddeti kabullenmek, şiddetin artmasına yol açmaktadır ve bu kabullenişin sebebi planlanmış şiddet olayları karşısında insanın vicdanını rahatlatma zorunluluğudur. Araştırmalardan çıkan bu sonuçlara bakıldığında, şiddet olayları hem verdiği fiziksel hem de psikolojik zararlarla giderek artmaktadır.

Dünya Sağlık Örgütü’ nün (2002: 1) şiddet ve sağlık üzerine yayımladığı rapora göre de, dünyada şiddetin neden olduğu ölüm olayların ilk sıralarda yer aldığı, her yıl dünya genelinde 1.6 milyon insanın şiddet nedeniyle hayatını kaybettiği, ayrıca birçok insanın da psikolojik, cinsel sorunlar ve akıl sağlığı problemleri yaşadığı bilinmektedir. Bu rapor öncesinde yine, ölüm ve yaralanma olaylarının oranlarına bakıldığında kişilerarası şiddete bağlı oranının %10, savaşımlara bağlı ölümlerin ve yaralanmaların oranının %6, kişinin kendine uyguladığı şiddet sebebiyle meydana gelen ölüm ve yaralanma olaylarının oranının %16 olduğu görülmektedir. Sözü edilen bu oranlar kişinin kendine ve bir başkasına uyguladığı şiddet eylemi olarak düşünüldüğünde, şiddet kaynaklı ölüm ve yaralanmaların oranı % 32’ye varmaktadır. Trafik kazasına bağlı ölüm ve yaralanmaların

bile %25 oranla şiddet kaynaklı ölüm ve yaralanma oranlarının altında kaldığı düşünüldüğünde şiddetin, DSÖ'nün (2002: 2) deyimiyle yaşadığımız dünya için bir afet olduğu gerçeğiyle karşılaşılmaktadır.

DSÖ'nün (2002: 60) araştırma raporlarından elde edilen sonuçların dünyadaki durumunu yansıtan tablosuna bakıldığında, ölüme sebebiyet veren kişiler arası şiddet olayları bakımından, dünya üzerinde 100.000'de 15.4-27.3 dağılımla Türkiye'nin en riskli ülkeler sınıflandırmasında yer aldığı görülmektedir.

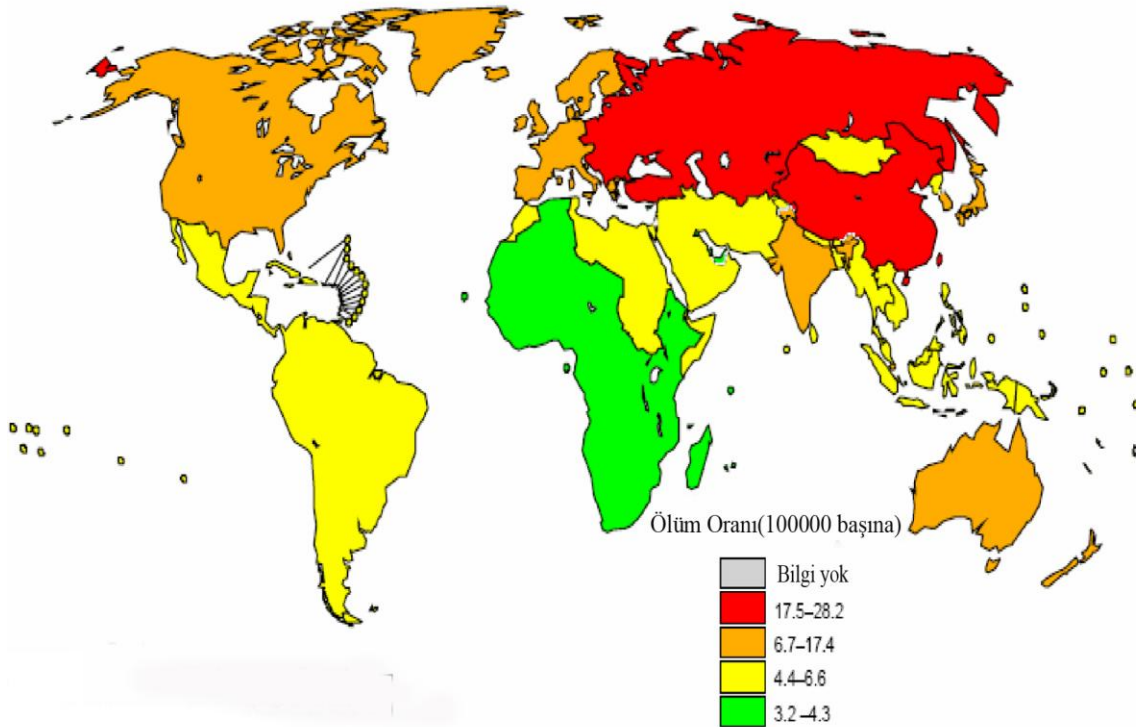

Şekil 1. Küresel Ölçekte Kişiler arası Şiddete Bağlı Ölüm Dağılımları (DSÖ, The Injury Chart Book 2002: 60).

Türkiye'de şiddete bağlı ölümlerin değerlendirilmesine bakıldığında, il ve ilçelerden bildirilen rakamlara göre erkek ve kadınlarda 15-24 yaş arası intihar ve cinayet nedenli ölümlerin, diğer yaş gruplarına göre daha yüksek olduğu gözlenmektedir. Ayrıca genel olarak ölümlerin %4'ü dışsal yaralanma ve zehirlenmeler nedeniyle gerçekleşmektedir (Tuik, 2011).

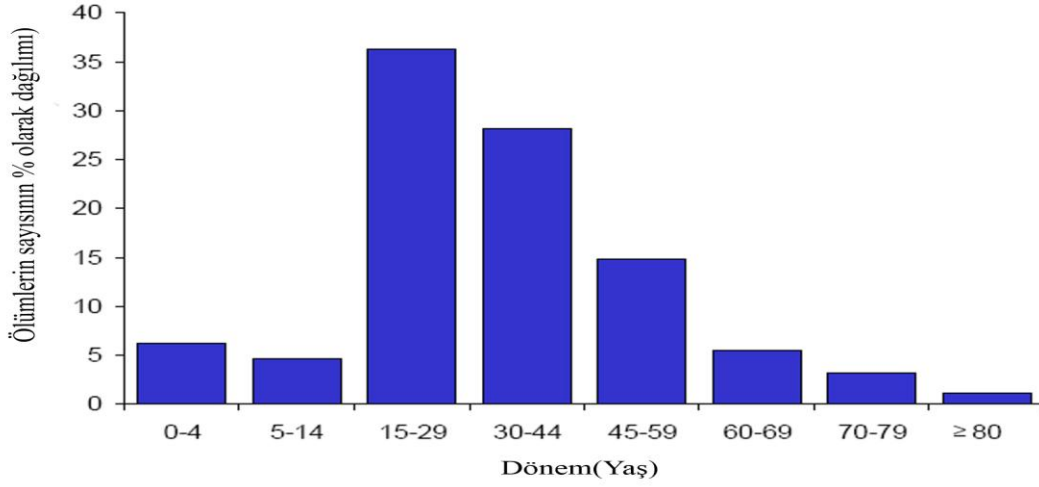
Ulusal Hastalık Yüğü Çalışması sonuçlarına göre, Türkiye genelinde 15- 59 yaş grubunda ölüme neden olan ilk 10 hastalık dikkate alındığında, sözü edilen yaş grubu için her 100 kişiden 1,7'sinde şiddet, ölüm nedeni olarak gözlenmektedir (Sağlık Bakanlığı, 2004: 139).

Kendi kendine şiddet (intihar) sebebiyle gerçekleşen ölümlere bakıldığında yine, 100.000 kişide 17.5-28.2 ile Türkiye'nin dünyadaki intihar olaylarının en çok yaşandığı ülkelerden biri olduğu görülmektedir.

Şekil 2. Küresel Ölçekte İntihara Bağlı Ölüm Dağılımları, (DSÖ, 2002, The Injury Chart Book: 68)

Ahlaki ve dini değerleri bakımından intihar olgusuna uzak olması düşünülen Türkiye'nin en yüksek düzeyde intihar ölümlerini yaşıyor olması ve ölüm yaşları ortalamasının da en fazla 15-29 yaş aralığında yaşanması da üzerinde düşünülmesi gereken bir durum olarak görülmektedir.

Şekil 3. Küresel Ölçekte Kişiler arası Şiddete Bağlı Ölümlerin Yaşlara Göre Dağılımı, (DSÖ, 2002, The Injury Chart Book: 64).

Dünyada ve ülkemizde yaşanan ve ölümle sonuçlanan bu şiddet olaylarının DSÖ'ye göre (2002: 64) en çok 15–29 yaş aralığında yaşandığı da dikkate değer bir durum olarak göze çarpmaktadır. Şiddet olaylarının sık görüldüğü yaşı başlangıcı olarak dikkati çeken 15 yaştan bir önceki yaş grubu olan 5-14 yaş aralığında şiddete bağlı ölümler %5 iken 15–29 yaş aralığında %35'i geçmesi üzerinde düşünülmesi gereken bir durumdur.

DSÖ raporunda (2002: 4) şiddet; kişinin kendisine, bir başkasına ya da bir gruba karşı yaralanma, ölüm, psikolojik zarar, gelişme geriliği ya da ihmal ile sonuçlanan, sonuçlanma olasılığı yüksek olan kasıtlı güç kullanımı veya güç kullanma tehdidi olarak tanımlanmaktadır.

Şiddetin biçimleri de şiddetin tanımında olduğu gibi toplumlara göre çeşitlilik göstermektedir. DSÖ'nün raporuna göre (2002: 4-5), şiddet terimi üç ana başlıkla sınıflandırılmıştır.

- 1.Bireyin kendine uyguladığı şiddet,
- 2.Bireyin kendisi dışında çevresindekilere (eşi, çocuk, öğrenci, arkadaş) uyguladığı saldırgan davranışlar,

3. Kolektif bir şekilde, kişi, kurum ve topluluklara uygulanan şiddet.

Bu ana başlıklar kendi içinde de sınıflandırılabilir. şekil 2’de görüldüğü üzere bireyin kendisine yönelttiğı şiddet, intihar ve kendine şiddet uygulama biçiminde gerçekleşebilmektedir. Kişiler arası şiddet ise, aile ve toplum olarak ikiye ayrılmakta, ailede yaşanan şiddet ocuk, eş ve yaşlı şiddeti olarak kendi içinde üç sınıfa, toplum şiddeti ise, tanıdık ve yabancı şiddeti olarak iki sınıfa ayrılmaktadır. Yine şiddetin temel sınıflarından biri olan kolektif şiddetin de sosyal, politik ve ekonomik şiddet olarak üç alt sınıfa ayrıldığı görülmektedir.

Ortaöğretim kurumlarındaki öğrenciler, ergenlik dönemi itibari ile şiddet eğilimi bakımından en yüksek risk grubu olma özelliğini taşımaktadır. Ortaöğretim kurumlarında müzik eğitimini yoğun bir biçimde almakta olan ve bu alanda faaliyetleri yoğun olan, güzel sanatlar ve spor lisesi müzik bölümü öğrencileri ile genel lise öğrencilerinin ilişkisel olarak karşılaştırılmasının gerekli olduğı düşünölmektedir.

Bu araştırma ile Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi müzik bölümü öğrencileri ile genel liselerin müzik dersi almayan veya seçmeli olarak alan öğrencileri, şiddet eğilimleri açısından değerlendirilerek; çıkan sonuçların ortaöğretim kurumlarında doğrudan ya da dolaylı olarak yaşanmakta olan şiddet olaylarının asgariye indirilmesi noktasında, eğitim öğretim sürecindeki yönetsel kararlara ışık tutacağı, eğitim öğretim sürecinin daha kaliteli bir işleyişe kavuşacağı, Türk Milli Eğitiminin genel amaçlarından (Milli Eğitim Temel Kanunu, 1973) beden, zihin, ahlak, ruh ve duygu bakımlarından dengeli ve sağlıklı şekilde gelişmiş bir kişiliğe ve karaktere, hür ve bilimsel düşünme gücüne, geniş bir dünya görüşüne sahip, insan haklarına saygılı, kişilik ve teşebbüse değeri veren, topluma karşı sorumluluk duyan; yapıcı, yaratıcı ve verimli kişiler olarak yetiştirilmesi sürecine katkı sağlayacağı düşünölmektedir.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı; "15–18 yaş aralığında yer alan, öğrenim gördüğü ortaöğretim kurumunda müzik eğitimi almış ve almamış olan lise öğrencilerinin şiddet eğilimleri üzerinde **Müzik Eğitimi**'nin etkisi var mıdır?" sorusuna cevap aramaktır.

1.3. Problem Cümlesi

GSSL müzik bölümünde ve genel liselerde öğrenim gören öğrencilerin şiddet eğilimleri üzerinde müzik eğitimi'nin etkisi var mıdır?

1.4. Alt Problemler

1. Genel Liseler ve Güzel Sanatlar ve Spor Liseleri Müzik Bölümlerinin okul türlerine göre şiddet eğilim düzeyleri arasında anlamlı bir fark var mıdır?
2. Genel lise öğrencilerinin sınıf seviyelerine göre şiddet eğilimi düzeyleri arasında anlamlı bir fark var mıdır?
3. Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi Müzik Bölümü öğrencilerinin sınıf durumlarına göre şiddet eğilim düzeyleri arasında anlamlı bir fark var mıdır?
4. Ortaöğretim kurumlarına devam eden öğrencilerin ilköğretim eğitimleri döneminde aldıkları müzik eğitimine göre şiddet eğilimleri arasında anlamlı bir fark var mıdır?
5. Ortaöğretim kurumlarına devam eden öğrencilerin ortaöğretim eğitimleri döneminde almakta oldukları müzik eğitimine göre şiddet eğilimleri arasında anlamlı bir fark var mıdır?
6. Ortaöğretim kurumlarına devam eden öğrencilerin okul dışında aldıkları özel müzik eğitimine göre şiddet eğilimleri arasında anlamlı bir fark var mıdır?
7. Ortaöğretim kurumlarına devam eden öğrencilerin müzik kültürü durumlarına göre şiddet eğilimleri arasında anlamlı bir fark var mıdır?
8. Ortaöğretim kurumlarına devam eden öğrencilerin dinledikleri müzik türlerine göre şiddet eğilimleri arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?
9. Ortaöğretim kurumlarına devam eden öğrencilerin müzik eğitimi alma ihtiyacı durumuna göre şiddet eğilimleri arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

1.5. Önem

“Durum, okul çevrelerinde belli güvenlik önlemleri almakla yetinmemeyi gerektirmekte; okul, şiddet, eğitim ve müzik eğitimi kavram ve olguları ile bunlar arasındaki ilişkiler üzerinde insana odaklı bir anlayış ve yaklaşımla yeniden durmayı-düşünmeyi, yeni bir çözümleme-irdeleme-değerlendirme yapmayı ve okulda şiddet sorununu aşmaya yönelik yeni eğitimsel çözümler getirmeyi zorunlu kılmaktadır. Okulda şiddet sorununu aşmaya yönelik yeni eğitimsel çözümlerden biri etkin müzik eğitimidir”(Uçan 2007: 1,2).

Uçan’ın bu yorumu çalışmanın dayanak noktasını oluşturmaktadır. Şiddete karşı etkin mücadele edilebilmesi noktasında müzik eğitiminin kullanılabilir ve alternatif bir yöntem olduğu varsayımından hareket ederek bu çalışmanın yapılması gerektiği düşünülmektedir.

Bu çalışma; Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi Müzik Bölümü öğrencileri ile Genel Lise öğrencilerinin şiddet eğilim düzeyleri ile müzikal yaşantıları arasındaki ilişkinin araştırılması sonucunda elde edilen bulguların; milli eğitim sistemi, okul yapılanması, gelecekte yapılacak çalışmalara ışık tutması ve barış temelli bir toplum oluşması amacıyla kullanılabilir veriler içermesi bakımından önem taşımaktadır.

1.6. Sayıtlar

Bu araştırma;

1. Öğrencilerin, şiddet eğilimlerini doğru şekilde ifade edebilecekleri bir veri toplama aracı kullanıldığı,
2. Öğrencilerin müzik yaşantılarına ilişkin verileri doğru şekilde ifade edebilecekleri bir anket kullanıldığı,
3. Araştırmacının ve veri toplama araçlarının uygulanması sürecine katılan öğretmenlerin uygulama ilkelerine uygun davrandıkları,
4. Öğrencilerin, kendilerine uygulanan ölçek ve anketleri objektif olarak ve kendi özgür iradeleri ile yanıtladıkları,

varsayımları ile gerçekleştirilmiştir.

1.7.Sınırlılıklar

Bu araştırmada, öğrencilerin şiddet eğilim düzeyleri ve müzik yaşantısı farklılıkları, ölçeklere ve anketlere verdikleri yanıtlara dayalı olarak incelenmiştir.

Araştırmada İstanbul, İzmir, Mersin, Ankara, Trabzon, Erzincan, Adıyaman illerinde 2010-2011 eğitim-öğretim yılında öğrenim gören güzel sanatlar ve spor liselerinin müzik bölümü ve genel lise 9, 10, 11, 12. sınıf öğrencilerine likert tipi veri toplama araçlarının uygulanması ile gerekli veriler elde edilmiştir. İller ve okullar, Türkiye'nin yedi bölgesinden seçildiklerinden ülkemizdeki GSSL müzik bölümü ve genel liseleri temsil eder niteliktedir ve bu kurumlarla sınırlıdır. Araştırma şiddet eğilim ölçeği ve müzik yaşantısı anketlerinin uygulanması ile sınırlıdır.

1.8. TANIMLAR

Şiddet: İnsan üzerindeki fiziksel ve ruhsal etkileri açıkça ölçülemeyen, dolaylı ve somut bir biçimde hissedilen çeşitli baskılardır (Ünsal, 1996: 35). Şiddet sürekli veya geçici, doğrudan veya dolaylı, dar veya geniş anlamalı olabilmektedir (Kocacık, 2001).

Şiddet, bireylerin fiziksel, ruhsal ya da bilişsel sağlıklarına zarar veren ve gelişimlerini olumsuz etkileyen tutum ve davranışlarla karşı karşıya bırakılmasıdır. Bu davranışlar dövme, yaralama şeklinde olabileceği gibi, reddetme, yalnız bırakma, baskı, sevgiden ve uyarandan yoksun bırakma, aşağılama, tehdit, suçlama, yok sayma biçimlerinde de olabilmektedir (Küçükturan, Akbaba-Altun, 2006).

Sanat Eğitimi: Sanat eğitimi; insanlara kendi yaşantıları yoluyla amaçlı ve yöntemli olarak belirli sanatsal davranışlar kazandırma veya insanların sanatsal davranışlarını kendi yaşantıları yoluyla amaçlı ve yöntemli olarak değiştirme, dönüştürme, geliştirme ve yetkinleştirme sürecidir (Uçan, 2007: 16).

Sanat eğitimi; yaratıcılık eğitiminin ön planda tutulduğu, ıraksak düşünmenin geliştirildiği, her öğrencinin kişisel gelişimi ve eğilimleri paralelinde yönlendirilmeye çalışıldığı en güvenilir ortamlardan biridir. Temel amaçları, çocuğu/genci, görmeye, aramaya, sormaya, deneme yapmaya, sonuçlandırmaya yönelik olan **sanat eğitimi**, eğitimin her kademesinde kesintiye uğramadan devam etmelidir (Buyurgan-Buyurgan, 2007: 5).

Müzik Eğitimi: Bireye kendi yaşantısı yoluyla amaçlı olarak belirli müziksel davranışlar kazandırma, bireyin müziksel davranışını kendi yaşantısı yoluyla amaçlı olarak (belirli biçimde) değiştirme ya da bireyin müziksel davranışında kendi yaşantısı yoluyla amaçlı olarak belirli değişiklikler oluşturma, bireyin müziksel davranışını kendi yaşantısı yoluyla amaçlı olarak (belirli biçimde) geliştirme sürecidir (Uçan, 1997: 7).

Kısaltmalar

MEB: Milli Eğitim Bakanlığı

DSÖ: Dünya Sağlık Örgütü

GL: Genel Lise

GSSL: Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi

MB: Müzik Bölümü

TÜİK: Türkiye İstatistik Kurumu

BÖLÜM II

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Araştırmanın bu bölümünde, çalışmanın veri toplama araçları olan şiddet eğilim ölçeği ve müzik yaşantısı anketi içerisinde yer alan kavramlar temelinde tezin temelini oluşturan tanımlamalara yer verilmektedir. Bu bölümde şiddet, şiddet eğilimi, okul ortamında şiddet, sanat eğitimi, müzik eğitimi, müzik eğitimi ve şiddet ilişkisi, ilköğretim müzik eğitimi, müzik eğitimi ve şiddet ilişkisi, ortaöğretim müzik eğitimi, özel müzik eğitimi, müzik kültürü, müzik dinleme alışkanlıkları, müzik eğitimi alma ihtiyacı, tez konusu ile ilgili yurt içi araştırmalar, tez konusu ile ilgili yurt dışı araştırmalar başlıklı bölümler yer almaktadır.

2.1. ŞİDDET

Şiddet olgusu, doğduğu andan itibaren insanın hayatında var olan bir kavramdır. Şiddet tarih boyunca var olmuş, günümüzde var olan ve gelecekte de var olacak bir kavramdır. Birey hayatının çeşitli zamanlarında şiddet kavramı ile karşılaşır ve bir şekilde şiddeti yaşar veya yaşatır. Şiddet, asla yok olmayacak bir olgudur. Önemli olan, şiddetin en az düzeyde bireyin hayatına girmesidir. Bu da bireyin kişilik gelişimini gerçekleştirebilmesine bağlıdır. Sanat eğitimi genelinde müzik eğitimi, bireyin kişilik gelişimi için gerekli ve ilköğretim çağından itibaren tüm yaşam sürecinde var olması gereken bir olgudur ve Atatürk'ün dediği gibi sanat toplumların ve bireylerin hayat damarlarından bir tanesidir.

Şiddet sözcüğü dilimize Arapça'dan geçmiştir. Kamus-ı Turki'de şiddet kelimesi, sertlik, sert ve katı davranış olarak yer almıştır. “Şedid” kelimesi ise sert, katı ve şiddetli anlamlarına gelmektedir. Sert yapısı ve kızgınlığıyla tanınan eski Yemen hükümdarına şiddet kelimesinin kökeni olan “şeddat” adının verildiği de bilinmektedir (Ünsal, 96: 29).

Arendt (2011: 57, 58, 59, 60) şiddet kavramı ile iktidar, kuvvet, güç ve otorite kavramlarını ilişkilendirmiş, iktidarı bireysel değil toplumsal bir olgu olarak tanımlamış ve iktidardaki kişilerin belli bir grubu temsil ettiğini ifade etmiştir. Kuvvet kavramını ise

bireysel bir kavram olarak nitelendirmektedir. Arendt'e göre kuvvet içsel ve bireye özgü bir kavramdır. Güç kavramı ise fiziksel ve toplumsal hareketlerin serbest bıraktığı enerjiyi belirtmek için kullanılan bir terimdir. Otorite bir bireyin veya bir kurumun insanlar üzerinde etkili olabildikleri bir kavramı tanımlamaktadır, otorite tanımını anlamlı kılan en önemli unsurun baskı ya da iknaya gerek olmadan, bireyin otoriteye itaat etmesi, verilen kararı sorgulamadan kabul etmesidir. Şiddet ise kuvvete yakın bir kavramdır.

Anlaşıyor ki şiddet olgusu iktidar, kuvvet, güç ve otorite kavramları ile ilişki içerisinde olan ve medeniyetin başlangıcından günümüze kadar var olmuş ve dünya döndükçe var olacak bir kavramdır.

Fransızcada şiddet (violence); bir kişiye, güç veya baskı uygulayarak isteği dışında bir şey yapmak, yaptırmak; şiddet uygulama eylemi ise zorlama, saldırı, kaba kuvvet, bedensel ya da psikolojik acı çektirme ya da işkence, vurma ve yaralama olarak tanımlanmaktadır (Ünsal, 1996: 29).

Hobart (1996: 52) aktarımı ile Oxford İngilizce Sözlük'te "şiddet" sözcüğü şu tanımlarla ifade edilmektedir: "Bedene zor uygulama, bedensel zedelenmeye neden olma, kişisel özgürlüğü zor yoluyla kısıtlama, bireyin rahatça gelişmesini ya da tamamlanmasını engellemek üzere bazı doğal süreçlere, alışkanlıklara yersiz kısıtlamalar getirme, anlamın çarpıtılması, büyük güç-sertlik ya da haşinlik, kişisel duygularda sertlik, tutkulu davranışlara ya da dile başvurma şiddettir."

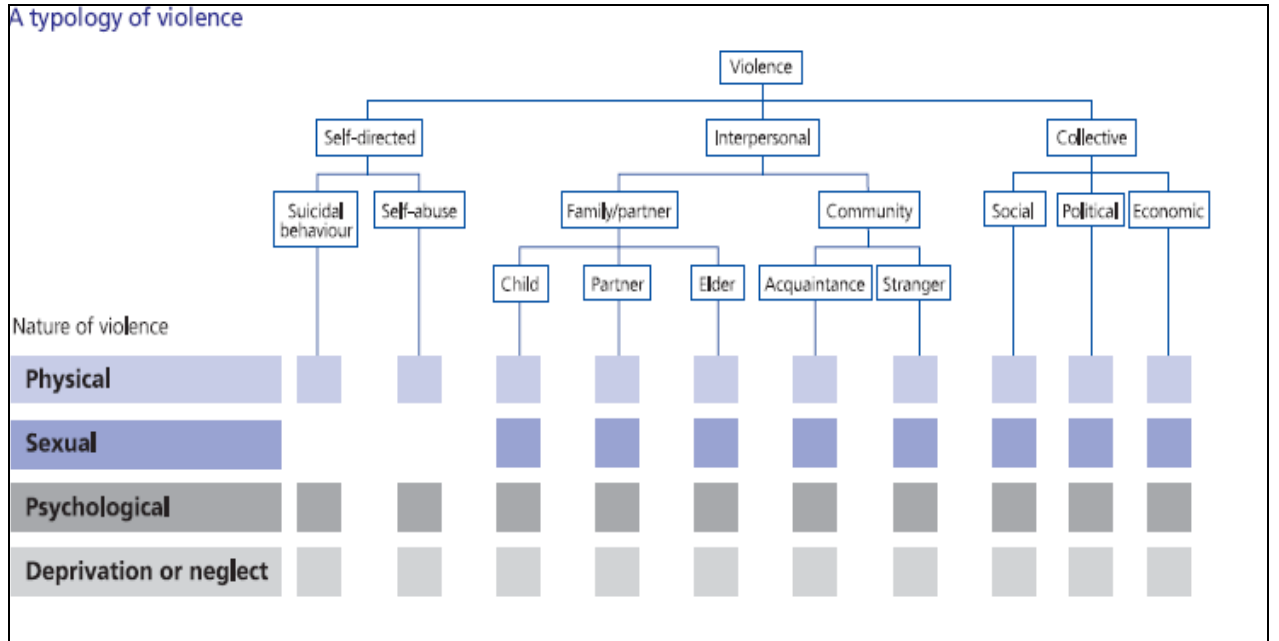
Farklı uzmanların farklı tanımlarında ve farklı kaynaklarda ortak noktalar bulunmaktadır. Şiddet var olan bir problemi baskı ve şiddet yoluyla çözmeye çalışmaktır ve şiddetin sadece fiziki değil psikolojik yoldan da uygulanabilecek bir kavram olduğu vurgulanmaktadır.

Şiddetin kaynağı noktasında iki farklı görüş bulunmaktadır. Bunlardan ilki şiddetin genetik faktörlerden etkilendiğini savunan görüştür. İkincisi ise şiddetin öğrenilen bir davranış biçimi olduğunu savunan görüştür.

Gözütok, Karacaoğlu, Er (2007: 135, 136) Valusek (1981)'den aktardığına göre, çocuklar evde, okulda, ibadet yerlerinde büyüklerin otorite kurduğu her ortamda şiddete maruz kalmaktadırlar. Çünkü büyüklerde çocukluklarında şiddete maruz kalmışlardır ve sorunların sadece şiddet yoluyla çözülebilineceğine inanmaktadırlar.

Bu noktadan hareketle şiddetin öğrenilecek bir davranış şekli olabileceği yorumu yapılabilmektedir.

DSÖ'nün raporuna göre (2002: 4-5), şiddet terimi bireyin kendine uyguladığı şiddet, bireyin kendisi dışında çevresindekilere (eşi, çocuk, öğrenci, arkadaş) uyguladığı saldırgan davranışlar, kolektif bir şekilde kişi, kurum ve topluluklara uygulanan şiddet olarak üç ana başlıkla sınıflandırılmıştır.

Şekil 4. Şiddetin Sınıflandırılması, (DSÖ, 2002: 5)

Tablo 4'te görüldüğü üzere; bireyin kendisine uyguladığı şiddet, intihar ve kişinin kendisini yaralaması, kişiler arası şiddet, aile içinde çocuk, eş veya aile bireyleri, aile dışı çevresinde, tanıdığı ve tanımadığı kişilere uyguladığı şiddet, kolektif şiddet ise sosyal, politik ve ekonomik şiddet olarak kendisini göstermektedir.

Şiddet kavramı ve birey ile ilişkisi noktasında birey ile aile arasındaki ilişki önemli bir noktadadır. Aile içi şiddet ve terör en yüksek düzeyde kadına karşı kullanılan bir olgudur. Araştırmalara göre aile içinde şiddet uygulayan anne ve babalar genellikle kendi çocukluklarında şiddet ve teröre maruz kalmış bireylerdir. Ayrıca farklı gerilimler, ekonomik problemler sebebiyle oluşabilen ego zayıflaması ve azalan tahammül düzeyi de aile içi şiddeti arttıran unsurlardır. Yapılan araştırmalar İngiltere’de evli kadınların %16’sının şiddete maruz kaldığını göstermektedir. Yine yapılan araştırmalara göre aile içi şiddet en yüksek düzeyde mutfakta yaşanmaktadır. En düşük düzeyde şiddet ise banyoda yaşanmaktadır. Şiddet en yüksek düzeyde akşam ve uyku saatlerinde görülmektedir (Erten, Ardalı, 1996: 160, 161).

Bu noktaya kadar şiddet hakkında paylaşılan uzman görüşleri vasıtasıyla şu yorum yapılabilir: Şiddet bireyin içinde yaşayan eğilimin sonucu olarak ortaya çıkan her türlü eylem ve duygu olabilir. Şiddetin uygulanması için bir kaynak ve yöneltilecek bir hedefe ihtiyaç vardır. Bazı durumlarda kaynak ve hedef aynı kişi bazen kişinin çok sevdiği bir kişi bazı zamanlarda ise hiç tanımadığı kişi veya kişilerdir.

Şiddetin **biyolojik, psikolojik ve sosyolojik** nedenleri vardır. **Biyolojik nedenler** konusunda, yeterli araştırma yapılmamış olmakla birlikte, şiddetin erkeklik hormonu ve yaşın getirdiği biyolojik değişimlerle ilgisi olduğu düşünülmektedir. Şiddet uygulayanların genelde genç erkekler olması ve artan yaşla birlikte saldırganlığın azalması bu düşüncüyü desteklemektedir. Şiddete **psikolojik** yaklaşım, şiddetin taklit ya da ödül-ceza yoluyla öğrenildiğini ve çocuğun yetiştirilme koşullarının şiddet üzerinde etkili olduğunu öne sürmektedir (İpek, 2007: 237). Bireyin çocukluktan çıkıp, ergen bir birey olduğu ve fiziksel değişimlerin en yüksek düzeyde olduğu lise dönemi, birçok araştırmada şiddet olgusunun en yüksek düzeyde görüldüğü ve bireyin şiddet olgusunu en fazla oranda yaşaması beklenen dönemdir.

Sosyolojik yaklaşım ise şiddetin sosyokültürel, sosyoekonomik nedenleri olduğunu savunmaktadır. Bu yaklaşımda şiddet, gerçek hayatta daha çok birbirini tanıyan, birbirleriyle ilişkili olan birey ya da gruplar arasında gerçekleşmekte olduğu görüşünden hareketle, özellikle toplumsal ilişkilerin dinamikleri içerisinde ele alınır (Kocacık, 2001).

İpek, (2007: 237, 238, 239) Artuk, (2002)'den aktardığına göre şiddet üzerinde dört farklı kuram ileri sürülmektedir. Bunlar **uyarma** kuramı, **arınma** kuramı, **anomi** kuramı ve **kanıksama** kuramı şeklinde sıralanmaktadır.

Uyarma Kuramı; şiddetin öğrenilir ve taklit edilir olduğunu savunur. Bu kuram Bandura ve arkadaşları tarafından yapılan bir deneye dayandırılmaktadır. Deneyde, 3-6 yaş arası 96 çocuk dört gruba bölünür. İlk gruba, şişme bir palyaçoya bir yetişkin tarafından uygulanan şiddet içeren hareketler izletilir. İkinci gruba bu şiddet hareketleri bir film halinde, üçüncü gruba ise aynı sahne çizgi film halinde izletilir. Sonra her çocuk şişme palyaço ile 20'şer dakika baş başa bırakılır. Şiddet görüntülerini izleyen her çocuğun bağırarak şişme palyaçoya vurdukları gözlenirken, bu görüntüleri izlemeyen çocuklarda palyaçoya karşı hiçbir şiddet eğilimi gözlenmemiştir. Bu kurama göre suç; öğrenilen, taklit edilen bir davranıştır, kalıtımla geçmez, icat edilmez.

Arınma Kuramı; uyarma kuramına karşıt gelen kuramdır. Seyredilen şiddetin saldırganlık eğilimlerini azalttığını ileri sürmektedir. Bu kurama göre, şiddet görüntülerinin izlenmesi kişide anti-sosyal davranışlara yol açmaz. Bu kuram, medyanın büyük bir bölümünün şiddeti, onun kötülüğü ve yıkıcılığı ile birlikte ele aldığını, seyircinin şiddeti kurban üzerinde uyandırdığı acıyı da yaşayarak algıladığını savunur.

Anomi Kuramı; iktidar, şöhret gibi toplumun yarattığı ve insanları kendilerine ulaşmaya tahrik ettiği hedeflerin çok olduğunu; bu hedeflere meşru yollarla ulaşabilmenin ise sınırlı ve zor olduğunu ileri sürer. Bu kurama göre insanlar, sözü edilen hedeflere ulaşmak için gayri meşru yollara da başvurabilmekte yani bu hedeflere ulaşmak için suça veya şiddete yönelebilmektedir.

Kanıksama Kuramı; şiddet içerikli yayınlar kişiler üzerinde duygu körlüğü yaratır. Birey sürekli izlediği şiddet içerikli yayınları kanıksayarak bunlara duyarsız kalmaya başlar. Örneğin, televizyonda sık sık kişiler arası silahlı çatışmalara ve bu çatışmalarda ölen insanlara tanık olunması, gerçek dünyada bu tür olaylara duyarsız kalınmasına yol açmaktadır (İpek, 2007: 238).

Genç insanlar tarafından uygulanan şiddet, toplumdaki şiddet biçimlerinin en sık görülenidir. Dünyada haberler ve medya yayınlarında sokaklarda, okullarda gençler veya çeteler tarafından uygulanan şiddetten günlük olarak bahsedilmektedir. Genç şiddeti sadece kurbanlarına değil, onların ailelerine, arkadaşlarına ve topluma derinden zarar verir. Şiddetin etkileri sadece ölümden değil, aynı zamanda hastalık, sakatlık ve yaşam kalitesi süresinde görülür (DSÖ, 2002: 25).

Günümüz dünyasında şiddet olgusu varlığını yaşamın her alanında göstermektedir. Bunda gelişen teknik bilgi ve görsel medyanın payı büyüktür. Hatta şiddet olgusu sanatsal bir boyut kazanmıştır. Kimi zaman şiddet haklı bir nedene bağlanırken, kimi zamanda bağlantısız ve kendi kendine yeterli bir olgu olarak bağımsızlığını ilan ederek kendi özgür yapısını kurmaktadır (Sconamillo, 96: 357, 358).

Araştırma konusu olan lise çağı öğrencileri, şiddet olgusunun en yüksek düzeyde yaşandığı yaş grubunu oluşturmaktadır ve DSÖ verilerine göre şiddete bağlı ölüm oranları tablosunda Türkiye, en yüksek yüzdeye sahip ülkeler arasında yer almaktadır. Bu sebepten ötürü özellikle bu yaş grubunda yaşanan şiddet gerçeğine karşı farklı mücadele yolları geliştirilmesi gerektiği ve şiddetin sadece fiziksel değil, psikolojik, sosyo-kültürel, ekonomik ve sosyolojik bir kavram olduğu öngörüsü ile hareket etmesi gerektiği düşünülmektedir

2.2. ŞİDDET EĞİLİMİ

Şiddet eğilimi her insanda bulunan bir dürtüdür. Tarih boyunca yaşantılar, inanışlar, değerler farklılaşmış ama şiddete eğilim varlığını hep korumuştur. Şiddet eğilimi en insancıl düşünceden, en saldırgan davranışa kadar hayatın her anında varlığını gösterebilmektedir. Örnek olarak, temel nedeni çok farklı olmasına rağmen kan akıtma duygusu insanlık tarihi boyunca var olmuş ve günümüzde farklı nedenlerle kan akıtma kültürü devam etmektedir. Özellikle dini sebeplerle, tanrıya veya inanılan nesneye şükran sunma veya kabul edilen bir isteğe karşı kurban hediye etme vb. şeklinde kan akıtma eylemi gerçekleştirilmiştir. Fromm (1995: 8-9)' un ifadesine göre, çağdaş insana göre bu tür eylemler yıkıcı ve ilkel gelebilir ve bir açıdan bakıldığında durum böyledir ama farklı bir açıdan bakıldığında ise en kutsal ve en insancıl bir eylemdir. Bu noktadan hareketle; şiddet eğilimi insanın özünde var olan, tarihsel süreç boyunca var olmuş ve dünya döndükçe var olacak bir kavramdır, yorumu yapılabilir.

Şiddete eğilim, iki şekilde görülmektedir.

1) **Sadistlik:** Genellikle bu tür duyguları baskın olarak yaşayan bireyler üstünlük kurabildikleri kişilere karşı sadist duygularını yönlendirmektedirler. Fromm (1995 :27)'un verdiği örnekte belirttiği üzere; çocukların ebeveynler tarafından en yüksek oranda şiddete uğradıkları yaş aralığı üç yaş ile dokuz yaş arasındır. Bu yaş diliminden sonra ise şiddete uğrama oranı azalıyor ve on altı yaşından sonra ise ortadan kalkıyor. Bu noktadan hareketle bireyin karşı şiddete uğrama oranı arttıkça sadist davranışın azaldığı yorumu yapılabilir. Sadistlik, sadece fiziksel ya da cinsel açıdan değil, psikolojik yönden de gerçekleşebilir. Önemli olan nokta şiddete maruz kalan bireyin kendini savunamayacak acizlikte olmasıdır. Sadist temelde yıkmak değil, efendi olup yönetmek ister. Yani sadist için içindeki şiddet eğilimini yönelteceği bir nesne mutlaka gereklidir.

''Sadist kendisindeki güçsüz, cansız ve yetersiz hisleri bastırmak için sadisttir''
(Fromm, 1995: 37).

2)**Mazoşistlik:** Duygunun temelinde yatan dürtü sadistin yaşadığı duygu ile paraleldir. Birey içindeki güçsüz, cansız ve yetersiz duygulara karşı, içindeki şiddet eğilimini araç olarak kullanmaktadır. Duygunun tarihsel boyutuna bakacak olursak;

temelinde cinsel bir dürtü olarak ele alınmasına karşın, farklı bilim adamları tarafından, psikolojik, sosyolojik ve ekonomik bir durum olarak da ele alınmış ve farklı nedenleri olmasına rağmen, Fromm tarafından sadizm duygusuyla kardeş bir dürtü olarak görülmüş ve özellikle dış etmenlerden dolayı iç dünyasında acı çeken bireyin bu acıdan kurtulma yolu olarak kendisine uyguladığı bir tür şiddet eğilimi olarak ele alınmıştır (Fromm, 1995: 37, 40).

Dünya Sağlık Örgütü raporlarında bireyin kendisine uyguladığı şiddet eğiliminin sonuçlarından en tehlikeli olanı intihar olarak tanımlanmaktadır ve ülkemiz intihara dayalı ölüm sayılarında 1000/28.2 oranı ile en yüksek düzeyde yer alan ülkeler arasında yer almaktadır (DSÖ, 2002: 73) . İntihar eylemi için mazoşist davranış düzeyinin en üst düzeyi yorumu yapılabilir.

Ergenin heyecansal gerilimi oldukça yüksektir. Heyecanlarıyla, duygularıyla baş edememesi, bu gerilimi daha da arttırır. Duygularını bastırmaya eğilimli ergenler, küçük nedenler yüzünden ya saldırgan tepkiler gösterir ya da yoğun çöküntülü duygular içine girerek dış gerçeklikten kendilerini soyutlayabilirler. Dahası intihar girişimlerinde bile bulunabilirler (Topses' den akt. Orhan-Büyükkayıkçı, 2007).

Hangi nedenle olursa olsun şiddete eğilimin beğenildiği bir toplumda, sorunların kanun dışı yollarla da çözülebildiğini ve bazı haklara saldırganlık ve şiddet yoluyla kavuşulabildiğini gören ve buna inanan ergenler, özellikle medya aracılığı ile örnek aldıkları şiddet eğilimi yüksek kişileri taklit ederek, aile, sosyal arkadaş çevresi ve okul ortamlarında sorunları şiddet yoluyla çözmeye çalışarak takdir edilen ve saygı duyulan bir kişi olma mücadelesi içerisine girerler.

Saldırganlık, ortak yaşam üzerine genellikle zararlı etkilerinden dolayı sık sık ahlaki açıdan yargılanır ve bir kötülük olarak kınanır. Ama bunun tersi de görülür: Saldırganlık, bir şefe özgü eylem olan erkekliğin ve kahramanlığın belirtisi diye de kabul edilir. Bu eylem düşmana karşı yöneltilir ve başarıya erişirse, dostlar ve tanıdıklar ses çıkarmazlar (Mitscherlich, 1999: 7).

Tarihsel bir yorum olarak kabul edebileceğimiz bu saldırganlık tanımlaması günümüz toplum yapımızda da geçerlidir. Hatta günümüzde geçerliliği daha da artmıştır. Özellikle feodal yaşantı sisteminden, büyük kentlere göç edip orada köy-kent tarzı yaşam süren bireylerde ve bu yaşam içerisinde kültür şokuna uğrayan lise çağı ergenlerinde, arkadaş çevresi ve sosyal ortamda önemli sayılabilmenin ilk önemli kuralı olarak, sert bir kişiliğe sahip olma ve diğerlerinden güçlü olup korkulan bir rol içerisinde olma, gelmektedir.

İnsandaki en doğal duygulardan biri de öfkedir. Öfke, saldırganlığın duygusal temellerinden birini oluşturmaktadır. Kişinin, kaygı ve korku gibi hoş olmayan bir durumda verdiği ilk tepkilerden biri öfkelenmektir. Saldırganlık ise, genel olarak öfkenin doğrudan ifadesi olarak ortaya çıkmaktadır (Köknel, 1995'ten akt. Efilti, 2006: 214).

Çocuklar, hangi kurallara neden uyulacağını yeterince algılayamazlar, çünkü çocuk a-sosyal bir olgudur. Çocuk toplumsallaşma sürecini tamamlamamış bireydir. Çoğu toplumsal kural çocuğun dürtüleriyle çelişmektedir (Yavuzer, 2009: 31-32). Toplumsal kuralların çocuğa iletimi bu noktada önemli bir unsurdur. Çocuğun gelişiminde uygulanabilecek gereksiz baskı ve şiddet çocuğun kişilik gelişimini olumsuz etkileyebilmektedir. Özellikle aile içi şiddet durumlarında bu unsur kendisini açıkça göstermektedir. Weilburger (2009: 21-22)'e göre; sürekli horlanan, eleştirilen, aşağılanan çocukta iki tür davranış gelişebilir. 1- Aşırı çekingen, pasif ve özgüvenden yoksun, 2- Hırçın, saldırgan, kural tanımayan ve geleceğin psikopatları. Genç kızların bir kısmı şiddet ortamından kurtulmak için erken evlilik yapar fakat “yağmurdan kaçarken doluya tutulabilir” bir kısmı fuhuş batağına saplanabilir. Erkek çocukların bir kısmı babaya tepkiden dolayı homoseksüel olabilir. Kızlar karşı cins ile sağlıklı ilişki kuramayabilir, gençlerin bazıları yollardaki araçlara zarar verebilirler, bazıları uyuşturucu vb. maddeler kullanabilirler.

”İçimizdeki enerjiyi tanımak, kendimizi tanıyabilmekten geçiyor. Bedenimizi, bedenimizin gereksinmelerini, duygularımızı, sevinç ve üzüntülerimizi, bunların olası nedenlerini, düşüncelerimizi, düşüncelerimizin dayandığı inançları, çevremizi, ilişkilerimizi, toplumumuzu, geçmişimizi tanıyabilmeye çalışma, bunda istekli olmamız; bize acı veren, bizi rahatsız eden olgu ve olayların farkına varmaya çabalamamız, içimizdeki kozmik şiddetin hışmına uğramayı bir ölçüde azaltabilir. Şiddet püskürten biriysem, çevremi, çevremdekileri, duygusal, düşünsel açıdan yıprattığım gibi, onlara fiziksel olarak da zarar verebilirim. İçimdeki şiddete direnebilmek, onu görmezden gelmekle, körü körüne bastırmaya çalışmakla başarılamaz. Şiddeti, dostluğa, sevgiye, beden eğitime, müziğe, sanata, edebiyata, bilime çevirebilirsek, şiddet enerjisinden yararlanmış olabiliriz. Böylesi bir enerji dönüşümünü sağlayabilme bilgi ve becerisine şiddet mühendisliği diyebiliriz. (Bir ölçüde, sosyal hizmet uzmanlarının, eğitimcilerin, ruh bilimcilerinin, ruh hekimlerinin, din adamlarının, insanın güzel bir dünyada yaşaması için şiddeti ortadan kaldırmaya yönelik etkinliklere kendini adanmış herkesin bu mühendisliği başarabilmesi gerektiğini düşünüyorum.) Şiddet mühendisliği ya da daha açık dile getirildiğinde, şiddeti önleme ve dönüştürme mühendisliği çeşitli disiplinlerden, insanların bir araya gelerek gerçekleştirmesi gereken bir çabadır” (İnam, 2004).

Yapılan tanımlar ışığında şiddet eğilimini tetikleyen etkenler özetlenecek olursa; aile bireylerinin şiddet içeren davranışları, sosyal çevre kaynaklı şiddet, okul idaresi ve öğretmenlerin uyguladığı baskı ve şiddet, medyadan öğrenilen şiddet, ergen bireyin kendisini sosyal çevresine kabul ettirmek için yaşadığı ve yaşattığı şiddet, kavramları öncelikli olarak belirtilmelidir. Derecesi değişmesine rağmen, ergen bireylerin büyük bir çoğunluğu saydığımız şiddet kaynaklarının tümü veya birkaçı ile tanışmakta ve bu kaynaklardan kaynaklanan şiddet eğilimine sahip olmaktadır.

Şiddete eğilimin yüksek olmasındaki temel etken, ergen bireyin iç dünyasında yaşadığı öfkeyi uygun ve doğru şekilde algılayamaması ve içinde yaşattığı öfkeyi doğru yöntemle çözme bilgi ve yeteneğinden yoksun olmasıdır. Ergen birey açısından şiddet eğiliminin düşük olması bekleniyorsa, bu ortamı sağlayacak içsel disiplin, bilgi ve içsel iletişim olgularının birey tarafından bilinmesi ve doğru yöntemle uygulanması gereklidir.

Kaynağı ve düzeyi hangi boyutta olursa olsun, şiddet eğilimi üzerinde, ergen bireyin sahip olduğu müzik yaşantısı düzeyi etkili olmaktadır. İlköğretimde ve ortaöğretimde alınan müzik eğitimi, okul dışında alınan özel müzik eğitimi, ergen bireyin sahip olduğu müzik kültürü, müzik dinleme alışkanlıkları ve gelecekte planladığı müzik eğitimi ise müzik yaşantısı ana başlığı altında yer alan alt bölümlerdir. Müzik yaşantı düzeyi ne kadar yüksek olursa, şiddet eğiliminin o oranda düşük olması beklenmektedir.

Şiddet eğilimi, insanoğlu yaşamını sürdürdükçe var olacak bir kavramdır ve asla yok olmayacaktır. Şiddet ancak şiddeti doğurur, şiddet eğilimini oluşturan içsel enerjiyi, müzik eğitimi aracıyla, güzeli arama temelli bir kişilik eğilimine dönüştürme çabası içerisinde olmak ve bu bakış açısıyla çalışmalar yapmak doğru olacaktır.

2.3. OKUL ORTAMINDA ŞİDDET

Ortaöğretim dönemi ergen bireyin fiziksel ve psikolojik yönden büyük değişimler yaşadığı, aile dışı dünya ile ilişki düzeyinin arttığı ve yaşadığı ev dışında kendisini ait hissettiği önemli bir yaşam dönemidir. Okul ortamı bireyin aile dışı ilk duyguları yaşadığı ortamdır. Bu nedenle lise çağı öğrencileri ve bu öğrencilerin şiddet eğilimlerine ilişkin bir araştırma yapabilmek için okul ortamları üzerinde yapılmış çalışmalara değinilmesi ve uzman görüşleri doğrultusunda konuya yaklaşılması gerektiği düşünülmektedir.

Uçan (2007: 19)'a göre okul; belli bir program uyarınca işletilen bir davranış kazandırma veya kazandırılan davranışları değiştirme, dönüştürme, geliştirme ve yetkinleştirme kuruluşudur. Okulda eğitimin genel amaçları ve derslerin özel amaçları doğrultusunda öğrencilere bilişsel, duyuşsal, devinışsel ve sezişsel davranışlar kazandırılmaktadır. Okulda yaşam, bilim, teknik, spor ve felsefe eğitimiyle kazandırılan bu davranışlar düzey, gereksinim ve beklentilere göre değiştirilir, dönüştürülür, geliştirilir, yetkinleştirilir.

Lise çağındaki ergen birey için okul, derslerin işlenip belirli bilgilerin verildiği binalardan çok daha fazlasıdır. Evi dışında en çok vakit geçirdiği mekândır. Farklı sosyal sınıflara mensup olan insanlarla (öğretmen, öğrenci, memur, hizmetli, kantinci vb.) iletişim kurduğu sosyal bir ortamdır. Kendisini mensubu olarak hissettiği (sınıf) sosyal bir örgütlenmedir. Farklı sosyal, sanatsal ve sportif (okul korosu, okul takımı, okul orkestrası vb.) faaliyetlerde bulunduğu ve kendisini önemli hissettiği bir yapıdır. Yaşamı açısından önemli olan (aşk, sevgi, öfke, üzüntü, başarı, başarısızlık vb.) duyguları yüksek düzeyde yaşadığı bir ortamdır. Bütün bu açıklamalardan da anlaşıldığı üzere okul, lise dönemi bireyi için önem düzeyi yüksek olan ve öğrencinin kendisini ait hissettiği çok fonksiyonlu bir yapıdır.

Sanayileşmekte olan toplum yapısı içerisinde, kalifiye insan gücüne duyulan ihtiyacın yansımaları okullarda da hissedilmektedir. Buna paralel olarak genç nüfus oranı artmakta ama istihdam ise azalmaktadır. Bu durum ise özellikle öğrenciler arasında aşırı bir mücadele durumu oluşturmaktadır. Buna ek olarak, işlevsel olarak zayıflayan okullarda ise öğrencilerin ihtiyaçlarına cevap verilememekte veya öğrenciler amaçlanan hedefe götürülememektedir. Bu durum sonucunda okullarda istenmeyen olaylar görülebilmektedir (Efilti, 2006: 213).

Ülkemizde yaşanan şiddet olaylarının okullardaki durumunun belirlendiği ve çözüm yollarının araştırıldığı ilk kapsamlı çalışma 2006 yılında Milli Eğitim Bakanlığı, Özel Eğitim Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğünce Ankara’da yapılmış olan “Eğitim Ortamlarında Şiddetin Önlenmesi ve Azaltılması” başlıklı çalışmadır. Bu çalışmaya göre, MEB, (2006: 10) son beş ayda okullarda meydana gelen fiziksel şiddet olaylarında 14 öğrencinin öldürüldüğü, 104 öğrenci ve 3 öğretmenin de yaralandığı tespit edilmiştir. Bu çalışmada sunulan stratejik plan çerçevesinde, Türkiye’nin çeşitli illerinde yapılan araştırmalar (Adana, Ankara, Diyarbakır, İstanbul, Karaman, Kars, Sivas) eğitim ortamlarında yaşanan şiddetin göz ardı edilemeyecek boyutlarda olduğunu ortaya koymaktadır. Ayrıca bu araştırmalara yansımayan şiddet olaylarının da varlığının genel bir gözlem olarak bilindiği ifade edilmektedir. Çalışmada okullarda yaşanan şiddet olaylarının kaynakları, sebepleri ve aktörleri belirlenmeye çalışılmış, giderek artış gösteren bu tür

olayların azaltılması için bazı önlemlerin alınması önerilmiştir. Önerilerden birisi de, öğrencilerin eğitim ortamlarında sosyal, sanatsal ve sportif faaliyetlerle desteklenmesidir. Bu önerinin öğrenciler üzerinde etki düzeyinin yüksek olabilmesi için sanat eğitimi genelinde müzik ve müzik eğitimi kavramlarının yöneticiler, eğitimciler ve toplum tarafından, kullanılabilir ve yeni bir yöntem olarak kabul edilerek, şiddete karşı çözüm önerilerinde aktif problem çözüm yöntemi olarak görülmesi gereklidir.

Milli Eğitim Bakanlığı'nın "Eğitim Ortamlarında Şiddetin Önlenmesi ve Azaltılması Strateji ve Eylem Planının (2006-2011+)" oluşturulma gerekçeleri arasında, Türkiye'nin çeşitli illerinde gerçekleştirilen araştırmalarda, eğitim ortamlarında yaşanan şiddetin göz ardı edilemeyecek boyutlarda olduğu yer almaktadır (TBMM Araştırma Komisyon Raporu, 2007).

Görülmektedir ki, ülkemizdeki MEB tarafından yapılmış ilk ciddi çalışmanın geçmişi beş yıl öncesine dayanmaktadır. Şiddet olgusu insanlık tarihi açısından çok eski bir kavram olmasına karşın, okul ortamlarındaki etki ve nedeninin ülkemizdeki araştırılma geçmişinin beş yıllık bir süreyi kapsamaması üzerinde düşünülmesi ve bu konu temelinde bilimsel çalışmalar yapılması gerektiği düşünülmektedir.

Öğrencilere, işe yaramayan, zararlı davranışlardan ve modellerden arındırılmış bir çevre sunmak okulun temel işlevlerinden biridir. Bu işlevini yerine getirebilmek amacıyla, okul, çevrede var olan ama istenmeyen davranışları dışarıda tutarak öğrencilere örnek alabilecekleri modellerden ve kazandırılmak istenen davranış kalıplarından oluşan temiz bir çevre hazırlar (Başar, 1994' ten akt. Efilti, 2006: 214).

Fransa'da 12 Kasım 1990 günü otuz beş milyon lise öğrencisi, okullarda güvenliğin yetersiz olduğu ve daha güçlü bir otorite isteklerini devlete duyurmak amacıyla Paris'te toplanmış ve bu gösteri sırasında güvenlik güçleri öğrencilere şiddet uygulamış, öğrenciler hükümet tarafından yağmacı ilan edilmiş ve Alma köprüsü yakınlarında öğrencilere güvenlik güçleri tarafından ateş açılmıştır (Juhem, 1998'ten akt. Debarbieux, 2009: 18).

Yaşanan bu durumun temel kaynağı öğrencilerin okul ortamında kendilerini güvensiz hissetmeleri ve sıkıntılarını yönetimle paylaşmak istemeleri olarak görülmektedir. Gerçekleştirdikleri eylem doğrultusunda ise fiziksel şiddete maruz kalmışlardır.

Şiddet eğilimi üzerinde, yetişkin bireylerin şiddete bakış açısı ve toplumsal yaşamda şiddetin varlığı da etkili olabilmektedir. Çevresinde, ailesinde, eğitimcilerinde şiddeti gören ve yaşayan ergen, şiddeti içselleştirmektedir.

Türkiye toplum yapısında yer alan ”öğretmenin vurduğu yerde gül biter” ve ”eti senin kemiği benim” anlayışının toplumda kabul görmesi ve büyükler her zaman haklıdır, büyüklere karşı gelinmez düşüncesinin yaygınlığı okul ortamında şiddeti arttıran bir neden olarak karşımıza çıkmaktadır. Yetişkinler tarafından bir birey olarak görülmeyen çocuğa şiddetin eğitimin bir parçası olduğu öğretilmekte ve çocuğun uğradığı şiddet toplumda meşru duruma gelmektedir. Meşrulaşan şiddet zamanla büyükler ile çocuk arasında bir iletişim şeklini almakta ve çocuk şiddetin eğitim için gerekli bir kavram olduğuna inanmaktadır. Ayrıca çocuk uğradığı şiddete karşı kendince gerekçeler bulmaktadır. Öğretmeninin o an için sinirli veya canının sıkın olması, kendisinin şımardığı ve büyüklerin şiddet eylemini kendisinin iyiliği için yaptıklarını düşünmektedir. Şiddet ve saldırganlık, çocuk açısından meşru ve gelecekte de kullanılabilecek bir davranış şekline dönüşmektedir (Gözütok vd. 2007: 137).

Ergenlerin okul içerisinde şiddet eğilimi içerisinde olmasının, okulun fiziki yapısı ile doğrudan ilişkili olduğu düşünülmektedir. Öğrenci sayısının fazla olduğu okullarda öğrenci, öğretmen ve idareci ilişki düzeyinin düşük olması beklenmektedir.

Çınar, (2007: 6-7) Goldstein, (1994) ve Meier (1996)’den aktardığına göre okul büyüklüğü ile okulda yaşanan şiddet arasında ilişki bulunmaktadır. Ortalama 1000-2000 öğrenci sayısı olan büyük okullarda saygısızlık, kırgınlık ve fiziksel tehlikeler, 300-400 kişilik daha küçük okullara göre daha yüksek oranda var olmaktadır. Büyük okullarda kalabalık içerisinde öğrenci yalnızlaşmaktadır. Kendisini okulla özdeşleştirememekte ve öğretmenler ile ilişkileri de mesafeli ve soğuk olmaktadır.

Şiddet eğilimini etkileyen diğer bir önemli olgu, okulun fiziki yapısının yanında, öğrencilerin maruz kaldığı ders içi ve ders dışı fiziksel ve psikolojik şiddettir.

Okul ortamında yaşanan olumsuz yaşantılar, öğrencilerin okuldan soğumalarına, hatta okuldan uzaklaşmalarına neden olmaktadır. Öğrencilerin okuldan soğumalarına ve uzaklaşmalarına neden olabilecek birçok olay bulunmaktadır ve bu olayların en önemlilerinden biri de zorbalıktır (Pişkin, Ayas, 2011).

Pişkin ve Ayas, (2011) farklı zorbalık tanımlamalarının olduğundan bahsetmiş ve en yaygın olarak, Olweus, (1993) un zorbalık tanımlamasının kabul edildiğini vurgulamıştır. Olweus üç tip zorbalıktan bahsetmektedir: Sosyal dışlama, fiziksel zorbalık ve sözel zorbalık. Sözel ve fiziksel zorbalık gözlenebilir olduğundan dolayı doğrudan zorbalık olarak nitelendirilmiş, sosyal dışlama ise dolaylı zorbalık olarak tanımlanmıştır. Doğrudan zorbalık, kurbanı yönelik açık saldırıyı anlatırken, dolaylı zorbalık ise, kurbanı sosyal olarak yalnız bırakma, gruptan dışlama, dedikodu yapma gibi davranışları içermektedir. Pişkin ve Ayas 2006 yılında yaptıkları “Lise Öğrencileri Arasında Yaşanan Akran Zorbalığı Olgusunun Okul Türü Bakımından Karşılaştırılması” başlıklı çalışma sonucunda elde ettikleri bulgular ışığında “cinsel zorbalık” türünün de okullarda yaşandığı ve kendisini, cinsel içerikli şakalar yapma, başka bir öğrenciyi isteği dışında cinsel amaçlı öpme, dokunma vb. şekillerde gösterdiğini, bu davranışların ise zorbalık sayılabilmesi için Olweus (1993) zorbalık sınıflamasına uyması gerektiğini ifade etmiştir.

Türkiye’nin 1994’de imzaladığı Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi’nde okullarda yaşanan şiddetin kavga ve zorbalık türünde kendisini gösterdiği, zorbalığın genelde sözlü şekilde yer aldığı, kavgaların fiziki şekilde olduğu ve bu olayların bir okul disiplini problemi olmadığı, sebeplerinin eğitimsel, ailesel veya etnik nedenlere dayandığı belirtilmektedir. Ayrıca okulların günümüz popüler kültüründen etkilendiği ve uyuşturucu kullanımının da okullarda görüldüğü vurgulanmaktadır (m.51). Dikkat çekilen diğer bir unsur da cinsel ve cins ayrımına dayalı zorbalık ve şiddetin önlenmesinde eğitimin etkili olabileceğidir. Bu tür şiddet ve zorbalık genellikle okuldaki kız öğrencilere, erkek öğrenciler, erkek öğretmenler, okulda çalışan diğer erkek görevliler tarafından

uygulanmaktadır. Bu noktada hükümet dâhil tüm eğitim kurumları özenle çalışmalı ve sorunun çözümüne ilişkin eğitimsel politikalar geliştirilmelidir (m.52).

Sürekli bilişsel öğretime ağırlık verilen lise ortamlarında şiddet eğiliminin yükselme olasılığı yüksektir. Kültürel, sanatsal ve sportif faaliyetler öğrencilerin çoğunluğuna ulaşabilmeli ve mümkün olabilecek en fazla sayıda öğrenci bu tür etkinliklerde aktif olarak rol almalıdır. Böylece hem kuruma aitlik olgusu oluşacak hem de öğrenciler ve okul arasında ortak görev ve duygu paylaşımı sağlanabilecektir.

Özellikle genel liseler gelecek açısından öğrencilerine yeterince güven verememektedir. Birçok öğrenci bu okulları sanki üniversite okuyamayacak gençlerin oyalandırıldığı, insanların tıkiş tıkiş doldurulduğu yerler olarak algılamaktadır. Bu bağlamda okul bitince güvenli bir gelecek umudu olmayan, belli bir ölkü ya da görev taşımayan öğrenciler haylazlaşmakla kalmamakta, içlerinden “kaybedecek şeyleri olmadığını” düşünenlerden şiddete yönelenler de çıkmaktadır. Gençliğe, peşinde koşacakları, erdem ve değerlere uygun idealler de verilmelidir (Çınar, 2007: 8).

Gelecekle ilgili beklentisi olmayan ergen birey, bunun sorumlusu olarak gördüğü sistemi ve büyükleri cezalandırmak ve kendisinden haksız olarak alındığını düşündüğü haklarını alabilmek için şiddet eğilimi içeren davranışları kullanacaktır. Sınıfta yüksek notları olan bir öğrenciye duyulan öfke, düşük not aldığı bir dersin öğretmenine duyulan öfke vb. bu duruma örnek gösterilebilir.

Çocuklar ve gençler, kişilik oluşum süreci içerisinde olan bireylerdir. Birey bu süreçte ailesinden, sosyal çevresinden, arkadaşlarından, okul ortamından ve eğitimcilerden etkilenmektedir. Davranışlarında bütün bu etkenlerin etkisi altındadır. Olumlu veya olumsuz her davranışında çevresindeki bireylerin az veya çok etkisi bulunmaktadır. O halde ergenlerin şiddet eğilimleri üzerinde yaşadıkları ortam, iletişim içerisinde bulundukları bireyler ve bu insanlarla yaşadıkları duygu paylaşım düzeyleri etkilidir, yorumu yapılabilir.

İster saldırgan olsun, ister kurban olsun, okulda yaşanan şiddetin sorumluluğu tek bir çocuğun üstüne yıkılamaz (Debarbieux, 2009: 14).

Bireyde istendik davranışlar oluşturma sürecinin eğitimin tanımı olduğunu anımsadığımızda, ister doğuştan gelsin, isterse mevcut ortamdan edinilsin şiddet ve zorbalığa karşı mücadelede eğitimin rolünün büyük olduğu açıktır. Bu durumda aileden sonra ikinci sosyalleşme kurumu olan okullarımıza, hem ilköğretim hem de ortaöğretim sürecinde önemli sorumluluklar düşmektedir.

Öğrenciler okula, duygusal ve sosyal beceriler anlamında yeterlik kazanmadan gelebilmektedirler. Dolayısıyla kazanılmış beceriler ve duygu yönetim becerileri sınıf ve okulda kişiler arası çatışmalara ve şiddete neden olabilmektedir. Okulda bu sonuçlara değil de sorunlu davranışlara ve nedenlerine odaklanmak belirlenecek yol açısından daha sistemli bir dizin ortaya koyar. Yaşam becerileri kazandırma olarak da bilinen bu yönlendirmeler, iletişim becerilerini, problem çözme, karar verme, sorun analizi yapma gibi birçok alt değişkeni de kapsamaktadır. Özellikle öğretmenlerin, şiddete yönelik fiziksel cezalar yerine, duruma yönelik eğitici yönlendirmelerde bulunmaları, öğrencilerin ise kontrol edilemeyen saldırganlıklarını kendilik (self esteem) değerlerini içselleştirerek olumluya çevirmeleri beklenmektedir (Özpolat, Bayındır, 2007: 41,42).

Şiddet eğilimi yüksek olan öğrencilere karşı şiddet uygulamak, belki kısa vadede sorunu çözmüş gibi görünebilir ama çocuğun kişiliği noktasında durum böyle olmayacaktır. Üzerindeki otoriteden baskı ile şiddet gören öğrenci, içinde yaşattığı saldırganlığı yok etmeyecek; aksine bunu farklı yöntemler ile hem arkadaşlarına hem sosyal çevresine hem de öğretmenlerine yöneltecektir. Son yıllarda internet paylaşım sitelerinde lise öğrencilerinin, öğretmenlerinin görüntüleri ve ses kayıtlarını paylaşmalarını buna örnek olarak gösterebiliriz.

Üstün, Yılmaz ve Kırbaş (2007) tarafından Amasya ilinde yapılmış “Gençleri Şiddete Yönelten Nedenler” isimli bir araştırmada şiddetin önlenmesi konusunda öğrencilerin üzerinde durduğu önemli bir noktanın, sosyal ve kültürel etkinliklerin

artırılması olduğu görülmüştür. Eğitim kurumlarının başarıyı üniversiteye gönderilen öğrenci sayısı ile değerlendirmeleri nedeniyle daha çok, öğretim çalışmalarına önem verdikleri göz önüne alınırsa, sosyal ve kültürel etkinliklere ya çok az yer verildiği, ya da hiç yer verilmediği görülmektedir. Bu durum, ergenlik çağındaki gençlerin bedensel, zihinsel ve sosyal yönden gelişimlerini olumsuz etkileyebileceği gibi, şiddetin ortaya çıkmasına da fırsat yaratmış olur (Üstün, Yılmaz, Kırbaş, 2007: 128).

Liseler eğitim ve öğretim faaliyetlerinin bir arada yürütüldüğü kurumlardır. Bu kurumların var olma amaçları, bilişsel öğrenmeye ek olarak kişisel eğitimin verilmesidir. Var olan durum ise bu şekilde değildir. Günümüz Türkiye eğitim yapılanmasında öğrencinin hangi lisede okuduğundan çok, hangi dershanede üniversiteye hazırlandığı önemlidir. Öğrenciler, bir yarış atı muamelesi görmekte ve hatta on ikinci sınıf öğrencileri eğitim-öğretim yılının son birkaç ayında sınav bahanesiyle okula bile gitmemektedirler. Sadece son sınıfta değil, öncesini kapsayan üç yıllık dönemde de müzik eğitimi genel liselerin büyük bölümünde, seçmeli olması sebebiyle tercih edilmemektedir. Bunun öğretmen yetersizliği, okul idaresinin tutumu, öğrencilerin alt yapı yetersizliği gibi sebepleri bulunmaktadır. Sonuç olarak öğrenciler, birlikte iş yapmayan, diğer lise öğrencilerini rakipleri olarak gören ve başarı için yalnızlaşan bireyler haline gelmektedir.

Uçan, (2007)'a göre ülkemizdeki şiddet görme-gösterme veya şiddete başvurma davranışları kırlar, köyler, kasabalar, kentler, evler, iş yerleri, caddeler ve sokaklarla sınırlı kalmamakta, okul çevrelerini ve giderek okulları da kapsar, okullarda da gözlenir ve yaşanır hale gelmiştir. Okullar açıldıktan sonra bu tür girişim, eylem ve olaylara ilişkin görüntü, haber ve yorumlar gazeteler ve televizyonlarda sıkça yer almaktadır. Okullardaki şiddet olayları özellikle son yıllarda çok ciddi boyutlara ulaşmış bulunmaktadır. Bu arada okul dışı şiddet doğrudan veya dolaylı olarak okul içi şiddeti etkilemekte, özendirilmekte ve beslemektedir.

Çalışma için veri araçları uygulandığı sırada bir okul idarecisi şu yorumda bulunmuştur. "On yıl önce okulda sadece bir adet Polat Alemdar vardı. Bu gün ise her sınıfta bir tane hatta birden fazla Alemdarlar bulunmakta." Bu yorum Uçan'ın sözlerini destekler niteliktedir. Televizyon dizilerinde iyiliğin ve doğruluğun kan akıtarak sağlandığı gösterilirken, hukuk kurallarının ve kanunların düzeni sağlayamayacağı öğütlenirken, ayrıca bireysel güç ve paranın sahip olunması gereken temel değerler olduğu vurgulanırken daha farklı bir sonuç olması beklenmemelidir.

Tezcan (1996: 105)'a göre okul toplumsal bir ortamdır ve şiddetin okulda var olmaması için hiçbir sebep yoktur. Hatta gelişen ve değişen toplum yapısına ayak uyduramayan geleneksel okul sistemi içerisinde okul ortamı şiddetin ortaya çıkması için kendisine uygun ortamı bulabilmektedir.

Okul ortamı, şiddet olgusunun potansiyel olarak var olduğu ortamlardır. Öğrencilerin bu ortam içerisinde içsel enerjilerini boşaltabilecekleri, arkadaşlarıyla duygu paylaşımı yaşayabilecekleri ve önemsendikleri bir grup içerisinde bulunabilecekleri bir ortama sahip olmaları gerektiği düşünülmektedir.

2.4. SANAT EĞİTİMİ

"Güzel sanatlarda muvaffakiyet; bütün inkılâpların muvaffak olduğunun en kati delilidir. Bunda muvaffak olamayan milletlere ne yazıktır. Onlar, bütün muvaffakiyetlerine rağmen medeniyet alanında yüksek insanlık sıfatı ile tanınmaktan daima mahrum kalacaklardır" (M. Kemal ATATÜRK, 18.07.1936, İstanbul).

Uygar toplum oluşturmaının en önemli koşullarından biri sanat eğitimidir. Bir ülkenin kültürel etkinliklerini artırabilmek yanında koruyabilmek de ancak, sanat ve sanat eserlerine verilen değer ile mümkün olabilir.

Sanat; kişilerin bireysel gelişimlerine, kendilerini ifade edebilmelerine, yardımlaşma ve birlikte çalışma becerilerinin gelişmesine, üretici bireyler olarak yetişmesine katkı sağlamaktadır. Bu özellikleriyle, eğitimin her kademesinde yapılan sanat eğitimi ile yeni şeyler üreten, yaratıcı ve özgürce kendilerini ifade edebilen bireylere

ulaşmak hedeflenmelidir. Özel yetenek şartı aranmadan her yaşta ve her düzeyde bireyler için sanat eğitimi olanağı sağlanmalıdır. Bu eğitim her yaşta ve her kademedeki öğrenciler için kesintisiz olarak devam etmelidir (MEB. Müzik Dersi Öğretim Programı, 2009).

Sanat eğitimi; yaratıcılık eğitiminin ön planda tutulduğu, iraksak düşünmenin geliştirildiği, her öğrencinin kişisel gelişimi ve eğilimleri paralelinde yönlendirilmeye çalışıldığı en güvenilir ortamlardan biridir. Temel amaçları, çocuğu/genci, görmeye, aramaya, sormaya, deneme yapmaya, sonuçlandırmaya yönelik olan **sanat eğitimi**, eğitimin her kademesinde kesintiye uğramadan devam etmelidir (Buyurgan-Buyurgan, 2007: 5).

Oyunlar çocuklar içindir. Çocuk sanat yapmak için resim yapmaz, çalgı çalmaz. Çocukta sanat eğitimi, önemli ve önemsenmesi gereken bir alan olarak kaşıımıza çıkar. Sanatın çıkış noktası insan ruhu olduğu için bu alan; çocuk bilinmezlerinin bilinmesine ortam hazırlar. Sanat, özellikle çocukların hayal gücünü yansıtır. Onların özgüven kazanmasına neden olur. Özgürlük ve özgünlük bağlamında isabetli kararlar almalarına yardımcı olur. Sadece bu nedenlerden dolayı çocukta sanat eğitiminin önemi büyüktür (Atan, 2009).

Tanım ışığında, çocukların iç dünyalarını anlama noktasında sanat eğitimi etkili ve kullanılabilir bir araç olabilir yorumu yapılabilir.

Sanat kavramının eğitim sistemi içerisinde yer alması antik Yunan döneminde başlamıştır. Günümüzde düzeyi farklı olmakla birlikte, sanat eğitimi dünyadaki farklı eğitim yapılanmaları içerisinde varlığını sürdürmektedir.

Eğitimde sistemleşmeyi ortaya atan ve ilk olarak ele alan filozof Aristo'dur. Aristo'dan önce sanat eğitimi, iş eğitimi olarak ele alınırken, daha sonraları sezgiye ve imgeye dayalı kuramlar da önem kazanmaya başlamıştır. Sanat eğitimindeki amaç insanı yabancılaşmadan ve psikolojik çöküntüden kurtarmaktır. Böylece insan, içindeki yaratıcı potansiyeli ortaya çıkarıp insan olma özelliği kazanabilecektir. Sanat eğitimi, yaratıcı

güçleri, estetik içgüdüleri ortaya çıkaran bir anlamda özgürleştiren, yaşamın her alanında daha yüksek etkinlikler için bireye güç kazandıran ve onu daha etkin kılan bir araçtır (Karayağmurlar, Tan, 2003: 65-66).

Sanat eğitimi, okul öncesi eğitiminden lisans öğrenimine kadar, bireyin tüm eğitim sürecinde yer alması gerektiğine inanılan önemli bir eğitimsel olgudur. Sanat eğitimi süreçleri, eğitim aracı ve eğitim alanı olma noktasında birbirleri ile bağlantılı eğitimsel yapılardır. Bireyin gelişim sürecinin herhangi bir döneminde oluşabilecek sanat eğitimi eksikliği bireyin psikolojik ve fiziksel olarak gelişimini olumsuz etkileyebilmektedir.

Çocuk sanat eğitimi, eğitimle ilgili işlevleriyle örgün ve yaygın eğitimin uygulama alanına girer. Öğretimin ilki, anaokulu ve ilköğretimde başlar. Bu nedenle bu süreçlerde sanat eğitimi önemlidir. Anaokulu ve ilköğretim sürecinde sanat eğitiminden geçen çocuk bireyler için, kişilik gelişimi önemli olgulardır. Bu süreç, lise dönemine zemin hazırlar ve ergenlerdeki estetik kavramının temelini oluşturur. Çocuk bireylerde özgüvenin sağlanması, hayatın hangi alanı olursa olsun tasarım gücünün geliştirilmesi sanat eğitiminin başlıca amaçlarındandır (Atan, 2009).

Eğitim sistemi içeriğinde bilişsel öğeler kadar duyuşsal ve devinişsel unurlar da yer almalıdır. Bireyin kişilik gelişimi ve sosyal iletişim kurma düzeyi, okul içerisinde var olacak sanat eğitimi temelli derslerin yardımı ile gerçekleştirilebilir. Bilişsel derslerin ağırlıkta olduğu bir eğitim sistemi içerisinde öğrencilerin duygusal ve sosyal kişilik gelişimleri ihmal edilebilmektedir.

Beynimizin sol yarımküresi mantıksal, sözel, akılcı, soyut, sayısal; sağ yarımküresi ise sözel olmayan, somut, sezgisel düşünme biçimlerine yöneliktir. Şu halde eğitim öğretim programları hazırlanırken iki yarımkürenin de gelişimine yönelik özellikler göz önünde bulundurulmalıdır. Ülkemizde ise eğitim-öğretim programları ağırlıklı olarak beynin sol yarımküresinin gelişimi için tasarlanmaktadır. Beynin sağ yarımküresinin gelişimi ise sanat eğitimi dersleriyle mümkündür. İnsan beyni bir bütündür ve doğru zamanlarda, gerekli uyaranlarla karşılaşmazsa ileride tamamlanması mümkün olmayan

eksiklikler oluşabilir. Sanat eğitimi ile görsel algısı gelişmiş, kendini sanatsal yollarla ifade edebilen, içinde yaşadığı kültürü önce tanıyan, öğrenen, koruyan ve gelecek nesillere taşıma sorumluluğunu üstlenen, dünya kültür mirasına saygılı, yaratıcı ve yapıcı bireyler yetiştirilmesi hedeflenir. Sanat eğitiminin bu amaçlarını gerçekleştirebilmesi için eğitimin her kademesinde, kesintiye uğramadan, seviyeye uygun programlarla yerini alması önemlidir. Özellikle teknolojinin hızla ilerlediği, makineleşmenin bazı sorunları da beraberinde getirdiği günümüzde çocuğa/gençe kendini farklı sanatsal yollarla ifade edebilme ortamları hazırlamak mutlu ve üretken nesillerin oluşması için de gereklidir (Buyurgan-Buyurgan, 2007).

Sanat eğitimi, eğitim binasının en önemli temel yapıtaşlarından birisidir. Kendi içerisinde bir öz disiplini olan sanat eğitimi, hem eğitim kurumu içerisindeki gerekliliği hem de çocukların ihtiyacı olan sanatsal yaşantı gereksinimlerinden ötürü gereklidir.

Yaratıcılığa daha fazla gereksinim duyulan çağımızda zihinsel gelişim yanında duygusal gelişim de zorunlu hale gelmiştir. Duyguların eğitimi ise sanat yoluyla mümkündür. Sanat eğitimi ve sanat yoluyla eğitim öğrencilerin kişilik yapıları üzerinde durmakta ve akılcı, nesnel düşüncenin gelişimi yanında kişisel duyarlılığın gelişimi ile öğrencilerin bireysel gelişimleri üzerinde önemli bir rol oynamaktadır (Karayağmurlar, Tan, 2003: 78).

Uzman, Temiz (2007: 89-90)'e göre öğrenciler sanatsal etkinlikler yoluyla kabul edilebilir problem çözme stratejileri üretebilmeyi ve kullanabilmeyi başarabilmektedirler. Öğrenci sanat eğitimi sayesinde çevresini ve dünyasını çok yönlü etkileşimler içinde görüp algılayabilmektedir. Böylece gördüklerinden, yaşadıklarından anlam çıkarabilen kişi, çağın gerçeklerini daha kolay değerlendirebilmektedir.

Atan (2009)'a göre çocuklar; sanat eğitimi yoluyla kazandıkları bilgi ve becerileri uygulayabilme, karar verebilme, sorumluluk alabilme, iletişim kurabilme, ekip halinde çalışabilme gibi yeterlilikler elde ederler. Çocukların bu amaçlara uygun yetiştirilmesinde; sahip olduğu serbestlik avantajı ile sanat eğitimi, önemle dikkate alınması gereken bir alan

olarak karşımıza çıkar. Çocuğu öğrenme sürecinde etkili kılan, “yaparak ve yaşayarak” öğrenmesine imkân sağlayan, kendi kişiliğini bulmasına ve yaratıcı, üretken bir birey olmasına, başkalarıyla olumlu sosyal etkileşim kurmasına, kısaca tüm yönleriyle gelişmesine sanat eğitimi önemli oranda katkıda bulunur. Çocukta sanat eğitimi, onların aynı zamanda psikolojik gereksinmelerinin gereğidir. Çocuğun kendisini tanıması, tanıtması ve dönüt alarak kendini değerlendirmesinde, bu sanat eğitimi süreçleri önemli rol oynar. Çocuk ile anne, baba ve arkadaş iletişimi, her şeyden önce sanat eğitimi ile bilgilendirmeyi temel alan çok amaçlı bir eğitimidir. Çocuk her eğitim ve öğretim düzeyinde, her zaman istekli olmayabilir. Ancak, bir oyun havasında geçen sanat eğitiminde isteksizlik diye bir sorun yaşanmaz.

Uzman görüşlerinden de anlaşılmaktadır ki; sanat eğitimi, bireyin eğitim sürecinde olması gereken ve yokluğu noktasında bireysel gelişimin önemli bir bölümünün eksik kalacağı, üzerinde önemle durulması gereken ve eğitim sistemlerinde, gelişen ve değişen toplum yapısına uygun olarak yer alması gereken bir olgudur.

Araştırmanın uygulandığı ortaöğretim kurumlarından genel liselerde, sanat eğitimi dersleri ya seçmeli olarak verilmekte ya da hiç verilmemektedir. Farklı kaynaklardan elde edilen verilere göre şiddete bağlı ölüm ve yaralanma düzeyinin en yüksek olduğu yaş dönemi, lise çağını da içine alan 15-29 yaş aralığıdır. Çocukluk döneminden çıkıldığı ve ergenlik dönemine girildiği lise yılları, şiddet eğilimleri bakımından ve şiddete ve zorbalığa maruz kalma bakımından en yüksek oranın yaşandığı dönemdir. Bu noktadan hareketle; lise öğrencileri üzerinde araştırma yapılması, şiddet ve şiddet eğilimi olgularının lise gençliği açısından önemini ve varlığını azaltabilmek bağlamında sanat eğitimi genelinde müzik eğitiminin ne ölçüde etkili olabileceğinin araştırılması gerektiği düşünülmektedir.

Müzik, güzele ulaşmayı amaç edinen sanatsal bir olgudur. Birden fazla duyu organına hitap eden imgeleriyle bireyi etkilemektedir. Sanat ile şiddet olguları özünde birbirine zıt kavramlardır. Kimi zamanda şiddet teması, sanatın konusu olabilmektedir. Konu eğitim boyutuyla düşünüldüğünde ise sanat, şiddetle mücadele noktasında varolması gerektiğine inanılan etkin bir araçtır.

Uçan (2007: 14)'a göre; sanat ve şiddet kavramları birbirine zıt anlamları olan ve birbiriyle örtüşmeyen iki kavramdır. Kimi zaman da sanat şiddet kavramını konu olarak kullanabilmekte ve estetik öğeleriyle işleyerek; acı veren şiddeti insanlara haz veren, yarar sağlayan bir anlatım eylemine dönüştürebilmektedir.

Sanat eğitimi aracılığı ile öğrenci iç dünyasını tanıma imkânı bulabilecektir. İç dünyasını algılamasının yanında, çevresi ile ilişki yolları çeşitlenebilecek ve çatışmalar azalacaktır.

Sanat içerisinde disiplin ve yöntem kavramlarını taşıyan bir olgudur. Sanat eğitimi sayesinde öğrenciler, öz disiplin sahibi olabileceklerdir. Sanat eğitimi sayesinde edinilecek diğer bir özellik ise değişime ve yeniliklere açık olabilmektir. Öğrenci bu sayede sahip olduğu ve olmadığı kişilik özelliklerinin farkına varırken, öz eleştiri yapabilecek ve kendisini çevresine adapte edebilecektir.

Sanat eğitimi; insanlara kendi yaşantıları yoluyla amaçlı ve yöntemli olarak belirli sanatsal davranışlar kazandırma veya insanların sanatsal davranışlarını kendi yaşantıları yoluyla amaçlı ve yöntemli olarak değiştirme, dönüştürme, geliştirme ve yetkinleştirme sürecidir (Uçan, 2007: 16).

Günümüz dünyasında bilim ve sanat kavramları birbirinden ayrılmadan kullanılan kavramlar haline gelmiştir. Müzik bir bilim midir? Bir sanat mıdır? Yoksa her ikisi de midir? Müzik bir bilimdir cevabını verebiliriz. Çünkü kendi içerisinde kuralları bir disiplini ve geçmişten günümüze gelen bir evrimi vardır. Müzik bir sanattır diyebiliriz. Çünkü temel oluşum unsuru estetik ve doğadaki güzelliği arayan ve doğadaki sesleri kullanarak işitsel olarak bireyin doyuma ulaşmasını sağlayan bir unsurdur. Bu noktadan hareketle *Müzik; hem bir bilimdir hem de bir sanattır* yorumunu yapmak yanlış olmayacaktır.

Sanat eğitimi amaç değil, dünyayı ve insanları doğru algılayabilmesini ve kişinin sahip olduğu özellikleri keşfedebilmesini sağlayan bir araçtır. Sanat eğitiminin belirli kişiler için özel bir kavram olmadığı ve her bireyin eğitim dünyasında var olması gereken bir kavram olduğu düşünülmektedir.

Bilim eğitimi; bireylere bilişsel davranışların kazanılmasını temel almaktadır. Teknik eğitim; devinışsel davranış değışikliklerini amaçlamaktadır. Sanat eğitim ise; duyuşsal, devinışsel, bilişsel ve sezişsel davranışların tümünü kapsamakta ve bireye tümünün kazandırılmasını amaç edinmektedir (Uçan, 2007: 19).

Bilim ile sanat kavramları bir bütünün parçaları olarak hayatı anlamdırmaya çalışmaktadır. Temel unsur yaşamı, insanı ve doğayı anlayabilmektir. Müzik sanatı, içerdğı bilgi ve yöntemlerle aynı zamanda bir bilim dalı olarak görünmektedir. Amaçları noktasında ise hem olgular hem de imgelerle uğraştğı yorumu yapılabilir.

Sanat ve bilim kavramlarının, neden ve hangi ihtiyaçlar sonucu ortaya çıktğđ soruları sorulduğunda; insanoğlunun kendini aşma çabası ve yaşamı anlamlandırması olarak cevaplandırılabilir. Bilim olgularla uğraşarak, sınırlandırma, kavramlaştırma ve genelleştirme çabası içerisinde. Sanat ise imgelerle uğraşarak, insan duygularını ve olgularının ötesini kendi araçları ile araştırmaktadır (Buyurgan, Kumral, 2007: 99).

Şiddeti önlemesi noktasında sanat eğitiminde esas olan başarıml değil, katılımdır. Başka bir ifadeyle süreçtir. Bu bağlamda, esas olan öğrenciyi sanat eğitimine teşvik etmek ve çabası için ödüllendirmektir. Sanat eğitimi; okulda şiddet sorununun çözümü noktasında yaşamsal bir rol oynamaktadır. Her tür sanat eğitimi, kendi özellikleri ile şiddete karşı farklı mücadele imkânları sunabilmektedir (Uçan, 2007: 22).

Sanat eğitimi bireyi özgürleştiren ve şiddet eğilimine karşı en etkili iç savunma mekanizması olarak kullanılabilecek bir unsurdur. Farklı türlerde karşımıza çıkan sanat eğitimi kavramı hem bir sanat hem de bir bilimdir. Her sanat türünün bir estetiksel içeriğđ ve içsel bir disiplini, yöntem ve bilgisi bulunmaktadır. Tarih boyunca bireylere ve

toplumlara yön vermiş ve farklı bilimler ile dinlere, görsel ve işitsel kaynak olarak kullanılmıştır. Zaten bilimlerin ve dinlerin amacı temelde aynıdır: Dünyayı, yaşamı ve ölümü anlayabilmek, yeryüzünde daha iyi, daha güzel ve daha barış dolu bir yaşam sürebilmek ve her anlamda dünyamızı güzelleştirmektir. O halde sanat eğitimi ortaöğretim döneminde mutlaka gereklidir ve her öğrencinin sanat eğitimine ihtiyacı bulunmaktadır.

2.5. MÜZİK EĞİTİMİ

Eğitim ve sanat eğitimi genelinde müzik eğitiminin ve içerisinde yer alan unsurlar ile tanımlamaların neler olduğu ve uzmanların tanımlamalarının neler olduğunun bilinmesi gerekmektedir.

İnsan, geçmişten geleceğe doğru biyopisişik, toplumsal ve kültürel olmak üzere birbirini tamamlayıp bütünleyen üç ana evrim geçirir. Bunlardan en temelde olanı biyopisişik evrimdir. Toplumsal evrim biyopisişik evrime, kültürel evrim ise biyopisişik ve toplumsal evrime dayalı – asılı olarak gerçekleşir. Geçirdiği evrime bağlı olarak ”biyopisişik, toplumsal ve kültürel bir varlık” olarak tanımlanan insan, canlılar arasındaki özel, üstün ve ayrıcalıklı konumunu-durumunu, geçirdiği bu üçlü evrime, özellikle kültürel evrime borçludur (Uçan, 1997: 7).

Sanatın çeşitli dalları vardır, bunlardan birisi de müziktir. Müzik psikolojik ve fizyolojik etkileriyle insan davranışlarında değişiklik oluşturabilir. Müzik, doğrudan doğruya insanın duyum ve bilinçle ilgili davranışlarının merkezi olan beyni etkilemektedir. Bunun yanında insan psikolojisi üzerinde de etkilidir. Türüne göre insan üzerinde farklı etkiler yaratır. İnsanın iç dünyasını etkiler. Hatta geçmişten günümüze hastalıkların tedavisinde kullanılmaktadır (Akkaş, 1993: 1).

Müzik kavramının toplum üzerindeki etkileri Akkaş (1993: 2) tarafından; müzik toplumu meydana getiren fertlerde duygu, ülkü ve ruh birliği yaratır, toplum içinde dostluk kurar, toplumun sosyal – kültürel bağlarından biridir, kalkınmanın hedefine ulaşmasında

etkili bir rol oynar, milli eğitimin hedef ve ilkelerinin gerçekleşmesine yardım eder, şeklinde ifade edilmektedir.

O halde müzik hem bireysel hem de toplumsal boyuta sahip bir kavramdır. Bireyin gelişim sürecinde ve bireyin toplumsallaşması noktasında etkileri olan önemli bir unsurdur. Müzik kavramından hareketle; eğitim ve müzik eğitimi kavramlarına değinilmesi gerektiği düşünülmektedir.

’’İnsan eğiten ve eğitilen bir varlıktır’’. İnsanın eğitimi davranış temeline dayanır, davranış temeli üzerine oturur-kurulur, davranış temeli üzerinde işler. Geniş anlamıyla **eğitim**, bilinçli, amaçlı ve istendik bir kültürlenme, kültürleme ve kültürleşme sürecidir. Müzik bir kültür ögesi veya kendine özgü bir kültür olduğuna göre, geniş anlamıyla **müzik eğitimi** ‘‘bilinçli, amaçlı ve istendik bir müziksel kültürlenme, kültürleme ve kültürleşme sürecidir’’ (Uçan, 1997: 7).

Uçan (1997: 7)’a göre **müzik eğitimi**, bireye kendi yaşantısı yoluyla amaçlı olarak belirli müziksel davranışlar kazandırma, bireyin müziksel davranışını kendi yaşantısı yoluyla amaçlı olarak (belirli biçimde) değıştirme ya da bireyin müziksel davranışında kendi yaşantısı yoluyla amaçlı olarak belirli değışiklikler oluşturma, bireyin müziksel davranışını kendi yaşantısı yoluyla amaçlı olarak (belirli biçimde) değıştirme sürecidir. Müzik kültürü ve müzik eğitimi, onu oluşturan-geliştiren insanla birlikte değışken gelişken ve dönüşken bir özellik gösterir. Müzik, bireyi ve toplumu besleyen başlıca yaşam ve kültür damarlarından biridir. Müzik eğitimi bu damarı açan, büyüten, genişleten, işleten ve geliştiren bir süreçtir (Uçan, 1997: 7).

Okul müzik eğitimi ise Çiçek (2000: 5) tanımlaması ile işitme, çalgı, estetik ve zevk eğitimi etkinlikleri ile bir bütünlük içinde yürütölen ve temeli ses eğitimine dayanan ve temel amacı çocukların seslerini doğru şekilde kullanmalarını sağlamak olan eğitimidir. Bu amaçla her sınıf ve yaştaki çocuğun yaşına, yaşantısına ve düzeyine uygun şarkıların doğru konuşma kuralları içerisinde doğru seslerle ve ritimlerle söylenmesi amaçlanmaktadır.

Günümüzün değişen ve gelişen toplumunda müzik eğitiminin varlığı kadar, niteliği de önemli bir unsur olarak görülmektedir. Konu ile ilgili olarak Arapgirlioğlu, (2003: 163) doğru şekilde kullanılacak teknolojik uygulamalar ile müzik dersinin öğrenciler üzerinde daha ilgi çekici hale gelebileceğini, öğrencilerin özgüvenlerini kazanmalarına yardımcı olduğunu, derslerde daha etkili ve daha verimli öğrenmenin sağlandığını, öğrenciler arasında birlikte iş yapma becerisinin arttığını, müziğin bilim ve sanat boyutuyla kavranabildiğini ve aktif katılım yoluyla öğrencilerin müzik dersinden daha fazla keyif aldıklarını ifade etmektedir.

Müzik eğitimi, sadece sınıftan dışarıya çıkmayacak bilgilerle kalmamalı, öğrencinin yaşantısında kullanılabilir unsurlar içermelidir. Bu noktada, Çiçek (2000: 9) ifade ettiği üzere müzik eğitimi; çocuklar açısından okul içinde ve dışında kullanılabilir olmalıdır ve bu nedenle müzik derslerinde kullanılan şarkılar iş, oyun ve doğa olayları vb. konuları içermelidir.

Müziğin işlevleri, özü bakımından estetik temelli olup, bireysel, toplumsal, kültürel, ekonomik, eğitimsel nitelikler taşır. İşlevlerinin insan yaşamındaki yeri ve önemi nedeniyle ki, müzik, insanlık tarihinin en eski çağlarından beri, hem çok etkili bir eğitim aracı, hem de çok önemli bir eğitim alanıdır (Uçan, 1997: 7).

Farklı derslerin öğretim yöntemlerinde de müziğin etkili bir araç olarak kullanılabildiği bilinmektedir. Örnek olarak İngilizce dersinde şarkılarla eğitim veya matematik dersinde ritim ve farklı ezgilerin dört işlem öğretiminde kullanıldığı verilebilir. Farklı bilim dalları ile iletişimde olan müzik eğitimi, kendi içerisinde de matematiksel bilgileri barındıran ve matematik biliminden ayrı tutulamayacak bir bilimdir. Müzik biliminin içeriğindeki bilgi ve yöntemlerin birçoğu matematikseldir. Sosyal bir bilim dalı olmasına rağmen içeriği itibarı ile müzik, sayısal bir bilimdir yorumu yapılabilir.

Müziği seven çocuk insanı sever, toplumu sever, yaşamı sever, eşsiz bir ruh gücü ve zenginliği kazanır. Eflatun'un da dediği gibi, estetik eğitimi, ahlak eğitimini de etkiler. W.Shakespeare'in "Venedik Taciri" adlı oyununda yer alan "Kendinde müzik olmayan,

seslerin tatlı ahenginden heyecan duymayan insan, hinlik ve hırsızlık için yaratılmıştır. Onun ruhu gecedен daha karanlık, tutkuları cehennemden daha karadır. Böyle bir insana güvenmeyiniz!” sözlerinden de yola çıkarak, insan ruhunu güzelliklerin yüceltebileceğini vurgulamak gerekir.

Sanat eğitimi temelinde müzik olgusunu iç dünyasında yaşamayan bireylerin kişilik gelişimlerinde eksiklikler bulunduğu varsayımından hareketle, yaklaşık olarak 300 yıl önce Shakspeare tarafından yapılmış olan bu yorum günümüzde de geçerliliğini arttırarak korumaktadır.

Ses eğitimi müzik eğitiminin temelini oluşturmaktadır ve hem bireysel hem de toplu ses eğitiminin öğrenciye kattığı farklı değerler bulunmaktadır. Egüz (1999: 11)’ün ifadesiyle, toplu ses eğitimi sayesinde topluma ait olan şarkı ve türküler kuşaktan kuşağa aktarılacak ve ülkede ses birliği sağlanabilecektir.

Müzik eğitiminin alt bölümleri nelerdir ve bu bölümler müzik eğitimi açısından ne tür anlamlar içermektedir?

Düzeni, düzeyi, süresi ve kapsamı ne olursa olsun müzik eğitimi, kendi çerçevesi içinde bir bütün olmakla birlikte, temel amaçları bakımından üç ana türe ayrılır: 1. Genel Müzik Eğitimi, 2. Özenen Müzik Eğitimi, 3. Mesleksel Müzik Eğitimi (Uçan, 1997: 8).

Genel müzik eğitimi, müzikle ilişkisi ne olursa olsun herkes için gereklidir ve herkese yöneliktir. **Özenen müzik eğitimi**, müziğe özel ilgisi, isteği ve yatkınlığı olup müziği kendisi için bir düşkü(hobi) alanı olarak seçenlere dönüktür. **Mesleksel müzik eğitimi** ise müziğe üst düzeyde yetenekli olup müziği kendisine bir iş, meslek, ciddi sürekli uğraş, görev alanı veya çalışma alanı olarak seçenlere –belirleyenlere yöneliktir (Uçan, 1997: 8).

Çocukların müziğe karşı doğuştan ilgileri ve yetenekleri bulunmaktadır. Bu sayede çocuklar müziğe yaklaşmaktadırlar. Çocuk dünyaya geldiği andan itibaren tabiat ve insanlarla ilişkisini sesler aracılığı ile sağlamaktadır. Çocuk duygu ve düşüncelerini ifade etme aracı olarak da sesleri ve ritimleri kullanmaktadır. Müzik çocuğun ruhsal ve bedensel yorgunluklarını giderir, çocuğa dinleme alışkanlığı kazandırır, iradesini güçlendirir, çocuğu ruhsal ve bedensel yönden geliştirir. Şarkı öğretimi sayesinde çocuğun yeni kelimeler öğrenmesini sağlar ve düzgün kelimelerle konuşmasına yardımcı olur, milli duyguları güçlendirir, dikkat ve öğrenme gücünü artırır, çocuğu iyi ve güzele yönlendirerek estetik duygularını geliştirir ve çocuk müzik sayesinde kendi kültürünü tanıma fırsatı bulur (Akkaş, 1993, : 3-4). Bu nedenledir ki, okul öncesi eğitimden başlayarak, yüksek öğrenime kadar müzik eğitiminin eğitim kurumlarında ayırım yapmadan her öğrenci için var olması gerektiği düşünülmektedir.

Müziğin, üç boyutta ele alınabilecek eğitimsel işlevleri vardır. Bu işlevler sırasıyla:

- a) **Müzik bir eğitim aracıdır:** Eğitim alanında önem kazanan müzikli eğitim, müzikle eğitim kavram ve uygulamaları, temelde müziğin etkili ve verimli bir eğitim aracı olmasından kaynaklanır. Müziğin, eğitimin değişik alan ve düzeylerinde öğrenmeyi ve öğretmeyi kolaylaştıran ya da sağlamlaştıran bir araç olduğu öteden beri bilinmektedir.
- b) **Müzik bir eğitim yoludur-yöntemidir:** Eğitim alanında önemli yer tutan müzik yoluyla eğitim, müzik içinde eğitim, kavram ve uygulamaları, temelde müzik yapmanın etkili ve verimli bir eğitim yolu veya yöntemi olmasından kaynaklanır. Müzik yapmanın belli öğrenme ve öğretmeleri sağlayan, kolaylaştıran, pekiştiren bir yöntem olduğu öteden beri bilinmektedir.
- c) **Müzik bir eğitim alanıdır.** Eğitim düzenleme ve etkinliklerinde önemli bir yeri olan müzik için eğitim, müzikte eğitim kavram ve uygulamaları, temelde müziğin önemli bir eğitim alanı olmasından kaynaklanır (Uçan, 1997: 13-14).

Uçan (1997: 15-16)'a göre **Müzik eğitimi**; öğrencinin müziksel algılama yeteneğini farklılaştırıp çeşitlendirmeli; öğrenciyi belli koşullandırmaların ürünü olan tek yönlü müzik yapma, üretme ve dinleme alışkanlıklarından kurtarmalı; öğrenciyi müziğin çeşitli, çok yönlü tını özelliklerine, yapı taşlarına, kuruluş biçimlerine ve etki alanlarına açmalı; öğrenciye müzikle ilişkilerinde daha yüksek düzeyde bir bilinçlilik ve eleştirme gücü kazandırmalı; bir çalgı, bir plak ya da cd / kaset, müzikle ilgili bir kitap ya da kaynak seçiminde ve bir müzik eserini ya da etkinliğini eleştirip değerlendirilmesinde öğrenciye yardımcı olacak bireysel müzik yeteneklerini geliştirmeli; öğrencinin değişik türdeki müzik çalışma ve etkinliklerine etkin katılımı sağlanmalıdır.

Uçan'ın tanımlamasından anlaşılıyor ki, birey müzik eğitimi sayesinde hayatında yer alan farklı renklerin, farklı seslerin farkında olabilir ve sahip olduğu duygu ve düşünceleri eleştirebilir ve değiştirebilir. Sadece kendi öz eleştirisi ile kalmayıp, yaşadığı sosyal çevreyi daha sağlıklı anlayabilir, hem toplumu hem de dünya hakkında daha farklı düşüncelere sahip olabilir ve yeni sanat türleri, müzik eserleri, yeni duygular ve yaşantıların farkında olabilir. Bu bağlamda, kişilik oluşumunun gerçekleştiği ve ergen bireylerin şiddet olgusu ile en yüksek oranda karşılaştığı lise döneminde müzik eğitiminin gerekli olduğu ve ne kadar büyük bir öneme sahip olduğu görülmektedir.

2.6. MÜZİK EĞİTİMİ VE ŞİDDET İLİŞKİSİ

Müziğin temel amacı insanın içinde varolan güzelliği keşfetmesini sağlamaktır. Birey yaşadığı duyguları, müzik aracılığı ile anlamlandırabilir ve dış dünya ile paylaşabilir. Bu bağlamda müzik her insanın yaşamında varolması gerektiği düşünülen önemli bir unsurdur. En kolay müziksel davranış olan müzik dinleme kültürü oluşması dâhil her türlü müzikal yaşantı için müzik eğitiminin gerekli olduğu düşünülmektedir. Lise dönemindeki ergen bireyler için bu durum çok daha önemlidir. Kişilik gelişimi noktasındaki birey için müzik dinleme kültürünün doğru oluşması noktasında müzik eğitiminin, ergen bireyin dış dünya ile iletişimde önemli bir noktada yer aldığı düşünülmektedir.

Müzik, ergenlerin yaşamlarında önemli bir yere sahiptir. Ülkeleri, kimlikleri, inançları, kültürel yapıları farklı olmasına rağmen müzik, dünya gençlerinin ortak dilidir. Dünyanın farklı ülkelerinde yaşayan ergenler, benzer fizyolojik ve psikolojik dönemlerden geçmektedirler. Ergen, duygularını yoğun düzeyde yaşamakta ve bu duyguları ifade edebilmek için de müziği kullanmaktadır.

Günümüzde müzik, modern dünyanın ortak dilidir. Bugün insanlar kitaplar, filmler ve spor için harcadıkları para, zaman ve enerjinin çok daha fazlasını müzik için harcamaktadırlar. Çağın en popüler kültür abideleri devlet adamları ya da din adamları değil, şarkıcılar ve müzisyenlerdir (Campbell, 2002: 20).

Müzik, bireylerin kişilik oluşumlarında etkili olduğu kadar, diğer insanlarla iletişimi noktasında da etkili bir araçtır. Aynı zamanda düzenli ve disiplinli çalışma alışkanlığı kazandıran eğitimsel bir süreç içerisinde gerçekleşmektedir. Müzik sayesinde diğer insanları dinleme alışkanlığı oluşmakta ve farklı seslerin, düşüncelerin var olduğu kabul edilebilmektedir. Bu bağlamda müzik bireylerin kişilik gelişimi ve sosyalleşme süreçleri üzerinde olumlu etkiler oluşturmaktadır yorumu yapılabilir.

Müzik bitkilerin büyümesine, sesi yüksekse komşuların sinirlenmesine, ninnilerle çocukların uykuya dalmasına ve marşlarla erkeklerin savaşa gitmesine neden olur (Campbell, 2002: 9-10).

Müzik hem bireysel hem de birlikte iş yapma becerisi kazandıran eğitimsel bir aktivitedir. Ergen birey, müzik eğitimi sayesinde iletişim gücünü arttırarak, dış dünya ile daha sağlıklı ilişkiler ve paylaşımlar içerisinde olacaktır.

Müzik, insanları birleştiren ve insanlara paylaşmayı öğreten bir olgudur. Başarılı bir müzik için, sağlam ve titiz bir takım çalışması gereklidir. Birlikte aynı müziği dinleyen bireyler aynı duyguları paylaşmayı öğrenirler. Birlikte müzik eseri seslendiren bir orkestra veya koro üyeleri paylaşmayı, birbirlerini dinlemeyi, sırayla konuşmayı, uyum içinde yaşamayı, farklı insanlar gibi düşünmeyi, empati kurabilmeyi öğrenmektedirler. Bu noktadan hareketle, müzik eğitimi insani duyguları geliştiren ve insanlara demokratik ortam imkânı sağlayan önemli bir unsurdur (Bağcı, 2007: 548-549).

Müzik kavramı, şiddet eğilimi üzerinde her zaman etkili olmayabilir. Kimi zaman müzik ergen bireylerin şiddet eğilimlerini arttırabilmektedir. Örnek olarak; Arabesk müzik dinleyen ergen bireylerin şiddet eğilimleri artış gösterebilmektedir. Müziğin şiddet eğilimini azaltıcı etkisinden bahsedebilmek için eğitim sürecinde doğru yöntemle, doğru müzik türlerini kullanarak ve öğrencinin isteğiyle gerçekleşmesi gerektiği düşünülmektedir.

Müzik ile uğraşan bir insanın şiddet eğilimi taşımayacağına ilişkin kesin bir yargıya varılamaz. Buna karşın okulda yürütülen müzik eğitimi ile şiddetin azalması arasında bir ilişkiden söz edilebilir (Smith, 2000: 4).

Şiddete karşı fiziksel, psikolojik yaptırımlar ve cezalar uygulamak, şiddete karşı şiddet uygulanabilecek ortamları oluşturabilir. Çocuklar ve gençler üzerinde uygulanabilecek bu tür davranışlar, ergen bireydeki şiddet eğilimini arttırarak, şiddet içerebilecek davranışların akranlarına ve kendisinden yaşça küçük ergen bireylere yönelmesine neden olabilmektedir. Büyükler karşısında fiziksel açıdan güçsüz kalan ergen

birey şiddeti yönlendireceği ve hükmedebileceği zayıf bireylere karşı fiziksel ve psikolojik şiddet uygulama çabası içerisinde olabilecektir. Bu noktada şiddet eğilimi ve saldırganlık karşısında eğitimsel mücadele yollarının araştırılması ve uygulanması gerektiği düşünülmektedir. Gününün büyük bölümünü okulda geçirmekte olan ortaöğretim öğrencisi için şiddetten en uzakta olması düşünülen yer okul olmaktadır. Bu amaçla kullanılması düşünülen eğitim sürecinin başarı değil katılım ve paylaşım odaklı olması gerektiği düşünülmektedir. Öğrenci zorunluluktan değil, istediği için okulda bulunmalı ve eğitim süreci içerisinde yer almalıdır. Öğrenci açısından; bireysel olarak doyuma ulaşabileceği duygusal bir süreç ve eğitim sürecini paylaştığı arkadaşları ile duygu alışveriş, paylaşım ortamı oluşturabilecek müzik eğitimi amaç değil, bireyselleşme ve toplumsallaşma açısından kullanılabilecek eğitimsel bir araç olabilecektir.

Milli Eğitim sistemi içerisinde öğrenciler; eğitimin amacının hızlı test çözerek, sınavlarda başarı kazanmak olduğu düşüncesiyle güdülenmekte ve bunun sonucu olarak, sınav sistemi dışında kalan dersler önemini yitirmekte, öğrencilerin gelişiminde kazanımları olan sanat alanı dersleri öğrenciye gerektiği gibi verilememektedir. Sanat eğitimi alamayan ve büyük bir stres altında kalabilen öğrenciler, yaşadıkları baskıyı şiddet ile ifade etmeye yönelmektedirler (Tecimer Kasap, 2007: 229).

Erken çocukluk döneminden başlayarak, müzik eğitimi alan bireylerin öğrenme hızları ve algı yetenekleri artmaktadır. Müziğin eğitim aracı olarak farklı bilgilerin öğrenilmesi amacıyla kullanılması da, bilginin kavranmasını hızlandırmakta ve bilginin bellekte daha uzun süre kalmasını sağlamaktadır.

İnsanların birçoğu üstün bilgi ve yeteneğe sahip değildir. Birçok insan da uygun ortam oluşmadığı için sahip olduğu yeteneklerin farkına varamaz. Bireyler arasında öğrenme, algılama ve bilgiyi bellekte tutma noktasında farklılıklar bulunmaktadır. Küçük yaşlardan başlanan müzik eğitimi sayesinde bireylerin öğrenme hızları artmaktadır. Müzik insanların zekâ düzeylerini arttırmaktadır. Eğitimsel amaçla doğru noktada kullanılan uygun müzik türleri bireyin davranışlarının değişim ve gelişimi noktasında da önemli bir

role sahiptir. Müzik bireyin gelişim sürecinde olumlu ve olumsuz değişiklikler yapabilen önemli bir olgudur (Olson, 2011).

Erken çocukluktan itibaren çocuğun eğitim sürecinde yer alacak olan müzik eğitimi, bireyin yaşamında doğrudan etkiler doğuracağı gibi, dolaylı olarak da etkiler oluşturabilmektedir. Bireylerin insanlarla iletişim kurabilmesi için iki özelliğe ihtiyaçları bulunmaktadır. Birincisi doğru şekilde konuşabilme, ikincisi karşıdaki bireyi dinleyebilmedir. Müzik eğitimi sayesinde bireyler diğer insanları dinleyebilme ve diğer insanların seslerine saygı duyarak saygı gösterme yeteneği kazanabilmektedir.

Dinleme yeteneği insanların ikili ilişkilerine ve sosyalleşmelerine yön veren önemli bir etkidir. Ayrıca iletişim kurabilmenin ilk koşuludur. İnsanlar çoğu zaman duyarlar ama dinlemezler. Müzik insanlara dinleme alışkanlığı kazandıran önemli bir eğitim aracıdır (Campbell, 2002: 60-61).

Müzik eğitiminin varlığı kadar, dersin niteliği ve müzik eğitimcisinin bilgi, beceri ve öğrencileri ile kuracağı iletişim düzeyi de müzik eğitiminin öğrenciler üzerindeki etkisini arttıracak unsurlar olarak görülmektedir.

Amerika Birleşik Devletleri'nde yapılan bir araştırmada (1993), siyahî lise öğrencilerinin kendilerine en yüksek oranda müzik öğretmenlerini örnek aldıkları (%36) sonucuna ulaşılmıştır (Campbell, 2002: 222).

J.J. Rousseau'ya göre şiddetin kökeninde güçsüzlük yatmaktadır. Güçsüzlüğün kaynağı ise bilgisizliktir. Bilginin kaynağı ise eğitimidir. Bu bağlamda müzik eğitimi, eğitim boyutu ile şiddet eğilimine karşı kullanılabilecek etkin bir eğitimsel boyuttur. Eğitim, öğrencinin öğretmenini örnek alması temelinde gerçekleşen bir yapıdır. O halde, müzik eğitimcisinin oynadığı rol, öğrenciye gösterdiği kişilik de eğitimsel olarak önemli bir noktada yer almaktadır. Öğrenci model olarak gördüğü öğretmen gibi olma çabası içerisinde olacaktır (Bağcı, 2007: 544).

Müzik eğitiminin eğitim alanı ve eğitim aracı olma niteliklerinin yanında, öğrencilerin okul ile yaşadıkları ilişki üzerinde de etkisi olduğu düşünülmektedir. Aile içinde yaşanan sorunlar, sosyal çevreden gelen uyarıcılar vb. etkiler ile çocuklar ve gençler, okula karşı olumsuz duygu ve düşüncelere sahip olabilmektedir. Öğrenciler bu nedenle okuldan uzaklaşabilmekte ve eğitim-öğretim süreci aksayabilmektedir. Sanat eğitimi genelinde gerçekleşecek olan müzik eğitimi öğrencilerin okula bakışlarını olumlu yönde etkileyebilir. Düzenli bir şekilde gerçekleşecek olan müzik eğitimi, bireylerin psikolojik yapıları üzerinde olumlu etkiler doğuracak ve bu etki sonucunda hem arkadaş çevresi hem de öğretmenleri ile olumlu ikili ilişkiler kurmasını sağlayacaktır.

Düzenli olarak müzik eğitimi gören ilkokul öğrencilerinin diğer öğrencilere göre daha az devamsızlık yaptıkları, sanat, tiyatro ve müzik derslerinin lise öğrencilerinin okulu bırakma eğilimlerini azalttığı bilinmektedir (Campbell, 2002: 222).

Okul bünyesinde oluşturulacak koro, orkestra gibi müzik toplulukları öğrencilerin birbirleri ile olan iletişim ve paylaşma düzeyini arttıracak, birlikte bir işi başarma zevkini yaşatacak ve okula olan bağlılık düzeyini arttıracaktır. Bu nedenle öğrencilerin eğitim süreçlerinde birlikte müzikal paylaşımı yaşayabilecekleri bu tür müzikal topluluklar içerisinde yer almaları gerektiği düşünülmektedir.

Müzik öğrenme üzerinde kullanılabilir olumlu etkileri olan önemli bir eğitimsel araçtır. Okullarda kurulacak koro ve orkestra gibi müzikal topluluklar bireyler arasındaki iletişimi ve birlikte iş yapma becerisini arttırmaktadır (Olson, 2011).

Eğitim-öğretim süreci içerisinde dil öğretiminde de müzik ve müzik eğitiminin olumlu faydaları olduğu görülmektedir. Müzik eğitiminin hem ana dil hem de yabancı dil öğretiminde kullanılabilir önemli bir eğitim aracı olduğu; ritimsel tekerlemeler ve şarkılar kullanılarak gerçekleştirilecek dil öğretiminin süreç ve nitelik bakımından istendik yönde sonuçlar verebileceği düşünülmektedir.

Müzik, eğitim-öğretim süreçlerini hızlandırmaktadır. Özellikle dil öğretiminde etkili olabilmektedir. Amerika Birleşik Devletleri'nde ve Avrupa'da, özellikle doğu Avrupa ülkelerinde yabancı dil öğretiminde müziğin kullanıldığı ve ortalama olarak bir dönemde öğrenilebilecek bilginin, müzik aracılığıyla birkaç günde öğrenilebildiği görülmüştür (Campbell, 2002: 223-224).

Müzik eğitimi bireyleri yalnızlık duygusundan uzaklaştırarak diğer insanlarla duygu ve ortam paylaşımı imkânı sağlamaktadır. Her toplumun kendisine ait müzikal özelliklerini kullanarak gençleri şiddet ve suç kavramlarından uzak tutabileceği müzik eğitimi ortamları bulunmaktadır. Bu duruma en uygun örnek otuz beş yıldır varlığını sürdüren Venezüella temelli bir müzik temelli sosyal hareket olan "El Sistema"dır.

Dünyanın birçok ülkesinde müzik eğitimi, eğitim sisteminin içerisinde önemli bir öge olarak kendisine yer bulabilmektedir. Hatta müzik eğitimi aracılığıyla özellikle gençlerin şiddet eğilimlerini önlemede etkili sonuçlar elde edildiği bilinmektedir. Bu konuda verilebilecek en önemli örnek; "Sistema-Venezüella Çocuk ve Gençlik Orkestrası Ulusal Ağı" (1975) adıyla gerçekleştirilmiş olan, ekonomist ve amatör bir müzisyen olan; Jose Antonio Abreu tarafından kurulan ve "müzik için sosyal hareket" olarak adlandırılabilen müzik eğitim programıdır. Abreu, Latin Amerika'da verilen yanlış eğitim sisteminin değiştirilebilmesi için müzik eğitiminin güçlü ve etkin bir araç olarak kullanılabileceğini savunmuş ve çalışma sonucunda bu iddiasını kanıtlamıştır. Proje ile az gelişmiş ve ekonomik yönden istikrarsız olan Venezüella'da çocuklar müzik eğitimi ile şiddetten uzak tutulmuş, proje bu başarısı sonucunda tüm Latin Amerika ülkelerine yayılmış ve benzerleri uygulanmıştır. Projenin temel amacı müzisyen yetiştirmek değil, özellikle suça bulaşmış çocuklara müzik eğitimi vermek ve şiddet eğilimi olan çocukları da suçtan uzak tutabilmektir. Proje başlangıcından bugüne kadar ortalama 400.000 çocuk müzik eğitimi almış, 102 gençlik ve 55 çocuk orkestrası kurulmuş ve proje sayesinde birçok müzik adamı dünyaya kazandırılmıştır. Bu çalışmadan elde ettiği başarılı sonuçlar dolayısıyla Abreu 1995 yılında UNESCO'nun özel temsilcisi olarak atanmıştır (Tecimer Kasap, 2007: 230-231).

Temel amacı müzisyen yetiştirmek olmayan sistem süreci içerisinde dünya çapında müzisyenler yetişmiştir ve günümüzde sistem içerisinde kurulan koro ve orkestralar birçok ülke ve festivalde konserler vermektedir.

El Sistema, günümüzde etkisini arttırarak çalışmalarına devam etmektedir. Sistem bünyesinde yetişmiş müzisyenlerden oluşan ''Simon Bolivar Senfoni Orkestrası'' müzik aracılığıyla sosyal hareket olarak kurulan El Sistema'nın günümüzde ne denli başarılı olduğunun bir göstergesi olarak görülmektedir. Sistemin diğer bir uygulaması da 2001'de uygulanmaya başlanan engelliler projesidir. Proje dâhilinde Down Sendromu, kör, sağır, otistik vb. çocukları da sisteme katmak, koro ve orkestralarda yer alabilmelerini sağlamak amaçlanmıştır. Bu yolla bu çocukların toplumla ilişki kurabilmesi ve kendilerini yaşadıkları toplumun bir parçası olarak görebilmeleri amaçlanmıştır. 2007 yılında ise sistema dâhilinde bir hapisane orkestrası kurulmuştur ve ülke çapında 1000 mahkûm sistema içerisinde müzik eğitimi almaktadır (Erçin, 2011: 41-52).

Günümüzde de bu tür çalışmaların, ekonomik destek dâhilinde müzik eğitimcileri, Milli Eğitim Bakanlığı, devlet kurumları ve özel kuruluşlar ortaklığı ile şiddet eğilimi ve saldırganlık düzeyleri yüksek çocuklar üzerinde çalışılabilir ve olumlu sonuçlara ulaşılabilir olduğu düşünülmektedir.

Okul bünyesinde, öğrencilerin ders dışı zamanlarında müzik eğitimi temelinde katılım odaklı sanatsal faaliyetler içerisinde bulunabileceği ortamlar sayesinde okul, öğretmen, öğrenci ilişki ve iletişimlerinin artabileceği düşünülmektedir. Ayrıca bu tür faaliyetler sayesinde öğrenci, okul bünyesinde daha fazla etkinlik içerisinde bulunma ve okula aitlik duygusunu geliştirme imkânı bulabilecektir.

Okul içerisinde, ders dışında gerçekleştirilebilecek etkin bir sanatsal etkinlik olarak düşünülebilen ''müzik kulübü'' ergen bireylerin okul ile ilişkilerini ve diğer ergenlerle paylaşımlarını arttırabilecekleri önemli bir unsur olarak görülmektedir. 1983 yılında okul içerisinde yürütülen sosyal etkinlikler ''eğitici kol'' faaliyetleri olarak

tanımlanmış ve 13 Ocak 2005 tarihinde yapılan değişiklikle ''kol'' ifadesi, ''öğrenci kulübü'' olarak yeniden adlandırılmıştır (Canbay, 2007: 407).

İlköğretimde zorunlu olarak haftada bir saat (40 dk.), ortaöğretimde ise seçmeli olarak haftada bir saat (40 dk.) olan müzik derslerinin, öğrencilerin müzikal yaşantı durumlarının artması açısından yetersiz olduğu düşünülmektedir. Ders dışı sanatsal faaliyet olarak görülen müzik kulübü bünyesinde gerçekleşebilecek müzik eğitimi sayesinde öğrenciler, bireysel olarak doyuma ulaşırken, arkadaşları ile iletişim ve paylaşım düzeylerini artırma imkânı bulabileceklerdir.

Sosyal etkinliklerin amacı, Türk Milli Eğitiminin genel amaç ve ilkelerine uygun olarak; öğrencilerin Atatürk ilke ve inkılaplarına, anayasanın başlangıcında ifadesini bulan Atatürk milliyetçiliğine bağlı yurttaşlar olarak yetiştirmelerine; yeteneklerini geliştirerek gerekli donanımı kazanmalarına katkıda bulunmaktır. Öğrenci kulüpleri ise Milli Eğitim Bakanlığı ilköğretim ve ortaöğretim kurumları sosyal etkinlikler yönetmeliğinde ''öğrencilerin öğrenimleri boyunca bilimsel, sosyal, kültürel, sanatsal ve sportif alanlarda okul içi ve okul dışı etkinliklerde bulunmalarını sağlamak amacı ile oluşturulan grup olarak tanımlanmaktadır (Resmi Gazete, 2005'ten akt. Canbay, 2007: 407).

Okul bünyesinde gerçekleşecek ders dışı müzik kursları ve etkinlikleri sayesinde öğrenciler okul ortamını daha fazla benimseyecek, öğrencilerin okul ile ilgili olumlu düşünceleri artacak ve öğrenciler okulda geçirilen zamandan daha fazla zevk alabilecektir. Ayrıca bu tür etkinlikler öğrencilerin genel olarak derslerdeki başarı düzeyini arttırabilecek eğitimsel etkinliklerdir.

Müzik birçok açıdan, derslerinde başarısız öğrencilerin okul ortamına motivasyonlarını arttıran önemli bir etkidir. Okul ortamında gerçekleşecek müzik kursları sayesinde öğrencilerin başarı düzeyleri artabilecek ve okula adapte olmaları sağlanacaktır. Unutulmamalıdır ki tüm öğrenciler müziği sever ve okul içinde-dışında müzik dinler. Tıp alanında özellikle terapistler aktif olarak müziği kullanmaktadır. Öyleyse okuldaki şiddet

içerikli sorunların çözülmesi noktasında müziğin kullanılmaması büyük bir hatadır (Olson, 2011).

Öğrenci kulüpleri başarı değil katılım odaklı bir etkinlik ve öğrencinin iletişim-paylaşım yeteneğini arttırabilen bir olgu olarak görülmektedir. Kendisini dış dünyaya ifade etme çabası içerisinde olan ortaöğretim öğrencisi için kulüp aracılığı ile bulunacağı sanatsal etkinlik, kişilik oluşumunu ve duygusal yapısındaki değişiklikleri olumlu yönde etkileyebilecek bir unsur olabilecektir.

Öğrenci kulüpleri içerisinde yer alan **müzik kulübü**; ders saatleri dışında, müzik eğitimi etkinliklerinden belli bir bölümünün gerçekleşebilmesi için, müziğe ilgileri bulunan istekli öğrencilerin katıldıkları müzik öğretmeni veya müzik derslerini yürüten öğretmen rehberliği ve gözetiminde doğrudan doğruya öğrencilerce yürütülen eğitici kuruluş olarak tanımlanabilmektedir. Bu tanıma ek olarak, iyi bir müzik dinleyici oluşması, yetenekli olan öğrencilerin bulunması ve değerlendirilmesi, çalışma ve etkinlikler yolu ile çevre ve toplumla daha iyi ilişkiler kurulması noktasında da müzik kulübü etkili bir araç olarak görülebilmektedir (Canbay 2007: 407).

Okulda yürütülecek olan ders dışı müzikal faaliyetler, özellikle başarı düzeyi düşük olan öğrencilerin başarı düzeylerinin yükselmesi noktasında da kullanılabilir, etkin bir araç olabilmektedir. Müzik özellikle konuşma, dinleme ve özgüven kazanma noktasında öğrencilere yardımcı olabilmektedir. Bu noktadan hareketle okul içerisinde ders dışı faaliyet olarak müzik ve müzik eğitimi bulunmasının gerekli olduğu düşünülmektedir.

Müzik, okul derslerinde başarısız olan öğrencilerin derslerinde daha başarılı olmalarına yardımcı olabilecek etkili bir araçtır. Connecticut Eyalet Eğitim Bürosu müzik profesörü Scott Shuler, müzik eğitimi eksikliğinin öğrencilerin akademik başarılarının düşüşüne, özgüven ve özsaygının azalmasına, iletişim yeteneğinin düşüşüne, problem çözme becerisinin azalmasına ve sosyal beceri düzeylerinin düşmesine yol açtığını ifade etmektedir (Olson, 2011).

Müzik kulüpleri içerisinde gerçekleştirilecek çalışmalar süreci ve sonucunda ortaya çıkacak müziksel ürünler vasıtasıyla ergenler iletişim, etkileşim ve paylaşım içerisinde bulunabilecek ve bu durum kişilik gelişimleri üzerinde olumlu etkiler oluşturabilecektir.

Bireylerin yeteneklerini ve iletişim tekniklerini arttırmaları noktasında ihtiyaç duydukları ilgi ve desteği sağlamalarında etkin bir araç olarak görülebilen müzik kulübü etkinlikleri kapsamında yapılabilecek okul konserleri, festival veya yarışmalar öğrencilerin müzik eğitimi sürecini güdüleyen önemli sanatsal etkinliklerdir. Eğitimci ile beraber yürütülen bu süreç, bedensel ve ruhsal gelişim dönemi içinde bulunan bireylere takım ruhunu ve birlikte iş yapabilme yeteneğini kazandırırken aynı zamanda onlara özgüven ve saygınlık da kazandırmaktadır (Blake, 1968,121'den akt. Canbay, 2007: 408).

Okul bünyesinde kurulacak olan müzik kulübü, öğrencileri her açıdan olumlu etkileyecek sanatsal ortam oluşmasını sağlayacaktır. Müzik kulübü ayrıca öğrencilerin bireysel ve toplumsal olarak gelişimlerini olumlu yönde etkileyebilecektir. Özellikle öğrencileri psikolojik anlamda etkileyebilecek ve öğrencilerin iletişim ve duygu paylaşımı yeteneklerini artırabilecektir.

Müzik eğitimi, bireylerin müzikal yeteneklerinin gelişimi ile birlikte duygusal gelişimlerini de etkilemektedir. Kişilerin estetik anlamda ilerlemesine ve daha sanatsal bakış açısına sahip olmasına yol açan müzik eğitimi, bireysel ve toplumsal göreve sahip bir olgudur. Müzik doğru kullanıldığı her yerde olumlu etkiler yaratan önemli bir eğitimsel araçtır. Bu sebeple müziğin şiddetin önlenmesi noktasında kendine özel etkileyici sanatsal yapısı sayesinde diğer şiddet karşıtı yöntemlerden ayrılmaktadır. Müzik ve müzik eğitimi yoluyla bireyler ruhsal anlamda gelişme göstererek, şiddete yönelik dürtülerinde azalmalar görülmekte ve bireyler daha olumlu ve faydalı aktivitelere katılmaktadır (Kurtuldu, 2007: 712).

Müzik eğitimi öğrencilere kendilerini tanıma imkânını ve içlerinde varolan sanatsal kişiliğin farkında olmalarını sağlayabilecektir. Müzik eğitimi süresince öğrenciler, içsel enerjilerini boşaltabilecekleri bir ortama sahip olurken, öz disiplin ve çalışma alışkanlığı kazanacaklardır. Ayrıca öğrenci kendisini bir gruba ait hissederken, arkadaşlarıyla duygu ve düşünce paylaşımını kazanabileceği ortam içerisinde olacaktır.

Ortaöğretim öğrencilerinin sosyo-kültürel ve psikolojik gelişimleri, yetenek ve becerilerinin keşfedilip desteklenmesi ve buna bağlı olarak gelecekte yapacağı meslek seçimi, buna ek olarak okul ortamında artış içerisinde olduğu görülen şiddet olaylarının çözümü açısından bakıldığında müzik kulübü özelinde sosyal etkinliklerin okul içerisinde önemli bir rol üstlendiği görülmektedir. Öğrenci müzik kulübü sayesinde enerjisini, birikimini ve duygularını en güzel şekilde ifade edebileceği bir ortamda yer alabilecektir. Örnek verilecek olunursa; öğrenci, müzik kulübü içerisinde yer alabileceği koro etkinliği sayesinde kendini bir gruba ait hissedebilecek, şiddete dönüşebilme ihtimali olan içsel birikim ve enerjisini olumlu bir etkinlikle kullanabilme imkânı bulabilecektir. Ergen birey içindeki enerjiyi doğru kanaldan boşaltma yoluna giderek kendisi ve çevresi için olumlu bir davranış sergilemiş olacaktır (Canbay, 2007: 408).

Müzik eğitimsel ve sanatsal bir faaliyet olmasının yanında, farklı bilim dalları içerisinde de kullanılan etkili bir araç olarak görülebilmektedir. Müzik özellikle tıp alanında tedavilere yardımcı olarak kullanılmıştır ve günümüzde de kullanıldığı görülmektedir.

Müzik tıp alanında aktif bir tedavi yöntemi veya tedaviye yardımcı olarak geçmişten günümüze kadar kullanılmış ve kullanılmaya devam edilmektedir. Tıp biliminin kurucusu olarak bilinen Hippocrates, müziği etkin bir tedavi yöntemi olarak kullanmıştır. Günümüzde ise özellikle psikiyatrik tedavilere yardımcı olarak müzik tedavileri kullanılmaktadır. Bunların içerisinde şarkı söyleme, müzik enstrümanı çalma, koro üyeliği, ritim çalgısı çalma ve müzik eşliğinde dans gibi etkinlikler yer almaktadır (Milton, 1945'den akt. Düzbastılar, 2007: 199).

Müzik, insanlar ve dünyada yaşayan tüm canlılar üzerinde etkisi olan bir olgudur. Bu etki farklı disiplinlerce de fark edilmiş ve müzik farklı amaçlar doğrultusunda kullanılmıştır ve günümüzde de kullanılmaktadır.

Brittany şehrinde bir manastırda rahipler besledikleri hayvanlara müzik dinletmektedirler. Rahipler özellikle Mozart dinlettikleri ineklerden daha fazla süt elde etmişlerdir. Washington eyaletinde göçmen bürosu yetkililerinin bildirdiğine göre; Kamboçya, Laos ve diğer Asya ülkelerinden gelenlere verilen İngilizce derslerinde göçmenlere Mozart ve Barok dönemi müziği dinletilmektedir. Bu sayede göçmenlerin İngilizce öğrenme ve konuşma hızlarının arttığı gözlemlenmiştir. Baltimore'daki Saint Agnes Hastanesi yoğun bakım ünitesinde yatan hastalara klasik müzik dinletilmektedir. Hastane yetkilileri bu sayede hastaların daha sakinleştiğini ifade etmişlerdir. Kanada'nın Edmonton şehrinde yaya trafiğini rahatlatmak için şehrin meydanlarında Mozart çalmaktadır (Campbell, 2002: 24-25).

Müzik tıp alanlarından özellikle psikiyatride kullanılan etkin bir tedavi yöntemi olarak görülmektedir. Müzik dinleme, bireysel ve toplu çalgı eğitimi, ritim ve ses eğitimleri tedavi süreçlerinde kullanılabilen ve bu şekilde tedavi edilen hastaların sorunlu davranışlarında olumlu şekilde düzelmeler olduğu görülebilmektedir.

Müzik geçmişten bugüne aktif bir tedavi aracı olarak veya bir tedavi yöntemine yardımcı olarak kullanılmış ve kullanılmaya devam edilen bir olgudur. Değişik psikiyatrik bozukluğu olan hastalarda (zekâ geriliği olan çocuklar, otistik çocuklar, nevrotik hastalar, madde kullanım bağımlısı hastalar vb.), yoğun bakım ünitelerinde, ana çocuk sağlığı alanlarında ve ameliyathanelerde doktorlar tarafından kullanılmış ve kullanılmaktadır (Yıldırım, Gürkan, 2007: 38).

Psikoloji, tıp dışında müziği aktif olarak kullanan bir diğer bilim dalıdır. Müzik, psikolojik sorunları olan kişiler üzerinde uygulanan terapilerde geçmişten bugüne kadar aktif olarak kullanılmıştır ve halen kullanılmaktadır.

Müzik insanlar üzerinde psikolojik etkiye sahip olan, hatta insanlar dışında yaşayan canlılar üzerinde de etkisi olan bir olgudur. Bilim adamları müziği kimi zaman bir problem çözümünde kimi zaman da diğer canlılardan (özellikle hayvanlardan) daha iyi verim almak amacıyla kullanmışlardır. Müziğin bu olumlu etkisi tarihten günümüze kadar bilinen ve sorunların çözümünde kullanılan bir yöntem olarak görülebilmektedir. İslam medeniyetinde özellikle tasavvuf ekolü mensupları (sufiler) müzikle ilgilenmişler, müziği kullanmışlar ve müziğin psikolojik etkilerini kabul etmişlerdir. Bu duruma örnek olarak Farabi (870-950), "Musiki-ul-kebir" adlı eserinde müziğin fizik ve astronomi ile ilişkilerinden bahsetmiştir. Aynı eserinde Farabi Türk musikisindeki her bir makamın insan ruhu üzerinde farklı etkileri olduğunu belirtmiştir (Sezer, 2011:1474).

Müziğin insan üzerindeki etkileri bugün ortaya atılmış bir fikir değildir. Farklı bilim dalları müzik ve müzik eğitimi kavramlarını önemsemiş ve müzik birçok araştırmada etkin bir araç olarak kullanılmıştır. Bireylerde oluşulması istenen olumlu bir davranış değişikliğinden söz edebilmek için sanat eğitimi genelinde müzik eğitiminin varolması gerekliliğinden söz edilebilir.

Müzik eğitimi, sağlıklı bireyler kadar, psikolojik olarak sorunlu insanlar için de etkin bir rehabilitasyon biçimi olarak görülebilmektedir. Özellikle vurmalı çalgılar, gitar ve piyano kullanılarak yapılan müzik eğitimi seanslarında hastaların şiddet içeren tavır ve düşüncelerinden sıyrılmaya başladıkları görülmüştür. Müzik eğitimi aracılığıyla hastalar üzerinde yapılan seans süreçlerinde, hastaların ilk dönemlerde aksi tavırlar gösterdiği, ilerleyen süreçlerde ise ciddi anlamda rahatladığı hatta süreç sonunda müzikal davranışlar kazandığı gözlemlenmiştir (Kurtuldu, 2007: 705).

Müzik, fiziksel ve psikolojik açıdan sağlıklı olsun ya da olmasın, tüm insanların ihtiyaç duyduğu, psikolojik ve fizyolojik yönden etkileri olan bir olgudur. Müzik aracılığıyla, bireyin gelişim süreci daha sağlıklı devam ederken, özellikle ergenlik döneminde ortaya çıkabilecek psikolojik ve fizyolojik sorunların üstesinden gelebilme yeteneği gelişebilmektedir. Psikolojik yönden sorunlu olsun ya da olmasın, bireyde

oluşabilecek saldırganlık ve şiddet eğilimine karşı mücadele noktasında müzik eğitimi, kullanılabilir, etkin bir araç olarak görülmektedir.

Müzik eğitimi yoluyla toplumun gelişiminin önemli bir unsur olarak görülmesinin yanında bireysel gelişim ve bireysel sorunların çözülmesi noktasında da etkin bir iyileştirici araç olarak karşımıza çıkabilmektedir. Psikolojik anlamda hasta olan kişiler, müziğin insanın ruhuna hitap eden, dikkati uyaran ve çekici kılan yapısından etkilenmektedir. Müzik eğitimi ve müzik dinletilmesi yoluyla rehabilite edilen birçok psikiyatrik vakada, hem hastalığın verdiği olumsuz davranış ve yaklaşımların azaldığı hem de kişinin saldırgan davranış ve tavırlarında azalma olduğu görülmüştür. Dolayısıyla müzik ve müzik eğitiminin şiddet eğilimi ve şiddete yönelik düşüncelere karşı mücadelede önemli bir araç olduğu görülmektedir. Buna bağlı olarak müziğin, psikiyatrik vakalardaki şiddet olgusu üzerinde etkili olduğu düşünüldüğünde, hasta olmayan insanların şiddet eğilimlerinin azaltılabilmesi noktasında da kullanılabilir etkin bir araç olduğu görülmektedir (Kurtuldu, 2007: 712-713).

Bir çalgı çalmanın ergen birey üzerinde şiddet eğilimini azaltıcı etkisi olduğu yapılan araştırmalarda da ortaya çıkmaktadır. Hull (1928) tarafından yapılan bir çalışmada, (akt. Düzbastılar, 2007: 200) sinirli ve asabi olan ve bu yüzden okulundan ayrılan bir kız çocuğu piyano eğitimine başlatılmış ve bir süre sonra çocuğun davranışlarında değişiklik kaydedilmiş ve çocuk bu sayede okuluna geri dönmüştür.

Müzik eğitimi sadece çalgı çalma veya şarkı söyleme etkinliği olarak algılanmaması gereken bir kavramdır. Müzik eğitiminin önemli bir bölümünü müzik dinleme eğitiminin oluşturduğu düşüncesinden hareketle dinlenen müzik türlerinin bireylerin olaylara ve olgulara karşı eğilim ve davranışlarını etkilediği düşünülmektedir. Bu bağlamda dinlenen müzik türlerinin özellikle gençler ve çocuklar üzerinde oluşturduğu etki üzerinde durulması gerektiği düşünülmektedir.

American Academy of Pediatrics (1996) tarafından yapılmış ”Şarkı Sözleri ve Müzik Video Kliplerinin Çocuklar ve Gençler Üzerindeki Etkisi” başlıklı çalışmada şarkı sözleri ve müzik video kliplerinin çocuklar ve gençler üzerindeki ilişkisi üzerinde durulmuştur. Özellikle rock müzik türünün müzik dünyasına girmesi ile birlikte son 40 yıl içerisinde şarkı sözlerinde, sex, uyuşturucu ve şiddet içeren unsurların arttığı ifade edilmiştir. Günümüzde ise Rap ve Heavy Metal türü müziklerde bu tür içerikli şarkı sözlerinin yer aldığı ifade edilmiştir. Çalışmada vurgulanan diğer bir unsur ise günümüz Amerika’sında günlük yaşamda var olan şiddet olaylarının gençler tarafından normal karşılandığı ve şarkılarda yer alan şiddet içerikli sözlerin bu durumu desteklediğidir (American Academy of Pediatrics, 1996; 98; 1219).

Müzik çocuklar ve gençlerin gelişimleri üzerinde etkisi olan önemli bir olgudur. Dinlenen müzik türünün şarkı sözleri ve ritim yapıları ergen bireylerin kişilik gelişimlerini doğrudan etkilemektedir. Bu noktada aile ve eğitimcilerin, çocukların müzik dinleme alışkanlıkları üzerinde önemli bir etkisi olduğu düşünülmektedir. Öğrencilerin müzik dinleme alışkanlıklarının oluşması noktasında, onları şiddet eğiliminden uzak tutabilmeyi destekleyecek türdeki müzik türlerinin tercih edilmesi gereklidir. Çocuklar ve gençler, şarkı sözlerinde ve video kliplerinde şiddet unsuru içeren müzik türlerinden uzak tutulmalıdırlar.

Müzik tüm sanat dalları içinde insanları etkileme ve birleştirme gücüne en çok sahip olandır. Müziğin insanları şiddetten uzaklaştırma etkisi olabileceği gibi, ritimleri, alt yapıları ve en önemlisi sözleri ile şiddete yönelten bir etkisi de olabilmektedir. Müzik eserlerindeki sözler, melodi ve ritim yapısı ile düz bir metne göre çok daha kolay ezberlenmekte ve yıllarca kalıcı olabilmektedir. Kimlik arayışı içerisinde olan çocuklar ve gençler üzerinde, hayran olunan şarkıcılara ait olan sözler çok etkili olabilmektedir (Göher, 2008’den akt. Taşal, Vural, 2011).

Müzik dinlemek, gençlerin hayatlarında düzenli olarak yer alan, sosyal çevre ile yaşadığı duyguları etkileyen ve bu duygular ile şekillenen günün önemli bir zaman dilimini oluşturan sanatsal bir aktivitedir. Bu bağlamda gençlerin kişilik gelişimi sürecinde etkisi olduğu düşünülen müzik dinleme alışkanlıklarının müzik eğitiminin bir parçası olduğu

düşüncesinden hareketle gençlere, müzik dinleme alışkanlığı eğitiminin de verilmesi gerektiği düşünülmektedir.

Müzik, bireyin doğum sürecinden başlayarak sosyal çevre ile kurulan ilişkileri etkileyen ve bireyin gelişimine yön veren bir olgudur. İnsan doğduğu anda dış dünyaya sesi ile ulaşmaya çalışmaktadır. Çocuklar ritimlere ve şarkılara duyarlılık noktasında hassastırlar. Öyle ki okuma yazma bilmeyen bir çocuk, müzik ve şarkı sözleri aracılığıyla birçok dili hatta yabancı bir dili bile öğrenebilmektedir.

Anne karnındayken bile, annenin kalp atışları çocuk için bir müzik niteliğindedir. Çocuk, kalp sesleri sayesinde huzurlu bir ortama sahip olur. Doğduktan sonra da annesinin göğsüne yaslanmak çocuğu rahatlatır (Sezer, 2011: 1475).

Doğumdan önce anne karnındayken başlayan müzikal yaşantı her çocuk için varolan bir süreçtir. Bu durumda her çocuğun içerisinde belli düzeyde müzik ve müzik yeteneği vardır yorumu yapılabilir. Müzik bütün çocuklara eşit uzaklıkta olan bir olgudur. Aile, sosyal çevre ve okul gibi ortamlar çocuğun müzikal kimliği üzerinde etkili olmaktadır.

Çocuklar güzelin çağrısına duyarlı varlıklardır. Eğitimsel çabalar bu eğilimi geliştirmeyi amaçlamaktadır. Müzik diğer sanatlara oranla çocuğa daha çok açıktır. Müzik, kendiliğinden ses çıkarmaya hevesli olan çocuğun doğasında vardır. Bu durum da göstermektedir ki müziksel yetenekler doğuştan gelmektedir. Çocuğun ilk yaşlardan itibaren müziğe ilgisi olduğu görülmektedir. Genellikle müziksel yetenekler gizli kalmaktadır. Bu durumda önemli olan unsur bu yeteneğin ortaya çıkabileceği eğitimsel ortamın oluşturulması gerekliliğidir. Çocuğun eğitim sürecinde müzik eğitimi ve müzikle eğitim yer almalıdır. Özellikle 6 yaş öncesi eğitim döneminde müzikle eğitim önemli bir eğitim yöntemidir. Bu yöntem sayesinde çocuk, aktif bir şekilde dinleme ve duyma kavramlarını öğrenecektir. Çocuk günlük yaşamdan uzaklaşarak, hayal gücünün farkına varabilecek ve yaratıcılık yeteneği gelişecektir. Bu sayede çocuk üzerinde sürekli ve kalıcı bir sevinç durumu oluşabilecektir (Yavuzer, 2011: 204-205).

Müzik, ergen bireylerin kişilik oluşumu ve gelişiminde, sosyal çevre seçiminde, kültürel yaşamının oluşmasında önemli bir etkindir. Bu noktadan hareketle müziğin bu tür etkileri göz önünde bulundurularak ergen bireylerin erken yaşlardan itibaren ailede, okul bünyesinde ve okul dışında müzik eğitimi alması gerektiği düşünülmektedir. Müzik eğitimi içerisinde öncelikle olumlu içeriğe sahip olan müzik türleri dinleme eğitimi, çalgı eğitimi, ses eğitimi ve müzik kültürü eğitimine ağırlık verilmesi gerektiği düşünülmektedir. Bu noktada ailenin müzik ve müzik eğitimi kültürü önem kazanmaktadır. Çocuklarını doğru yönlendirebilecek anne-baba sayesinde ergenlerin bireyselleşme ve toplumsallaşma süreci daha sağlıklı gelişebilecektir.

Müzik, gençlerin sosyal ve kültürel çevre ve kimlik oluşumunda etkili bir olgudur. Amerika’da 14-16 yaş aralığında yer alan 2760 genç üzerinde yapılan bir araştırmaya göre gençler haftada ortalama 40 saat müzik dinlemektedirler. İsveç’te yapılan ve gençlerin müzik dinleme alışkanlıklarının belirlenmesine yönelik bir araştırmada rock müzik dinleyen gençlerin ailelerinden çok akranlarından ve kendilerinden daha büyük gençlerden etkilendikleri ifade edilmiştir. Dinledikleri şarkıların seçiminde gençler ve çocuklar bilinçsiz davranabilmektedir. Bu noktada pediatristler, eğitimciler ve aileler çocukların müzik dinleme seçimleri noktasında işbirliği içerisinde davranmalı ve çocukları zararlı unsurlar içeren şarkı sözlerinden uzak tutmalıdırlar. Amerika’da yapılmış çalışmalar ışığında, aşk, sevgi, dostluk, gelişim, yaşam mücadelesi, eğlence, arabalar ve din konulu şarkıların öncelikli olarak gençler tarafından tercih edildiği görülmektedir (American Academy of Pediatrics, 1996).

Gelişen medya ve teknoloji ile birlikte müzik dinleme alışkanlıkları, müzik video kliplerini izleme ile birlikte varlığını arttırarak devam etmektedir. Bu yolla dinlenen müzik türünün gençler üzerindeki etkisi artmaktadır. Dinlediği müzik yanında görsel imgelerle de etkilenen gencin gelişimi üzerinde çeşitli etkiler bulunmaktadır. Dinleme alışkanlıkları kadar, izlenen müzik video klipleri ve müzik kanalları noktasında da aile ve eğitimcilerin yönlendirmesinin olumlu etkiler oluşturacağı düşünülmektedir.

Yapılan çalışmalarda Amerikan gençliğinin günde ortalama 2 saat müzik kanallarını izlediği ifade edilmektedir. Müzik kanallarında (VH1, MTV vb.) yayınlanan müzik kliplerinin ortalama olarak %75'inde cinsellik ve seks içeren unsurlar bulunmaktadır. Müzik kliplerinin yarısında ise şiddet, alkol ve sigara kullanımının özendirildiği unsurlar yer almaktadır. Müzik klipleri şarkıların görsel olarak imgelendirilmeleridir ve klibi izlenen bir şarkı daha sonra dinlendiğinde kliplerde yer alan görsel imgeler bireyin beyinde canlanmaktadır. Yapılan araştırmalar gençlerde görülen şiddet davranışları ile müzik videolarında görülen şiddet unsurlarının benzerlikler taşıdığını ortaya koymuştur. Müzik kliplerinin etkisi ile çocuklar zamanından önce seks ile tanışmakta ve bu durum kişilik gelişimini olumsuz yönde etkileyebilmektedir (American Academy of Pediatrics, 1996).

Dinlenen müzik türü ile görsel medya arasında sıkı bir ilişki görülmektedir. Popüler kültür ürünü olan popüler müzikler, dinleyiciye ulaşabilmek için video klipleri ve müzik kanallarını kullanmaktadırlar. Bu bağlamda müzik bir üretim ve sanayi maddesi konumunda bulunmakta ve ticari kaygı temelinde üretimi gerçekleştirilmektedir.

Popüler kültür bir gündelik yaşam kültürüdür ve yediğimizden giydiğimizize, düşündüğümüzden yaptığımıza kadar tüm yaşantımızı etkileyen bir olgudur. Popüler kültürün ürünü olan popüler müziğin özelliği, kişiyi yorucu tekrarlarla yakalaması ve etkisinin fiziksel olmasıdır. Tempo insanı ağlatıp içine dokunaklık verir, gençleri dans ettiren, zıplatan şey müziğin durmadan tekrar eden vuruşları dinleyiciyi denetlemektedir. Televizyonda çocuklar ve ergen gençler tarafından örnek alınan, taklit edilen karakterlerin çoğunluğu şiddet kullanan veya şiddete eğilimli kahramanlardır. Çocuk veya gencin belleği, televizyonda verilen mesajların doğruluğu ya da yanlışlığını ayırt edememektedir (Günindi-Ersöz, Aysel, 2002).

Yapılan çalışmalarda Türk televizyonlarında en fazla vurgulanan olgunun şiddet ve suç (%62) olduğu görülmektedir (Batmaz ve Aksoy, 1995: 86'dan akt. Günindi-Ersöz, Aysel, 2002). Bu yüzden içerisinde müzik video kliplerinin de bulunması doğal bir sonuç olarak görülmektedir.

Dünyada ilk olarak düzenli müzik yayını yapan kanal MTV (Music Television) 1981, Türkiye’de ise ilk müzik kanalı 1994 yılında yayına başlayan Kral Tv’dir. Bu ve benzeri müzik kanallarında 24 saat boyunca müzik video klipleri yayımlanmaktadır. Müzik kanallarında yayımlanan video kliplerin üretimi ise başlı başına bir endüstri haline gelmiştir. Şarkılar video klipler aracılığı ile kısa sürede eskimekte ve yeni şarkıların üretimi ve video kliplerinin üretilmesi gerekmektedir. Video klbin yönetmeninden, senaryosuna, teknik ekibinden klipte rol alacak oyunculara kadar geniş bir ekip klip içerisinde yer almakta ve bu durumun doğal sonucu olarak endüstrileşme süreci oluşmaktadır. Video klipler kesintisiz yapılan yayını az maliyetle doldurma aracı ve genç izleyicileri ekran başına çekmenin önemli bir aracıdır. Ekran başına çekilen genç kendisine yönelik yoğun bir ürün reklamı ile karşı karşıya kalmaktadır. Müzik videolarının tekrar tekrar yayınlanmasının nedeni şarkıyı ve şarkıcıyı tüketicilere benimsetmek ve ürünü satın almaya yönleltmektir (Günindi-Ersöz, Aysel, 2002).

Tüketim toplumunda görsel medyada yer alan popüler kültür ürünleri üretim, reklam ve tüketim sistemi üzerinde varlığını sürdürmektedir. Müzik olgusu da bu sistemin bir parçasıdır. Özellikle video klipler içerik bakımından insanların dikkatini en yüksek düzeyde çekebilme amacını taşımaktadır. Klip içerikleri şiddet, cinsellik, madde kullanımı, alkol kullanımı vb. unsurları yoğun olarak içermektedir. Bu durum da özellikle ergen bireyler üzerinde etkili olabilmektedir. Televizyonda yer alan görsel ve işitsel imgeler, içerdikleri popüler kültür öğeleri ve tekrarlanan söz ve ritimlerle ergeni etkileyebilmektedir.

Televizyon yoluyla iletilen mesajların çoğunluğu; şiddet, saldırganlık, pornografi ve erotik mesajlar içermektedir. Yapılan araştırmalara göre günde ortalama 4-5 saat televizyon izleyen bir insanın, ortalama 40-50 şiddet mesajı ile karşılaşabileceği görülebilmektedir (Yalın, 1998: 10’dan akt. Günindi-Ersöz, Aysel, 2002). Müzik videolarının genelinde tüketim amaçlı mesajların yer aldığı görülmektedir. Videodaki şarkıcını giydiği kıyafetler, klip içerisinde yer alan yiyecek ve içecekler, klbin çekildiği mekan vb. unsurlar izleyiciyi tüketime teşvik etmektedir. Farklı disiplinlere göre ise konu şu şekilde görülmektedir; psikolojiye göre, kitle iletişim araçlarının gerçeklik duygusu vererek gerçeğin algılanışının etkileneceğini; sosyologlar, kitle iletişim araçlarının çocuğun

sosyalleşmesinde önemli bir yeri olduğunu ve içeriğinde yer alan mesajların sosyal davranışlara yön verebileceğini; iletişimciler ise, kitle iletişim araçlarının egemen ideolojiyi yayma aracı olduğunu ve mesajlarının seyirci üzerinde önemli etkisi olduğunu vurgulamaktadırlar. Farklı disiplinler tarafından yapılan çalışmaların ortak özelliği ise popüler kültür ürünlerinin şiddet, saldırganlık, erotizm ve pornografik unsurlar içerdiği ve bunların toplumu etkilemekte olduğudur (Günindi-Ersöz, Aysel, 2002).

Dinlenen müzik türleri açısından şiddet eğilimi doğuran müzikler kadar, müzik kanallarında izlenen müzik video kliplerinin de ergen gençlerin şiddet eğilimleri üzerinde etkisinin olduğu görülmektedir. Müzik eğitimi içerisinde yer alan müzik dinleme eğitimi sayesinde öğrenciler ve gençlerin görsel medyada yer alan müzik video klipleri açısından da seçici davranarak, içerisinde şiddet ve saldırganlık barındıran video kliplerden uzak durabilecekleri düşünülmektedir.

Öğrenciler arasındaki bireysel farklılıklar göz önünde bulundurularak; “her bireyin içinde bir müzikal yaşantı var olmalıdır”, varsayımından hareketle, müzik eğitimi bazı öğrenciler için özengen (amatör) düzeyde kalmaktadır. Müzik eğitimi, bazı öğrenciler için ise hayata farklı açılardan bakış açıları sağlayarak, mesleki bir boyuta ulaşabilmektedir.

Müzik, toplumda eğitimsel değeri bilinmeyen bir kavramdır. Müzik dinlerken veya bir çalgı çalarken, insanın işitsel ve devinişsel vücut sistemleri normalden çok daha hızlı çalışmaktadır. Müzik dinlemenin veya çalgı çalmanın en fazla çocukların gelişimi üzerinde geliştirici etkisi bulunmaktadır. Bilim adamları, yaptıkları araştırmalarda, müziğin beyin fonksiyonlarını geliştirdiği bulgusuna ulaşmışlardır. Tokyo Metropolitan Üniversitesi Sağlık Bilimleri Bölümü tarafından yapılan araştırmalarda; insan beyninin sol yarısının konuşma, sağ yarısının ise müzik ile geliştiği ve iki yarının birlikte çalışarak insana konuşma ve şarkı söyleme yeteneğini kazandırdığı sonuçlarına ulaşılmıştır. Diğer bir ifadeyle, konuşma ve müzik yeteneği insan beyninin her iki yarısını da kullanarak nörolojik bir yolla oluşturduğu kavramlardır. Bugün bilim adamları, müziğin bir eğlence aracının dışında eğitimsel ve tedavi edici etkilerinin olduğunu kabul etmektedir (Williams, 2008: 64).

Farklı eğitim alanları içinde kullanılabilir etkili bir araç ve yöntem olan müzik olgusunun her öğrenci için olumlu sonuçlar verebileceği ve özellikle geleceğini şekillendirme döneminde olan lise öğrencisi için önemli bir öğrenim aracı olabileceği düşünülmektedir. Müzik ayrıca iletişim, paylaşım ve etkileşim düzeylerini artıran önemli bir araçtır.

Okulda her sınıf aynı zamanda bir korodur. Koro çalışmaları sayesinde öğrenciler demokrasi eğitimi almaktadır. Koro içerisinde farklı seslerin uyumu ve kaynaşması esastır. Sınıfça bir şarkıyı çalma ve söylemenin coşkusu, sevinci öğrencilere duygusal doyum sağlamaktadır. Koro çalışmaları sayesinde birlikte iş yapma, başarma, yarışma yerine dayanışma ve kaynaşma duyguları gelişebilmektedir. Müzik eğitimi sayesinde öğrenciler, zamanını planlı ve doğru kullanmayı öğrenirken beceri ve yeteneklerini geliştirme fırsatı bulmaktadır. Öğrenci birlikte çalıp söylediği arkadaş ortamı içerisinde değer görmekte ve bu sayede özgüven duygusu gelişmektedir. Böyle bir ortam içerisinde çocuklar ve gençler, şiddet olgusundan uzak durmakta ve müzik eğitimi sayesinde düşmanlık, kin, nefret ve tahammülsüzlük duygularını yaşayabileceği ortamlardan uzak durmaktadır. Sanat eğitimi temelinde müzik eğitiminden yeteri kadar yararlanan çocuklar ve gençler duygusal yönden başkalarına acı çektirmekten hoşnut olmamaktadırlar (Arslan, 2007: 661).

Müzik okul içerisinde eğitimsel işlevinin yanında, öğrencilerin psikolojilerini olumlu etkileyebilecek, kullanılabilir önemli bir araçtır. Bu nedenle ders aralarında ve okulda geçirilen boş vakitlerde öğrencileri dinlendirecek, stres düzeylerinin azalmasına yardımcı olacak müzik türlerinin öğrencilere dinlettirilmesi gerektiği düşünülmektedir.

Özellikle eğitim ortamlarında ders aralarında, sağlık kuruluşlarında koridorlarda veya iş yerlerinde serbest zaman geçirme ortamlarında rahatlatıcı özelliği olan müzik türlerinin dinletilmesinin verimliliği ve motivasyonu arttırmada fayda sağlayabileceği düşünülmektedir (Sezer, 2011: 1488).

Teknolojik ve bilimsel gelişim ve değişimler, insanları ve toplumları sürekli etkilemektedir. İnsanların yaşama bakışları, değer yargıları ve birbirleri ile olan ilişkileri de

bu değişimden etkilenmektedir. İnsanlık tarihinde değişmeyen bekli de birkaç olgudan birisi müziğin insan için taşıdığı önemdir. Bireyler ve toplumlar yaşamlarının her anında müzik ile ilişki içerisinde. Duyguların yaşanması, ifade edilmesi, paylaşılması ve anlamlandırılması için müziğe ihtiyaç vardır. Dini ibadetlerde müzik vardır. Ülkelerin bağımsızlık simgeleri bayrak ve milli marşlarıdır. Zamanla teknolojik gelişmeler müziği de etkilemiş ve müzik çeşitleri artmıştır. Ayrıca çalgılar da zaman içerisinde sayısını artırmış ve var olan çalgılar da geliştirilmiştir. Geçmişten bugüne insan, hayatında var olan müzik olgusu sayesinde bireysel ve toplumsal zevkler yaşamış, duyguları paylaşma ve aktarma imkânı bulmuş ve diğer insanlarla iletişim kurarak sosyalleşmiştir. Müzik, insan için yaşama değer katan, önem derecesi yüksek bir olgudur.

Günümüzdeki teknolojik gelişmeler insan yaşamını hızla değiştirmektedir. Buna rağmen müzik, geçmişte olduğu gibi bugün de insan yaşamının vazgeçilmez bir parçasıdır. Müzik türleri ve enstrümanları değiştirmekte ve gelişmektedir ama müziğin etkisi geçmişteki kadar güçlüdür. Hayatın her anında müzik vardır. Film müziklerinden, asansörlerde çalan ezgilere kadar hayatın her anı müzik ile iç içedir. Bugün farklı müzik türleri insanların sosyalleşmelerini, yaşamdan bireysel ve toplumsal olarak zevk alabilmelerini sağlamaktadır (Williams, 2008: 62).

Müzik ve müzik eğitimi, öğrencilerin eğitim süreçlerinin bütününde yer alması gereken önemli unsurlardır. Müzik, okul içi ve okul dışı yaşamda ihtiyaç duyulması gerektiğine inanılan bir kültür ögesidir. Yaşamda sürekli yer alan bir kültür ögesi olarak müzik, öğrencileri şiddet eğiliminden uzaklaştırarak, onları daha iyi bir insan olmaya yönlendirmektedir. Bu nedenle müzik eğitiminin, her öğrencinin hayatında sürekli olarak bulunması gerektiği düşünülmektedir.

Müzik ve sanat yaşama değer katar, yokluğu ise yaşamı kültürsüz ve keyifsiz bırakır. Gelecekte her okul müfredatında müzik eğitimi yer almalıdır. Müzik her okulda, her gün gerçekleştirilecek bir etkinlik olarak ve öğrencilerin günlük yaşamlarında serbestçe yer alan kültürel bir unsur olarak yer alırsa, bireylerin öğrenme düzeyi artacak ve öğrenciler şiddet eğiliminden uzaklaşarak, her bakımdan iyiye ve güzele yönelecektir (Olson, 2011).

Müzik eğitimi aracılığı ile şiddet olgusuna karşı mücadele noktasında başarılı sonuçlara ulaşıldığı görülmüştür. Bu bağlamda, müzik eğitiminin ergen bireylerin şiddet eğilimlerini önlemede etkin bir araç olarak kullanılabileceği düşünülmektedir.

2.7. İlköğretim Müzik Eğitimi

İlköğretim, resmi eğitim sistemi içerisinde yer alan ve alınması zorunlu olan ilk sekiz yıllık dönemi kapsayan süreçtir. Bu dönemde müzik dersleri zorunludur ve her öğrenci bu dönemde müzik eğitimi almaktadır. Dersler ilk yedi yarıyıl süresince, sınıf öğretmenleri tarafından yürütülür. Bu dönemde dersler, kulaktan öğretim yoluyla çalgı çalma ve şarkı söyleme temelinde yürütülür. Dördüncü sınıfın ikinci yarısından itibaren dersler, branş öğretmenleri tarafından yürütülür ve bu dönemde nota ile çalgı çalma ve şarkı söyleme öğretimi temelli bir ders işleme süreci vardır.

Bu dönemde alınan müzik eğitimi, temel boyutuyla genel müzik eğitimi ile ilişkilidir. Bu süreçte öğrencide hem müzikal davranış değişikliği, hem de bilişsel yönden ilerleme olması beklenir.

Uçan (1999)'a göre İlköğretimde müzik eğitimi ve öğretimi, ilköğretim öğrencilerinin tümü için gerekli ve zorunlu bir eğitim ve öğretimdir. Bu durum en temelde ilköğretim çağı öğrencilerinin yapısından, yapılarına uygun eğitim-öğretim alma gereksinimlerinden, bu gereksinimlerini karşılamaya dönük eğitim-öğretim programlarının oluşturulmasından, ilköğretim kurumlarının bu programları [etkili biçimde] uygulamakla görevlendirilmesinden ve bu görevin yasal ve yönetmeliksel güvenceye bağlanmış olmasından kaynaklanmaktadır. Çağdaş ilköğretimde müzik eğitimi ve öğretimi öğrenci merkezlidir ya da öyle olmayı gerektirir. Bu durum ilköğretimde müzik eğitimi ve öğretimini öğrenci merkezli bir anlayış ve yaklaşımla ele almayı zorunlu kılmaktadır.

İlköğretim çağı çocuğu doğal, toplumsal ve kültürel bir çevrede yaşar. Çocuk hem kendisiyle hem çevresiyle yoğun bir ilişki, iletişim ve etkileşim içindedir. Çocuğun kendisiyle ve çevresiyle ilişki, iletişim ve etkileşiminde ses ve müzik başta gelen öğelerdir. İlköğretim çağı çocuğunun yaşadığı çevre de yer alan doğal, toplumsal ve kültürel öğeler

arasında ses çok ayrı ve çok önemli bir yer tutar. Çocuk, âdeta seslerden örölü bir ağ içindedir. Bu ağ doğal sesler, toplumsal sesler ve kültürel seslerden örölüdür. Çocuğun kendisini kuşatan ses ağı ve bu ağın öröldüğü ses çevresi içinde müzik ve müziksel çevre öbürlerinden bambaşka özellikler taşımaktadır (Uçan, 1999).

İlköğretim çağı çocuğunun yaşamında müziğin çok önemli yeri ve işlevleri vardır. Bu işlevler; bireysel, toplumsal, kültürel, ekonomik ve eğitimsel olmak üzere çok yönlü ve çok boyutludur. Bunlardan her biri kendi içinde zengin birçokluk ve çeşitlilik gösterir. Müziksel işlevler çocuğun gerek kendi yaşamında, gerek kendisini çevreleyen insanlar ve diğer varlıklarla ilişkilerinde ve gerekse onlara katkılarında çok etkin ve belirleyici rol oynamaktadır (Uçan, 1999).

İlköğretim, çocuğun dış dünya ile iletişime başladığı ve kişilik yapısının oluştuğu sürecin temellerinin atıldığı dönem olması nedeniyle çok önemlidir. Açıklamalarda da belirtildiği üzere bu süreç içerisinde müzik olgusu ve çocuğun müzikal gelişimi, bireysel ve toplumsal olarak gelişimi üzerinde aktif rol oynamaktadır. Sadece bir öğretim alanı olması sebebiyle değil, aynı zamanda bir öğretim aracı olması sebebiyle de ciddi bir şekilde üzerinde durulması gereken ve çocuğun gelişimine her yönden destek olacak bir olgu olduğu unutulmamalıdır.

İlköğretim çağı çocuğu, yaşamının başlangıcından itibaren, hatta daha ana karnındayken seslere duyarlıdır. İlk duyarlı olduğu seslerin başında annesinin kalp-nabız atış sesleri gelir. Doğarken bu duyarlılığa kendi çıkardığı sesi eklenir. Doğduktan sonra, ses duyarlılığı hızla gelişir, duyarlılaştığı ses alanı hızla genişler, duyarlılaştığı ses tür ve çeşitleri hızla artar. İşitme organı çok gelişkindir ve sürekli açıktır. Kendi ses organından çıkardığı seslerin yanı sıra, başta annesi olmak üzere çevresinden gelen, kaynağı, türü ve işlevi değişik sesleri algılar, yorumlar, çözümler ve işler. Seslerle belirli anlatım, iletişim ve etkileşim biçimleri oluşturur. Bunları giderek başka anlatım, iletişim ve etkileşim biçimlerine dönüştürür (Uçan, 1999).

Çocuğun; doğum öncesindeki belirli oluşumlara temellenen *müziksel gelişimi* doğumdan sonra çoğu kez doğrudan gözlenebilen bir biçim alır, adım adım ilerler, belirli aşamalardan geçer ve ilköğretim çağına doğru yeni bir aşamaya ulaşır. Çocuğun bu süreç

içindeki müziksel gelişimi her aşamada çok hızlı bir seyir izler. Çocuğun müziksel gelişimi çok yönlü, çok boyutlu bir bütünlük gösterir. Bu bütünlük ilköğretim çağına geldiğinde müziksel devinme, müziksel işitme, müziksel söyleme, müziksel çalma (kendi bedenini ve çevresindeki belirli nesneleri çalgı gibi kullanma ve onlarla müzik yapma) ve müziksel beğenme davranışlarıyla belirginleşen ve somutlaşan bir açılım içindedir. Bu gelişim ve açılım müziksel zekâ, müziksel yetenek ve müziksel edim-eylem boyutlarıyla birlikte ve iç içe yürümekte, gerçekleşmektedir (Uçan, 1999).

Müziğin ilköğretim çağı çocuğunun yaşamındaki vazgeçilemez yeri ve önemi nedeniyle ki *müzik*; ilköğretimde hem sağlam bir *eğitim temeli*, hem anlamlı bir *eğitim boyutu*, hem kullanışlı bir *eğitim aracı*, hem etkili bir *eğitim yöntemi*, hem de önemli bir *eğitim alanıdır*. *Müzik eğitimi*, bireye, kendi yaşantısı yoluyla amaçlı olarak belirli müziksel davranışlar kazandırma, bireyin müziksel davranışlarını kendi yaşantısı yoluyla amaçlı olarak değiştirme, dönüştürme, geliştirme ve yetkinleştirme sürecidir (Uçan, 1999). İlköğretimde müzik eğitiminin en önemli boyutunu müzik öğretimi oluşturur. İlköğretimde müzik eğitimine ilişkin tasarımlar, düzenlemeler ve uygulamalar daha çok müzik öğretimi üzerinde odaklanır, özeklenir. İlköğretimde müzik öğretimi Devletin gözetimi ve denetimi altında yapılmaktadır (Uçan, 1999).

Anlaşıyor ki, ilköğretim müzik eğitimi kendisi, çevresi, toplumu ve dünyası ile sağlıklı ilişkiler kurabilen bireyler yetiştirilmesi noktasında, öğretmenler için kullanılabilir bir öğretim aracı ve bilişsel yönden de diğer alanlara önemli katkıları olan bir olgudur. Bu noktadan hareketle ilköğretim müzik eğitimi bireysel, ulusal ve evrensel öğeleri barındırması boyutuyla önemlidir ve gereklidir.

İlköğretim müzik eğitimi her lise öğrencisinin yaşadığı bir süreçtir. Bu süreç içerisinde üstünde durulması gereken unsur, ilköğretim müzik eğitiminin niteliği ve öğrencinin müzikal yaşantısı üzerinde ne düzeyde etkili olduğudur. Bu sebepten ötürü, lise öğrencilerinin ilköğretim müzik eğitim yaşantıları önemli görülmekte ve çalışma içerisinde yer alması gerektiği düşünülmektedir.

2.8. Ortaöğretim Müzik Eğitimi

İlköğretim sonrasında gelen ve dört yıllık süreyi kapsayan eğitim-öğretim sürecidir. Bu dönemde müzik eğitimi seçmeli olarak yürütülmektedir. Yoğun olarak müzik eğitimi verilen ortaöğretim kurumları da bulunmaktadır. Güzel Sanatlar ve Spor Liseleri Müzik Bölümleri ve Konservatuarlara bağlı olan özel liseleri örnek olarak gösterebiliriz.

Milli Eğitim Bakanlığı ortaöğretim müzik dersi programı (2009: 9) içerisinde müzik kavramının öğrenciler tarafından bir ders değil, bir yaşantı biçimi olarak kavranması gerektiği vurgulanmıştır.

Ortaöğretim sürecinde, öğrenciler özellikle fiziksel açıdan büyük bir değişim ve gelişim içindedirler. Özellikle erkek öğrencilerde ağırlıklı olarak görülen ses değişimleri öğrencilerin bireysel olarak şarkı söyleme düzeylerini olumsuz etkilemektedir. Yaş grubu olarak da araştırma örneklem grubunu oluşturan bu dönem öğrencileri için, özellikle sınıfça ve toplu olarak yer alacağı müziksel faaliyetler oluşturmak gerekmektedir.

Bu dönemde üzerinde durulması gereken diğer bir unsur da çalgı eğitimidir. Hem öğrencilerin ses olarak sıkıntılı bir dönem içerisinde bulunmaları hem de fiziksel olarak gelişimlerinin ilerlemiş olması sebebiyle, koro yapısı yanında, lise döneminde çalgı eğitimine ağırlık verilmeli ve ilgi, istek ve yetenekleri doğrultusunda öğrenciler doğru çalgıya yönlendirilmelidir. Bu noktada müzik öğretmenleri sadece öğretene değil, yönlendiren rolünü de üstlenmeli ve öğrencilerin, sanat genelinde müzik ile ilişki içerisinde olmalarını sağlamalıdır.

Çalışmada ortaöğretim kurumları içerisinde genel lise ve güzel sanatlar ve spor liseleri müzik bölümleri üzerinde durulmuştur. Bu bölümde, bu iki kurumda uygulanan müzik eğitimi hakkında bilgi verilmektedir.

Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi Müzik Bölümleri; milli eğitim kanununun 33. Maddesi uyarınca açılmış ortaöğretim kurumlarıdır. Bu kurumların temel amacı; güzel sanatlar alanında ilgi ve yeteneği olan öğrencilerin eğitimlerini sağlamak, özel yetenek gerektiren yüksek öğretim programlarına hazırlanmalarını sağlamak ve yabancı dil ağırlıklı

bir lise eğitiminin gerçekleşmesini sağlamaktır (Milli Eğitim Temel Kanunu, Kabul Tarihi: 14.06.1973).

GSSL Müzik bölümleri, ülkemizde müzik eğitimcisi ihtiyacının giderilmesi noktasında bulunan ve lisans düzeyinde öğretim veren eğitim fakülteleri müzik öğretmenliği programları ve güzel sanatlar fakülteleri müzik bölümlerine alt yapı oluşturmak amacı ile özellikle bu bölümlerin bulunduğu iller öncelikli olarak tercih edilen ortaöğretim kurumlarıdır.

Genel liseler; Türk Milli Eğitiminin amaçları doğrultusunda öğrencilere ortaöğretim seviyesinde asgari genel kültür veren ve yüksek öğretime öğrenci hazırlayan öğretim kurumlarıdır. Bu okulların öğretim süresi ilköğretim üzerine 4 yıl olup, sınavsız öğrenci alınmaktadır. Genel liselerde öğrenciler; Fen Bilimleri, Türkçe-Matematik, Sosyal Bilimler ve Yabancı Dil alanlarında öğrenim görebilmektedirler. Bu okullarda birinci yabancı dil olarak İngilizce okutulmaktadır. Derslerin öğretimi Türkçe yapılmaktadır. Bu okullardan mezun olan öğrenciler, üniversite giriş sınavlarını kazanmaları halinde mezun oldukları alanları ile ilgili yükseköğretim programına devam edebilmektedir (http://ogm.meb.gov.tr/gos_okbilgi.asp, 20.10.2011 tarihinde alınmıştır).

Genel liselerde sanat eğitimi genelinde, müzik eğitimi dersleri seçmeli olarak yer almaktadır. Belirli sayıda öğrenci tercih etmezse veya okulda dersi verebilecek branş öğretmeni bulunmazsa öğrenciler müzik eğitimi dersini alamamaktadırlar. Bu noktadan hareketle, milli eğitim tanımlamasında yer alan asgari genel kültür düzeyi ve sosyal kültürel kalkınma boyutları ortaöğretim dönemi açısından üzerinde düşünülmesi gereken ve lise döneminde seçmeli olmak yerine zorunlu sanat eğitiminin bulunmasını gerektiren bir durum olarak kendisini gösterdiği düşünülmektedir.

2.9. Özel Müzik Eğitimi

Uçan (1997: 31-32),’ a göre özel müzik eğitimi; müziğe ya da müziğin belli bir dalına özengence (amatörce) ilgili, istekli ve yatkın olanlara yönelik olup, etkin bir müziksel katılım, zevk ve doyum sağlamak ve bunu olabildiğince sürdürüp geliştirmek için gerekli müziksel davranışlar kazandırmayı amaçlayan eğitim sistemi olarak tanımlanmıştır.

Bireyin isteği ile gerçekleşen müzik eğitimidir. Zorunluluğu yoktur ve genellikle okul dışı bir özel eğitim merkezi temelinde gerçekleşen eğitim türüdür. Kimi zaman da resmi eğitim kurumları bünyesinde de özel müzik eğitimi verilmektedir.

Özel müzik eğitiminin temel unsuru, bireyin ilgi ve isteğidir ama hiçbir insan içindeki müzik isteğini ve yeteneğini kendisi yardım almadan keşfedemez. Bu noktada ilköğretim ve ortaöğretim dönemlerinde, bireyle müzik olgusunu paylaşan müzik öğretmenine görev düşmektedir. Öğretmen bireyi yönlendirmeli ve az ya da çok, her bireyi özel müzik eğitimine yönlendirmesi gerektiği düşünülmektedir.

Özel müzik eğitimi; bireysel olarak çalgı ğretimi, toplu çalgı ğretimi, ses ve şarkı söyleme ğretimi, toplu olarak koro yeliği ğretimi vb. etkinlikler olarak karşımıza çıkabilmektedir. Temel amaç bireyin kişisel doyuma ulaşmasıdır. Dersleri profesyonel müzisyenler, üniversitelerde görev alan ğretim elemanları, müzik öğretmenleri veya amatör müzisyenler gerçekleştirebilir.

Özel müzik eğitimi alma sebepleri de farklılık göstermektedir. Üniversitede müzik eğitimi üzerine öğrenim görmek için, bir veya birden fazla çalgıyı iyi düzeyde alabilmek için, şarkı söyleme yeteneğini geliştirmek için, toplu olarak müziksel etkinlik yoluyla sosyal bir çevreye girebilmek için, profesyonel müzisyen olabilmek için, amatör müzisyen olabilmek için vb. sebeplerle bireyler özel müzik eğitimine yönelirler.

Ülkemizde hem devlete bağlı hem özel hem de yurt dışı destekli kuruluşlar projeler ve destekler kapsamında ya da gelir sağlamak amacıyla özel müzik eğitimi yürütmektedir. Bazı ğretmenler ise kurum harici özel ders vererek özel müzik eğitimine katkıda bulunmaktadır.

Kaynağı, nedeni ve sonucu nasıl olursa olsun özel müzik eğitimi müzik yaşantısı düzeyini arttırması bakımından gereklidir. şiddet eğilimine karşı mücadelede kullanılabilecek okul dışı araçlardan birisi özel müzik eğitimidir ve Uçan (1997: 32)'ın da ifade ettiği gibi temel noktası bireyin kendi isteği olduğu için birey üzerinde kalıcı etkiler ve davranış değişikliği oluşturan bir süreçtir ve kişisel doyum sağlamaktadır.

2.10. Müzik Kültürü

Latince kökenli bir kelime olan kültürün sözlük anlamı; ''toprağı tarıma hazır hale getirmek''tir (Arslanoğlu, 2001). Bu noktadan hareketle kültür terimi için sosyolojik ve ekonomik temelli bir kelimedir, yorumu yapılabilmektedir.

Ültanır (2003: 292) Varış (1994)'tan aktardığı üzere, kültür kavramı bir tanım ile kısıtlanamayacak kadar özgür bir kavramdır. Tanımların hepsinde yatan ortak nokta ise kültürün bir yaşam biçimi olduğudur.

Kültür, insanı hayvandan ayıran, sadece insana has olan bir özelliktir. Kültür, insanlar tarafından paylaşılan ve gelecek kuşaklara aktarılan bir semboller sistemidir (Erdentuğ, 1981'den akt. Arslanoğlu, 2001).

Ülkemizde kültür üzerinde çalışmış ilk bilim adamı Kocadaş (2007) aktarımıyla; Ziya Gökalp'tır. Gökalp kültürü ''hars'' kelimesi ile ifade etmiş, bu kavramın uygarlık kelimesi ile benzerlikler taşıdığını öne sürmüştür, uygarlıktan farkının ise ulusal yaşantılar olduğunu ifade etmiştir. Uygarlık ise uluslar arası bir kavramı ifade etmiştir. Gökalp kültür kavramını sekiz toplumsal yaşantı ile açıklamıştır. Bunlar; din, ahlak, hukuk, us, estetik, iktisat, dil ve fen ile ilgili yaşantılardan oluşmuştur. İngiliz antropolog E.B.Taylor ise kültür kavramı için, bilgi, sanat, hukuk, ahlak, töre ve tüm diğer yetenek ve alışkanlıkları içeren karmaşık bir bütün olduğu ifadesinde bulunmuştur.

Anlaşıyor ki kültür; insanı insan yapan temel unsurdur. Kültür öğeleri içerisinde müzik öğesi çok önemli bir noktada yer almaktadır. Müzik kültürü hem bireysel, hem toplumsal bir unsurdur. Tarihsel olarak bir toplum için, bugün ve yarına ilişkin bilgiler barındırdığı düşünülmektedir.

Müzik kültürü tanımı sadece müzisyenlere özel bir unsur değildir. Müzik; toplumda yer alan bütün bireylerin sahip olduğu, meslek, ekonomik farklılıklar veya sosyal sınıf düzeyi her ne olursa olsun herkesin belirli bir düzeyde de olsa sahip olduğu kültürel bir olgudur.

Bu çalışmada müzik kültürü genelinde, müzikal etkinliklerin takip edilme düzeyi, öğrencilerin aile ve sosyal çevre ile paylaştığı bir müzikal yaşantısı olup olmadığı, müzik tarihi ve kültürüne ilişkin ilgi duyulup duyulmadığı üzerinde durulmaktadır. Bu amaçla "Müzik Yaşantısı Anketi" içerisinde öğrencilerin müzik kültürü durumlarını belirlemeye yönelik ifadeler yer verilmektedir.

2.11. Müzik Dinleme Alışkanlıkları

Yurga (2002: 11)' ya göre ülkemizdeki müzik çeşitleri altı ana başlıkta toplanabilir. Bunlar; 1- Türk Müziği 2- Uluslar arası Müzik 3- Eğitim Müziği 4- Askeri Müzik 5- Dini Müzik 6- Özgün Müzik olarak sıralanmaktadır. Çalışmada kullanılan Türk halk Müziği, Türk Sanat Müziği, Pop Müzik, Rock Müzik, Arabesk Müzik, Rock Müzik Türk Müziği içerisinde; Jazz Müziği, Metal Müzikler ve Klasik Çok Sesli Müzik, Yabancı Müzikler içerisinde; Tasavvuf Müzik ise Dini Müzik içerisinde yer almaktadır.

Araştırmanın merkezi olan lise dönemi gençliği, toplumun her anlamda tüketici olarak yaşayan kısmını oluşturmaktadır. Bu tanımın içerisine müzik olgusu da eklenebilmektedir.

Temelinde kültürel bir etkinlik olmasının yanında, müzik ekonomik bir paylaşım unsurudur. Özellikle tüketimi kolay ve hızlı olan tüketim unsurları, kendilerine hedef olarak lise dönemi ergenlerini seçmektedir. Bu noktadan hareketle, ilköğretimde alınan müzik eğitimi temelinde, öğretmenler tarafından müzik dinleme eğitimi de verilmesi gerekmektedir.

Müzik eğitiminden yoksun olan bireylerin, müziği etkin şekilde yaşantılarına katmaları güçleşir. Müziksel yaşantıları, kendi bilgi, tecrübe, alışkanlık ve deneyimleri yönünde değil; medyanın onlara sunduğu müzik türleri yönünde gelişir. Müzik eğitiminden yoksun kalmış veya verimli müzik eğitimi alamamış bireyler için müzik, bir eğlence ve hoş vakit geçirme aracı olmaktan öteye gidemez (Tunalıoğlu, 1999'dan akt. Orhan-Büyükkayıkçı, 2007: 136).

Lise çağı bireyi için, yaşamında müzik dinlemek önemli bir unsurdur ve birey duygularını ifade etmek için müziği, araç olarak kullanmaktadır.

Ankara’da üç devlet lisesinde okuyan 1079 öğrenci üzerinde yapılan araştırmada heavy metal müzik dinleyenlerin saldırganlık düzeyleri diğer tür müzik dinleyenlerden daha yüksek bulunmuştur. Duygusal ve ruhsal durumla, dinlenen müzik türü arasında karşılıklı bir ilişki vardır. Aynı araştırmada çıkan bir diğer sonuç ise, arabesk müzik dinleyen kız öğrencilerin depresyon seviyeleri heavy metal ve klasik batı müziği dinleyenlerden daha yüksek olarak belirlenmiştir (Kulaksızoğlu, 2006’dan akt. Orhan-Büyükkayıkçı, 2007 :138).

Müzik dinleme alışkanlıklarının ergen bireyin davranışları, eğilimleri ve ilişkilerinde olumlu veya olumsuz etkileri olduğunu gösteren diğer bir çalışma ise 2001 yılında yapılmış olan ‘Okul servis araçlarında dinlenildiği belirlenen müzik türlerinin ergenlerin depresyon ve kaygı düzeyine etkileri’ başlıklı çalışmada; öğrencilerin yabancı sözlü pop müzik dinledikten sonra kaygı ve depresyon düzeylerinin düştüğü, yani bu müzik türünün anlamlı derecede olumlu etkilerinin olduğu, Türkçe sözlü pop ve rock müzik dinledikten sonra kaygı puanının eşit düzeyde azalıp – arttığını, depresyon düzeyini büyük ölçüde azalttığını ancak anlamlı düzeyde etkisinin olmadığı, arabesk – fantezi müziğin kaygı – depresyon düzeyini arttırdığı yani ergenlerin bu müzik türünden olumsuz yönde etkilendikleri, anlamlı derecede olumsuz etkilerinin olduğu saptanmıştır (Orhan-Büyükkayıkçı, 2007: 135).

Müzik insanı romantikleştirmek için, eğlendirmek için, düğün ve cenaze törenleri, yemin törenleri, milli günlerde, sportif olaylarda, meditasyonda ve daha pek çok etkinlikte doğru atmosferi yaratmak için ‘doğru duygu durumuna’ sokar. Müzik yaşanan olaylardan azami zevk alınmasını sağlayan estetik bir ortamın oluşmasına katkıda bulunur. Müzik, insanların gece uyumasına, sabah uyanmasına da yardımcı olur ki bu yediden yetmiş herkes için geçerlidir (Orhan, 2003’dan akt. Orhan-Büyükkayıkçı, 2007: 137).

Müzik dinleme alışkanlığı; toplumun büyük bir bölümünde var olan ve bireyin yaşamında yer alan duyguları ve olayları yorumlamasında ve ifade etmesinde aktif olarak rol oynayan önemli bir unsurdur. Çalışmalar sonucunda ortaya çıkan diğer bir sonuç ise; dinlenen müzik türlerinin birey üzerinde farklı etkiler oluşturduğudur. Arabesk dinleyen ergen bireylerin kaygı ve depresyon düzeylerinin yüksek çıkması, heavy metal dinleyen öğrencilerin saldırganlık düzeylerinin diğer türleri dinleyenlerden yüksek çıkması bu duruma örnek olarak gösterilebilir. Müzik dinleme eğitiminin, okul öncesi dönemden başlayarak en az diğer bilgiler kadar, ciddi bir düzeyde verilmesi gerektiğine inanılmaktadır. Müzik dinleme alışkanlıklarının bireylerin şiddet eğilimleri üzerinde etkili olduğu düşünülmektedir ve hem müzik yaşantısı hem de müzik eğitimi içerisinde yer alan bu olgunun araştırılması gereklidir.

2.12. Müzik Eğitimi Alma İhtiyacı

Ergen bireyin müzik eğitimi alma ihtiyacını etkileyen ön koşullar bulunmaktadır: İlköğretimde alınmış olan müzik eğitiminin niteliği, ortaöğretimde alınan müzik eğitimi durumu, okul dışı alınan veya alınmayan özel müzik eğitimi, bireyin ailesinde var olan ve paylaşılan veya olmayan müzik yaşantısı, bireyin müzik dinleme alışkanlıkları ve bireyin müzik dışı sanat dalları ile ilişkisi vb. olgular bireyin geleceğe ilişkin müziksel yaşantı planlaması durumunu gösteren temel unsurlardır.

Müziksel yaşantı; öğrenci ile çevresi arasındaki müziksel etkileşim ve bu etkileşimin öğrencideki izlenimleridir. Müziksel yaşantılar müziksel içerik gerektirir. Müziksel öğrenme bu yaşantılara bağlıdır (Uçan, 1999).

Müzik eğitiminin şiddet eğilimi karşısında kullanılabilecek etkin bir araç olduğu noktasından hareketle; ergen bireylerin müzik dinleme alışkanlıklarından başlayarak, müziğin içeriğine ilişkin her düzeyde eğitime ihtiyaç duyduğu düşünülmektedir. Bu noktada, müzik öğretmenlerinin, bireyi bilinçlendirme ve müzik eğitimine yönlendirme görevinin olduğu düşünülmektedir.

Lise öğrencilerinin yaşamlarında müzik kavramını yaşama düzeyleri, müzik dersinin gerekliliğine ilişkin görüşleri, gelecekte planladıkları mesleki veya özel müzik

eğitimi kapsamına giren müzikal yaşantıları çalışmanın müzik eğitimi alma ihtiyacı bölümünün içeriğini oluşturmaktadır.

2.13. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.13.1. Tez Konusuyla İlgili Yurtiçinde Yapılmış Olan Araştırmalar

Türkiye’de, ortaöğretim öğrencileri ve şiddete eğilimleri konusunda çok sayıda araştırma gerçekleştirilmiştir. Ancak, bu çalışmalar daha çok sosyal yapı ve okul türü değişkenlerine göre öğrencilerin şiddete eğilimlerini ölçen özellikler taşımaktadır. Müzik eğitimi ile şiddete eğilim arasındaki ilişkiyi ölçen çalışma yok denecek az sayıdadır. Bu nedenle Türkiye’de yapılan araştırmalar başlığı altında, bu araştırma ile dolaylı ilgisi olan, ancak sonuçları bakımından önemli ipuçları veren araştırmalardan bahsedilecektir. Çalışmalar, en yakın tarihten, en uzak tarihe göre sıralanmaktadır.

Taşal, Vural (2011) tarafından yapılmış ‘‘Şarkı Sözlerinde Şiddet Öğresi: Aksaray İli İlköğretim İkinci Kademe Öğrencileriyle Yapılan Bir Çalışma’’ başlıklı çalışmada, içeriğinde şiddet ögesi barındıran sözlere sahip şarkıların gençler ve çocuklar arasında yoğun ilgi görmeye başladığı vurgulanmıştır. Ağır hakaretler, vahşet, intikam içerikli sözler içeren şarkıların, hareketli ritim eşliğinde ezberlenme hızının ve akılda kalma süresinin arttığı ve özellikle Rap, Hip-Hop müzik türlerinde bu durumun sıkça yaşandığı ifade edilmiştir. Çalışma Milli Eğitim Bakanlığı’na bağlı ilköğretim okullarında okumakta olan ikinci kademe öğrencileri üzerinde gerçekleştirilmiştir. Öğrencilerin en sık dinledikleri müzik grubu ve şarkıcılar belirlenmiş ve bu şarkıların sözlerindeki şiddet öğeleri tespit edilerek konu ile ilgili saptamalarda bulunulmuştur. Çalışma Aksaray ilinde eğitim gören 1000 öğrenci ile sınırlandırılmıştır. Araştırma verileri araştırmacı tarafından geliştirilmiş olan 4 soruluk bilgi edinme anket formu ile edilmiştir. Araştırma sonucunda en çok dinlenen müzik türlerinin Rap ve Hip-Hop(%41.6), Pop(%39) ve Arabesk(%8.4) olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. En sık dinlenen şarkıcı/müzik grupları ise sırasıyla; Ceza, İsmail YK. Ve Hepsi grubudur. Dinlenen şarkıların sözleri incelendiğinde ise öğrencilerin büyük bir bölümünün dinlediği şarkıcıların şarkı sözlerinde şiddet öğeleri tespit edilmiştir. Şarkı sözlerinde şiddetin yanı sıra, aşırı cinsellik barındıran, olumlu mesaj vermekten uzak

sözlerin de sıkça yer aldığı görülmüştür. Öğrencilerin şarkıcı ve grupları dinleme nedenlerine bakıldığında ise ilk sırada şarkıların melodilerinin güzel olması gelmektedir. Daha sonra da şarkı sözlerinin güzelliği ve şarkıcıların seslerinin güzel olması nedenleri yer almaktadır (Taşal, Vural, 2011, "Şarkı Sözlerinde Şiddet Öğresi: Aksaray İli İlköğretim İkinci Kademe Öğrencileriyle Yapılan Bir Çalışma" Selçuk Üniv. Sos:Bil.Enst. Dergisi: 251-259).

Pişkin, Ayas, (Akademik Bakış Dergisi, Sayı 23, Mart 2011) tarafından yapılan "Akran Zorbalığı Ölçeği: Çocuk Formu" başlıklı çalışmada araştırmacılar; çocuklar arasında görülen zorbaca davranışların iki tarafı olan zorba ve kurbanı belirlemek amacıyla geçerlik ve güvenirlik çalışmaları yapılan bir ölçek geliştirmişlerdir. Araştırma örneklemini Ankara ilinde farklı ilköğretim okullarında 3, 4, ve 5. sınıflarda öğrenim gören 425 öğrenci oluşturmuştur. Araştırma onucunda faktör analizi yapılan 37 madde ve beş faktörden oluşan ölçeğin kurban boyutu iç tutarlılık katsayısının .90 ve zorba boyutu iç tutarlılık katsayısının ise .87 olduğu bulunmuştur. Bu sonuçlara göre ölçeğin psikometrik niteliklerinin kabul edilebilir düzeyde olduğu sonucuna ulaşılmıştır (PİŞKİN, Metin. AYAS, Tuncay. "Akran Zorbalığı Ölçeği: Çocuk Formu". *Akademik Bakış Dergisi*, Sayı:23, Ocak-Şubat-Mart, 2011).

Taşkesen, (2011) tarafından yapılmış, "Güzel Sanatlar Ve Spor Liselerinin Resim Bölümleri İle Genel Liselerde Verilen Görsel Sanatlar Eğitiminin Öğrencilerin Şiddete Yönelik Davranışlarına Etkileri Üzerine Bir Araştırma" başlıklı çalışmada Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi Resim Bölümü öğrencileri ile Genel Liselerde seçmeli resim dersi alan ve almayan öğrencilerin şiddet eğilimleri, saldırganlıkları ve şiddet davranışı sıklıkları arasında anlamlı fark olup olmadığını belirlenmeye çalışılmış, okul türü ve görsel sanat eğitimi alma durumlarına göre anlamlı sonuçlar oluşup oluşmadığı test edilmiştir. Araştırma Türkiye çapında yapılmış olup, toplam 1544 lise öğrencisi üzerinde uygulama yapılmıştır. Araştırma verileri saldırganlık ölçeği, şiddet eğilimi ölçeği, şiddet davranışı ölçeği ve şiddet davranış sıklık ölçeği kullanılarak elde edilmiştir. Araştırma sonucunda, öğrencilerin saldırganlık, şiddet eğilimi ve şiddet sıklıklarına ilişkin puanları arasında güçlü bir korelasyon olduğu sonucuna ulaşılmış, saldırganlık ve şiddet eğilimi değişkenine bağlı

olarak okul türleri arasında anlamlı farklılık olduğu sonucuna ulaşılmış, şiddet davranış sıklığı açısından ise anlamlı farklılık bulunmadığı bulunmuştur (Taşkesen, Orhan, 2011).

Sezer, (2011) tarafından yapılmış ''Öfke ve Psikolojik Belirtiler Üzerine Müziğin Etkisi'' başlıklı çalışmada, bireylerin günlük yaşamlarında dinledikleri müzik çeşidinin öfke ve psikolojik durumları üzerindeki etkisi araştırılmıştır. Çalışmada müzik dinleme alışkanlıklarının bireyi psikolojik ve fizyolojik olarak etkilediği vurgulanmıştır. Araştırmada Atatürk Üniversitesi'nde öğrenim gören 288 birey üzerinde çalışılmıştır. Araştırma sonucunda Arabesk müzik dinleyen öğrencilerin öfke puan ortalamalarının diğer türleri dinleyenlerden yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmada Arabesk Müzik dinleyen bireylerin öfkelerini kontrol edemedikleri ve öfkelerini dışa yansıttıkları vurgulanmıştır. Öfkesini en yüksek düzeyde kontrol edebilen grubun ise, Klasik müzik dinleyen öğrenciler olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Sezer, 2011, Cilt:8, Sayı: 1).

Yavuzer, (2009) tarafından yapılmış ''Saldırganlığı Önlemeye Yönelik Psiko-Eğitim Programının Lise Öğrencilerindeki Etkisinin İncelenmesi'' başlıklı çalışmada; lise öğrencilerine ve öğretmenlerine yönelik bir psiko eğitim programının saldırganlığı azaltmadaki etkisi araştırılmıştır. Çalışma Niğde ilinde resmi ortaöğretim kurumlarında öğrenim gören dokuzuncu sınıf öğrenciler ve bu öğrencilerin derslerine giren öğretmenler üzerinde uygulanmıştır. Araştırmada saldırganlık ölçeği kullanılmış, saldırganlık puanı yüksek bulunan öğrencilerden oluşan 36 kişilik gruba 12 oturumluk ergenlere yönelik psiko-eğitim programı ve bu öğrencilerin derslerine giren öğretmenlere de 12 oturumluk öğretmenlere yönelik psiko-eğitim programı uygulanmıştır. Araştırma sonucunda, ergenlere ve öğretmenlere yönelik psiko-eğitim programının öğrencilerin saldırganlık toplam, fiziksel saldırganlık, sözel saldırganlık, öfke, düşmanlık ve dolaylı saldırganlık puanlarını azaltmada etkili olduğu ve bu etkinin iki ay devam ettiği bulunmuştur (Yavuzer, Yasemin, 2009).

Güler, Güler, Ulusoy, Bekar, (Cumhuriyet Tıp Derg. 2009; 31: 340-345) tarafından yapılan; "Lise öğrencileri arasında sigara, alkol kullanımı ve intihar düşüncesi sıklığı" isimli çalışmada, lise öğrencileri arasında sigara, alkol kullanımı ve intihar düşüncesi sıklığını belirlemek hedef alınmıştır. Öğrencilerde sigara kullanım sıklığı Türkiye ve diğer ülkelerde yapılan çalışma sonuçları ile benzerlik gösterirken, alkol kullanma sıklığının daha düşük olduğu ortaya çıkmıştır.

Tablo 1 Öğrencilerin Yaş ve Cinsiyetlerine Göre Son Bir Yılda İntiharı Düşünme Durumları

	Kız		Erkek	
	Evet	Hayır	Evet	Hayır
Yaş	n (%)	n (%)	(n (%))	(n (%))
15 yaş ve altı	14 (12,8)	95 (87,2)	12 (11,4)	93 (88,6)
16 yaş	31 (20,1)	123 (79,9)	31 (20,9)	117 (79,1)
17 yaş	23 (17,8)	106 (82,2)	32 (22,7)	109 (77,3)
18 yaş ve üzeri	3 (20)	12 (80)	17 (26,2)	48 (73,8)
Toplam	71 (17,4)	336 (82,6)	92 (20)	367 (80)

Tabloda görüldüğü üzere, intiharı düşünme yüzdesinin en yüksek olduğu yaşlar 16 ve 17 olarak görülmektedir. Hem kız hem de erkeklerde durum bu şekildedir. Anlaşıyor ki kendi kendine şiddet uygulama türü olan intihar düşüncesi kendisini en çok lise döneminde göstermektedir (Güler vd. *Cumhuriyet Tıp Derg* 2009; 31: 340-345).

Mertoğlu' nun (2008) yaptığı "İstanbul'da Yoğun Göç Alan Bölgelerdeki İlköğretim Okullarında Görevli Öğretmen ve Yöneticilere Verilen Eğitimin, Şiddet Algılarına ve Tutumlarına Etkisinin İncelenmesi" başlıklı doktora tez çalışması önemli sonuçlar ortaya koymuştur. Bu sonuçlara göre öğretmenlerin şiddet algıları;

- Öğrencilerin bazı tepkileri karşısında öğretmenlerin bir profesyonel gibi hareket edemedikleri gözlemlenmiştir.

- Öğretmenlerin ve yöneticilerin, öğrencilerle ve velilerle olan sorunları kişiselleştirdikleri ve öfke kontrolünde güçlük yaşadıkları ortaya çıkmıştır.
- Sınıf içi şiddet sorununda, alternatif çözümlerin bilinmeyişi, etkili sınıf yönetimi uygulamalarının eksikliği görülmüştür.
- Eğitim sürecinde öğretmenlerin de öğrenilmiş çaresizlik içerisinde olduğu görülmüştür.
- Öğretmenlerin genelde öğrencilerin davranışlarına değil, kişiliğine odaklanan uyarılarda bulunduğu saptanmıştır.

Öğretmenlere ve yöneticilere verilen eğitim ve süper vizyon desteği sonunda öğretmenlerin tutumlarında anlamlı bir değişiklik gözlenmiştir; fakat okuldaki şiddet algılarında bir değişiklik olmaması da tutumların davranışa dönüşmesini engelleyen faktörlerin etkililiğini göstermektedir (Mertoğlu, Münevver, 2008).

Kırımoğlu, Parlak, Dereceli ve Kepoğlu' nun (2008) yaptıkları "Lise Öğrencilerinin Saldırganlık Düzeylerinin Spora katılım Düzeylerine göre Etkisi" başlıklı çalışmada ise, Anadolu ve Fen lisesinde öğrenim gören 723 öğrenciye Saldırganlık Ölçeği uygulanmış ve sonuç olarak bayan katılımcıların erkek katılımcılara göre saldırganlık ölçeği puanları anlamlı derecede yüksek bulunmuştur. Diğer karşılaştırmalarda ise, spor yapanlarla yapmayanlar, spor yapıp da müsabık olanlarla olmayanlar, spor yapan erkeklerle spor yapmayan erkekler ve spor yapan bayanlarla spor yapmayan bayanlar arasında saldırganlık düzeyleri bakımından istatistiksel olarak ölçülebilir bir farklılık tespit edilmemiştir (Kırımoğlu, Hüseyin. Parlak, Necmettin. Dereceli, Çağatay. Kepoğlu, Abdurrahman, 2008).

Ayan tarafından (Anadolu Psikiyatri Dergisi 2007; 8.206-214) yapılmış olan "Aile İçinde Şiddete Uğrayan Çocukların Saldırganlık Eğilimleri" başlıklı çalışmada; aile içinde şiddete maruz kalan çocukların saldırganlık eğilimlerini ölçmek ve saldırganlık eğilimlerinin çocukların sosyokültürel, ekonomik, psikolojik ve iletişimsel özelliklerine göre farklılık gösterip göstermediği belirlenmeye çalışılmıştır. Çalışmanın evrenini, Sivas ilinde bulunan 70 ilköğretim okulunun 6, 7 ve 8. Sınıf öğrencileri oluşturmuştur. Örneklem ise, farklı sosyal statülerden seçilen 655 öğrenciden oluşmuştur. Araştırma verileri

saldırganlık ölçeği ve öğrencilerin sosyodemografik özellikleri, aile yapısı, aile içi ilişkilerinin niteliği ve aile içinde çocuğa yönelik şiddetin varlığını tespit etmeye yönelik anket formu ile elde edilmiştir. Çalışma sonucunda; anneleri tarafından şiddete uğradığı belirlenen öğrencilerin oranı %54, babaları tarafından şiddete uğradığı belirlenen öğrencilerin oranı ise %46 olarak bulunmuştur. Ayrıca araştırma sonucunda, aile içinde şiddete uğrayan öğrencilerin saldırganlık eğilimlerinin yüksek olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Araştırma sonucunda elde edilen diğer bir bulgu da; öğrencilerin saldırganlık düzeylerinin, ailedeki birey sayısı, ailenin kökeni, anne ve babanın kültür ve eğitim düzeyi, anne ve babanın mesleği, gelir düzeyi, ailede kararların alınış biçimi, anne ve baba arasında şiddet olması, anne ve babanın çocuklarına davranış tarzı, anne ve babasıyla sorunlarını paylaşabilmesine göre ise anlamlı bir farklılık olmadığı bulunmuştur (Ayan, Sezer, 2007. Anadolu Psikiyatri Dergisi, 8: 206-214).

Uçan (2007) tarafından 3. Ulusal Sanat Eğitimi Sempozyumu kapsamında Ankara’ da yapılmış ”Okullarda Şiddet Sorununun Çözümü Sanat Eğitimi” başlıklı çalışmada okul ortamında yaşanan şiddetin nedenleri üzerinde durulmuş, okul, şiddet, saldırganlık ve sanat eğitim tanımları açıklanmış ve okullarda varolan şiddet sorunun çözümü olarak sanat eğitiminin etkili bir araç olarak kullanılabileceği vurgulanmıştır (Uçan, Ali, 2007: 1-27).

Tufan (2007) tarafından 3. Ulusal Sanat Eğitimi Sempozyumu kapsamında Ankara’ da yapılmış ”Medya Okuryazarlığı Dersinin Okullardaki Şiddet Üzerine Etkileri” başlıklı çalışmada 2006 yılından itibaren ilköğretim programlarında yer almakta olan dersin amaçları üzerinde durulmuş ve çalışma sonucunda ders ile medyanın öğrenciler üzerindeki olumsuz etkilerinin azaltılabileceği, uzman ve uygulayıcı görüşlerinden anlaşılabildiği ifade edilmiştir (Tufan, Enver, 2007: 33-43).

Pasin ve Karatay (2007) tarafından 3. Ulusal Sanat Eğitimi Sempozyumu kapsamında Ankara’ da yapılmış ”Sanat Eserlerinde Şiddet” başlıklı çalışmada görsel sanatlar üzerinde araştırma yapılmış ve çalışmada sanatın içerisinde de şiddetin

varolabileceği vurgulanırken, içeriğinde şiddet öğeleri içeren görsel sanatlar eserlerine ilişkin örnekler sunulmuştur (PASİN, Eseller-Gülseren, KARATAY, Ali-Uzman, 2007: 44-56).

Çoraklı, Barsamyan ve Tuzcuoğlu tarafından 3. Ulusal Sanat Eğitimi Sempozyumu kapsamında Ankara’ da yapılmış ”Müzik Öğretmeni Adaylarının Piyano Dersindeki Başarıları İle Kişilik Özellikleri Arasındaki İlişki” başlıklı çalışmada müzik öğretmeni adaylarının piyano dersindeki başarıları ile kişilik özellikleri arasındaki ilişki araştırılmıştır. Üç üniversitede öğrenim görmekte olan 72 müzik eğitimi anabilim dalı öğrencisi üzerinde çalışılmış ve araştırma sonucunda strese tolerans, canlılık, duyarlılık, değişime açıklık ve mükemmelliyetçilik özelliklerinin müzik öğretmeni adaylarının piyano ders başarısını yükselttiği sonuçlarına ulaşılmıştır (Çoraklı, Ekin. Barsamyan, Mari, Tuzcuoğlu, Semai, 2007: 57-73).

Kırbaş, Taşmektepligil, Üstün, (2007) tarafından Amasya ilinde yapılmış ”Ortaöğretimde Gençleri Şiddete Yönelten Nedenler ve Şiddeti Engellemede Spor Aktivitelerinin Rolünün İncelenmesi: Amasya Örneği”, isimli çalışma sonuçlarında; araştırmaya katılan öğrenciler; şiddetin önlenmesi noktasında, televizyon dizilerinde şiddete yer verilmemesi, daha etkili bir rehberlik hizmetinin sunulması, sosyal ve kültürel etkinliklerin arttırılması görüşlerinde bulunmuşlardır. Ayrıca öğrenciler; müzik ve tiyatro ile ilgilenen gençlerin şiddete eğilimlerinin diğerlerine göre daha az olduğu, aynı zamanda şiddete eğilimi olan gençlerin spora ilgilerinin olmadığı ve okul başarı düzeylerinin de düşük olduğunu ifade etmişlerdir (Kırbaş, Şule. Taşmektepligil, Yalçın. Üstün, Ahmet. ,2007, *Spor metre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, V(4) : 177-185).

Diğer bir araştırma **Uzman, Temiz** (2007: 87) tarafından 3. Ulusal Sanat Eğitimi Sempozyumu kapsamında Ankara’ da yapılmış “Sanat eğitiminin üniversite öğrencilerinin saldırganlık düzeyleri ve kendini ayarlama davranışlarına etkisi” başlıklı çalışmadır. Bu çalışmada sanat eğitimi alan ve almayan üniversite öğrencilerinin saldırganlık düzeyleri ve kendi davranışlarını ayarlama düzeyleri incelenmiştir. Öğrencilerin saldırganlık ve kendini ayarlama düzeyleri saldırganlık ve kendini ayarlama ölçeğiyle ölçülmüş, 29’ar

öğrenciye uygulanan ölçeklerin istatistiksel yöntemle değerlendirilmesinden sonra sanat eğitimi alan ve almayan üniversite öğrencileri arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür. Sanat eğitiminin üniversite öğrencilerinin saldırganlık ve kendini ayarlama davranışları üzerinde etkisinin olmadığı sonucuna varılmıştır. Anlamlı bir farkın bulunmayışının; üniversite yaşantısından kaynaklanabileceği, her iki grubunda saldırganlık envanter puanlarının düşük olması, ergenlik sonrası geri çekilme ve saldırgan davranışlardaki azalma nedeni olabileceği bildirilmiştir. Ayrıca araştırmacılar tarafından bu araştırmanın az sayıda öğrenci üzerinde gerçekleştirildiği, benzeri araştırmalar daha geniş örneklemle uygulandığında anlamlı sonuçlar alınabileceği vurgulanmıştır (Uzman, Ersin. Temiz, Elmasiye, 2007: 87-99).

Buyurgan ve Kumral (2007) tarafından 3. Ulusal Sanat Eğitimi Sempozyumu kapsamında Ankara’ da yapılmış ”Bireyin Eğitim Sürecinde Sanat Eğitimi Neden Yer Almalıdır?” başlıklı çalışmada sanat eğitiminin içeriği, bireyin eğitim sürecindeki rolü ve şiddet ile olan ilişkisi üzerinde durulmuştur. Çalışma sonucunda sanat eğitimi yardımı ile bireyin kendini özgürce ifade edebileceği bir ortama sahip olacağı, özgüven duygusunun gelişeceği, özellikle atölye dersleri sayesinde paylaşma, sorumluluk, düzen, malzemeyi kullanma konularında bilinçleneceği ve özgür, barışçı, insancıl, toplumu anlayabilen ve değişen yaşam şartlarına göre kendisini yenileyebilen ortama sahip olabileceği vurgulanmıştır (Buyurgan, Serap. Kumral, Çiçek, 2007: 99-109).

Kürklü (2007) tarafından 3. Ulusal Sanat Eğitimi Sempozyumu kapsamında Ankara’ da yapılmış ”Ruh Sağlığı ve Müzik” başlıklı çalışmada sağlık kavramının sadece fiziksel değil aynı zamanda ruhsal ve psikolojik bir unsur olduğu vurgulanmıştır. İnsan psikolojisinin değişken bir unsur olduğu ve müziğin insan üzerinde uyarıcı ve yaptırımcı yönleriyle etkili olduğu noktasından hareketle müziğin insan sağlığı için kullanılabilecek etkili bir araç olabileceği vurgulanmış, hem tarihsel süreçte tıp alanında müziğin kullanıldığından bahsedilmiş hem de müzik dinleme alışkanlıkları açısından bireyin doğru müzikler dinleyerek daha sağlıklı bir yaşantıya sahip olabileceği ifade edilmiştir (Kürklü, Evrim. (2007: 115-121).

Akkol (2007) tarafından yapılmış olan ''Görsel Sanatlarda Şiddetin Kullanımı'' başlıklı çalışmada şiddet kavramının yıkıcı ve yok edici içeriğinin yanında, insanlar arasında kahramanlığı, kendini bir başkası için kurban etmeyi veya baskıya karşı kullanılan bir araç olabilmesi noktasında kullanılabilen bir araç olabileceği ve bu sebeplerden dolayı görsel sanatlar eserlerinde sanatçıların şiddet ögesini kullandıkları vurgulanmıştır. Sanat eserlerinde şiddetin, ''savaş ve şiddet'', ''cinsellik ve şiddet'' ve ''özel alan ve şiddet'' şeklinde görülebileceği vurgulanmıştır. Çalışmada konu ile ilgili olan birçok görsel sanatlar eseri örnek olarak verilmiştir (Akkol, Nuray, 2007: 121-135).

Orhan, Büyükkayıkçı (2007) tarafından yapılmış ''Ergenlerin Dinlediği Müzik Türlerinin Depresyon Düzeylerine Etkileri'' başlıklı çalışmada 2007-2008 eğitim öğretim yılında farklı dört ortaöğretim kurumundan tesadüfi yollarla seçilmiş, seçmeli müzik dersi alan 356 öğrenciye dinlemeyi en çok tercih ettikleri müzik türleri ve şarkıcılar anket yoluyla sorularak durum saptaması yapılmıştır. Araştırma sonucunda en yüksek düzeyde dinlenen müzik türünün Türkçe sözlü rock müzik olduğu, bunu sırasıyla Türkçe sözlü pop müzik, Arabesk müzik ve Hip-hop ve Rap müziklerinin izlediği görülmüştür (Orhan, Y. Şebnem, 'Büyükkayıkçı, Elif G., 2007: 135-147).

Çiftci (2007) tarafından yapılmış ''Türkiye'de Yaygın Sanat Eğitiminde Halk Eğitim Merkezlerinin Etkinliğinin İllerin Nüfus Yoğunluğuna Göre İncelenmesi'' başlıklı çalışmada yaygın müzik eğitimi içerisinde yer alan Halk Eğitim Merkezleri bünyesinde yer alan müzik kursları hakkında veriler verilmiş, nüfus oranlarına göre kurslara katılım düzeyleri belirlenmiş ve halk eğitim merkezlerinin insanların müzik eğitimi alma ihtiyacını gerektiği gibi yerine getirmediği vurgulanmıştır. Bu sorunun giderilmesi için ise; fiziki ortamların iyileştirilmesi gerektiği, halka gerekli tanıtımların yapılması gerektiği, bürokratik engellerin ortadan kalkması gerektiği, kurum yöneticilerinin hizmet içi eğitimlerinin artması gerektiği, ekonomik kaynak sağlanması gerektiği, kurumlara eğitimci ataması yapılması gerektiği vurgulanmıştır (Çiftci, Ersan, 2007: 611-624).

Türkiye’de uygulanan eğitim çalışmalarının öğrencilerin şiddet eğilimlerine ve davranışlarına etkilerini inceleyen kapsamlı bir araştırma da **Uysal** (2007) tarafından yapılmıştır. Uysal’ın “Şiddet Karşıtı Programlı Eğitimin Öğrencilerin Çatışma Çözümleri, Şiddet Eğilimleri ve Davranışlarına Yansıması” adlı araştırmasında Şiddet Karşıtı Eğitim Programı’nın (ŞKEP) öğrencilerin çatışma çözümleri, şiddet eğilimleri ve şiddet davranışları üzerine etkisini saptamayı amaçlamıştır. Bir ilköğretim öğrenci grubuna yönelik hazırlanan Şiddet Karşıtı Eğitim Programı’nın öğrenci davranışlarına yansımalarının incelenmesine yönelik, ön test, son test ve kontrol guruplu gerçek deneme modeli şeklinde düzenlenmiştir (Uysal, Temel, 2007, Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi, 2009; 12:1).

Yıldırım ve Gürkan (2007), tarafından yapılmış ”Müziğin Kemoterapi Yan Etkilerine ve Kaygı Düzeylerine Etkisi” başlıklı çalışmada; müziğin kanser tedavi yöntemi olan kemoterapi sürecinde oluşan yan etkileri ve hastalarda oluşan kaygı düzeyleri üzerindeki etkisi araştırılmıştır. Çalışmada Ege Üniversitesi Hastanesi Onkoloji Bilim Dalı’nda tedavi gören 30 hasta deney grubunu, 30 hasta ise kontrol grubunu oluşturmuştur. Deney grubundaki hastalara müzik terapi yöntemleri uygulanırken, kontrol grubundaki hastalara uygulanmamıştır. Çalışma sonucunda deney grubundaki hastaların kemoterapi yan etkileri ile müziğin etkileşimi anlamsız bulunmuştur. Tedavi süreci ile kaygı durumları üzerinde ise müziğin anlamlı etkisinin olduğu bulgusuna ulaşılmıştır (Gürkan, Yıldırım, 2007, Anadolu Psikiyatri Dergisi, 8:37-45).

MEB tarafından (2006) yapılmış “Eğitim Ortamlarında Şiddetin Önlenmesi ve azaltılması” başlıklı çalışmada okullarda yaşanan şiddet olaylarının kaynakları, sebepleri ve aktörleri belirlenmeye çalışılmış, giderek artış gösteren bu tür olayların azaltılması için bazı önlemlerin alınması öngörülmüştür. Önerilerden birisini de, öğrencilerin eğitim ortamlarında sosyal, sanatsal ve sportif faaliyetlerle desteklenmesidir (Milli Eğitim Bakanlığı, “Eğitim Ortamlarında Şiddetin Önlenmesi ve Azaltılması Strateji ve Eylem Planı” (2006-2011+). Ankara).

Bir diğerk araştırma, **Efiliti** (2006) tarafından gerçekleştirilen “Orta Öğretim Kurumlarında Okuyan Öğrencilerin Saldırganlık ve Denetim Odağının Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi” adlı çalışmasında altı öğretim kurumunun her sınıf düzeyinden bir şubesi tesadüf olarak seçilmiş ve bu amaca bağlı olarak araştırma 6 başlık altında incelenmiştir.

Efiliti’nin araştırmasında ortaya çıkan bulgular;

- 1) Orta öğretim öğrencilerinin saldırganlık puan ortalamaları cinsiyet değişkenine göre incelendiğinde, erkek öğrencilerin saldırganlık puan ortalamaları kız öğrencilerinkinden daha yüksek olduğu görülmüştür.
- 2) Orta öğretim öğrencilerinin saldırganlık puan ortalamaları okul türü değişkenine göre incelendiğinde, ticaret lisesi ve genel lisede okuyan öğrencilerin saldırganlık puan ortalamalarının yüksek, fen lisesi ve imam hatip lisesinde okuyan öğrencilerin saldırganlık puan ortalamalarının düşük olduğu görülmüştür.
- 3) Orta öğretim öğrencilerinin saldırganlık puan ortalamaları sınıf düzeyi değişkenine göre incelendiğinde, lise 2’nci sınıfta okuyan öğrencilerin lise 1 ve lise 3 de okuyan öğrencilere göre saldırganlık ortalamalarının daha düşük olduğu görülmüştür.
- 4) Orta öğretim öğrencilerinin saldırganlık puan ortalamalarının öğrencilerin eğitim gördükleri alana göre incelenmesi sonucunda, eşit ağırlıkta okuyan öğrencilerin sayısal veya sözel alanda okuyan öğrencilere göre saldırganlık puan ortalamalarının daha yüksek olduğu görülmüştür.
- 5) Orta öğretim öğrencilerinin saldırganlık puanlarıyla denetim puanları arasında anlamlı düzeyde bir ilişki olduğu saptanmıştır.
- 6) Orta öğretim öğrencilerinin denetim odağı puanlarının, öğrencilerin saldırganlık puanlarını anlamlı düzeyde açıkladığı görülmüştür. Bu anlamlı ilişki de dış denetimli öğrencilerin iç denetimlilere oranla daha saldırgan olduğu sonucuna varılmıştır (Efiliti, E. (2006). “Orta Öğretim Kurumlarında Okuyan Öğrencilerin Saldırganlık ve Denetim Odağının Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi”. *Selçuk Üniversitesi, Sosyal BilimlerEnstitüsü*).

Sezer, İşgör, Özpolat, Sezer (2006) tarafından yapılmış, "Lise Öğrencilerinin Öz Yeterlilik Düzeylerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi" başlıklı çalışmada farklı orta öğretim kurumlarında öğrenim gören öğrencilerin öz yeterlik algıları farklı değişkenler açısından incelenmiştir. Çalışma 196 öğrenci üzerinde gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonucunda, apartman katında oturan öğrencilerin öz etkilik düzeyi müstakil (bahçeli) evlerde oturan öğrencilerden daha yüksek bulunmuştur. Sınavla ve özel yetenek sınavı ile öğrenci alan okullarda öğrenim gören öğrencilerin öz etkilik düzeyi, genel liselerde öğrenim gören öğrencilerden yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Sezer, Fahri. İşgör, Yücel İsa. Özpolat, Ahmet Ragıp. Sezer, Mukaddes, 2006, *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, Yıl:2006 Sayı:13 Erzurum).

Ergenlik dönemindeki şiddet yönelimleriyle ilgili bir araştırma **Çetin** (2004) tarafından yapılmış; "Öğrenci Ergenlerin Şiddete Yönelik Tutumları: Yaş ve Cinsiyete göre Bir İnceleme" başlıklı çalışmadır. Çalışmanın temel amacı ergenlerin yaş ve cinsiyet açısından şiddete yönelik tutumlarını incelemektir. Araştırma verilerinin toplanmasında, araştırmacı tarafından geliştirilen 10 maddeden oluşan "Ergenlerin Şiddete Yönelik Tutumları Ölçeği"nden yararlanılmıştır. Çetin'in araştırma sonuçlarında, cinsiyetin tek başına şiddet için önemli bir risk etkeni olduğunu, erkek ergenlerin kız ergenlere göre şiddeti daha çok onayladıkları görülmüştür. Ergenlerin şiddete yönelik tutumlarını yaş faktörüne göre incelerken, ergenlikte yaş arttıkça şiddetin daha az olumlu bulunduğu saptanmıştır. Cinsiyetin ve yaş gruplarının, ergenlerin şiddete yönelik tutumları üzerindeki ortak etkisi ise anlamlı bulunmamıştır (Çetin, Hicran, 2004).

Alikaşifoğlu ve arkadaşları (2004) İstanbul'da rastgele seçilen 26 okuldan 9-11 yaş arası 4153 öğrenci üzerinde yapmış oldukları çalışmada; son bir yılda öğrencilerin %42'sinin fiziksel bir kavgaya karıştıklarını ve bunlardan %7'sinin tıbbi tedavi gördüğünü, yine bu öğrencilerden %19'unun diğer okullardaki çocuklara, %30'unun ise kendi okulundaki arkadaşlarına küfür ettiklerini; %8'inin ise okul çevresinde silahlı olduklarını belirlemişlerdir. Araştırma yapılan regresyon analizleri sonucunda erkek öğrencilerin zihinsel sağlık skorlarının düşük olduğu, sigara kullandıkları, uyuşturucu kullandıkları, trafikte emniyet kemeri kullanmadıkları, küfür ettikleri, silah taşıdıkları, arkadaşlarıyla

fazla zaman geçirdikleri, okulu sevmedikleri, fiziksel olarak kötüye kullandıkları belirlenmiştir. Araştırma sonuçlarına göre, deney grubu öğrencilerinin eğitim sonrası çatışma çözümü yaklaşımları incelendiğinde, kendini yetersiz hissederek geri çekilme, küsme, aldırmama, öğretmene söyleme gibi pasif davranışları seçen öğrenci oranı düşerken, yapıcı çatışma çözüm yaklaşımları kullanan öğrenci oranı yükselmiştir. Eğitim sonrasında deney ve kontrol grubu öğrencilerinin şiddet düzeylerinde ve şiddet davranış sıklığında bir farklılık bulunmamıştır. Bununla birlikte deney grubunun da kontrol grubunun da şiddet eğilimlerinin azaldığı saptanmıştır. Ayrıca öğrencilerin cinsiyetleriyle şiddet eğilimleri arasında anlamlı bir ilişki gözlenmiştir. Erkek öğrencilerin şiddet eğilim ortalamalarının kızlardan daha yüksek olduğu görülmüştür. Diğer bir etken olan aile tipinin ve ailenin gelir durumunun öğrencilerin şiddet eğilimleri ve şiddet davranışlarında etkili olmadığı saptanmıştır. Görülen bir diğer gerçek ise ebeveynlerinden fiziksel şiddet gören öğrencilerin şiddet eğilimlerinin ve şiddet davranışlarının daha fazla olduğudur (Odacı, 2007).

Orhan, Büyükkayıkçı (2003) tarafından yapılmış ”Okul Servis Araçlarında Dinlenildiği Belirlenen Müzik Türlerinin Ergenlerin Depresyon ve Kaygı Düzeyine Etkileri” başlıklı çalışmada 622 öğrenci ve 63 okul servisi şöförünün müzik beğenilerini ölçmek için anket uygulanmış, iki grubun en yüksek düzeyde dinledikleri müzik türü, şarkıcılar ve şarkılar saptanmış ve saptanan müziklerin örnekleri kaydedilmiştir. Türlerin öğrenci depresyon düzeyine etkilerini belirlemek için Raynold Adolesan Depresyon Ölçeği Kullanılmıştır. Ölçek öğrenciler üzerinde müzik kaydı dinlemeden önce ve kayıt dinletildikten sonra uygulanmış ve sonuçlara ulaşılmıştır (Orhan, Büyükkayıkçı, 2003: 135-147).

Adıyaman Rehberlik ve Araştırma Merkezi (2001) tarafından yürütülen ”Adıyaman ili ilköğretim ve ortaöğretim okullarına devam eden öğrencilerin şiddete uğrama ve şiddet konusuna bakışları ve şiddet oluşumunda etkili olan faktörler” konulu çalışmada; ilköğretim ve ortaöğretim öğrencileri üzerinde çalışılmış ve öğrencilerin şiddet konusundaki mevcut durumu ortaya konmaya çalışılmıştır. Çalışmada, öğrencilerin şiddete uğrama ve şiddet konusuna bakışları nedir ve şiddetin oluşumunda değişik faktörlerin etkisi

varmıdır sorularının cevabı aranmıştır. Araştırma tüm evren üzerinde yapılmıştır. Toplam 140252 öğrenci üzerinde çalışılmıştır. Veri toplama aracı olarak “şiddet anketi” kullanılmıştır. Çalışma sonucunda; ilköğretim öğrencilerinin % 54’ü, lise öğrencilerinin % 49’u ayda en az bir kez, ilköğretim öğrencilerinin % 18’i, lise öğrencilerinin % 3’ü ise her gün şiddete uğradıklarını ifade etmişlerdir (Adıyaman Valiliği, Rehberlik ve Araştırma Merkezi Müdürlüğü, 23.11.2001).

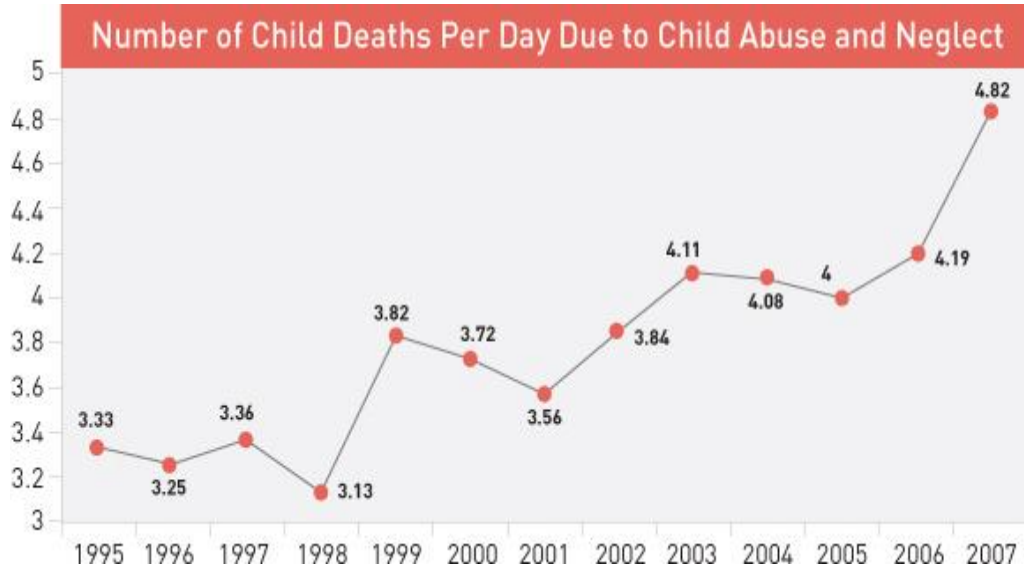
Diğer bir çalışmada **Tuzgöl** (1998) tarafından yapılmış “Ana Baba Tutumları Farklı Lise Öğrencilerinin Saldırganlık Düzeylerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi” isimli çalışmadır. Ve bu çalışmada ana-baba tutumları farklı lise öğrencilerinin cinsiyet, yaş, okul türü, anne-babanın öğrenim durumu ve ailenin gelir düzeyine göre saldırganlık düzeyleri incelenmiştir. Araştırmada okul türleri farklı aynı semtten 465 öğrenci üzerinde uygulanmış ve sonuç olarak, lise öğrencilerinin saldırganlık düzeylerine ana-baba tutumları ve cinsiyet, yaş, okul türü, ana-babanın öğrenim durumu ve ailenin gelir düzeyi değişkenlerinin ortak etkileri anlamlı bulunmazken; cinsiyet, okul türü ve ailenin gelir düzeyi değişkenlerinin saldırganlık düzeyine temel etkileri anlamlı bulunmuştur. Farkların kaynağı incelendiğinde erkeklerin kızlardan, genel lise öğrencilerinin süper lise öğrencilerinden daha saldırgan oldukları görülmüştür (Tuzgöl, Meliha, 1998).

Güner, (1998) tarafından yapılmış “Ergenlerin Dinledikleri Müzik Türü ile Saldırganlık Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi” başlıklı çalışmada genel liselerde eğitim-öğrenim gören farklı sosyo ekonomik düzeylerden seçilmiş 1079 öğrenci üzerinde araştırma yapılmıştır. Veriler saldırganlık envanteri ve kişisel bilgi anketi aracılığıyla elde edilmiştir. Araştırma sonucunda, cinsiyete göre yapılan grupta erkeklerin saldırganlık puan ortalamalarının kızlardan anlamlı düzeyde yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Müzik türleri açısından ise özellikle heavy-metal müzik dinleyen ergenlerin saldırganlık puan ortalamalarının, diğer türleri dinleyenlerden anlamlı düzeyde yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Güner, 1998).

2.13.2. Tez Konusuyla İlgili Yurtdışında Yapılmış Olan Araştırmalar

Bu bölümde tez konusu ile doğrudan veya dolaylı olarak ilişki içerisinde olan ve ülkemiz dışında yapılmış olan çalışmalara yer verilmektedir. Çalışmalar, en yakın tarihten, en uzak tarihe göre sıralanmaktadır.

Amerika’da yaşanan çocuk ölümleri ve çocuk suçlarının 2011 yılı güncel istatistiklerine bakıldığında, özellikle 1995’ten günümüze doğru artış gösteren bir istatistik görülmektedir.

Şekil 5. Amerika’da yaşanan şiddet ve tacize bağlı günlük çocuk ölümlerinin yıllara göre dağılımı (<http://www.childhelp.org/pages/statistics>, 2011).

Tabloya göre şiddete bağlı çocuk ölümlerinin son yirmi yılda artış gösterdiği, 90’lı yıllarda günlük ölüm sayısının 3 civarındayken, bu sayının 2010’lu yıllara doğru günlük ortalama, 5 sayısına ulaştığı görülmektedir.

Devlin, (2009) tarafından yapılmış, ''Müzik Tercihleri ve Bu Tercihlerin Saldırganlığa Karşı Davranış, İnanış ve Tutum ile İlişkileri'' başlıklı çalışmada lise çağı ve üniversite gençlerinin dinlediği müzik türleri üzerinde durulmuş ve içerisinde şiddet içeren ve gürültülü olan müzik türlerini dinleyen gençlerin saldırgan davranış oranının arttığı vurgulanmıştır. Çalışma sonucunda müzik türü tercih ve tutumlarının saldırganlık üzerinde anlamlı bir etkisinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca çalışmada ortaya çıkan bir diğer sonuç da lise çağındaki gençlerin dinledikleri müzik türlerine paralel olarak üniversite öğrencilere göre saldırganlıklarının yüksek olduğudur (Devlin, M, James: (2009), ''Music Preferences and Their Relationship to Behaviors, Beliefs and Attitudes Towards Aggression'' Seattle Pacific University Texas A&M University-Corpus Christy).

Birleşmiş Milletler adına bağımsız uzmanların 23 Ağustos 2006'da çocuklara yönelik şiddet ve çocuk hakları ile ilgili hazırladığı **Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi** dâhilinde uygulanmış olan araştırmada, Mart-Haziran 2005 tarihleri arasında Güney ve Pasifik, Asya, Batı Afrika, Karayipler, Latin Amerika, Ortadoğu ve Kuzey Afrika, Avrupa ve Merkez Asya, Batı Afrika 350 katılımcı ile yer almıştır. Çalışmaya ülkelerin hükümet düzeyinde bakanları, parlamenterleri, bölgesel temsilcileri, Birleşmiş Milletlerin alt organizasyonları, sivil toplum kuruluşları, ulusal insan hakları enstitüleri, medya ve çocuklar katılmıştır. Her bir bölgeden katılan çocuklar toplantı boyunca dünya üzerinde şiddetin azaltılması ve çözüm önerilerine ilişkin önerilerini sunmuşlardır (United Nations General Assembly, 2006: 7).

Çalışmadan elde edilen bilgiler sonucunda çocuğa yönelik şiddetin çoğunlukla sosyal çevresi tarafından (aileler, öğretmenler, arkadaşlar, kardeşler, işverenler) yapıldığı bildirilmiştir. Çocuğa yönelik şiddet ile ilgili örnekler çalışmada geniş bir şekilde yer almıştır. Gelişmiş ülkelerin sunduğu raporda, küresel okul temelli sağlık anketinde, okul çağındaki çocukların yüzde 25-65'inin son 30 gün içerisinde sözel ya da fiziksel olarak zorbalıkla karşılaştıklarının belirlendiği ifade edilmiştir. Endüstrileşmiş ülkelerde zorbalıkla çok sık karşılaşmıştır. Dünya Sağlık Örgütü (WHO) 2002 yılında 18 yaş altı 150 milyon kız ve 73 milyon erkek çocuğunun fiziksel temas içeren cinsel şiddet ve cinsel

şiddetin diğer türlerine zorlandığını ifade etmiştir (United Nations General Assembly, 2006: 11-12).

O'Donnel ve arkadaşları (2005) tarafından yapılan bir araştırmada; 769 Afrikalı, Amerikalı ve Latin 8. Ve 11. Sınıf kız ve erkek öğrencinin ön ergenlikteki saldırgan davranışları ve kent merkezinde yaşayan ergenlerin intihar düşüncelerini incelemiştir. Araştırma sonucunda, ergenlerin intihar düşüncelerinin sosyal ve demografik değişkenlerle ve depresyon düzeyleri ile ilişkili olduğunu gösterirken 11. Sınıftaki erkeklerin %24'ü, kızların ise %29'unun intihar düşüncesi, planı içinde oldukları ve teşebbüsünde bulundukları görülmüştür. 8. Sınıftaki öğrencilerden kızların %43'ü, erkeklerin %32'si son zamanlarda saldırıya uğramaktan korktuklarını; erkeklerin %33'ü, kızların ise %19'u yanlarında bıçak taşıdıklarını; %8 erkek, %7 kız öğrenci bıçakla saldırıda bulunduklarını ve erkeklerin %15'i, kızların ise %4'ü silah taşıdıklarını belirtmişlerdir (Odacı, 2007: 56).

Amerika Birleşik Devletlerinde gerçekleştirilen ve müzik videolarındaki şiddet ve saldırganlığın araştırıldığı **''Violence and Sex in Music Videos''**(Müzik Videolarında Şiddet ve Seks) başlıklı çalışmada, 166 müzik videosunun %56'sında şiddet içeren davranışlar bulunmuştur. Bu çalışmadaki saldırganların %73.3'ü erkek, %26.7'si kadındır. Buna karşın kadın mağdurların oranı % 76.8, erkek mağdurların oranı ise, %23 dür. Müzik videolarının %3'ünde şiddet davranışı ölümle sonuçlanırken, video başına 2.86 oranında şiddet içeren görüntü bulunmuştur (Sherman ve Dominick 1986: 86-87' dan akt. Ersöz, 2002).

ABD Eğitim Bölümü (**U.: Department of Education**) ve ABD Suç Bölümü'nün (**U.: Department of Justice**) okulda suç ve güvenliğe ilişkin raporuna göre (2002), ABD'de 1992-2000 yılları arasında okullarda şiddet suçlarında yüzde 46 azalma olmuştur. Bu azalmaya rağmen 12-18 yaşındaki öğrenciler, 700.000 şiddet suçuna karışmıştır. 2000 yılında 12-18 yaş arası öğrenciler, okulda yaklaşık 1,9 milyon şiddet suçuna ve hırsızlık olayına karışmıştır. Aynı yıl, aynı yaş grubundaki öğrenciler, okulda yaklaşık 128.000 şiddet suçuna (tecavüz, cinsel saldırı, soygun, ağır saldırı) karışmıştır.

Dünya Sağlık Örgütü'nün ''European School Sorvey on Alcohol and Other Drugs'' isimli otuz Avrupa ülkesinde öğrenim gören 10. sınıf öğrencileri üzerinde 2001 yılında uygulanan anketinde elde edilen veriler şu şekildedir:

- Öğrencilerin yüzde 1,8'i bir öğretmen dövmüştür.
- Öğrencilerin yüzde 25'i okulda bir kavgaya karışmıştır.
- Öğrencilerin yüzde 11,4'ü başka bir öğrenciyi tedavi gerektirecek kadar ağır bir şekilde dövmüştür.
- Öğrencilerin yüzde 12,3'ü bir taciz grubu içinde yer almıştır.
- Öğrencilerin yüzde 10,8'inin polisle başı derde girmiştir (Debarbieux, 2009: 99).

Güney Amerika' da yapılmış olan, ''**Human Rights Watch (2001)**'' isimli araştırmada; ailelerin çocuklarını okula göndermek istemeyişlerinin en önemli sebebinin okulda yaşanan şiddet olayları olduğu sonucu ortaya çıkmıştır (Debarbieux, 2009: 145).

Okulda yaşanan şiddet ve çatışmaları önlemek için **Ohio çatışma yönetimi komisyonu ve Ohio eğitim bölümünün** birlikte hazırladıkları (2000) ''Çatışmaları Birlikte Çözelim: Lise Sınıf Aktiviteleri, 1-7 Mayıs Çatışma Yönetimi Haftası'' başlıklı projede; 1-7 Mayıs 2000 tarihi liselerde bir haftalık barış haftası olarak duyurulmuş ve bu hafta içinde; geniş kapsamlı okul etkinliklerine, sınıf etkinliklerine ve toplum düzeyinde etkinliklere yer verilmiştir. Bir hafta boyunca okulda, barış temalı duvar yazılarını içeren barış duvarı oluşturulmuş, bir barış marşı bestelenmiş ve öğrencilerin söylemeleri sağlanmış, barış konulu eski şarkılar birlikte söylenmiş, okul çevresi barış temalı resim, poster ve afişlerle süslenmiştir. Bu hafta boyunca öğrenciler ve aileleri televizyonda şiddet içeren yayınları izlememişler, eski öğrenciler okula gelip öğrencilerle okul anılarını paylaşmışlardır. Öğrenciler frizbiler üzerine barış sözleri yazarak çevreye atmışlardır. Barış ekmekleri pişirilmiş, Misafir konuşmacılar okulda şiddetin önlenmesi noktasında öğrencilerle bilgilerini paylaşmışlardır. Sınıflarda ise; öğrenciler tarafından barış gazetesi çıkartılmış, barış sözleri içeren çıkartma ve etiketleri yapılmıştır. Barış konulu tiyatro oyunu yazılmış, şarkı bestelenmiş, bulmaca ve yapbozlar yapılmıştır. Hem okul hem de sınıf içi etkinliklerde özellikle sanat ve sanat eğitimi teması vurgulanmış ve görsel, işitsel, yazınsal sanatlara yer verilmiştir (Çatışmaları Birlikte Çözelim: Lise Sınıf Aktiviteleri, 1-7 Mayıs

Çatışma Yönetimi Haftası, Ohio Commission on Dispute Resolution and Conflict Management, 2000).

Smith Peter'in (2000) "**Violence and Art Education**" isimli çalışmasında müzik ve şiddet arasındaki ilişki araştırılmaktadır. Çalışmada şiddetin öğrenilen bir davranış olduğu vurgulanmış, şiddetin zayıflık karşısında güçlendiği ve şiddet uygulayanların; uyguluyorum çünkü şiddete maruz kalmak istemiyorum mantığı ile hareket ettiğini vurgulanmıştır. Makalesine New York şehrinde 8 milyon insan yaşadığını bunlardan 100 kişinin her gün öldüğünü, ölenler için üzüldürken geride kalan 7.999.900 insanın olduğunun unutulmaması gerektiğini vurgulayıp, şiddet ve şiddet olaylarını önlemek adına şiddet ve müzik eğitimi arasındaki ilişkiyi incelemektedir. Müzik eğitimi ve şiddet ilişkisini incelerken Smith, (2000) okullarda verilen müzik eğitiminin insancıl eğitim yönünden öğrencilerde insani değerlere farkındalık oluşturacağını, farklı bir öğrenme yoluyla şiddetin kaynaklarına karşıt bir durum oluşturabileceğini söylemektedir. Ayrıca müzik eğitimi yoluyla bireylerin düşünsel ve duygusal yönlerinin öğretmenler tarafından daha çabuk kavranabileceğini savunmaktadır (Smith, Peter. Violence and Art Education, Paper presented at the Annual Meeting of the National Art Education Association, Los Angeles, CA, March 30-April-2000).

Kaufman vd. (2000) tarafından yapılmış "Okul Suçluluğunun Göstergeleri ve Güvenliği" isimli araştırmada, okulların öğrenciler, öğretmenler ve tüm çalışanları için güvenilir bir yer olması gerekliliği vurgulanmış, şiddetin okul dışında öğrenilen ama okul içerisinde uygulanan bir olgu olduğu ifade edilmiştir. 1998'de Amerika'da 12-18 yaş aralığındaki 2.7 milyon gencin okulda suç olaylarına karıştığı, işlenen suçların 253.000'inin ciddi şiddet suçları (cinsel taciz, hırsızlık, adam yaralama, cinayet vb.) içerisinde yer aldığı vurgulanmıştır. Okullarda işlenen suç yüzdesinde ise 1995 ten 1999 a gelindiğinde az da olsa düşüş olduğu belirtilmiştir. Genel durum ve sınıf değişkenlerine göre de durumun aynı şekilde olduğu bulunmuştur. Bu sonuca rağmen okullarda silahla adam yaralama suç yüzdesinin ise değişiklik göstermediği vurgulanmıştır. Öğrencilerin ise, bir kaç yıl öncesine göre okulda kendilerini daha güvende hissettikleri de vurgulanan diğer bir unsurdur. Uyuşturucu kullanım yüzdesinin ise 1993-1997 arasında artış gösterdiği,

1997-1999 arasında ise aynı yüzde de kaldığı belirtilen diğre bir sonuçtur (Kaufman, P. Chen, X. Choy, P.; Ruddy, A.; Miller, K,A. Fleury, K,J. Chandler, A,K. Rand, R,M. Klaus, P. Planty, G,M. (2000), Okul Suçluluğunun Göstergeleri ve Güvenliği (Indicators of School Crime and Safety), U.: Department of Educational Research and Improvement, Amerika Birleşik Devletleri).

Smith ve Boyson (2000) tarafından yapılmış ”Müzik Videolarında Şiddet: Fiziksel Saldırganlığının Yaygınlığı ve Kaynaklarının İncelenmesi” başlıklı çalışmada, müzik videolarında yer alan fiziksel şiddetin yaygınlığı ve kaynaklarının nedenleri araştırılmıştır. Bu bağlamda televizyonda yer alan MTV, BET, VHI gibi müzik kanallarında bir hafta boyunca yayımlanan 1962 müzik videosu incelenmiştir. Araştırma sonucunda kanallarda yayımlanan videoların %80’inde şiddet özelliği taşıyan en az bir ilişki bulunmuştur. Geriye kalan %20’sinde ise şiddet içeren özellikler 2 ve daha fazla boyutta bulunmuştur. Ortaya çıkan diğre bir sonuçta müzik videolarının içeriğinde yer alan şiddet öğesinin içerisinde ölümcül şiddet taşıyan unsurlar bulundurduğudur. Bu unsurun ise gençler üzerinde fiziksel şiddeti gerçek yaşamında çekici bir hale getirerek sunduğu ifade edilmiştir. Türler açısından ise özellikle rap ve heavy metal videolarının şiddet içeren unsurlar bulundurduğu vurgulanmıştır (Devlin, 2009: 5-6).

Uyuşturucu ve şiddet üzerine İsveç’te yapılan bir araştırmaya (**Lindström, 1996**) göre 12-13 yaş arası kız çocukların yaklaşık yüzde 10’u ve erkek çocukların da yüzde 20’si 1995 öğretim döneminin ilk döneminde şiddete maruz kalmışlardır. Aynı yıl içerisinde, ”**The Swedish Council for Information on Alcohol and other Drugs**” tarafından İsveç’te yapılan diğre bir araştırmada ise 15-16 yaş arası erkek çocukların yüzde 5’i ve kız çocukların da yüzde 1’i tedavi gerektirecek şekilde şiddete maruz kalmışlardır (Debarbieux, 2009: 147).

American Academy of Pediatrics (1996) tarafından yapılmış ”Şarkı Sözleri ve Müzik Video Kliplerinin Çocuklar ve Gençler Üzerindeki Etkisi” başlıklı çalışmada şarkı sözleri ve müzik video kliplerinin çocuklar ve gençler üzerindeki ilişkisi üzerinde durulmuştur. Özellikle rock müzik türünün müzik dünyasına girmesi ile birlikte son 40 yıl

içerisinde şarkı sözlerinde, sex, uyuşturucu ve şiddet içeren unsurların arttığı ifade edilmiştir. Günümüzde ise Rap ve Heavy Metal türü müziklerde bu tür içerikli şarkı sözlerinin yer aldığı ifade edilmiştir. Çalışmada vurgulanan diğer bir unsur ise günümüz Amerika'sında günlük yaşamda var olan şiddet olaylarının gençler tarafından normal karşılandığı ve şarkılarda yer alan şiddet içerikli sözlerin bu durumu desteklediğidir (American Academy of Pediatrics, 1996; 98; 1219).

İngiltere' de gençlere karşı şiddetin üstünde ilk kez önemle duran kişi, **Edinburgh'da yaptığı araştırmalarla Anderson'dur.** Araştırmacının 1994'te yaptığı, öğrencileri okuldan uzaklaştıran şiddet ve taciz içeren davranışları incelediği araştırmasında şu sonuçlar ortaya çıkmıştır. Örneklem içerisinde yer alan öğrencilerin yarısı, araştırmanın devam ettiği dokuz aylık dönemde fiziksel saldırı, tehdit ya da hırsızlık kurbanı olmuştur. Araştırmaya katılan kızların yüzde 52'si ve erkeklerin yüzde 36'sı yetişkinlerden gelen rahatsız edici bakışlardan tacizci davranışlara kadar giden saldırganlıklardan yakınmışlardır (Debarbieux, 2009: 145).

Müzik eğitiminin şiddet eğilimini azaltabileceğine yönelik önemli bir çalışma **''Sistema-Venezüella Çocuk ve Gençlik Orkestrası Ulusal Ağı''** adında, 1975 yılında ekonomist ve amatör bir müzisyen olan Jose Antonio Abreu tarafından kurulan ve temel olarak ''müzik için sosyal hareket'' olarak adlandırılan müzik eğitim programı projesidir. Proje ile ekonomik istikrarsızlığı ile bilinen Venezüella'nın çocukları müzik eğitimiyle şiddetten uzak tutulmuş, projenin başarısı sayesinde Latin Amerika ülkelerinin neredeyse tamamında benzerleri uygulanmıştır. Temel amacı müzisyen yetiştirmek olmayan, suçlu çocukların eğitimi ve çocukların suçtan uzak tutulması olan proje sonunda dünya çapında ünlü sanatçılar ve orkestra şefleri yetişmiştir. Proje sayesinde sadece Venezüella'da 400.000 civarında çocuk klasik batı müziği eğitimi almıştır (Tecimer-Kasap, 2007: 230-231).

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde, araştırma modeli, evren ve örneklem, veri toplama araçları ve verilerin çözümlenmesine ilişkin bilgiler yer almaktadır.

3.1. ARAŞTIRMA MODELİ

Türkiye Ortaöğretim kurumlarından **Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi (GSSL)** müzik bölümü öğrencileri ile **Genel Lise** öğrencileri arasındaki **şiddet eğiliminin** ölçüleceği ve **müzik eğitiminin öğrencilerin şiddet eğilimlerine etkisini** ortaya koymak üzere yapılan bu çalışma, **İlişkisel Tarama** modeline uygun bir çalışmadır.

Tarama modeli, bir grubun belirli özelliklerini belirlemek için verilerin toplanmasını amaçlayan çalışmalara tarama (survey) araştırması denmektedir (Büyüköztürk vd. 2011: 84).

İlişkisel tarama modeli, iki ve daha çok sayıdaki değişken arasında birlikte değişim varlığını ve derecesini belirlemeyi amaçlayan araştırma modelidir (Karasar, 2011: 81).

3.2. EVREN VE ÖRNEKLEM

3.2.1. Evren

Araştırmanın evrenini, Türkiye’de 2010-2011 eğitim-öğretim yılında öğrenim gören 89 Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi Müzik bölümü öğrencileri ile 3327 Genel Lise Öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırma evrenindeki okul ve öğrenci sayıları aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 2. *Evrende Yer Alan Öğrenci Sayıları*

OKUL TÜRÜ	OKUL SAYISI	ÖĞRENCİ SAYISI
GENEL LİSE	3327	2002076
GSSL(MB)	89	5800

(http://sgb.meb.gov.tr/istatistik/meb_istatistikleri_orgun_egitim_2010_2011.pdf).

2010-2011 verilerine göre 89 GSSL’de 17449 öğrenci öğrenim görmektedir. Araştırmanın evrenini GSSL’nin müzik bölümü öğrencileri oluşturduğundan bu sayının üçte biri olan yaklaşık olarak 5800 müzik bölümü öğrencisi olduğu düşünülmüştür.

3.2.2. Örneklem

Araştırmanın örneklemini 2010-2011 eğitim-öğretim yılında eğitim-öğretim yürüten, Türkiye’nin yedi farklı bölgesinde yer alan 7 güzel sanatlar lisesi müzik bölümü öğrencileri ile aynı illerde yer alan 7 genel lise öğrencileri oluşturmaktadır. İllerin ve okulların belirlenmesinde seçkisiz (basit, tesadüfî) örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Bu örnekleme yönteminde evrendeki tüm birimler, örneğe seçilmek için eşit ve bağımsız bir şansa sahiptir. Tüm bireylerin seçilme olasılığı aynıdır ve bir bireyin seçimi diğer bireylerin seçimini etkilememektedir (Büyüköztürk vd. 2011: 84).

Örneklem hesaplanırken Karatay M. (2007) tarafından verilmiş olan örneklem hesaplama formülü kullanılmış ve elde edilen sonuçlar, Karatay tarafından verilmiş olan evren-örneklem tablosundaki $\pm 5\%$ hata payı ile alınabilecek örneklem sayıları ile karşılaştırılmıştır.

Örneklem büyüklüğünü saptamak için formül:

$$n = \frac{N t^2 p q}{d^2(N-1) + t^2 p q}$$

N= Evrendeki birey sayısı

n= Örnekleme alınacak birey sayısı

p= İncelenecek olayın görülüş sıklığı (olasılığı)

q= İncelenecek olayın görülmeyiş sıklığı (1-p)

t= Belirli serbestlik derecesinde ve saptanan yanılma düzeyinde t tablosunda bulunan teorik değer

d= Olayın görülüş sıklığına göre yapılmak istenen $\pm$ sapma olarak simgelenmiştir.

GSSL (müzik bölümü) örneklem hesaplaması.

$$n = \frac{N t^2 p q}{d^2(N-1) + t^2 p q} = \frac{5800 \times (1.96)^2 \times 0.50 \times 0.50}{(0.50)^2 \times (1-5800) + (1.96)^2 \times 0.50 \times 0.50} = \frac{925}{2.5} = \underline{\underline{370}}$$

Genel Lise Örneklem hesaplaması.

$$n = \frac{N t^2 p q}{d^2(N-1) + t^2 p q} = \frac{2002076 \times (1.96)^2 \times 0.50 \times 0.50}{(0.50)^2 \times (1-2002076) + (1.96)^2 \times 0.50 \times 0.50} = \frac{960}{2.5} = \underline{\underline{384}}$$

Tablo 3. İki Ayrı Güven Düzeyi ve Çeşitli Kesinlik (Göz Yumulabilir Yanılgı) Sınırları İçin Örnek Büyüklükleri (Karatay, 2007).

Evren Büyükliği	Kesinlik (Göz Yumulabilir Hata)				
	<u>+ 1%</u>	<u>+ 2%</u>	<u>+ 3%</u>	<u>+ 4%</u>	<u>+ 5%</u>
1.000	**	**	**	375	278
2.000	**	**	696	462	322
3.000	**	1334	787	500	341
4.000	**	1500	842	522	350
5.000	**	1622	879	536	357
10.000	4899	1936	964	566	370
20.000	6489	2144	1013	583	377
50.000	8057	2291	1045	593	381
100.000	8763	2345	1056	597	383
500.000 to ∞	9423	2390	1065	600	384

* Bu çizelge aranan karakteristiğin evrende gerçekleşme oranının alt ya da üst sınırlarını kestirme olanağı bulunmadığı durumlarda kullanılır. Burada, gerekli örnek hacimleri, söz konusu kestirmelerin yapılabildiği durumlara oranla daha büyüktür.

** Bu durumlarda evrenin %50'den fazlasının örnekte yer alması gerekir.

Formül sonucunda GSSL Müzik bölümü evrenini temsilen 370 öğrencinin, GL. Evrenini temsilen ise 384 öğrencinin yeterli olacağı görülmüştür. Araştırmacı tarafından GSSL müzik bölümlerinde 606, GL' de ise toplam 1303 ölçek ve anket uygulanmıştır. Elde edilen örneklem sayıları, evren örneklem büyüklükleri tablosundaki sayılarla da örtüşmektedir.

Veri toplama araçlarının uygulanması için seçilen yedi il ve on dört okul isimleri aşağıdaki tabloda verilmektedir.

Tablo 4. *Uygulama Yapılan İller ve Okullar Tablosu*

Bölgeler	Marmara	Ege	Akdeniz	İç Anadolu	Karadeniz	Doğu Anadolu	G. Doğu Anadolu
İller	İSTANBUL	İZMİR	MERSİN	ANKARA	TRABZON	ERZİNCAN	ADIYAMAN
GSSL(MB)	Avni Akyol GSSL	Işıl Saygın GSSL	Nevit Kodallı GSSL	Ankara GSSL	Trabzon Akçaabat GSSL	Erzincan GSSL	Adıyaman GSSL
GL.	Kadıköy Lisesi	Hayrettin Duran Lisesi	Cengiz Topel Lisesi	Çankaya Atatürk Lisesi	Yunus Emre Lisesi	Erzincan Lisesi	Adıyaman Lisesi

İllerin belirlenmesinde iki kıstas göz önünde bulundurulmuştur. İlk olarak mezun düzeyinde müzik bölümü öğrencisine sahip olan GSSL Müzik bölümü olan iller uygulama için belirlenmiştir. İkinci olarak ise, Türkiye'nin yedi coğrafi bölgesinde yer alan yedi il belirlenmiştir.

3.3. VERİ TOPLAMA ARACI

3.3.1. Şiddet Eğilim Ölçeği:

Bu ölçek (T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu 1998: 46), Göka, Bayat ve Türkçapar tarafından 1995 yılında Milli Eğitim Bakanlığı tarafından yürütülen “Orta Öğretim Kurumlarında Okuyan Öğrencilerin Saldırganlık ve Şiddet Eğilimleri” konulu araştırmada kullanılmak üzere geliştirilmiştir. T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu’nun “Aile İçinde ve Toplumsal Alanda Şiddet” konulu araştırmasında 7-14 yaş grubu çocukların şiddet eğilimlerini ölçmek için temel yapısı değiştirilmeksizin yeniden desenlenmiş ve kapsam geçerliliği sağlanmıştır. Araştırmada öğrencilerin saldırganlık eğilimlerini belirlemek amacıyla kullanılan ölçek toplam 20 ifadelik bir ölçektir. Ölçekte yer alan ifadelere verilen yanıtlar 4’lü Likert ölçeğinde düzenlenmiştir. Değerlendirmeler çok uygun seçeneğine 4, hiç uygun değil seçeneğine 1 puan verilerek yapılmıştır. Ölçekte yer alan tüm ifadeler tek yönlüdür. Buna göre, ölçekten alınan puanların yüksekliği öğrencinin şiddete eğiliminin yüksek olduğunu, düşük puan ise tam tersi bir durumu göstermektedir. Toplam puanlara göre yapılan değerlendirmelerde, 1-20 arasındaki puan öğrencinin saldırganlık eğiliminin “çok az”, 21-40 arasındaki puan “az”; 41-60 arasındaki puan “fazla”, 61-80 arasındaki puan “çok fazla” olduğunu göstermektedir. Ölçek için hesaplanan Cronbach alpha değeri (0.76) ölçeğin iç tutarlılığına sahip olduğunu ($\alpha > 0.60$) göstermektedir. Ölçeğin kullanım izni, ölçeği geliştiren yazarlardan e- posta aracılığıyla alınmıştır. Şiddet Eğilimi ölçeği izni EK- 6’da ölçeğin örneği EK-1’de sunulmuştur.

3.3.2. Müzik Yaşantısı Anketi:

Araştırmanın alt problemleri doğrultusunda elde edilmek istenen verilere ulaşabilmek amacıyla araştırmacı tarafından geliştirilmiş ve uygulanmış olan ankettir. Anket toplam otuz altı maddeden oluşmaktadır.

Ankette yer alan ifadelere verilen yanıtlar 5’li Likert ölçeğinde düzenlenmiştir. Değerlendirmeler Tamamen seçeneğine 5, Büyük ölçüde seçeneğine 4, Orta seçeneğine 3, Az seçeneğine 2, Hiç seçeneğine, 1 puan verilerek yapılmıştır. Anket toplam 6 bölümden oluşmuştur. Bu bölümler sırasıyla; 1- İlköğretimde alınan müzik eğitimi, 2- Ortaöğretimde alınan müzik eğitimi, 3- Özel müzik eğitimi, 4- Müzik Kültürü, 5- Müzik dinleme

alışkanlıkları, 6- Müzik eğitimi alma ihtiyacı başlıkları altında yer alan ifadelerden oluşmaktadır.

Anketten elde edilen veriler ışığında öğrencilerin müzik yaşantısı durumları belirlenmiş ve şiddet eğilim ölçeği ile elde edilen veriler ile birlikte müzik eğitiminin şiddet eğilimi üzerindeki etkisi hakkında yorumlar yapılmıştır.

3.3.3. Şiddet Eğilim Ölçeği Güvenirlik ve Geçerlilik Çalışmaları.

Şiddet Eğilim Ölçeği ve Müzik Yaşantısı Anketinin güvenirlik ve geçerlilik çalışmalarına ilişkin bilgiler aşağıda verilmiştir.

Araştırmada Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi Müzik Bölümlerine ve Genel Liselere devam eden öğrencilerin şiddet eğilimlerini ölçmek amacıyla “Şiddet Eğilim Ölçeği” kullanılmıştır. Öğrencilerin müzik yaşantı durumlarına ilişkin veriler ise Müzik Yaşantısı Anketi aracılığıyla elde edilmiştir.

3.3.4. Güvenirlik Çalışmaları.

Şiddet Eğilim Ölçeği’nin geçerliliği Göka ve arkadaşları tarafından test edildiğinden ölçeğin güvenirlik testleri yapılmıştır.

Şiddet Eğilim Ölçeği; araştırmacı tarafından 95 öğrenciden oluşan gruba üç hafta ara ile uygulanmış Cronbach’s alpha iç tutarlılık katsayısı .88 ve .86 bulunmuştur.

Müzik Yaşantısı Anketi’ne uygulanan güvenirlik testi sonucunda Cronbach’s alpha katsayısı .91 bulunmuştur.

Ölçek ve anket için hesaplanan Cronbach alpha değeri ölçeklerin iç tutarlılığa sahip olduğunu ($\alpha > 0.70$) göstermektedir (Büyüköztürk, 2008: 171).

Okullarda toplam 2115 ölçek uygulanmıştır. Çeşitli nedenlerle (boş madde bulunması maddelerin işaretlenmemiş olması vb.) hatalar içeren 152 ölçek çıkartılmış ve çalışmada 1963 öğrenci tarafından işaretlenmiş ölçek kullanılmıştır.

Okullarda 1963 anket uygulanmıştır. Çeşitli nedenlerle hatalar içeren 4 anket çıkarılmış ve çalışmada 1959 öğrenci tarafından işaretlenmiş anket kullanılmıştır.

Şiddet Eğilim Ölçeği ve Müzik Yaşantısı Anketi'ne ilişkin geçerli ölçek sayıları, yüzdeleri ve hesaplanan cronbach alpha katsayıları tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 5. Ölçeğin Yüzdeleri ve Hesaplanan Cronbach Alpha Katsayıları

Ölçek		N	%	Cronbach Alpha Katsayısı	Madde Sayısı
Şiddet Eğilimi	Geçerli	1963	84.8	.88	20
	Geçersiz	152	15.2		
	Toplam	2115	100.0		
Müzik Yaşantısı	Geçerli	1959	99.8	.91	36
	Geçersiz	4	.2		
	Toplam	1963	100.0		

3.3.5. Şiddet Eğilim Ölçeğinin Madde Analizine İlişkin Bulgular.

Ölçek maddeleri, ölçülmek istenen tutumla ilişkili olup olmadığı ve tutum boyutu üzerinde değişik dereceleri birbirinden ayırt edebilme özellikleri bakımından incelenerek tutumla ilişkisi güçlü veya ayırt edici olanlar ölçeğe konulmak üzere seçilebilir (Tezbaşaran, 2008: 29).

Büyüköztürk madde-toplam korelasyonunun, test maddelerinden alınan puanlarla testin toplam puanı arasındaki ilişkiyi açıkladığını belirtmiştir. Bu nedenle şiddet eğilim ölçeğinin öncelikle madde toplam korelasyonuna bakılmıştır. Madde toplam korelasyonu 0.30 ve daha yüksek olan maddelerin bireyleri iyi derecede ayırt ettiği, 0.30–0.20 arasında kalan maddelerin zorunlu durumlarda kullanılabileceği ve 0.20’den düşük maddelerin ise kullanılmaması gerektiğini belirtmiştir (Büyüköztürk, 2007’den akt. Tekbıyık, Akdeniz, 2010).

Yapılan madde analizi sonucunda ölçek maddelerinin madde toplam korelasyonlarının 0.20’den büyük olması nedeniyle, kullanılabilir oldukları tespit edilmiştir. Ölçek maddelerinin 0.30 ile 0.60 aralığında olduğu bulgusuna ulaşılmıştır.

Tablo 6. *Şiddet Eğilim Ölçeğinde Yer Alan İfadelerin Toplam Madde Korelasyonları.*

Şiddet eğilim Ölçeği	Madde toplam Korelasyonu
Madde numarası	
1 Madde	.631
2 Madde	.433
3 Madde	.584
4 Madde	.437
5 Madde	.516
6 Madde	.456
7 Madde	.442
8 Madde	.329
9 Madde	.624
10 Madde	.327
11 Madde	.317
12 Madde	.530
13 Madde	.376
14 Madde	.553
15 Madde	.663
16 Madde	.572
17 Madde	.479
18 Madde	.464
19 Madde	.344
20 Madde	.395

3.3.6. Şiddet Eğilim Ölçeğinin Faktör Analizine İlişkin Bulgular.

Ölçeğin yapı geçerliliğine sahip olup olmadığının belirlenmesi amacıyla faktör analizi yapılmıştır. Öncesinde ölçeğin faktör analizine uygun olup olmadığının belirlenmesi amacıyla Kaiser- Meyer-Olkin (KMO) katsayısı ve Barlett testi ile kontrol edilmiştir. Büyüköztürk'e göre (2003: 120) KMO katsayısının en az 0.60 olması ve Barlett testinin de anlamlı düzeyde çıkması, verilerin faktör analizine uygun olduğunu göstermektedir.

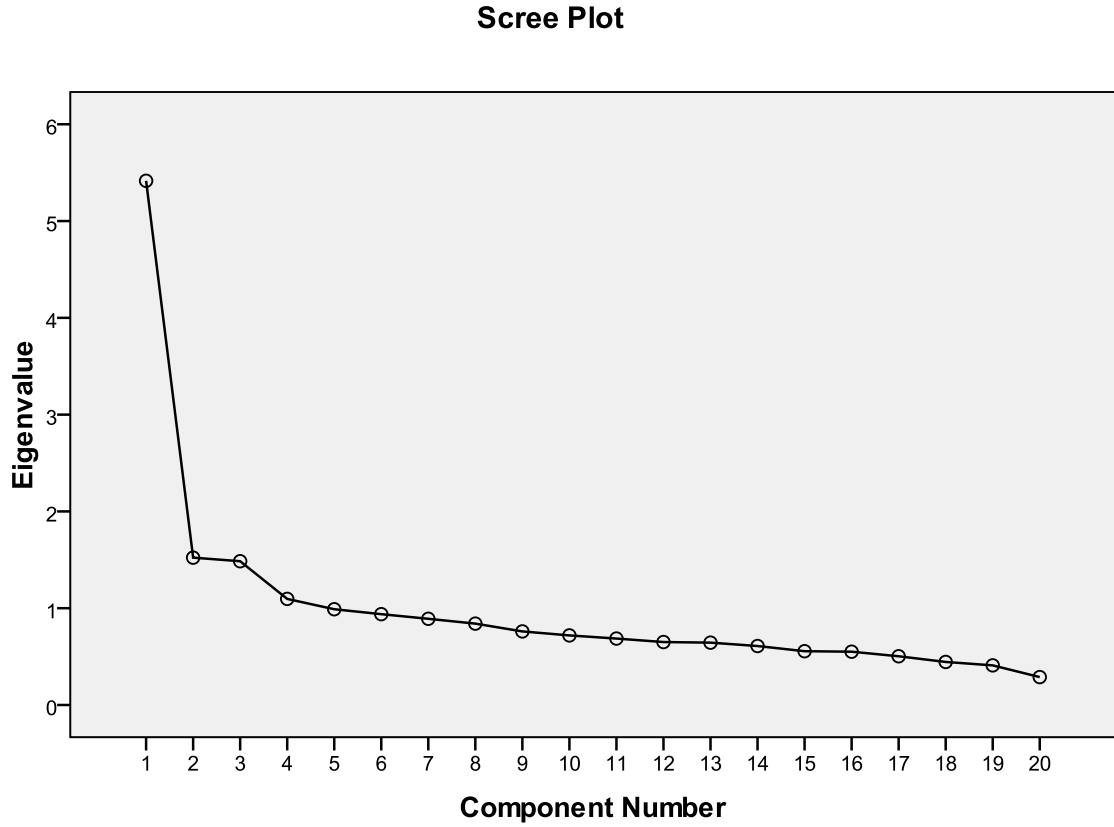
Tablo 7. *Şiddet Eğilim Ölçeğinin Kaiser-Mayer-Olkin (KMO) Örneklem Ölçüm ve Barlett's Testi Sonuçları.*

Kaiser-Mayer-Olkin(KMO) Örneklem Ölçüm Değer	0.877		
Yeterliliği			
Barlett Testi Yaklaşık Ki-Kare Değeri	2413.693	sd= 190	p= .000

Tablo 7'ye göre Şiddet Eğilim Ölçeğinin Kaiser-Mayer-Olkin katsayısı 0.877 olarak tespit edilmiştir. Kaiser 0.90 ve üzerindeki değerleri mükemmel olarak ifade etmiştir (Riviera ve Ganaden, 2001'den akt. Şenol Afacan, 2008: 7). Balett testi değeri ise 2413.693 ($p<.000$) olarak bulunmuştur. Bu sonuca göre verilerin faktör analizi için uygun olduğu söylenebilmektedir.

Ölçeğin faktör analizine uygunluğu belirlendikten sonra *varimax* döndürme yöntemi kullanılarak temel bileşenler (açımlayıcı) faktör analizi uygulanmıştır. Döndürme işlemi sonucunda ölçekteki maddelerin özdeğerleri 2'den büyük 1 faktör altında toplandığı görülmüştür (özdeğer: 5,416). Faktörün toplam varyansın % 47,600'ünü açıkladığı gözlenmiştir. Kabul edilebilir miktar olan % 41'in (Kline, 1994, Akt. Ekici, 2002: 64) üstünde olan bu varyansın, 1 faktörden oluşan bir ölçek olarak değerlendirilmesine olanak verdiği kabul edilebilmektedir. Şiddet Eğilim Ölçeği maddelerine bakıldığında faktöre “şiddete eğilim ve saldırganlık” isminin verilebileceği görülmektedir. Şiddet Eğilim Ölçeğinin faktör öz değerlerine ait çizgi grafiği Şekil 6'da verilmiştir.

Şekil 6. Öz Değerler Grafiği.

Şekil 6' da görüldüğü gibi, 2'nin üzerinde yer alan faktörden 2. Faktöre hızlı bir düşüş gözlenmektedir. 2. Faktörden sonra grafikte 3. ve 4. faktörlerde dikey hareket az da olsa devam etmektedir. 1' in altında kalan diğer faktörlerde yatay ve doğrusal bir hareket gözlenmektedir. Faktörün öz değerleri ve açıkladığı varyans yüzdeleri tablo 8'de sunulmaktadır.

Tablo 8. *Şiddet eğilim Ölçeği Faktörlerinin Özdeğerleri, İçerdikleri Madde Sayıları, Varyansları ve Açıkladıkları Varyans Değerleri.*

Ölçeğin faktörleri	Öz değerler	Faktör İçindeki Madde Sayısı	Açıklanan Varyans%	Kümülatif Açıklanan Varyans%
1. Faktör	5,416	20	47.600	47.600

Tablo 8'e göre faktörün öz değeri ve açıklanan varyans yüzdesi; I. Faktör 47.600' dür. Tablo 9'da ölçek maddelerinin taşıdığı korelasyon değerleri yer almaktadır.

Tablo 9. Ölçek Maddelerinin Tümüne İlişkin Faktör Analizi Tablosu.

Rotated Component Matrix^a

	Component
	1
siddet1	.721
siddet2	.647
siddet3	.532
siddet4	.527
siddet5	.574
siddet6	.652
siddet7	.483
siddet8	.502
siddet9	.779
siddet10	.442
siddet11	.382
siddet12	.695
siddet13	.564
siddet14	.699
siddet15	.700
siddet16	.639
siddet17	.386
siddet18	.431
siddet19	.474
siddet20	.504

3.7. Verilerin Analizi

Verilerin çözümülenmesi SPSS 17.00 istatistik paket programlarında yapılmıştır. Değişkenlere ilişkin betimsel istatistikler korelasyon ve varyans analizleri SPSS 17.00 programı kullanılarak test edilmiştir. Araştırma amaçları .05 anlamlılık düzeyinde test edilmiştir.

Öğrencilerin, “Şiddet Eğilim Ölçeği” puanları toplanarak şiddet eğilimi toplam puanları ve “Müzik Yaşantısı Anketi” puanları toplanarak müzik yaşantısı toplam puanları oluşturulmuştur. Oluşturulan puanlar ANOVA analizi ile test edilmiştir.

Tek faktörlü (yönlü) varyans analizi, ilişkisiz iki ya da daha çok örneklem ortalaması arasındaki farkın sıfırdan anlamlı bir şekilde farklı olup olmadığını test etmek üzere uygulanır (Büyüköztürk, 2008: 48).

Çalışmada Anova testinin tercih edilmesinin sebebi, elde edilen ölçüm (puan) setlerinin birbirinden ilişkisiz olmasının görülmesidir. Anova deseninde, deneklerin ya da katılımcıların iki ya da daha çok deneysel koşuldan sadece birinde bulunmasını ve orada ölçülmesini gerektirir (Büyüköztürk, 2008: 49).

Testler sonucunda anlamlı farklılık bulgusuna ulaşılan testlerde farklılığı oluşturan birimlerin tespiti ve birimler arasındaki farklılığı tespit etmek için Scheffe testi uygulanmıştır. Scheffe çoklu karşılaştırma istatistiği, gruplar arası belirlenen farkı ve bu farkın anlamlılık seviyesini kararlı hata tiplerinden maksimum arınık bir şekilde sonuçlandırabilmektedir (Miller, 1969; Scheffe, 1953; Scheffe, 1959’dan akt. Kayrı 2009 c.19: 51).

Ölçek ve anketlerden elde edilen verilerin gruplandırılması amacıyla tüm ölçeklere hiyerarşik olmayan K-means testi uygulanmıştır. Anketin **ilköğretimde alınan müzik eğitimi** bölümü için elde edilen aralık değerleri; 1-9 arası **”zayıf”**, 10-14 arası **”orta”**, 15-19 arası **”iyi”**, 20-25 arası **”yüksek”** olarak kabul edilmiştir. Anketin **ortaöğretimde alınan müzik eğitimi** bölümü için elde edilen aralık değerleri; 1-7 arası **”zayıf”**, 8-12 arası **”orta”**, 13-17 arası **”iyi”**, 18-20 arası **”yüksek”** olarak bulunmuştur. Anketin **özel müzik eğitimi** bölümü için elde edilen aralık değerleri; 1-11 arası **”zayıf”**, 12-17 arası **”orta”**, 18-23 arası **”iyi”**, 24-30 arası **”yüksek”** olarak bulunmuştur. Anketin **müzik kültürü** bölümü için elde edilen aralık değerleri; 1-14 arası **”zayıf”**, 15-20 arası **”orta”**, 21-27 arası **”iyi”**, 28-35 arası **”yüksek”** olarak bulunmuştur. Anketin **müzik dinleme alışkanlıkları** bölümünde ise, öğrencilerin dinledikleri müzik türlerini belirlemek amacıyla

12 müzik türü sınıflaması yapılmıştır. Bunlar sırasıyla: 1- Yabancı (Klasik ve Çoksesli) Müzikler. 2- Türk Halk Müziği. 3- Türk Sanat Müziği. 4- Tasavvuf Müziği. 5- Arabesk Müziği. 6- Metal Müzikler. 7- Jazz Müziği. 8- Pop Müziği. 9- Rock Müziği. 10- Türk Halk Müziği + Türk Sanat Müziği. 11- Pop Müzik + Rock Müzik. 12- Yabancı (Klasik ve Çoksesli) Müzikler + Jazz Müziği olarak sınıflandırılmıştır. Anketin **müzik eğitimi alma ihtiyacı** bölümü için elde edilen aralık değerleri; 1-8 arası **''zayıf''**, 9-13 arası **''orta''**, 14-17 arası **''iyi''**, 18-20 arası **''yüksek''** olarak bulunmuştur.

Şiddet Eğilim Ölçeği ve Müzik Yaşantısı Anketi Türkiye'nin yedi bölgesinde yer alan yedi ilde, on dört okulda uygulanmıştır. Bu duruma ilişkin sayısal veriler tablo 10'da verilmiştir.

Tablo 10. Öğrencilerin İl, Okul Türü, Sınıf ve Cinsiyete Göre Dağılımları

		Sayı	%
İL	Erzincan	236	12.0
	Ankara	252	12.8
	Adıyaman	246	12.5
	İstanbul	301	15.3
	İzmir	292	14.9
	Mersin	324	16.5
	Trabzon	312	15.9
	Toplam	1963	100
OKUL TÜRÜ	GSSL (MB)	606	30.9
	GL	1357	69.1
	Toplam	1963	100
SINIF	9. Sınıf	578	29.4
	10. Sınıf	503	25.6
	11. Sınıf	455	23.2
	12. Sınıf	427	21.8
	Toplam	1963	100

CİNSİYET	Kız	1160	59.1
	Erkek	803	40.9
	Toplam	1963	100

Tablo 10’da öğrencilerin illere göre dağılımı incelendiğinde; şehirlerarasında dengeli bir dağılım olduğu görülmektedir (%12 - %16). En yüksek katılım, % 16.5 ile Mersin ilinden sağlanırken, en düşük katılım ise, % 12 ile Erzincan ilinden sağlanmıştır.

Tabloda yer alan veriler okul türüne göre incelendiğinde, öğrencilerin % 30.9’unu GSSL müzik bölümlü öğrencilerinin, % 69.1’ini ise GL öğrencilerinin oluşturduğu görülmektedir.

Öğrencilerin sınıf dağılımları incelendiğinde, sınıflar arasında dengeli bir dağılımın olduğu görülmektedir (% 29.4 - % 25.6 - % 23.2 - % 21.8). En yüksek katılımın % 29.4 olarak dokuzuncu sınıf öğrencileri tarafından sağlandığı görülürken, sınıflar yükseldikçe oranın düştüğü ve en düşük katılımın ise; % 21.8 ile 12. Sınıflar tarafından sağlandığı görülmektedir.

Tablodan elde edilen diğer bir veri ise araştırmaya katılan öğrencilerin cinsiyetlerine göre oranıdır. Araştırmaya katılan öğrencilerin % 59.1’ini kız öğrenciler, % 40.9’unu ise erkek öğrenciler oluşturmaktadır.

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde, öğrencilerin şiddet eğilim düzeylerini ve müzik yaşantılarını belirlemek için yapılan istatistiksel analizler ve yorumlar bulunmaktadır.

4.1. Alt Problem 1.

Genel Liseler ve Güzel Sanatlar ve Spor Liseleri Müzik Bölümlerinin okul türlerine göre şiddet eğilim düzeyleri arasında anlamlı bir fark var mıdır?

Bu problemin analizi ve yorumlanmasında Anova testi uygulanmıştır. Tek faktörlü (yönlü) varyans analizi ilişkisiz iki ya da daha çok örneklem ortalaması arasındaki farkın sıfırdan anlamlı bir şekilde farklı olup olmadığını test etmek üzere uygulanır. Deneysel ve tarama çalışmalarında kullanılan ilişkisiz örneklem için ANOVA, deneklerin ya da katılımcıların iki ya da daha çok deneysel koşuldaki sadece birinde bulunmasını ve orada ölçülmesini gerektirir. Bu durum elde edilen ölçüm (puan) setlerinin birbirinden ilişkisiz olmasını gösterir (Büyüköztürk 2008: 48-49).

Tablo 11. Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi Müzik Bölümü ile Genel Liselerin Okul Türlerine İlişkin Puanların Betimsel İstatistikleri.

Okul Türü		$\bar{X}$	S	N
Şiddet eğilimi puanları	GSSL	40.78	9.74	606
	GL	43.95	10.58	1357
Toplam		42.97	10.43	1963

Tablo 11’de okul türü değişkenine bağlı olarak bakıldığında genel lise öğrencilerinin şiddet eğilim düzeylerinin GSSL müzik bölümü öğrencilerine göre daha yüksek düzeyde olduğu bulgusuna ulaşılmıştır ($\bar{X} = 40.78$) < ($\bar{X} = 43.95$).

Güzel Sanatlar ve Spor Liseleri Müzik Bölümleri ile Genel Lise öğrencilerinin okul türlerine göre şiddet eğilimi puanları arasında anlamlı farklılık gösterip göstermediğine ilişkin Anova testi sonuçları tablo 12’de verilmiştir.

Tablo 12. Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi Müzik Bölümü ile Genel Liselerin Okul Türlerine Göre Şiddet Eğilimi Puanlarına İlişkin Anova Testi Sonuçları.

Varyansın kaynağı	Kareler toplamı	sd	Kareler ortalaması	F	Sig.
okültürü	4204.639	1	4204.639	39.346	.000

Tablo 12 incelendiğinde; okul türüne göre Genel Liseler ve Güzel Sanatlar ve Spor Liseleri Müzik Bölümü öğrencilerinin “şiddet eğilimi düzeyleri” puanlarına uygulanan tek yönlü varyans analizi sonuçlarında; “okul türünün öğrencilerin şiddete eğilim düzeyleri üzerinde etkili olduğu yönünde anlamlı farka ulaşılmıştır. [$F(3-1959)= 39.346, p<.05$].

Konuya ilişkin literatür incelendiğinde; **Efili** (2006) tarafından gerçekleştirilen “Orta Öğretim Kurumlarında Okuyan Öğrencilerin Saldırganlık ve Denetim Odağının Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi” başlıklı çalışmada altı öğretim kurumunun her sınıf düzeyinden bir şube tesadüfi olarak seçilmiş ve çalışma sonucunda ticaret lisesi ve genel lise öğrencilerinin saldırganlık puan ortalamaları, fen lisesi ve imam hatip lisesi öğrencilerinin saldırganlık puan ortalamalarına göre daha yüksek bulunmuştur. Bu sonucun araştırma sonucunu destekler nitelikte olduğu görülmektedir. Sanatsal ve bilimsel etkinliklerin daha yoğun düzeyde gerçekleştiği lise ortamlarında öğrencilerin şiddet eğilim düzeylerinde düşüş görülebilmektedir.

Araştırma sonucu ile dolaylı olarak ilişkili olan bir diğer çalışma ise; **Tuzgöl** (1997) tarafından yapılan “Ana Baba Tutumları Farklı Lise Öğrencilerinin Saldırganlık Düzeylerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi” başlıklı çalışmadır. Çalışmada farklı lise öğrencileri üzerinde cinsiyet yaş, okul türü, anne-babanın öğrenim durumu ve

ailenin gelir düzeyine göre saldırganlık düzeyleri incelenmiştir. Araştırma sonucunda cinsiyet, okul türü ve ailenin gelir düzeyinin öğrencilerin saldırganlık düzeyi üzerinde etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuç dolaylı olarak araştırma sonucunu destekler niteliktedir.

Sonuç olarak; test sonuçları, literatürde daha önceden yer alan çalışmalar ile dolaylı olarak ilişki içerisinde ve çalışma sonuçları, önceki sonuçları destekler niteliktedir. Test sonucunda, Genel lise öğrencilerinin şiddet eğilim düzeylerinin, Güzel Sanatlar ve Spor Liseleri Müzik Bölümü öğrencilerinin şiddet eğilimlerine göre daha yüksek düzeyde olduğu görülmekte ve bu noktadan hareketle, Genel Liselerde şiddet eğilim düzeyi yüksek olabilir yorumu yapılabilmektedir.

4.2. Alt Problem 2.

Genel lise öğrencilerinin sınıf seviyelerine göre şiddet eğilimi düzeyleri arasında anlamlı bir fark var mıdır?

Bu problemin analizi ve yorumlanmasında Anova testi uygulanmıştır. Tek faktörlü (yönlü) varyans analizi ilişkisiz iki ya da daha çok örneklem ortalaması arasındaki farkın sıfırdan anlamlı bir şekilde farklı olup olmadığını test etmek üzere uygulanır. Deneysel ve tarama çalışmalarında kullanılan ilişkisiz örneklem için ANOVA, deneklerin ya da katılımcıların iki ya da daha çok deneysel koşuldaki sadece birinde bulunmasını ve orada ölçülmesini gerektirir. Bu durum elde edilen ölçüm (puan) setlerinin birbirinden ilişkisiz olmasını gösterir (Büyüköztürk 2008: 48-49).

Gruplar arasındaki farklılığın tespit edilebilmesi için çoklu aralık testlerinden (post-hoc) Scheffe testi kullanılmıştır. Scheffe çoklu karşılaştırma istatistiği, gruplar arası belirlenen farkı ve bu farkın anlamlılık seviyesini kararlı hata tiplerinden maksimum arınık bir şekilde sonuçlandırabilmektedir (Miller, 1969; Scheffe, 1953; Scheffe, 1959'dan akt. Kayrı 2009 c.19: 51).

Tablo 13. Genel Lise Öğrencilerinin Sınıf Seviyelerine ve Şiddet Eğilimi Düzeylerine İlişkin Puanların Betimsel İstatistikleri.

Sınıf Durumu		$\bar{X}$	S	N
Şiddet eğilimi puanları	9.sınıf	42.69	9.76	394
	10.sınıf	44.51	10.54	338
	11.sınıf	43.68	9.78	305
	12.sınıf	45.17	12.10	320
Toplam		43.95	10.58	1357

Tablo 13’de şiddet eğilim düzeyi bakımından en yüksek olan grubun 12. Sınıf olduğu görülmektedir ($\bar{X}=45.17$) Şiddet eğilim düzeyi en düşük olan grubun ise 9. Sınıf olduğu ($\bar{X}=42.69$) görülmektedir. Bu noktadan hareketle; ”genel liselerde sınıf seviyesiyükseldikçe şiddet eğilim düzeyi artabilir” yorumu yapılabilmektedir ($\bar{X}=42.69$) $<(\bar{X}=44.51)>(\bar{X}=43.68)<(\bar{X}=45.17)$.

Genel lise öğrencilerin sınıf seviyeleri ve şiddet eğilimi düzeyi puanları arasında anlamlı farklılık bulunup bulunmadığına ilişkin Anova testi sonuçları tablo 14’de verilmiştir.

Tablo 14. Genel Lise Öğrencilerinin Sınıf Seviyelerine ve Şiddet Eğilimi Düzeyi Puanlarına İlişkin Anova Testi Sonuçları.

Varyansın kaynağı	Kareler toplamı	sd	Kareler ortalaması	F	Sig.
snfdzy	1236.401	3	412.134	3.697	.011

Tablo 14 incelendiğinde; sınıf seviyelerine göre Genel Lise öğrencilerinin “şiddet eğilimi düzeyleri” puanlarına uygulanan tek yönlü varyans analizi sonuçlarında; “sınıf düzeyinin öğrencilerin şiddete eğilim düzeyleri üzerinde etkili olduğu yönünde anlamlı farka ulaşılmıştır. [$F(3-1354)= 3.697, p<.05$].

Şiddet eğilim puanlarında tespit edilen anlamlı farkın gruplar arasındaki dağılımının farkına ilişkin yapılan Scheffe testi sonuçları Tablo 15’ de verilmiştir.

Tablo 15. Sınıf Seviyelerine Göre Gruplar Arasındaki Şiddet Eğilimi Puanlarının Farkına İlişkin Scheffe Testi Sonuçları.

Grup (I)	Grup (J)	OrtalamaFarkı	S	Sig.
9	10	-1.8215	.78274	.144
9	11	-.9916	.80520	.679
9	12	-2.4878	.79450	.021
10	9	1.8215	.78274	.144
10	11	.8299	.83380	.804
10	12	-.6663	.82347	.884
11	9	.9916	.80520	.679
11	10	-.8299	.83380	.804
11	12	-1.4962	.84485	.371
12	9	2.4878	.79450	.021
12	11	.6663	.82347	.884
12	12	1.4962	.84485	.371

Tabloya bakıldığında, 9. Sınıf ve 12. Sınıf grupları arasında anlamlı farklılık olduğu görülmektedir ($p=.021<.05$). 10-11-12. sınıflar arasında ise farklılık olmadığı görülmektedir ($p=.144>.05$) ($p=.679>.05$), ($p=.144>.05$), ($p=.804>.05$), ($p=.884>.05$), ($p=.679>.05$), ($p=.371>.05$).

Literatüre bakıldığında; çalışma sonucunu destekleyen bir çalışma **Efili** (2006) tarafından yapılmış olan ”Ortaöğretim Kurumlarında Okuyan Öğrencilerin Saldırganlık ve Denetim Odağının Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi” başlıklı çalışmadır. Çalışmada sınıf düzeyinin öğrencilerin saldırganlığına anlamlı etkisi olduğu bulgusuna ulaşılmış, 10. sınıf ve 12. sınıf öğrencilerinin saldırganlık ortalamalarının 9. ve 11. sınıf öğrencilerine göre daha yüksek olduğu ifade edilmiştir.

Çalışma sonucuna dolaylı olarak ters olan bir çalışma örneği verilecek olursa; **Çetin** (2004) tarafından yapılmış olan ”Öğrenci Ergenlerin Şiddete Yönelik Tutumları: Yaş ve Cinsiyete Göre Bir İnceleme” başlıklı çalışmada cinsiyetin tek başına şiddet üzerinde etkili olduğu ama yaş faktörüne göre incelendiğinde ise yaş gruplarının, ergenlerin şiddete yönelik tutumları üzerindeki anlamlı etkisi olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuca göre, sınıf değişkenine bağlı olarak şiddete yönelik tutum değişmemektedir. Çalışma sonucunda, anlamlı farklılığı oluşturan sınıfların 9 ve 12. Sınıflar olduğu görülmektedir. 10 ve 11. Sınıflarda ise anlamlı farklılık görülmemektedir.

Test sonuçlarına göre genel lise öğrencilerinin şiddet eğilimleri üzerinde, sınıf seviyelerinin anlamlı etkisinin olduğu, şiddet eğilim düzeylerinin sınıf yükseldikçe artış gösterdiği görülmekte ve genel liselerde sınıf durumu arttıkça şiddet eğilimi düzeyleride artış görülmektedir yorumu yapılabilmektedir.

4.3. Alt Problem 3.

Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi Müzik Bölümü öğrencilerinin sınıf seviyelerine göre şiddet eğilim düzeyleri arasında anlamlı bir fark var mıdır?

Bu problemin analizi ve yorumlanmasında Anova testi uygulanmıştır. Tek faktörlü (yönlü) varyans analizi ilişkisiz iki ya da daha çok örneklem ortalaması arasındaki farkın sıfırdan anlamlı bir şekilde farklı olup olmadığını test etmek üzere uygulanır. Deneysel ve tarama çalışmalarında kullanılan ilişkisiz örneklem için ANOVA, deneklerin ya da katılımcıların iki ya da daha çok deneysel koşuldan sadece birinde bulunmasını ve orada

ölçülmesini gerektirir. Bu durum elde edilen ölçüm (puan) setlerinin birbirinden ilişkisiz olmasını gösterir (Büyüköztürk 2008: 48-49).

Tablo 16. Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi Müzik Bölümü Öğrencilerinin Sınıf Seviyelerine Göre Şiddet Eğilimi Düzeyi Puanlarına İlişkin Puanların Betimsel İstatistikleri.

Sınıf Durumu		$\bar{X}$	S	N
Şiddet eğilimi puanları	9.sınıf	41.45	9.74	188
	10.sınıf	41.94	10.01	165
	11.sınıf	39.29	9.46	146
	12.sınıf	39.85	9.49	107
Toplam		40.78	9.74	606

Tablo 16’da şiddet eğilim düzeyi bakımından en yüksek olan sınıfın 10. sınıf olduğu görülmektedir ($\bar{X}=41.94$). 9. Sınıfların da şiddet eğilim düzeyi bakımından 10. Sınıflara yakın olduğu ($\bar{X}=41.45$), 11 ve 12. Sınıfların şiddet eğilim düzeylerinin ise daha düşük değerlerde olduğu görülmektedir ($\bar{X}=39.29$) < ($\bar{X}=39.85$). Bu noktadan hareketle Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi müzik bölümü öğrencilerinin sınıf durumları arttıkça şiddet eğilim düzeyleri düşüş gösterebilir yorumu yapılabilir.

Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi müzik bölümüne devam eden öğrencilerin şiddet eğilimi ve sınıf seviyelerine göre puanları arasında anlamlı farklılık gösterip göstermediğine ilişkin Anova testi sonuçları tablo 17’de verilmiştir.

Tablo 17. Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi Müzik Bölümü Öğrencilerinin Sınıf Seviyelerine Göre Şiddet Eğilimi Puanlarına İlişkin Anova Testi Sonuçları.

Varyansın kaynağı	Kareler toplamı	sd	Kareler ortalaması	F	Sig.
gsslsnf	721.801	3	240.600	2.550	.055

Tablo 17 incelendiğinde; sınıf düzeyine göre Güzel Sanatlar ve Spor Liseleri Müzik Bölümü öğrencilerinin “şiddet eğilimi düzeyleri” puanlarına uygulanan tek yönlü varyans analizi sonuçlarında; “sınıf seviyesinin öğrencilerin şiddete eğilim düzeyleri üzerinde anlamlı etkisinin olmadığı bulgusuna ulaşılmıştır [$F(3-603)= 2.550, p>.05$].

Literatürde test sonucu ile doğrudan ilişkili olan çalışma **Taşkesen, (2011)** tarafından yapılmış, ”Güzel Sanatlar ve Spor Liselerinin Resim Bölümleri ile Genel Liselerde Verilen Görsel Sanatlar Eğitiminin Öğrencilerin Şiddete Yönelik Davranışlarına Etkileri Üzerine Bir Araştırma” başlıklı çalışmadır. Çalışmada, Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi resim bölümü öğrencilerinin sınıf seviyeleri ile şiddet eğilimi ve saldırganlık düzeyleri arasındaki ilişki incelenmiştir. Çalışma sonucunda, öğrencilerin sınıf durumlarına göre şiddet eğilim puanları arasında anlamlı farklılık görülmemiştir. Eğilimi davranışa çevirme noktasında ise saldırganlık puanları arasında anlamlı fark olduğu tespit edilmiştir. Özellikle lise 1 öğrencilerinin saldırganlık puanlarının yüksek olduğu ($\bar{X} : 119.12$), saldırganlık düzeyinin diğer sınıflarda daha düşük olduğu ve en düşük saldırganlık puanının lise 3. Sınıflarda ($\bar{X} : 111.78$) olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır.

Test sonucunu dolaylı olarak destekleyen diğer bir çalışma ise, **Efiliti (2006)** tarafından yapılmış olan ”Ortaöğretim Kurumlarında Okuyan Öğrencilerin Saldırganlık ve Denetim Odağının Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi” başlıklı çalışmadır. Çalışmada elde edilen sonuçlara göre, 10 ve 12. sınıf öğrencilerinin saldırganlık ortalamalarının 9 ve 11. sınıf öğrencilerine göre daha yüksek olduğu bilgisine ulaşılmıştır.

Sonuç olarak test sonuçlarında anlamlı bir farklılık olmadığı bulgusuna ulaşılmış olsa da, GSSL müzik bölümü öğrencilerinin sınıf seviyeleri yükseldikçe şiddet eğilim puanlarının azaldığı görülmektedir. Bu noktadan hareketle, genel lise öğrencilerinin aksine, GSSL müzik bölümü öğrencilerinin şiddet eğilimlerinin sınıf düzeyine bağlı olarak düşüş gösterdiği görülmekte ve sınıf durumuna paralel olarak artan müzik yaşantısı durumunun şiddet eğilimi üzerinde etkili olabileceği yorumu yapılabilmektedir.

4.4. Alt Problem 4.

Ortaöğretim kurumlarına devam eden öğrencilerin ilköğretim eğitimleri döneminde aldıkları müzik eğitime göre şiddet eğilimleri arasında anlamlı bir fark var mıdır?

Bu problemin analizi ve yorumlanmasında Anova testi uygulanmıştır. Tek faktörlü (yönlü) varyans analizi ilişkisiz iki ya da daha çok örneklem ortalaması arasındaki farkın sıfırdan anlamlı bir şekilde farklı olup olmadığını test etmek üzere uygulanır. Deneysel ve tarama çalışmalarında kullanılan ilişkisiz örneklem için ANOVA, deneklerin ya da katılımcıların iki ya da daha çok deneysel koşuldan sadece birinde bulunmasını ve orada ölçülmesini gerektirir. Bu durum elde edilen ölçüm (puan) setlerinin birbirinden ilişkisiz olmasını gösterir (Büyüköztürk 2008: 48-49).

Gruplar arasındaki farklılığın tespit edilebilmesi için çoklu aralık testlerinden (post-hoc) Scheffe testi kullanılmıştır. Scheffe çoklu karşılaştırma istatistiği, gruplar arası belirlenen farkı ve bu farkın anlamlılık seviyesini kararlı hata tiplerinden maksimum arınık bir şekilde sonuçlandırabilmektedir (Miller, 1969; Scheffe, 1953; Scheffe, 1959'dan akt. Kayrı 2009 c.19: 51).

Problemin analizi ve yorumlanması üç boyutta ele alınmıştır. Öncelikle GSSL müzik bölümü ile genel lise öğrencilerinin şiddet eğilim düzeyleri değerlendirilmiştir. İkinci olarak, genel lise öğrencilerinin şiddet eğilim düzeyleri test edilmiştir. Üçüncü olarak da GSSL müzik bölümü öğrencilerinin şiddet eğilim düzeyleri test edilmiştir.

Tablo 18. Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi Müzik Bölümü Öğrencileri ile Genel Lise Öğrencilerinin İlköğretimde Aldıkları Müzik Eğitimi Durumlarına Göre Şiddet Eğilimlerine İlişkin Betimsel İstatistikler.

	İlköğretim			
	Müzik	$\bar{X}$	S	N
	Eğitimi			
	Durumu			
Şiddet eğilimi puanları	1(zayıf)	45.8	11.31	467
	2(orta)	42.3	9.52	710
	3(iyi)	42.1	10.14	487
	4(yüksek)	41.3	10.77	299
	Toplam	42.9	10.43	1963

Tablo 18’de görüldüğü üzere, “Şiddet Eğilimi” ölçeğinden alınan verilerin istatistiksel bulgularına göre; şiddet eğilim düzeyi en yüksek olan grubun ilköğretim müzik eğitim düzeyi en düşük olan ”1” numaralı grup olduğu görülmektedir. Tabloda ilköğretim döneminde alınan müzik eğitimi durumu yükseldikçe şiddet eğiliminin düşüş gösterdiği görülmektedir ($\bar{X} = 45.8 > \bar{X} = 42.3 > \bar{X} = 42.1 > \bar{X} = 41.3$). Tabloda ayrıca gruplar arası farklılığa bağlı olarak öğrencilerin şiddet eğilim puanlarına ilişkin standart sapma değerleri (S) incelendiğinde, 2. Grup (s=9.52) ve 3. Grup (s=10.14) öğrencilerinin, 4. Grup (s=10.77) ve 1. Grup (s=11.31) öğrencilerine göre daha homojen değerlendirme yaptıkları anlaşılmaktadır.

GSSL müzik bölümü öğrencileri ile Genel Lise öğrencilerinin şiddet eğilimi puanları arasında anlamlı farklılık gösterip göstermediğine ilişkin Anova testi sonuçları tablo 19’da verilmiştir.

Tablo 19. Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi Müzik Bölümü Öğrencileri ile Genel Lise Öğrencilerinin İlköğretimde Aldıkları Müzik Eğitime Göre Şiddet Eğilimi Puanlarına İlişkin Anova Testi Sonuçları.

Varyansın kaynağı	Kareler toplamı	sd	Kareler ortalaması	F	Sig.
ilkogrtplsnf	5153.712	3	535.150	16.132	.000

Tablo 19’da görüldüğü gibi, analiz sonuçları GSSL müzik bölümü öğrencileri ile Genel Lise öğrencilerinin ’’şiddet eğilim düzeyleri’’ puanlarına uygulanan tek yönlü varyans analizi sonuçlarında; ‘‘ilköğretimde alınmış olan müzik eğitiminin öğrencilerin şiddete eğilim düzeyleri üzerinde etkili olabileceği yönünde anlamlı farka ulaşılmıştır [F(3-1959)= 16.132, p<.05].

Şiddet eğilim puanlarında tespit edilen anlamlı farkın gruplar arasındaki dağılımının farkına ilişkin yapılan Scheffe testi sonuçları Tablo 20’de verilmiştir.

Tablo 20. İlköğretim Müzik Eğitime Göre Gruplar Arasındaki Şiddet Eğilimi Puanlarının Farkına İlişkin Scheffe Testi Sonuçları.

Grup (I)	Grup (J)	OrtalamaFarkı	S	Sig.
1	2	3.4786	.61482	.000
1	3	3.6537	.66834	.000
1	4	4.4501	.76431	.000
2	1	-3.4786	.61482	.000
2	3	.1752	.60716	.994
2	4	.9715	.71143	.601

3	1	-3.6537	.66834	.000
3	2	-.1752	.60716	.994
3	4	.7964	.75816	.776
4	1	-4.4501	.76431	.000
4	2	-.9715	.71143	.601
4	3	-.7964	.75816	.776

Tabloya bakıldığında, şiddet eğilim düzeyi yüksek ve ilköğretim müzik eğitim durumu düşük olan ''1'' numaralı grup ile diğer gruplar ''2, 3, 4'' arasında anlamlı farklılık olduğu görülmektedir ($p=.000<.05$). ''2'' numaralı grubun sadece ''1'' numaralı grup ile anlamlı farklılık içerisinde olduğu, ''3,4'' numaralı gruplar ile arasında anlamlı farklılık içerisinde olmadığı görülmektedir ($p=.000<.05$), ($p=.994>.05$), ($p=.601>.05$). ''3'' numaralı grubun da sadece ''1'' numaralı grup ile anlamlı farklılık içerisinde olduğu görülmektedir ($p=.000<.05$), ($p=.994>.05$), ($p=.776>.05$). ''4'' numaralı gruba bakıldığında ''1'' numaralı grup ile anlamlı farklılık taşıdığı, diğer gruplar ile arasında anlamlı farklılık olmadığı görülmektedir ($p=.000<.05$), ($p=.601>.05$), ($p=.776>.05$).

Test sonuçları ile doğrudan ilişki içerisinde olan herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır. Dolaylı olarak test sonuçları ile ilişki içerisinde olan birkaç çalışmadan bahsedilecek olursa; Efilti (2006) tarafından gerçekleştirilmiş olan ''Orta Öğretim Kurumlarında Okuyan Öğrencilerin Saldırganlık ve Denetim Odağının Karşılaştırılması Olarak İncelenmesi'' isimli çalışmada genel lise öğrencilerinin şiddet eğilimi ve saldırganlık düzeylerinin, Anadolu ve Fen lisesi öğrencilerine göre daha yüksek olduğu sonucuna varılmıştır.

Test sonucu ile ilişki içerisinde olan diğer bir çalışma Milli Eğitim Bakanlığı tarafından 2006 yılında yapılmış olan ''Eğitim Ortamlarında Şiddetin Önlenmesi ve Azaltılması'' isimli çalışmadır. Çalışma sonucunda okulda şiddetin azaltılabilmesi için eğitim ortamlarında sosyal sanatsal ve sportif faaliyetlerin desteklenmesi ve artırılması gerektiği vurgulanmaktadır. Bu durumun gerçekleşebilmesi için ise özellikle ilköğretim

okullarında müzik ve müzik eğitiminin dersiçi ve ders dışında aktif olarak yer alması gerektiği düşünülmektedir.

Tablo 21, 22 ve 23’de Genel Lise öğrencilerinin ilköğretim döneminde aldıkları müzik eğitimi durumuna göre şiddet eğilimi düzeylerine ilişkin ifadeler yer verilmektedir.

Tablo 21. Genel Lise Öğrencilerinin İlköğretim Eğitimleri Döneminde Aldıkları Müzik Eğitimi Durumuna Göre Şiddet Eğilimi Düzeylerine İlişkin Puanların Betimsel İstatistikleri.

	İlköğretim			
	Müzik	$\bar{X}$	S	N
	Eğitimi			
	Durumu			
Şiddet eğilimi puanları	1(zayıf)	45.86	11.27	418
	2(orta)	42.77	9.38	575
	3(iyi)	43.47	10.78	272
	4(yüksek)	44.08	12.67	92
	Toplam	43.95	10.58	1357

Tablo 21’de şiddet eğilim düzeyi bakımından en yüksek olan grubun ilköğretim müzik eğitimi durumu en düşük olan ”1” numaralı grup olduğu görülmektedir ($\bar{X}=45.86$) Şiddet eğilimi ve ilköğretim döneminde alınmış olan müzik eğitimi açısından bakıldığında, müzik eğitimi alma durumu düşük olan 1 ve müzik eğitimi alma durumu yüksek olan ”4” numaralı gruplarda şiddet eğilimi puanlarının yüksek, ”2” ve ”3” numaralı gruplarda ise şiddet eğilim puanlarının diğer gruplara göre daha düşük düzeyde olduğu görülmektedir ($\bar{X}=45.86 > \bar{X}=42.77 < \bar{X}=43.47 < \bar{X}=44.08$). Tabloda ayrıca gruplar arası farklılığa bağlı olarak öğrencilerin şiddet eğilim puanlarına ilişkin standart sapma değerleri (S) incelendiğinde, 2. Grup (s=9.38) ve 3. Grup (s=10.78) öğrencilerinin, 1. Grup (s=11.27) ve 4. Grup (s=12.67) öğrencilerine göre daha homojen değerlendirme yaptıkları anlaşılmaktadır.

Genel lise öğrencilerinin şiddet eğilimi ve ilköğretim döneminde aldıkları müzik eğitimine göre puanları arasında anlamlı farklılık gösterip göstermediğine ilişkin Anova testi sonuçları tablo 22’de verilmiştir.

Tablo 22. Genel Lise Öğrencilerinin İlköğretim Döneminde Aldıkları Müzik Eğitimi Durumlarına Göre Şiddet Eğilimi Puanlarına İlişkin Anova Testi Sonuçları.

Varyansın kaynağı	Kareler toplamı	sd	Kareler ortalaması	F	Sig.
ilkmüzeğtgl	2387.844	3	795.948	7.196	.000

Tablo 22 incelendiğinde; ilköğretimde alınmış olan müzik eğitimine göre Genel Lise öğrencilerinin “şiddet eğilimi düzeyleri” puanlarına uygulanan tek yonlu varyans analizi sonuçlarında; “ilköğretim müzik eğitiminin öğrencilerin şiddete eğilim düzeyleri üzerinde etkili olabileceği yönünde anlamlı farka ulaşılmıştır. [$F(3-1354)= 7.1966$, $p<.05$].

Şiddet eğilim puanlarında tespit edilen anlamlı farkın gruplar arasındaki dağılımının farkına ilişkin yapılan Scheffe testi sonuçları Tablo 23’ de verilmiştir.

Tablo 23. Şiddet Eğilimi Puanlarının İlköğretim Müzik Eğitimi Göre Gruplar Arasındaki Farka İlişkin Scheffe Testi Sonuçları.

Grup (I)	Grup (J)	OrtalamaFarkı	S	Sig.
1	2	3.0891	.67601	.000
1	3	1.7226	.65437	.037
1	4	1.7379	.94946	.543

2	1	-2.0167	.55067	.000
2	3	-.2941	.68896	.844
2	4	-.2787	.97362	.744
3	1	-1.7226	.65437	.037
3	2	.2941	.68896	.844
3	4	.0154	1.03581	.972
4	1	-1.7379	.94946	.543
4	2	.2787	.97362	.744
4	3	-.0154	1.03581	.972

Tabloya bakıldığında, şiddet eğilim düzeyi yüksek ve ilköğretim müzik eğitim durumu düşük olan ''1'' numaralı grup ile ''2'' numaralı grup arasında anlamlı farklılık olduğu görülmektedir ($p=.000<.05$). ''1'' numaralı grup ''3'' numaralı grup ile de anlamlı farklılık içerisindedir ($p=.037<.05$). Diğer gruplara bakıldığında ise gruplar arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir ($p=.543>.05$), ($p=.744>.05$), ($p=.844>.05$), ($p=.972>.05$).

Konu ile ilgili literatüre bakıldığında; **Buyurgan ve Kumral** (2007) tarafından 3. Ulusal Sanat Eğitimi Sempozyumu kapsamında Ankara’ da yapılmış ''Bireyin Eğitim Sürecinde Sanat Eğitimi Neden Yer Almalıdır?'' başlıklı çalışmada sanat eğitiminin içeriği, bireyin eğitim sürecindeki rolü ve şiddet ile olan ilişkisi üzerinde durulmuştur. Çalışma sonucunda sanat eğitimi yardımı ile bireyin kendini özgürce ifade edebileceği bir ortama sahip olacağı, özgüven duygusunun gelişeceği, özellikle atölye dersleri sayesinde paylaşma, sorumluluk, düzen, malzemeyi kullanma konularında bilinçleneceği ve özgür, barışçı, insancıl, toplumu anlayabilen ve değişen yaşam şartlarına göre kendisini yenileyebilen ortama sahip olabileceği vurgulanmıştır. Bu sonuç test sonucunu dolaylı olarak desteklemektedir. Test sonucunda sanat eğitimi genelinde müzik eğitiminin, bireyin bütün eğitim süreçlerinde ders içi ve ders dışı etkinlikler olarak varolması gerektiği düşünülmektedir.

Test ile dolaylı olarak ilişkili olan bir çalışma ise **Taşal ve Vural** (2011) tarafından yapılmış ''Şarkı Sözlerinde Şiddet Ögesi: Aksaray İli İlköğretim İkinci Kademe Öğrencileriyle Yapılan Bir Çalışma'' başlıklı çalışmadır. Çalışmada ilköğretim ikinci devrede öğrenim gören 1000 öğrenci üzerinde çalışılmış ve öğrencilerin dinledikleri müziklerin şarkı sözlerinin büyük ölçüde şiddet içeren sözler olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Bu sonuca göre ilköğretimde alınan müzik eğitimi içerisinde bilinçli müzik dinleme eğitiminin yer almadığı ve ilköğretim müzik eğitiminin eksik veya niteliksiz olabileceği yorumu yapılabilmektedir.

Müzik dinleme eğitiminin de müzik eğitiminin bir parçası olduğu düşüncesinden hareketle, ilköğretimde alınan müzik eğitiminin niteliği öğrencilerin müzik dinleme alışkanlıklarını doğrudan etkileyebilmektedir.

Test sonuçlarından elde edilen sonuçlar ışığında, sanat eğitimi temelinde ilköğretim müzik eğitimi genel lise öğrencilerinin şiddet eğilimi düzeyleri üzerinde etkili olabilir yorumu yapılabilmektedir.

Tablo 24, 25 ve 26'da Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi Müzik Bölümü öğrencilerinin ilköğretim döneminde aldıkları müzik eğitimi durumuna göre şiddet eğilimi düzeylerine ilişkin ifadeler yer verilmektedir.

Tablo 24. Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi Müzik Bölümü Öğrencilerinin İlköğretimde Aldıkları Müzik Eğitimi Durumlarına Göre Şiddet Eğilimlerine İlişkin Puanların Betimsel İstatistikleri.

	İlköğretim			
	Müzik	$\bar{X}$	S	N
	Eğitimi			
	Durumu			
Şiddet eğilimi puanları	1(zayıf)	45.44	11.76	49
	2(orta)	40.49	9.94	135
	3(iyi)	40.50	9.03	215
	4(yüksek)	40.15	9.59	207
	Toplam	40.78	9.74	606

Tablo 24’de şiddet eğilim düzeyi bakımından en yüksek olan grubun ilköğretim müzik eğitimi düzeyi en düşük olan ”1” numaralı grup olduğu görülmektedir ($\bar{X}$ =45.44). Test sonucunda ilköğretimde alınan müzik eğitimi durumu arttıkça da şiddet eğiliminde düşüş olduğu görülmektedir ($\bar{X}$ =45.44)> ($\bar{X}$ =40.49)< ($\bar{X}$ =40.50)> ($\bar{X}$ =40.15).

Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi müzik bölümüne devam eden öğrencilerin şiddet eğilimleri ile ilköğretim müzik eğitimi durumlarına ilişkin puanları arasında anlamlı farklılık gösterip göstermediğine ilişkin Anova testi sonuçları tablo 25’de verilmiştir.

Tablo 25. Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi Müzik Bölümü Öğrencilerinin İlköğretim Döneminde Aldıkları Müzik Eğitimi Durumlarına Göre Şiddet Eğilimi Puanlarına İlişkin Anova Testi Sonuçları.

Varyansın kaynağı	Kareler toplamı	sd	Kareler ortalaması	F	Sig.
ilkgssl	1174.763	3	391.588	4.184	.006

Tablo 25 incelendiğinde; ilköğretim müzik eğitimine göre Güzel Sanatlar ve Spor Liseleri Müzik Bölümü öğrencilerinin “şiddet eğilimi düzeyleri” puanlarına uygulanan tek yönlü varyans analizi sonuçlarında; “ilköğretim müzik eğitiminin öğrencilerin şiddete eğilim düzeyleri üzerinde etkili olduğu yönünde anlamlı farka ulaşılmıştır [F(3-603)= 4.184, p<.05].

Şiddet eğilim puanlarında tespit edilen anlamlı farkın gruplar arasındaki dağılımının farkına ilişkin yapılan Scheffe testi sonuçları Tablo 26’ da verilmiştir.

Tablo 26. İlköğretimde Alınan Müzik Eğitime Göre Gruplar Arasındaki Şiddet Eğilimi Puanlarının Farkına İlişkin Scheffe Testi Sonuçları.

Grup (I)	Grup (J)	OrtalamaFarkı	S	Sig.
1	2	4.9527	1.61341	.025
1	3	4.9420	1.53139	.016
1	4	5.2896	1.53687	.008
2	1	-4.9527	1.61341	.025
2	3	-.0107	1.06230	1.000

2	4	.3369	1.07019	.992
3	1	-4.9420	1.53139	.016
3	2	.0107	1.06230	1.000
3	4	.3476	.94200	.987
4	1	-5.2896	1.53687	.008
4	2	-.3369	1.07019	.992
4	3	-.3476	.94200	.987

Tabloya bakıldığında, ''1'' numaralı grup ile tüm gruplar arasında anlamlı farklılık olduğu görülmektedir ($p=.025<.05$), ($p=.016<.05$), ($p=.008<.05$). ''2'' numaralı grup ise sadece ''1'' numaralı grup ile anlamlı farklılık içerisindedir ($p=.025<.05$). ''3'' numaralı grup da sadece ''1'' numaralı grup ile anlamlı farklılık içerisindedir ($p=.016<.05$). ''4'' numaralı gruba bakıldığında aynı şekilde ''1'' numaralı grup ile anlamlı farklılık içerisinde olduğu görülmektedir ($p=.008<.05$).

Literatüre bakıldığında; Uçan (2007) tarafından yapılmış ''Okullarda Şiddet Sorununun Çözümü Sanat Eğitimi'' başlıklı çalışmada, okullarda yaşanan şiddet olaylarının artış gösterdiği vurgulanmış ve şiddete karşı mücadelede alınabilecek eğitimsel önlemlerin başında sanat eğitimi dersleri temelinde müzik eğitimi olduğu ifade edilmiştir. Bu ifade çalışma sonucunu desteklemekte ve lise öğrencilerinin şiddet eğilimini önleme noktasında ilköğretimden başlayarak müzik eğitiminin etkin biçimde kullanılabilecek etkin bir eğitimsel araç olarak kullanılabileceği yorumu yapılabilmektedir.

MEB (2006) tarafından yapılmış olan ''Eğitim Ortamlarında Şiddetin Önlenmesi ve Azaltılması'' başlıklı çalışmada okullarda yaşanan şiddet olaylarının kaynakları, nedenleri ve aktörleri belirlenmeye çalışılmış, giderek artış gösteren bu tür olayların azaltılması için alınması öngörülen önlemlerden bir tanesi de; öğrencilerin eğitim ortamlarında sosyal, sanatsal ve sportif faaliyetlerle desteklenmesidir. İlköğretim döneminde müzik derslerinin niteliği ve ders dışı faaliyet olarak müzik ve müzik eğitiminin varlığı öğrencilerin şiddet eğilimleri üzerinde etkili olabilmektedir.

Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi Müzik Bölümü öğrencilerinin şiddet eğilimleri, ilköğretim döneminde aldıkları müzik eğitimi açısından incelendiğinde, ilköğretim müzik eğitim durumu yükseldikçe, öğrencilerin şiddet eğilim düzeyleri düşmektedir, yorumu yapılabilmektedir.

4.5. Alt Problem 5.

Ortaöğretim kurumlarına devam eden öğrencilerin ortaöğretim eğitimleri döneminde almakta oldukları müzik eğitimine göre şiddet eğilimleri arasında anlamlı bir fark var mıdır?

Bu problemin analizi ve yorumlanmasında Anova testi uygulanmıştır. Tek faktörlü (yönlü) varyans analizi ilişkisiz iki ya da daha çok örneklem ortalaması arasındaki farkın sıfırdan anlamlı bir şekilde farklı olup olmadığını test etmek üzere uygulanır. Deneysel ve tarama çalışmalarında kullanılan ilişkisiz örneklem için ANOVA, deneklerin ya da katılımcıların iki ya da daha çok deneysel koşuldan sadece birinde bulunmasını ve orada ölçülmesini gerektirir. Bu durum elde edilen ölçüm (puan) setlerinin birbirinden ilişkisiz olmasını gösterir (Büyüköztürk 2008: 48-49).

Gruplar arasındaki farklılığın tespit edilebilmesi için çoklu aralık testlerinden (post-hoc) Scheffe testi kullanılmıştır. Scheffe çoklu karşılaştırma istatistiği, gruplar arası belirlenen farkı ve bu farkın anlamlılık seviyesini kararlı hata tiplerinden maksimum arınık bir şekilde sonuçlandırabilmektedir (Miller, 1969; Scheffe, 1953; Scheffe, 1959'dan akt. Kayrı 2009 c.19: 51).

Problemin analizi ve yorumlanması üç boyutta ele alınmıştır. Öncelikle GSSL müzik bölümü ile genel lise öğrencilerinin şiddet eğilim düzeyleri değerlendirilmiştir. İkinci olarak, genel lise öğrencilerinin şiddet eğilim düzeyleri test edilmiştir. Üçüncü olarak da GSSL müzik bölümü öğrencilerinin şiddet eğilim düzeyleri test edilmiştir.

Tablo 27, 28 ve 29'da Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi Müzik Bölümü Öğrencileri ile Genel Lise Öğrencilerinin ortaöğretimde almakta oldukları müzik eğitimi durumlarına göre şiddet eğilimi düzeylerine ilişkin ilişkin ifadeler yer verilmektedir.

Tablo 27. Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi Müzik Bölümü Öğrencileri ile Genel Lise Öğrencilerinin Ortaöğretim Döneminde Almakta Oldukları Müzik Eğitimi Durumuna Göre Şiddet Eğilimi Düzeylerine İlişkin Puanların Betimsel İstatistikleri.

	Ortaöğretim			
	Müzik	$\bar{X}$	S	N
	Eğitimi			
	Durumu			
Şiddet eğilimi puanları	1(zayıf)	43.8	10.22	971
	2(orta)	42.4	10.38	535
	3(iyi)	41.6	10.22	329
	4(yüksek)	41.8	10.44	128
	Toplam	42.9	10.44	1963

Tablo 27’de şiddet eğilim düzeyi en yüksek olan grubun 1, en düşük olan grubun ise 3 numaralı grup olduğu görülmektedir. Şiddet eğilimi ve ortaöğretim döneminde alınmakta olan müzik eğitimi açısından bakıldığında, müzik eğitimi alma düzeyi düşük olan 1 ve 2 numaralı gruplarda şiddet eğilimi puanlarının yüksek, müzik eğitimi alma düzeyi yüksek olan 3 ve 4 numaralı gruplarda şiddet eğilim puanlarının düşük olduğu görülmektedir. ($\bar{X}=43.8 > \bar{X}=42.4 > \bar{X}=41.6 < \bar{X}=41.8$). Tabloda ayrıca gruplar arası farklılığa bağlı olarak öğrencilerin şiddet eğilim puanlarına ilişkin standart sapma değerleri (S) incelendiğinde, 1. Grup (s=10.22) ve 3. Grup (s=10.22) öğrencilerinin, 2. Grup (s=10.38) ve 4. Grup (s=10.44) öğrencilerine göre daha homojen değerlendirme yaptıkları anlaşılmaktadır.

Tablo 28. Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi Müzik Bölümü Öğrencileri ile Genel Lise Öğrencilerinin Ortaöğretimde Almakta Oldukları Müzik Eğitimi Durumlarına Göre Şiddet Eğilimi Puanlarına İlişkin Anova Testi Sonuçları.

Varyansın kaynağı	Kareler toplamı	sd	Kareler ortalaması	F	Sig.
ortogrtpmsnf	1586.269	3	528.756	4.88	.002

Tablo 28 incelendiğinde; ortaöğretimde alınmakta olan müzik eğitimine göre Güzel Sanatlar ve Spor Liseleri Müzik Bölümü öğrencileri ile Genel Lise öğrencilerinin “şiddet eğilimi düzeyleri” puanlarına uygulanan tek yonlu varyans analizi sonuçlarında; “ortaöğretimde alınmakta olan müzik eğitiminin öğrencilerin şiddete eğilim düzeyleri üzerinde etkili olduğu yönünde anlamlı farka ulaşılmıştır [$F(3-1959)=4.88, p<.05$].

Şiddet eğilim puanlarında tespit edilen anlamlı farkın gruplar arasındaki dağılımının farkına ilişkin yapılan Scheffe testi sonuçları Tablo 29’ da verilmiştir.

Tablo 29. Şiddet Eğilimi Puanlarının Ortaöğretim Müzik Eğitimine Göre Gruplar Arasındaki Farka İlişkin Scheffe Testi Sonuçları.

Grup (I)	Grup (J)	OrtalamaFarkı	S	Sig.
1	2	1.3809	.56035	.108
1	3	2.1606	.66389	.014
1	4	2.0007	.97862	.243
2	1	-1.3809	.56035	.108
2	3	.7797	.72914	.767

2	4	.6198	1.02402	.947
3	1	-2.1606	.66389	.014
3	2	-.7797	.72914	.767
3	4	-.1599	1.08414	.999
4	1	-2.0007	.97862	.243
4	2	-.6198	1.02402	.947
4	3	-.1599	1.08414	.999

Tabloya bakıldığında, şiddet eğilim düzeyi yüksek ve ortaöğretim müzik eğitim durumu düşük olan ''1'' numaralı grup ile ''3'' numaralı grup arasında anlamlı farklılık olduğu görülmektedir ($p=.014<.05$). ''2'' numaralı grubun diğer gruplar ile anlamlı farklılık taşımadığı görülmektedir ($p=.108>.05$), ($p=.767>.05$), ($p=.947>.05$). ''3'' numaralı grubun sadece ''1'' numaralı grup ile anlamlı farklılık içerisinde olduğu görülmektedir ($p=.014<.05$), ($p=.767>.05$), ($p=.999>.05$). ''4'' numaralı gruba bakıldığında tüm gruplar ile arasında anlamlı farklılık olmadığı görülmektedir ($p=.243>.05$), ($p=.947>.05$), ($p=.999>.05$).

Konu ile dolaylı olarak ilgili olan çalışma, **Tuzgöl** (1997) tarafından yapılan ''Ana Baba Tutumları Farklı Lise Öğrencilerinin Saldırganlık Düzeylerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi'' isimli çalışmadır. Çalışmada okul türleri farklı olan 465 öğrenci üzerinde çalışılmış ve araştırma sonucunda; cinsiyet, okul türü ve ailelerin gelir düzeyine göre öğrenciler arasında anlamlı farklılıklara ulaşılmıştır. Genel lise öğrencilerinin, süper lise öğrencilerine göre daha yüksek düzeyde şiddet eğilimi ve saldırganlık içerisinde olduğu da çalışma sonucunda ortaya konulan diğer bir sonuçtur.

Test sonucunda elde edilen bulgular ışığında, Güzel Sanatlar ve Spor Liseleri Müzik Bölümü öğrencileri ile Genel Lise öğrencilerinin şiddet eğilimleri üzerinde, ortaöğretimde almakta oldukları müzik eğitiminin etkisi olabilir yorumu yapılabilir.

Tablo 30, 31'de Genel Lise öğrencilerinin ortaöğretimde almakta oldukları müzik eğitimi durumlarına göre şiddet eğilimi düzeylerine ilişkin ilişkin ifadeler yer verilmektedir.

Tablo 30. Genel Lise Öğrencilerinin Ortaöğretimde Almakta Oldukları Müzik Eğitimi Durumu ve Şiddet Eğilimi Düzeylerine İlişkin Puanların Betimsel İstatistikleri.

	Ortaöğretim			
	Müzik	$\bar{X}$	S	N
	Eğitimi			
	Durumu			
Şiddet eğilimi puanları	1(zayıf)	43.99	10.09	925
	2(orta)	43.22	10.87	338
	3(iyi)	45.82	13.07	73
	4(yüksek)	47.23	15.80	21
	Toplam	43.95	10.58	1357

Tablo 30’da şiddet eğilim düzeyi bakımından en yüksek olan grubun ortaöğretim müzik eğitimi durumu en yüksek olan olan “4” numaralı grup olduğu görülmektedir ($\bar{X}=47.23$). Şiddet eğilimi ve ortaöğretim döneminde alınmakta olan müzik eğitimi açısından bakıldığında, müzik eğitimi alma düzeyi yüksek olan “4” ve “3” numaralı gruplarda şiddet eğilimi puanlarının yüksek, müzik eğitimi alma düzeyi düşük olan “2” ve “1” numaralı gruplarda şiddet eğilim puanlarının düşük olduğu görülmektedir ($\bar{X}=43.99 > \bar{X}=43.22 < \bar{X}=45.82 < \bar{X}=47.23$). Tabloda ayrıca gruplar arası farklılığa bağlı olarak öğrencilerin şiddet eğilim puanlarına ilişkin standart sapma değerleri (S) incelendiğinde, 1. Grup (s=10.09) ve 2. Grup (s=10.87) öğrencilerinin, 3. Grup (s=13.07) ve 4. Grup (s=15.80) öğrencilerine göre daha homojen değerlendirme yaptıkları anlaşılmaktadır.

Genel lise öğrencilerinin şiddet eğilimi ve ortaöğretim müzik eğitimine göre puanları arasında anlamlı farklılık gösterip göstermediğine ilişkin Anova testi sonuçları tablo 31’de verilmiştir.

Tablo 31. Genel Lise Öğrencilerinin Ortaöğretim Döneminde Aldıkları Müzik Eğitimi Durumlarına Göre Şiddet Eğilimi Puanlarına İlişkin Anova Testi Sonuçları.

Varyansın kaynağı	Kareler toplamı	sd	Kareler ortalaması	F	Sig.
ortöğrtgl	662.674	3	220.891	1.974	.116

Tablo 31 incelendiğinde; ortaöğretim müzik eğitimine göre Genel Lise öğrencilerinin “şiddet eğilimi düzeyleri” puanlarına uygulanan tek yonlu varyans analizi sonuçlarında; “ortaöğretimde alınan müzik eğitiminin öğrencilerin şiddete eğilim düzeyleri üzerinde anlamlı bir etkisinin olmadığı yönünde sonuca ulaşılmıştır [$F(3-1354)= 1.974$, $p>.05$].

Konu ile ilgili literatürde yer alan çalışmalarda bakıldığında; **Temiz** (2007) tarafından yapılan “Sanat eğitiminin üniversite öğrencilerinin saldırganlık düzeyleri ve kendini ayarlama davranışlarına etkisi” başlıklı çalışmasında sanat eğitimi alan ve almayan üniversite öğrencileri üzerinde yaptığı çalışma sonucunda, öğrenciler arasında sanat olgusuna verdikleri önem bakımından, anlamlı bir farklılık olmadığına ulaşılmıştır. Üniversite öğrencileri üzerinde gerçekleştirilen bu çalışma test sonuçlarını dolaylı olarak desteklemektedir. Genel lise öğrencilerinin ortaöğretimde almakta olduğu müzik eğitimi şiddet eğilimleri üzerinde anlamlı bir değişiklik oluşturmamaktadır.

Test sonuçları ile dolaylı olarak ilişkili olan diğer bir çalışma ise, **Tuzgöl** (1997) tarafından yapılan “Ana Baba Tutumları Farklı Lise Öğrencilerinin Saldırganlık Düzeylerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi” isimli çalışmadır. Çalışmada okul türleri farklı olan 465 öğrenci üzerinde çalışılmış ve araştırma sonucunda; lise öğrencilerinin saldırganlık düzeylerine ana-baba tutumları ve cinsiyet, yaş, okul türü, ana babanın öğrenim durumu ve ailenin gelir düzeyi değişkenlerinin ortak etkilerinin anlamlı bir farklılık oluşturmadığı görülmüştür.

Sonuç olarak müzik yaşantı durumu düşük olan ve ortaöğretimde müzik eğitimi alma durumu düşük olan genel lise öğrencilerinin şiddet eğilim düzeyleri üzerinde ortaöğretimde alınmakta olan müzik eğitimi durumu etkili değildir, yorumu yapılabilmektedir.

Tablo 32, 33’de Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi Müzik Bölümü öğrencilerinin ortaöğretimde almakta oldukları müzik eğitimi durumlarına göre şiddet eğilimi düzeylerine ilişkin ifadeler yer verilmektedir.

Tablo 32. Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi Müzik Bölümü Öğrencilerinin Ortaöğretimde Almakta Oldukları Müzik Eğitimi Durumlarına Göre Şiddet Eğilimlerine İlişkin Puanların Betimsel İstatistikleri.

	Ortaöğretim			
	Müzik Eğitimi Durumu	$\bar{X}$	S	N
Şiddet eğilimi puanları	1(zayıf)	40.76	12.01	46
	2(orta)	41.15	9.37	197
	3(iyi)	40.50	8.93	256
	4(yüksek)	40.78	11.23	107
	Toplam	40.78	9.74	606

Tablo 32’de şiddet eğilim düzeyi bakımından en yüksek olan grubun ’2’ numaralı grup olduğu görülmektedir ($\bar{X}=41.15$). Diğer 3 grubun şiddet eğilim değerleri ise küçük farklılıklar bulunması ile birlikte birbirine yakın düzeydedir ($\bar{X}=40.76$) < ($\bar{X}=41.15$) > ($\bar{X}=40.50$) < ($\bar{X}=40.78$).

Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi Müzik bölümüne devam eden öğrencilerin şiddet eğilimi ve ortaöğretim döneminde almakta oldukları müzik eğitime göre puanları

arasında anlamlı farklılık gösterip göstermediğine ilişkin Anova testi sonuçları tablo 33’de verilmiştir.

Tablo 33. Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi Öğrencilerinin Ortaöğretim Döneminde Almakta Oldukları Müzik Eğitimi Durumlarına Göre Şiddet Eğilimi Puanlarına İlişkin Anova Testi Sonuçları.

Varyansın kaynağı	Kareler toplamı	sd	Kareler ortalaması	F	Sig.
ortgssl	47.569	3	15.856	.166	.919

Tablo 33 incelendiğinde; ortaöğretimde alınmakta olan müzik eğitime göre Güzel Sanatlar ve Spor Liseleri Müzik Bölümü öğrencilerinin “şiddet eğilimi düzeyleri” puanlarına uygulanan tek yönlü varyans analizi sonuçlarında; “ortaöğretimde alınmakta olan müzik eğitiminin öğrencilerin şiddete eğilim düzeyleri üzerinde anlamlı etkisi olmadığı sonucuna ulaşılmıştır [$F(3-603) = .166, p > .05$].

Literatürde konu ile ilgili çalışmalara bakıldığında doğrudan bu konu ile ilgili çalışmanın yer almadığı görülmüştür. Test sonucunu dolaylı olarak destekleyen çalışmalar bulunmaktadır. Örnek olarak, **Köksal** (1997) tarafından yapılmış “‘Müzik Eğitimi Alan ve Almayan Ergenlerin Empatik Becerilerinin ve Uyum Düzeylerinin İncelenmesi” başlıklı yayımlanmamış doktora tez çalışmasında, müzik eğitimi alıp almama durumunun ergenlerin empati becerileri üzerinde farklılığa yol açmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Test sonucu ile dolaylı olarak ilişkili olan, farklı bir disiplinde yer alan çalışma örneği bulunmaktadır. **Kırımoğlu, Parlak, Dereceli ve Kepoğlu**’ nun (2008) yaptıkları “Lise Öğrencilerinin Saldırganlık Düzeylerinin Spora katılım Düzeylerine göre Etkisi” başlıklı çalışmada, Anadolu ve Fen lisesinde öğrenim gören 723 öğrenciye Saldırganlık Ölçeği uygulanmıştır. Çalışma sonucunda spor yapanlarla yapmayanlar, spor yapıp da

müسابık olanlarla olmayanlar, spor yapan erkeklerle spor yapmayan erkekler ve spor yapan bayanlarla spor yapmayan bayanlar arasında saldırganlık düzeyleri bakımından istatistiksel olarak ölçülebilir bir farklılık tespit edilmemiştir.

Özel yetenek sınavları ile öğrenci alan GSSL müzik bölümlerinde eğitim öğrenim gören öğrencilerin ortaöğretim döneminde almakta oldukları müzik eğitimi durumunun şiddet eğilimleri üzerinde anlamlı bir etki oluşturmayışının nedeni olarak, öğrencilerin ilköğretim dönemi sürecinde aldıkları müzik eğitimlerinin etkisi ve genel olarak öğrencilerin şiddet eğilimlerinin düşük düzeyde olabilemesi gösterilebilmektedir.

Sonuç olarak Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi Müzik Bölümü öğrencilerinin ortaöğretim döneminde aldıkları müzik eğitiminin şiddet eğilimi üzerindeki etkisinin anlamlı bir farklılık oluşturmadığı yorumu yapılabilir.

4.6. Alt Problem 6.

Ortaöğretim kurumlarına devam eden öğrencilerin okul dışında aldıkları özel müzik eğitimine göre şiddet eğilimleri arasında anlamlı bir fark var mıdır?

Bu problemin analizi ve yorumlanmasında Anova testi uygulanmıştır. Tek faktörlü (yönlü) varyans analizi ilişkisiz iki ya da daha çok örneklem ortalaması arasındaki farkın sıfırdan anlamlı bir şekilde farklı olup olmadığını test etmek üzere uygulanır. Deneysel ve tarama çalışmalarında kullanılan ilişkisiz örneklem için ANOVA, deneklerin ya da katılımcıların iki ya da daha çok deneysel koşıldan sadece birinde bulunmasını ve orada ölçülmesini gerektirir. Bu durum elde edilen ölçüm (puan) setlerinin birbirinden ilişkisiz olmasını gösterir (Büyüköztürk 2008: 48-49).

Gruplar arasındaki farklılığın tespit edilebilmesi için çoklu aralık testlerinden (post-hoc) Scheffe testi kullanılmıştır. Scheffe çoklu karşılaştırma istatistiği, gruplar arası belirlenen farkı ve bu farkın anlamlılık seviyesini kararlı hata tiplerinden maksimum arınık bir şekilde sonuçlandırabilmektedir (Miller, 1969; Scheffe, 1953; Scheffe, 1959'dan akt. Kayrı 2009 c.19: 51).

Problemin analizi ve yorumlanması üç boyutta ele alınmıştır. Öncelikle GSSL müzik bölümü ile genel lise öğrencilerinin şiddet eğilim düzeyleri değerlendirilmiştir. İkinci olarak, genel lise öğrencilerinin şiddet eğilim düzeyleri test edilmiştir. Üçüncü olarak da GSSL müzik bölümü öğrencilerinin şiddet eğilim düzeyleri test edilmiştir.

Tablo 34, 35 ve 36’da Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi Müzik Bölümü Öğrencileri ile Genel Lise Öğrencilerinin okul dışında aldıkları özel müzik eğitimi durumlarına göre şiddet eğilimi düzeylerine ilişkin ilişkiler ifadelere yer verilmektedir.

Tablo 34. Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi Müzik Bölümü Öğrencileri ile Genel Lise Öğrencilerinin Okul Dışında Aldıkları Özel Müzik Eğitimi Durumu ve Şiddet Eğilimi Düzeylerine İlişkin Puanların Betimsel İstatistikleri.

	Özel Müzik	$\bar{X}$	S	N
	Eğitimi Durumu			
Şiddet eğilimi puanları	1(zayıf)	44.05	10.76	843
	2(orta)	42.03	9.65	619
	3(iyi)	42.32	10.29	361
	4(yüksek)	42.31	11.58	140
	Toplam	42.9	10.43	1963

Tablo 34’de şiddet eğilim düzeyi bakımından en yüksek olan grubun özel müzik eğitimi durumu en düşük olan “1” numaralı grup olduğu görülmektedir ($\bar{X}=44.05$). Diğer üç grupta ise şiddet eğiliminin daha düşük değerde olduğu ama değerlerin düzenli bir sıra halinde olmadığı görülmektedir ($\bar{X}=44.05 > \bar{X}=42.03 < \bar{X}=42.32 > \bar{X}=42.31$). Tabloda ayrıca gruplar arası farklılığa bağlı olarak öğrencilerin şiddet eğilim puanlarına ilişkin standart sapma değerleri (S) incelendiğinde, 2. Grup (s=9.65) ve 3. Grup (s=10.29) öğrencilerinin, 1. Grup (s=10.76) ve 4. Grup (s=11.58) öğrencilerine göre daha homojen değerlendirme yaptıkları anlaşılmaktadır.

Güzel Sanatlar ve Spor Liseleri Müzik Bölümleri ile Genel Liselere devam eden öğrencilerin şiddet eğilimi ve okul dışında aldıkları özel müzik eğitime göre puanları arasında anlamlı farklılık gösterip göstermediğine ilişkin Anova testi sonuçları tablo 35’de verilmiştir.

Tablo 35. Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi Müzik Bölümü Öğrencileri ile Genel Lise Öğrencilerinin Okul Dışında Aldıkları Özel Müzik Eğitimlerine Göre Şiddet Eğilim Puanlarına İlişkin Anova Testi Sonuçları.

Varyansın kaynağı	Kareler toplamı	sd	Kareler ortalaması	F	Sig.
ozlmzktplsnf	1735.960	3	578.653	5.346	.001

Tablo 35 incelendiğinde; özel müzik eğitime göre Güzel Sanatlar ve Spor Liseleri Müzik Bölümü öğrencileri ile Genel Lise öğrencilerinin “şiddet eğilimi düzeyleri” puanlarına uygulanan tek yönlü varyans analizi sonuçlarında; “özel müzik eğitiminin öğrencilerin şiddete eğilim düzeyleri üzerinde etkili olabileceği yönünde anlamlı farka ulaşılmıştır. [$F(3-1959) = 5.346, p < .05$].

Şiddet eğilim puanlarında tespit edilen anlamlı farkın gruplar arasındaki dağılımının farkına ilişkin yapılan Scheffe testi sonuçları Tablo 36’ da verilmiştir.

Tablo 36. Şiddet Eğilimi Puanlarının Özel Müzik Eğitimi Alma Durumlarına Göre Gruplar Arasındaki Farka İlişkin Scheffe Testi Sonuçları.

Grup (I)	Grup (J)	OrtalamaFarkı	S	Sig.
1	2	2.0167	.55067	.004
1	3	1.7226	.65437	.075
1	4	1.7379	.94946	.341
2	1	-2.0167	.55067	.004
2	3	-.2941	.68896	.980
2	4	-.2787	.97362	.994
3	1	-1.7226	.65437	.075
3	2	.2941	.68896	.980
3	4	.0154	1.03581	1.000
4	1	-1.7379	.94946	.341
4	2	.2787	.97362	.994
4	3	-.0154	1.03581	1.000

Tabloya bakıldığında, şiddet eğilim düzeyi yüksek ve özel müzik eğitim durumu düşük olan “1” numaralı grup ile “2” numaralı grup arasında anlamlı farklılık olduğu görülmektedir ($p=.004<.05$). “2” numaralı grup da sadece “1” numaralı grup ile anlamlı farklılık içerisindedir ($p=.004<.05$). “3” numaralı grup ise hiçbir grup ile anlamlı farklılık içerisinde değildir ($p=.075>.05$), ($p=.980>.05$), ($p=1.000>.05$). “4” numaralı gruba bakıldığında tüm gruplar ile arasında anlamlı farklılık olmadığı görülmektedir ($p=.341>.05$), ($p=.994>.05$), ($p=1.000>.05$).

Literatüre bakıldığında test sonuçları ile doğrudan ilişkisi olan bir çalışmaya rastlanmamıştır. Test sonucu ile dolaylı olarak ilişkili çalışma örneği, **Buyurgan ve Kumral** (2007) tarafından 3. Ulusal Sanat Eğitimi Sempozyumu kapsamında Ankara’ da yapılmış “Bireyin Eğitim Sürecinde Sanat Eğitimi Neden Yer Almalıdır?” başlıklı çalışma gösterilebilir. Çalışmada sanat eğitiminin içeriği, bireyin eğitim sürecindeki rolü ve şiddet

ile olan ilişkisi üzerinde durulmuştur. Çalışma sonucunda sanat eğitimi yardımı ile bireyin kendini özgürce ifade edebileceği bir ortama sahip olacağı, özgüven duygusunun gelişeceği, özellikle atölye dersleri sayesinde paylaşma, sorumluluk, düzen, malzemeyi kullanma konularında bilinçleneceği ve özgür, barışçı, insancıl, toplumu anlayabilen ve değişen yaşam şartlarına göre kendisini yenileyebilen ortama sahip olabileceği ve şiddetten uzaklaşabilecekleri vurgulanmıştır. Test sonucunda, sanat eğitimi genelinde özel müzik eğitiminin öğrencilerin şiddet eğilim düzeyleri üzerinde etkili olduğu bulunmuş ve özel müzik eğitimi durumu artıkça, şiddet eğilim düzeyinin düştüğü görülmüştür.

Test sonucu Temiz (2007) tarafından yapılmış olan “ Sanat Eğitiminin Üniversite Öğrencilerinin Saldırganlık Düzeyleri ve Kendini Ayarlama Davranışlarına Etkisi” başlıklı çalışma sonucunda elde edilmiş olan bulgularına ters düşmektedir. Çalışmada sanat eğitimi alan ve almayan üniversite öğrencilerinin saldırganlık düzeyleri ölçülmüş ve sanat eğitimi alan ve almayan öğrenciler arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Temiz’in çalışmasının üniversite öğrencileri üzerinde yapılmış olması çalışma sonuçlarının farklı olmasının nedeni olarak görülebilir. Şiddet eğilim düzeyi bakımından üniversite çağındaki bireylere göre daha yüksek düzeyde bulunan ortaöğretim öğrencilerine uygulanan testte ise özel müzik eğitimi değişkenine bağlı olarak anlamlı şiddet eğilim düzeyi farklılığının bulunması, üniversite öğrencileri ile bulunan yaş dönemi farklılığı ile açıklanabilir.

Tablo 37 ve 38’de Genel Lise Öğrencilerinin okul dışında aldıkları özel müzik eğitimi durumlarına göre şiddet eğilimi düzeylerine ilişkin ifadelere yer verilmektedir.

Tablo 37. Genel Lise Öğrencilerinin Okul Dışında Aldıkları Özel Müzik Eğitimi Durumları ve Şiddet Eğilimi Düzeylerine İlişkin Puanların Betimsel İstatistikleri.

	Özel Müzik			
	Eğitimi	$\bar{X}$	S	N
	Durumu			
Şiddet eğilimi puanları	1(zayıf)	43.99	10.10	924
	2(orta)	43.23	10.85	339
	3(iyi)	45.82	10.07	73
	4(yüksek)	47.23	15.80	21
	Toplam	43.95	10.58	1357

Tablo 37’de şiddet eğilim düzeyi bakımından en yüksek olan grubun özel müzik eğitimi durumu en yüksek olan “4” numaralı grup olduğu görülmektedir ($\bar{X}=47.23$). Şiddet eğilimi ve özel müzik eğitimi açısından bakıldığında, müzik eğitimi alma düzeyi yüksek olan “4” ve “3” numaralı gruplarda şiddet eğilimi puanlarının yüksek, müzik eğitimi alma düzeyi düşük olan “2” ve “1” numaralı gruplarda şiddet eğilim puanlarının düşük olduğu görülmektedir ($\bar{X}=43.99 < \bar{X}=43.23 < \bar{X}=45.82 > \bar{X}=47.23$). Tabloda ayrıca gruplar arası farklılığa bağlı olarak öğrencilerin şiddet eğilim puanlarına ilişkin standart sapma değerleri (S) incelendiğinde, 1. Grup (s=10.10) ve 2. Grup (s=10.85) öğrencilerinin, 3. Grup (s=13.07) ve 4. Grup (s=15.80) öğrencilerine göre daha homojen değerlendirme yaptıkları anlaşılmaktadır. Genel lise öğrencilerinin şiddet eğilimi ve okul dışında aldıkları özel müzik eğitimine göre puanları arasında anlamlı farklılık gösterip göstermediğine ilişkin Anova testi sonuçları tablo 38’de verilmiştir.

Tablo 38. Genel Lise Öğrencilerinin Okul Dışında Aldıkları Özel Müzik Eğitimi Durumlarına Göre Şiddet Eğilimi Düzeylerine İlişkin Anova Testi Sonuçları.

Varyansın kaynağı	Kareler toplamı	sd	Kareler ortalaması	F	Sig.
ozlmzktplsnf	657.487	3	219.162	1.959	.118

Tablo 38 incelendiğinde; özel müzik eğitimine göre Genel Lise öğrencilerinin “şiddet eğilimi düzeyleri” puanlarına uygulanan tek yönlü varyans analizi sonuçlarında; “özel müzik eğitiminin öğrencilerin şiddet eğilimi düzeyleri üzerinde etkili olmadığı sonucuna ulaşılmıştır [$F(3-1354)= 1.959, p>.05$].

Doğrudan konu ile ilgili olan bir çalışma olmadığı ama dolaylı olarak konu ile ilgili olan çalışmalar olduğu görülmüştür. Bunlardan ilki; **Kırımoğlu, Parlak, Dereceli ve Kepoğlu**’ nun (2008) yaptıkları “Lise Öğrencilerinin Saldırganlık Düzeylerinin Spora katılım Düzeylerine göre Etkisi” başlıklı çalışmada Anadolu ve Fen lisesinde öğrenim gören 723 öğrenciye Saldırganlık Ölçeği uygulanmış ve sonuç olarak spor yapanlarla yapmayanlar, spor yapıp da müsabık olanlarla olmayanlar, spor yapan erkeklerle spor yapmayan erkekler ve spor yapan bayanlarla spor yapmayan bayanlar arasında saldırganlık düzeyleri bakımından istatistiksel olarak ölçülebilir bir farklılık tespit edilmemiştir. Her iki çalışmada ki değişkenler farklı olsa da, bu değişkenlerin lise öğrencilerinin şiddet eğilimleri üzerinde anlamlı farklılık oluşturmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Çalışma sonucunu dolaylı olarak ilgilendiren diğer bir çalışma **Kırbaş, Taşmektepligil, Üstün**, (2007) tarafından Amasya ilinde yapılmış “Ortaöğretimde Gençleri Şiddete Yönelten Nedenler ve Şiddeti Engellemede Spor Aktivitelerinin Rolünün İncelenmesi: Amasya Örneği”, isimli çalışmadır. Çalışma sonucunda, araştırmaya katılan öğrenciler; şiddetin önlenmesi noktasında, televizyon dizilerinde şiddete yer verilmemesi, daha etkili bir rehberlik hizmetinin sunulması, sosyal ve kültürel etkinliklerin artırılması

görüşlerinde bulunmuşlardır. Ayrıca öğrenciler; müzik ve tiyatro ile ilgilenen gençlerin şiddete eğilimlerinin diğerlerine göre daha az olduğu, aynı zamanda şiddete eğilimi olan gençlerin spora ilgilerinin olmadığı ve okul başarı düzeylerinin de düşük olduğunu ifade etmişlerdir.

Test sonucunda özel müzik eğitiminin şiddet eğilim düzeyleri üzerinde anlamlı bir etkisinin bulunmayışının nedeninin genel lise öğrencilerinin büyük çoğunluğunun okul dışında özel müzik eğitimi almıyor olabileceği söylenebilir. Kırbaş vd. çalışmalarında şiddete karşı kullanılabilecek etkin araçlardan birisinin sosyal ve kültürel etkinliklerin artırılması olduğu vurgulanmıştır. Bu noktadan hareketle test sonuçlarının anlamsız olmasının önde gelen nedeninin genel lise öğrencilerinin özel müzik eğitimine teşvik edilmemesidir, yorumu yapılabilir.

Tablo 39 ve 40’da Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi Müzik Bölümü Öğrencilerinin okul dışında aldıkları özel müzik eğitimi durumlarına göre şiddet eğilimi düzeylerine ilişkin ifadeler yer verilmektedir.

Tablo 39. Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi Müzik Bölümü Öğrencilerinin Okul Dışında Aldıkları Özel Müzik Eğitimi Durumuna Göre Şiddet Eğilimlerine İlişkin Betimsel İstatistikler.

	Özel Müzik			
	Eğitimi Durumu	$\bar{X}$	S	N
Şiddet eğilimi puanları	1(zayıf)	40.82	11.83	56
	2(orta)	40.58	9.06	217
	3(iyi)	41.10	9.64	245
	4(yüksek)	40.38	10.34	88
	Toplam	40.78	9.74	606

Tablo 39’ da şiddet eğilim düzeyi bakımından en yüksek olan grubun “3” numaralı grup olduğu görülmektedir ($\bar{X}=41.10$). Diğer 3 grubun değerleri ise küçük farklılıklar olmasına rağmen, birbirlerine yakın düzeydedir ($\bar{X}=40.82$) > ($\bar{X}=40.58$) < ($\bar{X}=41.10$) > ($\bar{X}=40.38$).

Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi müzik bölümüne devam eden öğrencilerin şiddet eğilimi ve okul dışında aldıkları özel müzik eğitime göre puanları arasında anlamlı farklılık gösterip göstermediğine ilişkin Anova testi sonuçları tablo 40’ da verilmiştir.

Tablo 40. Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi Müzik Bölümü Öğrencilerinin Okul Dışında Aldıkları Müzik Eğitimi Durumlarına Göre Şiddet Eğilimi Puanlarına İlişkin Anova Testi Sonuçları.

Varyansın kaynağı	Kareler toplamı	sd	Kareler ortalaması	F	Sig.
ozlmzkgssl	47.747	3	15.916	.167	.919

Tablo 40 incelendiğinde; özel müzik eğitime göre Güzel Sanatlar ve Spor Liseleri Müzik Bölümü öğrencilerinin “şiddet eğilimi düzeyleri” puanlarına uygulanan tek yonlu varyans analizi sonuçlarında; “özel müzik eğitiminin öğrencilerin şiddet eğilimi düzeyleri üzerinde anlamlı etkisinin olmadığı bulgusuna ulaşılmıştır [F(3-603)= .167, p>.05].

Konu ile ilgili Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi Müzik Bölümü öğrencileri üzerinde daha önce yapılmış bir çalışma bulunamamıştır. Dolaylı olarak bu sonucu destekler bir çalışmada Aral ve Köksal (1999) sanat eğitimi alan ve almayan ergenlerin yaratıcılık ve empati beceri düzeylerine sınıf düzeyinin yanı sıra cinsiyet düzeyinin farklılığa neden olup olmadığını incelemiştir. Çalışma sonucunda sanat eğitimi alan ve almayan ergenlerin cinsiyetlerine göre empatik becerilerinde farklılık olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Diğer bir çalışma ise; Temiz (2007) tarafından yapılmış olan “Sanat Eğitiminin Üniversite Öğrencilerinin Saldırganlık Düzeyleri ve Kendini Ayarlama Davranışlarına Etkisi” başlıklı çalışmada sanat eğitimi alan ve almayan üniversite öğrencilerinin saldırganlık düzeyleri ve kendi davranışlarını ayarlama düzeyleri incelenmiştir. Araştırma sonucunda; sanat eğitiminin üniversite öğrencilerinin saldırganlık ve kendini ayarlama davranışları üzerinde etkisinin olmadığı sonucuna varılmıştır. İki çalışmadaki örneklem grubu farklı yaş gruplarında yer almasına rağmen, sanat eğitimi temelinde özel müzik eğitiminin öğrencilerin şiddet eğilim düzeyleri üzerinde anlamlı etkisinin olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Sonuç olarak, Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi Müzik Bölümü öğrencilerinin şiddet eğilimleri üzerinde okul dışında aldıkları özel müzik eğitiminin anlamlı bir etkisi bulunamamıştır. Bu durum öğrencilerin zaten okul ortamında müzik eğitimini yoğun olarak yaşaması ile okul dışı özel müzik eğitime aşırı ihtiyaç duymamaktadır, yorumu ile açıklanabilir.

4.7. Alt Problem 7.

Ortaöğretim kurumlarına devam eden öğrencilerin müzik kültürü durumlarına göre şiddet eğilimleri arasında anlamlı bir fark var mıdır?

Bu problemin analizi ve yorumlanmasında Anova testi uygulanmıştır. Tek faktörlü (yönlü) varyans analizi ilişkisiz iki ya da daha çok örneklem ortalaması arasındaki farkın sıfırdan anlamlı bir şekilde farklı olup olmadığını test etmek üzere uygulanır. Deneysel ve tarama çalışmalarında kullanılan ilişkisiz örneklem için ANOVA, deneklerin ya da katılımcıların iki ya da daha çok deneysel koşuldan sadece birinde bulunmasını ve orada ölçülmesini gerektirir. Bu durum elde edilen ölçüm (puan) setlerinin birbirinden ilişkisiz olmasını gösterir (Büyüköztürk 2008: 48-49).

Gruplar arasındaki farklılığın tespit edilebilmesi için çoklu aralık testlerinden (post-hoc) Scheffe testi kullanılmıştır. Scheffe çoklu karşılaştırma istatistiği, gruplar arası belirlenen farkı ve bu farkın anlamlılık seviyesini kararlı hata tiplerinden maksimum aralık

bir şekilde sonuçlandırabilmektedir (Miller, 1969; Scheffe, 1953; Scheffe, 1959'dan akt. Kayrı 2009 c.19: 51).

Problemin analizi ve yorumlanması üç boyutta ele alınmıştır. Öncelikle GSSL müzik bölümü ile genel lise öğrencilerinin şiddet eğilim düzeyleri değerlendirilmiştir. İkinci olarak, genel lise öğrencilerinin şiddet eğilim düzeyleri test edilmiştir. Üçüncü olarak da GSSL müzik bölümü öğrencilerinin şiddet eğilim düzeyleri test edilmiştir.

Tablo 41, 42 ve 43'de Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi Müzik Bölümü öğrencileri ile Genel Lise öğrencilerinin müzik kültürü durumlarına göre şiddet eğilimi düzeylerine ilişkin ifadeler yer verilmektedir.

Tablo 41. Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi Müzik Bölümü Öğrencileri ile Genel Lise Öğrencilerinin Müzik Kültürü Durumları ile Şiddet Eğilim Düzeylerine İlişkin Puanların Betimsel İstatistikleri.

	Müzik Kültürü Durumu	$\bar{X}$	S	N
Şiddet eğilimi puanları	1(zayıf)	45.8	11.69	283
	2(orta)	43.6	10.27	562
	3(iyi)	41.8	9.91	734
	4(yüksek)	41.9	10.23	384
	Toplam	42.9	10.43	1963

Tablo 41'de şiddet eğilim düzeyi bakımından en yüksek olan grubun müzik kültürü düzeyi en düşük olan "1" numaralı grup olduğu görülmektedir ($\bar{X}=45.8$) Şiddet eğilimi ve müzik kültürü düzeyi açısından bakıldığında, müzik kültürü düzeyi düşük olan 1 ve 2 numaralı gruplarda şiddet eğilimi puanlarının yüksek, müzik kültürü düzeyi yüksek olan 3 ve 4 numaralı gruplarda şiddet eğilim puanlarının düşük olduğu görülmektedir.

($\bar{X} = 45.8 > \bar{X} = 43.6 > \bar{X} = 41.8 < \bar{X} = 41.9$). Tabloda ayrıca gruplar arası farklılığa bağlı olarak öğrencilerin şiddet eğilim puanlarına ilişkin standart sapma değerleri (S) incelendiğinde, 3. Grup (s=9.91) ve 4. Grup (s=10.23) öğrencilerinin, 2. Grup (s=10.27) ve 1. Grup (s=11.69) öğrencilerine göre daha homojen değerlendirme yaptıkları anlaşılmaktadır.

Güzel Sanatlar ve Spor Liseleri Müzik Bölümleri ile Genel Liselere devam eden öğrencilerin şiddet eğilimi ve müzik kültürü puanları arasında anlamlı farklılık gösterip göstermediğine ilişkin Anova testi sonuçları tablo 42’de verilmiştir.

Tablo 42. Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi ile Genel Lise Öğrencilerinin Okul Dışında Aldıkları Özel Müzik Eğitimi Durumlarına Göre Şiddet Eğilim Puanlarına İlişkin Anova Testi Sonuçları.

Varyansın kaynağı	Kareler toplamı	sd	Kareler ortalaması	F	Sig.
mzkkltpnsnf	3839.723	3	1279.908	11.944	.000

Tablo 42 incelendiğinde; müzik kültürüne göre Güzel Sanatlar ve Spor Liseleri Müzik Bölümü öğrencileri ile Genel Lise öğrencilerinin “şiddet eğilimi düzeyleri” puanlarına uygulanan tek yonlu varyans analizi sonuçlarında; “müzik kültürünün öğrencilerin şiddete eğilim düzeyleri üzerinde etkili olduğu yönünde anlamlı farka ulaşılmıştır. [F(3-1959)= 11.944, p<.05].

Şiddet eğilim puanlarında tespit edilen anlamlı farkın gruplar arasındaki dağılımının farkına ilişkin yapılan Scheffe testi sonuçları Tablo 43’ de verilmiştir.

Tablo 43. Şiddet Eğilim Puanlarının Özel Müzik Eğitimi Durumlarına Göre Gruplar Arasındaki Farka İlişkin Scheffe Testi Sonuçları.

Grup (I)	Grup (J)	OrtalamaFarkı	S	Sig.
1	2	2.2713	.75454	.029
1	3	3.9785	.72432	.000
1	4	3.8998	.81099	.000
2	1	-2.2713	.75454	.029
2	3	1.7072	.58023	.034
2	4	1.6284	.68537	.131
3	1	-3.9785	.72432	.000
3	2	-1.7072	.58023	.034
3	4	-.0787	.65196	1.000
4	1	-3.8998	.81099	.000
4	2	-1.6284	.68537	.131
4	3	.0787	.65196	1.000

Tabloya bakıldığında, şiddet eğilim düzeyi yüksek ve müzik kültürü düzeyi düşük olan “1” numaralı grup ile “2”, “3” ve “4” numaralı gruplar arasında anlamlı farklılık olduğu görülmektedir ($p=.029<.05$), ($p=.000<.05$), ($p=.000<.05$) “2” numaralı grup ise “1” ve “2” numaralı gruplar ile anlamlı farklılık içerisindedir ($p=.029<.05$), ($p=.034<.05$) “3” numaralı grup “1” ve “2” numaralı gruplar ile anlamlı farklılık içerisindedir. ($p=.000<.05$), ($p=.034<.05$), ($p=1.000>.05$). “4” numaralı gruba bakıldığında sadece “1” numaralı grup ile arasında anlamlı farklılık içerisinde olduğu görülmektedir ($p=.000<.05$), ($p=.131>.05$), ($p=1.000>.05$).

Test ile dolaylı olarak ilişkili olan, Uysal (2003) tarafından yapılmış olan “**Şiddet Karşıtı Programlı Eğitimin Öğrencilerin Çatışma Çözümleri, Şiddet Eğilimleri ve Davranışlarına Yansıması**” başlıklı çalışmadır. Araştırmada ilköğretim öğrencilerinin şiddet eğilimleri ve şiddet davranışlarının nedenleri üzerine çalışılmıştır. Araştırma sonucunda aile tipi, gelir düzeyi, ailenin sosyal statü ve kültür düzeyinin şiddet eğilimi üzerinde etkili olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Örneklem grupları farklı yaş diliminde yer almasına rağmen, her iki çalışmada da kültürün şiddet eğilim düzeyi üzerinde etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Bu noktadan hareketle, müzik ve müzik eğitimi kavramlarını yaşamında önemli bir yere koyabilen, diğer bir ifadeyle, müziğe kültürel bir öge olarak yaşamında yer verebilen lise öğrencilerinin şiddet eğilim düzeyi düşüş göstermektedir yorumu yapılabilir.

Tablo 44, 45 ve 46’da Genel Lise öğrencilerinin müzik kültürü durumlarına göre şiddet eğilimi düzeylerine ilişkin ifadeler yer verilmektedir.

Tablo 44. Genel Lise Öğrencilerinin Müzik Kültürü Durumlarına Göre Şiddet Eğilim Düzeylerine İlişkin Puanların Betimsel İstatistikleri.

	Müzik Kültürü Durumu	$\bar{X}$	S	N
Şiddet eğilimi puanları	1(zayıf)	45.99	11.70	269
	2(orta)	43.79	10.34	471
	3(iyi)	43.04	10.09	455
	4(yüksek)	43.58	10.36	162
	Toplam	43.95	10.58	1357

Tablo 44’te şiddet eğilim düzeyi bakımından en yüksek olan grubun müzik kültürü durumu en düşük olan “1” numaralı grup olduğu görülmektedir ($\bar{X}=45.99$). Diğer üç grubun şiddet eğilim puanları arasında ise büyük bir farklılık olmadığı görülmektedir

($\bar{X} = 45.99 > \bar{X} = 43.79 > \bar{X} = 43.04 > \bar{X} = 43.58$). Tabloda ayrıca gruplar arası farklılığa bağlı olarak öğrencilerin şiddet eğilim puanlarına ilişkin standart sapma değerleri (S) incelendiğinde, 3. Grup (s=10.09) ve 2. Grup (s=10.34) öğrencilerinin, 4. Grup (s=10.36) ve 1. Grup (s=11.70) öğrencilerine göre daha homojen değerlendirme yaptıkları anlaşılmaktadır.

Genel lise öğrencilerinin şiddet eğilimi ve müzik kültürü durumlarına göre puanları arasında anlamlı farklılık gösterip göstermediğine ilişkin Anova testi sonuçları tablo 45’te verilmiştir.

Tablo 45. Genel Lise Öğrencilerinin Müzik Kültürü Durumlarına Göre Şiddet Eğilimi Düzeyine İlişkin Puanların Betimsel İstatistikleri.

Varyansın kaynağı	Kareler toplamı	sd	Kareler ortalaması	F	Sig.
müzikölgl	1533.478	3	511.159	4.595	.003

Tablo 45 incelendiğinde; müzik kültürüne göre Genel Lise öğrencilerinin “şiddet eğilimi düzeyleri” puanlarına uygulanan tek yönlü varyans analizi sonuçlarında; “müzik kültürünün öğrencilerin şiddete eğilim düzeyleri üzerinde etkili olduğu yönünde anlamlı farka ulaşılmıştır [$F(3-1354) = 4.595, p < .05$].

Şiddet eğilim puanlarında tespit edilen anlamlı farkın gruplar arasındaki dağılımının farkına ilişkin yapılan Scheffe testi sonuçları Tablo 46’ da verilmiştir.

Tablo 46. Şiddet Eğilimi Düzeylerinin Müzik Kültürü Durumuna Göre Gruplar Arasındaki Puanların Farkına İlişkin Scheffe Testi Sonuçları.

Grup (I)	Grup (J)	OrtalamaFarkı	S	Sig.
1	2	2.2022	.80606	.059
1	3	2.9523	.81119	.004
1	4	2.4160	1.04892	.151
2	1	-2.2022	.80606	.059
2	3	.7501	.69331	.760
2	4	.2138	.96066	.997
3	1	-2.9523	.81119	.004
3	2	-.7501	.69331	.760
3	4	-.5363	.96498	.958
4	1	-2.4160	1.04892	.151
4	2	-.2138	.96066	.997
4	3	.5363	.96498	.958

Tabloya bakıldığında, şiddet eğilim düzeyi yüksek ve müzik kültürü durumu düşük olan “1” numaralı grup ile “3” numaralı grup arasında anlamlı farklılık olduğu görülmektedir ($p=.004<.05$). “2” numaralı grubun ise hiçbir grup ile farklılığının olmadığı görülmektedir. “3” numaralı grup da sadece “1” numaralı grup ile farklılık içerisindedir ($p=.004<.05$). “4” numaralı gruba bakıldığında hiçbir grup ile farklılığı olmadığı görülmektedir ($p=.151>.05$), ($p=.997>.05$), ($p=.958>.05$). Diğer bir ifadeyle test sonucunda oluşan anlamlılığı, 1 numaralı grup ile 3 numaralı grup değerlerinin oluşturduğu görülmektedir.

Konu ile ilgili literatürde yer alan çalışmalarda bakılırsa; Venezüella’da Jose Antonio Abreu (1975) tarafından başlatılan “**Sistema-Venezüella Çocuk ve Gençlik Orkestrası Ulusal Ağı**” isimli proje dâhilinde Latin Amerika’da, özellikle şiddete bulaşan

gençler, klasik-çoksesli müzik ile tanıştırılmış ve bu çalışma sayesinde şiddete eğilim oranları azalmıştır. Proje dâhilinde gençlerin değişen ve gelişen müzik kültürü durumlarının da şiddet eğilimi düzeyindeki azalma üzerinde etkili olduğu yorumu yapılabilir. Şiddet eğilim düzeyi GSSL müzik bölümü öğrencilerine göre daha yüksek olan genel lise öğrencilerinin müzik kültürü durumları arttıkça şiddet eğilim düzeylerinin düştüğü görülmektedir. Farklı bir ülkede, farklı bir toplum yapısında gerçekleştirilmiş olan Sistema Venezuela projesi de özellikle suça bulaşmış gençleri topluma kazandırabilmeyi amaç edinmiş ve gençlerin yaşamlarında müziğe kültürel bir öge olarak yer verdikçe, şiddetten ve suçtan uzaklaştıkları görülmüştür.

Test sonucunu dolaylı olarak ilgilendiren bir diğer çalışma da **Üstün, Yılmaz ve Kırbaş** (2007) tarafından Amasya ilinde yapılmış “Gençleri Şiddete Yönelten Nedenler” başlıklı çalışmadır. Araştırma sonucunda şiddetin önlenmesi için öğrencilerin üzerinde durduğu önemli bir noktanın, “sosyal ve kültürel etkinliklerin artırılması” olduğu görülmüştür. Bu sonuç ile öğrencilerin yaşamlarında sanata ihtiyaç duydukları görülmektedir. Test sonucunda da müzik kültürü yüksek olan genel lise öğrencilerinin şiddet eğilim düzeylerinin düştüğü sonucuna ulaşılmıştır.

Sonuç olarak, literatürdeki çalışmalar test sonuçlarını desteklemektedir. Müzik kültürü durumu düşük olan grupta şiddet eğilimi yüksek olarak görülürken, kültür düzeyi iyi ve yüksek olan gruplarda şiddet eğilim puanları düşmektedir. Bu sonuca bağlı olarak müzik kültürü durumu, genel lise öğrencilerinin şiddet eğilimleri üzerinde etkilidir, yorumu yapılabilmektedir.

Tablo 47 ve 48’de Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi Müzik Bölümü öğrencilerinin müzik kültürü durumlarına göre şiddet eğilimi düzeylerine ilişkin ifadeler yer verilmektedir.

Tablo 47. Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi Müzik Bölümü Öğrencilerinin Müzik Kültürü Durumlarına Göre Şiddet Eğilimi Düzeylerine İlişkin Betimsel İstatistikler.

	Müzik Kültürü Durumu	$\bar{X}$	S	N
Şiddet eğilimi puanları	1(zayıf)	43.57	11.64	14
	2(orta)	42.62	9.92	91
	3(iyi)	40.02	9.33	279
	4(yüksek)	40.80	9.99	222
	Toplam	40.78	9.74	606

Tablo 47’de şiddet eğilim düzeyi bakımından en yüksek olan grubun özel müzik eğitimi düzeyi en düşük olan “1” numaralı grup olduğu görülmektedir ($\bar{X}=43.57$). Diğer gruplara bakıldığında ise 3 grubun şiddet eğilim düzeylerinin 1. gruba göre daha düşük düzeydedir ($\bar{X}=43.57 > (\bar{X}=42.62) > (\bar{X}=40.02) > (\bar{X}=40.80)$).

Müzik Kültürü durumu düşük ve şiddet eğilim düzeyi yüksek olan 1 ve 2 numaralı grupların kişi sayılarına bakıldığında ise diğer gruplara göre çok daha düşük sayıda olduğu görülmektedir (N: $14 < 91 < 279 > 222$).

Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi müzik bölümüne devam eden öğrencilerin şiddet eğilimi puanları ile müzik kültürü durumları arasında anlamlı farklılık gösterip göstermediğine ilişkin Anova testi sonuçları tablo 48’de verilmiştir.

Tablo 48. Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi Müzik Bölümü Öğrencilerinin Müzik Kültürü Durumlarına Göre Şiddet Eğilim Puanlarına İlişkin Anova Testi Sonuçları.

Varyansın kaynağı	Kareler toplamı	sd	Kareler ortalaması	F	Sig.
müzkülğssl	576.945	3	192.315	2.033	.108

Tablo 48 incelendiğinde; müzik kültürüne göre Güzel Sanatlar ve Spor Liseleri Müzik Bölümü öğrencilerinin “şiddet eğilimi düzeyleri” puanlarına uygulanan tek yönlü varyans analizi sonuçlarında; “müzik kültürünün öğrencilerin şiddete eğilim düzeyleri üzerinde etkili olmadığı bulgusuna ulaşılmıştır. [$F(3-603)= 2.033, p>.05$].

Literatürde test sonucu ile doğrudan ilişkili bir çalışmaya rastlanmamıştır. Dolaylı olarak test sonucu ile ilişkili olan çalışma örneği ise, **Smith** (2000) tarafından yapılmış olan ‘Violence and Art Education’ başlıklı çalışmadır. Çalışmada araştırmacı müzik ve şiddet arasındaki ilişkiyi araştırmıştır. Araştırma sonucunda, okullarda verilen müzik eğitiminin insancıl eğitim yönünden öğrencilerde insani değerlere farkındalık oluşturacağını, farklı bir öğrenme yoluyla şiddetin kaynaklarına karşıt bir durum oluşturabileceği vurgulanmaktadır. Ayrıca edinilen müzik kültürü yoluyla öğrencilerin duygusal ve düşünsel yönlerinin arkadaşları ve öğretmenleri tarafından daha çabuk kavranabileceği vurgulanmıştır. Test sonucunda müzik kültürü durumu yükseldikçe, şiddet eğilim düzeyinin düşüş gösterdiği ve bu durumda daha önceden yapılmış çalışma bulgusu ile örtüştüğü görülmektedir.

Test sonucunda anlamlı bir farklılık olmadığı bulgusuna ulaşılmış olsa da, yaşantısında müziğe bir kültür ögesi olarak yer veren Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi Müzik Bölümü öğrencilerinin müzik kültürü arttıkça şiddet eğilimi düzeyi düşmektedir, yorumu yapılabilmektedir.

4.8. Alt Problem 8.

Ortaöğretim kurumlarına devam eden öğrencilerin dinledikleri müzik türlerine göre şiddet eğilimleri arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

Bu problemin analizi ve yorumlanmasında Anova testi uygulanmıştır. Tek faktörlü (yönlü) varyans analizi ilişkisiz iki ya da daha çok örneklem ortalaması arasındaki farkın sıfırdan anlamlı bir şekilde farklı olup olmadığını test etmek üzere uygulanır. Deneysel ve tarama çalışmalarında kullanılan ilişkisiz örneklem için ANOVA, deneklerin ya da katılımcıların iki ya da daha çok deneysel koşuldan sadece birinde bulunmasını ve orada ölçülmesini gerektirir. Bu durum elde edilen ölçüm (puan) setlerinin birbirinden ilişkisiz olmasını gösterir (Büyüköztürk 2008: 48-49).

Gruplar arasındaki farklılığın tespit edilebilmesi için çoklu aralık testlerinden (post-hoc) Scheffe testi kullanılmıştır. Scheffe çoklu karşılaştırma istatistiği, gruplar arası belirlenen farkı ve bu farkın anlamlılık seviyesini kararlı hata tiplerinden maksimum arınık bir şekilde sonuçlandırabilmektedir (Miller, 1969; Scheffe, 1953; Scheffe, 1959'dan akt. Kayrı 2009 c.19: 51).

Problemin analizi ve yorumlanması üç boyutta ele alınmıştır. Öncelikle GSSL müzik bölümü ile genel lise öğrencilerinin şiddet eğilim düzeyleri değerlendirilmiştir. İkinci olarak, genel lise öğrencilerinin şiddet eğilim düzeyleri test edilmiştir. Üçüncü olarak da GSSL müzik bölümü öğrencilerinin şiddet eğilim düzeyleri test edilmiştir.

Tablo 49, 50 ve 51'de Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi Müzik Bölümü öğrencileri ile Genel Lise öğrencilerinin dinledikleri müzik türlerine göre şiddet eğilimi düzeylerine ilişkin ifadeler yer verilmektedir.

Tablo 49. Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi Müzik Bölümü ile Genel Lise Öğrencilerinin Dinledikleri Müzik Türlerine Göre Şiddet Eğilimlerine İlişkin Puanların Betimsel İstatistikleri.

	Dinlenen			
	Müzik Türü	$\bar{X}$	S	N
Şiddet eğilimi puanları	Yabancı	41.6	10.00	276
	(Klasik-Çoksesli)			
	Thm	41.3	9.3	125
	Tsm	43.8	9.7	76
	Tasavvuf	44.8	11.13	51
	Arabesk	48.6	12.9	196
	Metal	43.3	9.8	80
	Jazz	40.3	9.6	98
	Pop	42.1	9.7	468
	Rock	44.1	10.09	223
	Thm+Tsm	42.02	10.04	70
	Pop+Rock	42.9	9.7	218
	Yabancı+Jazz	40.02	10.4	82
	Toplam	42.9	10.4	1963

Tablo 49’da şiddet eğilim düzeyi bakımından en yüksek olan grubun Arabesk müzik dinleyenler olduğu görülmektedir ($\bar{X}=48.6$). Bunu sırasıyla Tasavvuf, Rock ve Tsm grupları takip etmektedir ($\bar{X}=44.8>\bar{X}=44.1>\bar{X}=43.8$). Şiddet eğilim düzeyi en düşük olan grubun ise Yabancı+Jazz dinleyenler olduğu ($\bar{X}=40.02$) ve bu grubu sırasıyla Jazz, Thm ve Yabancı (Klasik-Çoksesli) gruplarının izlediği görülmektedir ($\bar{X}=40.3>\bar{X}=41.3>\bar{X}=41.6$).

Güzel Sanatlar ve Spor Liseleri Müzik Bölümleri ile Genel Liselere devam eden öğrencilerin şiddet eğilimi ve dinledikleri müzik türlerine göre puanları arasında anlamlı farklılık gösterip göstermediğine ilişkin Anova testi sonuçları tablo 50’de verilmiştir.

Tablo 50. Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi ile Genel Lise Öğrencilerinin Dinledikleri Müzik Türlerine Göre Şiddet Eğilim Puanlarına İlişkin Anova Testi Sonuçları.

Varyansın kaynağı	Kareler toplamı	sd	Kareler ortalaması	F	Sig.
dinlemefrekans	9366.298	11	851.482	8.128	.000

Tablo 50 incelendiğinde; dinledikleri müzik türlerine göre Genel Liseler ve Güzel Sanatlar ve Spor Liseleri Müzik Bölümü öğrencilerinin “şiddet eğilimi düzeyleri” puanlarına uygulanan tek yonlu varyans analizi sonuçlarında; “müzik dinleme alışkanlıklarının öğrencilerin şiddete eğilim düzeyleri üzerinde etkili olduğu yönünde anlamlı farka ulaşılmıştır. [$F(3-1959)= 8.128, p<.05$].

Şiddet eğilim puanlarında tespit edilen anlamlı farkın gruplar arasındaki dağılımının farkına ilişkin yapılan Scheffe testi sonuçları Tablo 51’ de verilmiştir.

Tablo 51. Özel Müzik Eğitime Göre Gruplar Arasındaki Şiddet Eğilimi Puanları Farkına İlişkin Scheffe Testi Sonuçları.

Grup (I)	Grup (J)	OrtalamaFarkı	S	Sig.
Yabancı	Arabesk	-7.0021	.95609	.000
Thm	Arabesk	-7.2791	1.17160	.000
Arabesk	Yabancı	7.0021	.95609	.000
Arabesk	Thm	7.2791	1.17160	.000
Arabesk	Jazz	8.2500	1.26631	.000
Arabesk	Pop	6.4576	.87085	.000
Arabesk	Rock	4.5040	1.00215	.043
Arabesk	Thm+Tsm	6.5357	1.42519	.034
Arabesk	Pop+Rock	5.6851	1.03581	.001
Arabesk	Yabancı + Jazz	8.5828	1.34616	.000
Jazz	Arabesk	-8.2500	1.26631	.000
Pop	Arabesk	-6.4576	.97362	.000
Rock	Arabesk	-4.5040	1.03581	.043
Thm+Tsm	Arabesk	-6.5357	.87085	.034
Pop+Rock	Arabesk	-5.6851	1.03581	.001
Yabancı + Jazz	Arabesk	8.5828	1.34616	.000

Grup sayısının fazla olması nedeniyle aralarında anlamlı farklılık bulunan gruplar tabloda yer almaktadır.

Tabloya bakıldığında, test sonuçlarını belirleyen anlamlılığı oluşturan yüksek şiddet eğilimine sahip olan grup olan Arabesk grubunun Yabancı, Thm, Jazz, Pop, Rock, Thm+Tsm, Pop+Rock ve Yabancı+Jazz grupları ile anlamlı farklılık içerisinde olduğu görülmektedir ($p=.000<.05$), ($p=.000<.05$), ($p=.000<.05$), ($p=.000<.05$), ($p=.043<.05$), ($p=.034<.05$), ($p=.001<.05$), ($p=.000<.05$).

Test sonucu ile ilişkili olan çalışmalara değinilecek olunursa; **Kürklü** (2007) tarafından yapılan “müzik ve ruh sağlığı” başlıklı çalışma örnek olarak gösterilebilir. Çalışmada dinlenen müzik türünün, bireylerin ruh sağlığını destekleyen bir yardımcı olabileceği, bununla beraber dinlenen müzik türüne bağlı olarak da ruh sağlığının olumsuz etkilenebileceği, bunun da insanın müzik türü seçimine bağlı olarak gerçekleşebileceği ifade edilmektedir. Test sonucunda farklı müzik türlerinin bireylerin şiddet eğilimleri üzerinde farklı etkileri olduğu bulunmuştur.

Test sonuçlarını destekleyen diğer bir çalışma **Sezer**, (2011) tarafından yapılmış “Öfke ve Psikolojik Belirtiler Üzerine Müziğin Etkisi” başlıklı çalışmadır. Çalışmada bireylerin günlük yaşamlarında dinledikleri müzik çeşidinin öfke ve psikolojik durumları üzerindeki etkisi araştırılmıştır. Araştırmada müzik dinleme alışkanlıklarının bireyi psikolojik ve fizyolojik olarak etkilediği vurgulanmıştır. Çalışma sürecinde Atatürk Üniversitesi’nde öğrenim gören 288 birey üzerinde çalışılmıştır. Araştırma sonucunda Arabesk müzik dinleyen öğrencilerin öfke puan ortalamalarının diğer türleri dinleyenlerden yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmada bu Arabesk Müzik dinleyen bireylerin öfkelerini kontrol edemedikleri ve öfkelerini dışa yansıttıkları vurgulanmıştır. Öfkesini en yüksek düzeyde kontrol edebilen grubun ise, Klasik müzik dinleyen öğrenciler olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Test sonucunda da Arabesk müzik dinleyen öğrencilerin şiddet eğilimlerinin yüksek, Yabancı+Jazz ve Klasik müzik dinleyen öğrencilerin ise şiddet eğilim düzeyinin düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Test sonucu ile ilişkili bir diğer çalışma da **Güner**, (1998) tarafından yapılmış “Ergenlerin Dinledikleri Müzik Türü ile Saldırganlık Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi” başlıklı çalışmadır. Çalışmada genel liselerde eğitim-öğrenim gören farklı sosyo ekonomik düzeylerden seçilmiş 1079 öğrenci üzerinde araştırma yapılmıştır. Veriler saldırganlık envanteri ve kişisel bilgi anketi aracılığıyla elde edilmiştir. Araştırma sonucunda, cinsiyete göre yapılan gruplamada erkeklerin saldırganlık puan ortalamalarının kızlardan anlamlı düzeyde yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Müzik türleri açısından ise özellikle heavy-metal müzik dinleyen ergenlerin saldırganlık puan ortalamalarının, diğer türleri dinleyenlerden anlamlı düzeyde yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Test

sonucunda da Rock müzik dinleyen ergenlerin şiddet eğilim düzeyi yüksek olan grupta yer aldığı görülmektedir.

Test sonuçlarına bakıldığında, müzik dinleme alışkanlıklarının birey üzerindeki etkilerine ilişkin önceden yapılmış olan çalışmaları destekler nitelikte bulgulara ulaşılabileceği görülmektedir. Beyin fonksiyonlarının daha çok kullanılmasını sağlayan çoksesli-klasik müzikleri ve jazz müzikleri dinleyen bireylerin şiddet eğilim düzeylerinin düşük olabileceği, dinleyen bireyleri umutsuzluk ve yalnızlığa itebilen Arabesk müzikleri dinleyen bireylerin ise şiddet eğilim düzeylerinin yüksek olabileceği söylenebilmektedir.

Tablo 52 ve 53’de Genel Lise öğrencilerinin dinledikleri müzik türlerine göre şiddet eğilimi düzeylerine ilişkin ifadeler yer verilmektedir.

Tablo 52. Genel Lise Öğrencilerinin Şiddet Eğilimi Düzeyleri ile Dinledikleri Müzik Türlerine İlişkin Puanların Betimsel İstatistikleri.

Dinlenen Müzik				
	Türü	$\bar{X}$	S	N
Şiddet eğilimi puanları	Yabancı	43.65	10.44	147
	(Klasik-Çoksesli)			
	Thm	41.01	9.02	56
	Tsm	45.83	10.11	43
	Tasavvuf	44.42	11.49	45
	Arabesk	48.72	13.34	176
	Metal	42.88	9.31	60
	Jazz	43.67	8.88	40
	Pop	42.70	9.80	384
	Rock	44.21	9.91	184
	Thm+Tsm	40.00	10.10	25
	Pop+Rock	43.24	9.78	182
	Yabancı+Jazz	44.13	10.96	15
	Toplam	43.95	10.58	1357

Tablo 52’de şiddet eğilim düzeyi bakımından en yüksek olan grubun Arabesk müzik dinleyenler olduğu görülmektedir ($\bar{X}=48.72$). Bunu sırasıyla Tsm, Tasavvuf ve Rock grupları takip etmektedir ($\bar{X}=45.83>\bar{X}=44.42>\bar{X}=44.21$). Şiddet eğilim düzeyi en düşük olan grubun ise Thm-Tsm dinleyenler olduğu ($\bar{X}=40.00$) ve bu grubu sırasıyla Thm, Pop ve Metal gruplarının izlediği görülmektedir ($\bar{X}=41.01>\bar{X}=42.70>\bar{X}=42.88$).

Genel lise öğrencilerinin şiddet eğilimi ve dinledikleri müzik türlerine göre puanları arasında anlamlı farklılık gösterip göstermediğine ilişkin Anova testi sonuçları tablo 53’de verilmiştir.

Tablo 53. Genel Lise Öğrencilerinin Dinledikleri Müzik Türlerine Göre Şiddet Eğilimi Puanlarına İlişkin Anova Testi Sonuçları.

Varyansın kaynağı	Kareler toplamı	sd	Kareler ortalaması	F	Sig.
dinlemefrekan s	5837.095	11	530.645	4.881	.000

Tablo 53 incelendiğinde; dinlenen müzik türüne göre Genel Lise öğrencilerinin “şiddet eğilimi düzeyleri” puanlarına uygulanan tek yönlü varyans analizi sonuçlarında; “müzik dinleme alışkanlıklarının öğrencilerin şiddete eğilim düzeyleri üzerinde etkili olduğu yönünde anlamlı farka ulaşılmıştır. [$F(3-1354)=4.881, p<.05$].

Test sonucu ile doğrudan ilişkili olan çalışmalar bulunmaktadır. Örnek olarak; **Kürklü** (2007) tarafından yapılan **müzik ve ruh sağlığı** konulu çalışmasında dinlenen müzik türünün, bireylerin ruh sağlığına destek olan bir yardımcı olabileceği, bununla beraber dinlenen müzik türünün ruh sağlığını bozabilecek etkisi olabileceği, bunun da insanın müzik türü seçimine bağlı olarak gerçekleşebileceği ifade edilmektedir. Test sonucunda özellikle Arabesk müzik dinleyen Genel lise öğrencilerinin şiddet eğilim

düzeylerinin yüksek olduğu görülmüştür. Bu duruma göre öğrencilerin özellikle Arabesk müzik dinleme alışkanlığından uzak durması gerektiği düşünülmektedir.

Test sonucu ile ilişkili diğer bir çalışma **Smith ve Boyson (2000)** tarafından yapılmış “Müzik Videolarında Şiddet: Fiziksel Saldırganlığının Yaygınlığı ve Kaynaklarının İncelenmesi” başlıklı çalışmadır. Çalışmada, müzik videolarında yer alan fiziksel şiddetin yaygınlığı ve kaynaklarının nedenleri araştırılmıştır. Bu bağlamda televizyonda yer alan MTV, BET, VHI gibi müzik kanallarında bir hafta boyunca yayımlanan 1962 müzik videosu incelenmiştir. Araştırma sonucunda kanallarda yayımlanan videoların %80’inde şiddet özelliği taşıyan en az bir ilişki bulunmuştur. Geriye kalan %20’sinde ise şiddet içeren özellikler 2 ve daha fazla boyutta bulunmuştur. Ortaya çıkan diğer bir sonuçta müzik videolarının içeriğinde yer alan şiddet ögesinin içerisinde ölümcül şiddet taşıyan unsurlar bulundurduğudur. Bu unsurun ise gençler üzerinde fiziksel şiddeti gerçek yaşamında çekici bir hale getirerek sunduğu ifade edilmiştir. Türler açısından ise özellikle rap ve heavy metal videolarının şiddet içeren unsurlar bulundurduğu vurgulanmıştır. Türkiye’de ise özellikle Arabesk müzik video kliplerinde umutsuzluk, ölüm, şiddet ve cinsellik temaları yer almaktadır. Test sonucunda da Arabesk müzik dinleyen öğrencilerin şiddet eğilim düzeyinin yüksek olduğu görülmüştür. Dinlenen müzik kadar, müziklerin görsel imgeleri olan müzik videoları da ergenlerin ruh hallerini ve şiddet eğilimlerini etkileyebilmektedir.

Test sonucu ile ilişkili Türkiye’de yapılmış çalışma ise **Orhan, Büyükkayıkçı (2007)** tarafından yapılmış “Ergenlerin Dinlediği Müzik Türlerinin Depresyon Düzeylerine Etkileri” başlıklı çalışmadır. Çalışmada 2007-2008 eğitim öğretim yılında farklı dört ortaöğretim kurumundan tesadüfî yollarla seçilmiş, seçmeli müzik dersi alan 356 öğrenciye dinlemeyi en çok tercih ettikleri müzik türleri ve şarkıcılar anket yoluyla sorularak durum saptaması yapılmıştır. Araştırma sonucunda en yüksek düzeyde dinlenen müzik türünün Türkçe sözlü rock müzik olduğu, bunu sırasıyla Türkçe sözlü pop müzik, Arabesk müzik ve Hip-hop ve Rap müziklerinin izlediği görülmüştür. Test sonucunda genel lise öğrencilerinin yoğun olarak Pop, Rock ve Arabesk müzik dinlediği sonucuna ulaşılmıştır.

Bu sonuçlara bağlı olarak bağlı olarak özellikle sözlerinde umutsuzluk, hüznün ve şiddet öğelerini barındıran ve görsel medyada yayınlanan video kliplerinde şiddet ve cinsel içerik barındırabilen Arabesk ve Rock müzik dinleyen genel lise öğrencilerinin şiddet eğilim düzeyleri yüksektir, yorumu yapılabilmektedir.

Tablo 54 ve 55’te Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi Müzik Bölümü öğrencilerinin dinledikleri müzik türlerine göre şiddet eğilimi düzeylerine ilişkin ifadelere yer verilmektedir.

Tablo 54. Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi Müzik Bölümü Öğrencilerinin Dinledikleri Müzik Türlerine Göre Şiddet Eğilimi Düzeylerine İlişkin Betimsel İstatistikleri.

Dinlenen Müzik				
	Türü	$\bar{X}$	S	N
Şiddet eğilimi puanları	Yabancı	39.27	8.97	129
	(Klasik-Çoksesli)			
	Thm	41.57	9.45	69
	Tsm	41.18	8.81	33
	Tasavvuf	48.16	7.90	6
	Arabesk	47.55	8.63	20
	Metal	44.70	11.63	20
	Jazz	38.06	9.54	58
	Pop	39.61	8.86	84
	Rock	43.58	11.02	39
	Thm+Tsm	43.22	10.56	45
	Pop+Rock	41.30	9.39	36
	Yabancı+Jazz	39.10	10.14	67
	Toplam	40.78	9.74	606

Tablo 54’te şiddet eğilim düzeyi bakımından en yüksek olan grubun Tasavvuf grubu olduğu görülmektedir ($\bar{X}=48.16$). En yüksek şiddet eğiliminin bu grupta

görülmelerine rağmen grubun kişi sayısının düşük olduğu görülmektedir (N:6). Bu grubu sırasıyla Arabesk ($\bar{X}=47.55$) ve Metal ($\bar{X}=44.70$) gruplarının izlediği görülmektedir. En düşük şiddet eğilim düzeyi Jazz grubunda görülmektedir ($\bar{X}=38.06$). Şiddet eğilimi düşük olan diğer gruplar ise Yabancı+Jazz ($\bar{X}=39.10$) ve Yabancı (Klasik+Çoksesli) grupları olduğu görülmektedir ($\bar{X}=39.27$). Tabloya bakıldığında şiddet eğilimi yüksek olan gruplardaki kişi sayılarının düşük olduğu, şiddet eğilimleri düşük olan grupların kişi sayılarının ise yüksek olduğu görülmektedir (Tasavvuf + Arabesk + Metal N= 46), (Jazz + Yabancı-Jazz + Yabancı N= 254).

Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi müzik bölümüne devam eden öğrencilerin şiddet eğilimi ve dinledikleri müzik türlerine göre puanları arasında anlamlı farklılık gösterip göstermediğine ilişkin Anova testi sonuçları tablo 55'te verilmiştir.

Tablo 55. Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi Müzik Bölümü Öğrencilerinin Dinledikleri Müzik Türlerine Göre Şiddet Eğilimi Puanlarına İlişkin Anova Testi Sonuçları.

Varyansın kaynağı	Kareler toplamı	sd	Kareler ortalaması	F	Sig.
müzdینگsssl	3208.249	11	291.659	3.190	.000

Tablo 55 incelendiğinde; müzik dinleme alışkanlıklarına göre Güzel Sanatlar ve Spor Liseleri Müzik Bölümü öğrencilerinin “şiddet eğilimi düzeyleri” puanlarına uygulanan tek yönlü varyans analizi sonuçlarında; “dinlenen müzik türünün öğrencilerin şiddete eğilim düzeyleri üzerinde etkili olduğu yönünde anlamlı farka ulaşılmıştır. [$F(3-603)= 3.190, p<.05$].

Literatürde bakıldığında test sonuçları ile ilişki içerisinde olan özellikle yurtdışında yapılmış çalışmalara rastlanmaktadır. Örnek olarak; Amerika Birleşik Devletlerinde gerçekleştirilen ve müzik videolarındaki şiddet ve saldırganlığın araştırıldığı

“Violence and Sex in Music Videos” başlıklı çalışmada, 166 müzik videosunun %56’sında şiddet içeren davranışlar bulunmuştur. Bu çalışmadaki saldırganların %73.3’ü erkek, %26.7’si kadındır. Buna karşın kadın mağdurların oranı % 76.8, erkek mağdurların oranı ise, %23 dür. Müzik videolarının %3’ünde şiddet davranışı ölümle sonuçlanırken, video başına 2.86 oranında şiddet içeren görüntü bulunmuştur.

Test sonucu ile doğrudan ilişkili olan bir çalışma; **Devlin**, (2009) tarafından yapılmış, “ Music Preferences and Their Relationship to Behaviors, Beliefs and Attitudes Towards Aggression” başlıklı çalışmadır. Çalışmada lise çağı ve üniversite gençlerinin dinlediği müzik türleri üzerinde durulmuş ve içerisinde şiddet içeren ve gürültülü olan müzik türlerini dinleyen gençlerin saldırgan davranış oranının arttığı vurgulanmıştır. Çalışma sonucunda müzik türü tercih ve tutumlarının saldırganlık üzerinde anlamlı bir etkisinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca çalışmada ortaya çıkan bir diğer sonuç da lise çağındaki gençlerin dinledikleri müzik türlerine paralel olarak üniversite öğrencilere göre saldırganlıklarının yüksek olduğudur. Test sonucunda Yabancı, Jazz ve Klasik müzik dinleyen öğrencilerin şiddet eğilim düzeyleri düşük bulunmuştur. Sözlerinde ve videolarında şiddet, cinsellik umutsuzluk barındıran Arabesk ve Metal müzik dinleyen öğrencilerin şiddet eğilim düzeylerinin ise yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Diğer bir çalışma ise; **Jose Antonio Abreu** (1975) tarafından başlatılmış ve günümüzde hala devam eden “Sistema Venezüella Çocuk ve Gençlik Orkestrası Ulusal Ağı” isimli müzik için sosyal hareket olarak tanımlanan projede Venezüella ve Latin Amerika’da yaşayan genellikle lise çağındaki olan şiddete eğilimli ve suça bulaşmış ergenler üzerinde çalışılmış ve klasik (çok sesli) müzikler öğrencilerin hayatlarına girmiştir. Öğrenciler hem orkestralarda yer almış hemde müzik dinleme kültürleri açısından etkilenmişlerdir. Test sonucunda en düşük şiddet eğilim düzeyinin Yabancı+Jazz ve Yabancı (Klasik-Çoksesli) dinleyen öğrenciler olduğu bulunmuştur. Bu sonuç ışığında özellikle Klasik ve Jazz müziğin ergenlerin şiddet eğilimlerini azaltıcı etkisinin olduğu yorumu yapılabilmektedir.

Türkiye’de yapılmış çalışma örneği ise **Sezer**, (2011) tarafından yapılmış “Öfke ve Psikolojik Belirtiler Üzerine Müziğin Etkisi” başlıklı çalışmadır. Çalışmada bireylerin günlük yaşamlarında dinledikleri müzik çeşidinin öfke ve psikolojik durumları üzerindeki etkisi araştırılmıştır. Araştırmada müzik dinleme alışkanlıklarının bireyi psikolojik ve fizyolojik olarak etkilediği vurgulanmıştır. Çalışma sürecinde Atatürk Üniversitesi’nde öğrenim gören 288 birey üzerinde çalışılmıştır. Araştırma sonucunda Arabesk müzik dinleyen öğrencilerin öfke puan ortalamalarının diğer türleri dinleyenlerden yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmada, Arabesk Müzik dinleyen bireylerin öfkelerini kontrol edemedikleri ve öfkelerini dışa yansıttıkları vurgulanmıştır. Öfkelerini en yüksek düzeyde kontrol edebilen grubun ise, Klasik müzik dinleyen öğrenciler olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Bu noktadan hareketle müzik dinleme alışkanlıklarının ergen bireylerin şiddet eğilimleri üzerinde etkili olabileceği ve okul öncesinde aile ortamından başlayarak, çocukların müzik eğitim süreçlerinde müzik dinleme eğitimi boyutunun da yer alması gerektiği düşünülmektedir.

Sonuç olarak özellikle, tasavvuf, arabesk ve metal müzik dneylen Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi Müzik Bölümü öğrencilerinin şiddet eğilimi düzeylerinin yüksek, Jazz, Yabancı (Klasik-Çoksesli) + Jazz ve Yabancı (Çoksesli-Klasik) dinleyen öğrencilerin ise şiddet eğilim düzeyleri düşük olabilir, yorumu yapılabilmektedir.

4.9. Alt Problem 9.

Ortaöğretim kurumlarına devam eden öğrencilerin müzik eğitimi alma ihtiyacı durumuna göre şiddet eğilimleri arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

Bu problemin analizi ve yorumlanmasında Anova testi uygulanmıştır. Tek faktörlü (yönlü) varyans analizi ilişkisiz iki ya da daha çok örneklem ortalaması arasındaki farkın sıfırdan anlamlı bir şekilde farklı olup olmadığını test etmek üzere uygulanır. Deneysel ve tarama çalışmalarında kullanılan ilişkisiz örneklem için ANOVA, deneklerin ya da katılımcıların iki ya da daha çok deneysel koşıldan sadece birinde bulunmasını ve orada

ölçülmesini gerektirir. Bu durum elde edilen ölçüm (puan) setlerinin birbirinden ilişkisiz olmasını gösterir (Büyüköztürk 2008: 48-49).

Gruplar arasındaki farklılığın tespit edilebilmesi için çoklu aralık testlerinden (post-hoc) Scheffe testi kullanılmıştır. Scheffe çoklu karşılaştırma istatistiği, gruplar arası belirlenen farkı ve bu farkın anlamlılık seviyesini kararlı hata tiplerinden maksimum arınık bir şekilde sonuçlandırabilmektedir (Miller, 1969; Scheffe, 1953; Scheffe, 1959'dan akt. Kayrı 2009 c.19: 51).

Problemin analizi ve yorumlanması üç boyutta ele alınmıştır. Öncelikle GSSL müzik bölümü ile genel lise öğrencilerinin şiddet eğilim düzeyleri değerlendirilmiştir. İkinci olarak, genel lise öğrencilerinin şiddet eğilim düzeyleri test edilmiştir. Üçüncü olarak da GSSL müzik bölümü öğrencilerinin şiddet eğilim düzeyleri test edilmiştir.

Tablo 56, 57 ve 58'te Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi Müzik Bölümü öğrencileri ile Genel Lise öğrencilerinin müzik eğitimi alma ihtiyacına göre şiddet eğilimi düzeylerine ilişkin ifadeler yer verilmektedir.

Tablo 56. Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi Müzik Bölümü ile Genel Lise Öğrencilerinin Müzik Eğitimi Alma İhtiyacı ve Şiddet Eğilim Düzeylerine İlişkin Puanların Betimsel İstatistikleri.

	Müzik			
	Eğitimi Alma	$\bar{X}$	S	N
	İhtiyacı			
Şiddet eğilimi puanları	1(zayıf)	44.38	11.25	450
	2(orta)	43.69	10.17	641
	3(iyi)	43.10	10.31	403
	4(yüksek)	40.53	9.68	469
	Toplam	42.97	10.43	1963

Tablo 56’da şiddet eğilim düzeyi bakımından en yüksek olan grubun müzik eğitimi alma ihtiyacı en düşük olan “1” numaralı grup olduğu görülmektedir ($\bar{X}=44.38$) Şiddet eğilimi ve müzik eğitimi alma ihtiyacı açısından bakıldığında, müzik eğitimi alma ihtiyacı düşük olan 1 ve 2 numaralı gruplarda şiddet eğilimi puanlarının yüksek, müzik eğitimi alma ihtiyacı yüksek olan 3 ve 4 numaralı gruplarda şiddet eğilim puanlarının düzenli şekilde düştüğü görülmektedir ($\bar{X}=44.38 > \bar{X}=43.69 > \bar{X}=43.10 > \bar{X}=40.53$).

Tabloda ayrıca gruplar arası farklılığa bağlı olarak öğrencilerin şiddet eğilim puanlarına ilişkin standart sapma değerleri (S) incelendiğinde, 4. Grup (s=9.68) ve 2. Grup (s=10.17) öğrencilerinin, 3. Grup (s=10.31) ve 1. Grup (s=11.25) öğrencilerine göre daha homojen değerlendirme yaptıkları anlaşılmaktadır.

Güzel Sanatlar ve Spor Liseleri Müzik Bölümleri ile Genel Liselere devam eden öğrencilerin şiddet eğilimi ve müzik eğitimi alma ihtiyacına göre puanları arasında anlamlı farklılık gösterip göstermediğine ilişkin Anova testi sonuçları tablo 57’de verilmiştir.

Tablo 57. Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi Müzik Bölümü ile Genel Lise Öğrencilerinin Müzik Eğitimi Alma İhtiyacı Durumlarına Göre Şiddet Eğilimi Puanlarına İlişkin Anova Testi Sonuçları.

Varyansın kaynağı	Kareler toplamı	sd	Kareler ortalaması	F	Sig.
müzegtaaihtyç	4030.084	3	1343.361	12.548	.000

Tablo 57 incelendiğinde; müzik eğitimi alma ihtiyacına göre Genel Liseler ve Güzel Sanatlar ve Spor Liseleri Müzik Bölümü öğrencilerinin “şiddet eğilimi düzeyleri” puanlarına uygulanan tek yonlu varyans analizi sonuçlarında; “özel müzik eğitiminin

öğrencilerin şiddete eğilim düzeyleri üzerinde etkili olduğu yönünde anlamlı farka ulaşılmıştır. [$F(3-1959)= 12.548, p<.05$].

Şiddet eğilim puanlarında tespit edilen anlamlı farkın gruplar arasındaki dağılımının farkına ilişkin yapılan Scheffe testi sonuçları Tablo 58’ de verilmiştir.

Tablo 58. Şiddet Eğilimi Puanlarının Müzik Eğitimi Alma İhtiyacına Göre Gruplar Arasındaki Farka İlişkin Scheffe Testi Sonuçları.

Grup (I)	Grup (J)	OrtalamaFarkı	S	Sig.
1	2	.6940	.63635	.756
1	3	1.2849	.70963	.351
1	4	3.8536	.68278	.000
2	1	-.6940	.63635	.756
2	3	.5909	.65779	.848
2	4	3.1596	.62873	.000
3	1	-1.2849	.70963	.075
3	2	-.5909	.65779	.848
3	4	.25687	.70281	.004
4	1	-3.8536	.68278	.000
4	2	-3.1596	.62873	.000
4	3	-2.5687	.70281	.004

Tabloya bakıldığında, şiddet eğilim düzeyi yüksek ve müzik eğitimi alma ihtiyacı düşük olan “1” numaralı grup ile “4” numaralı grup arasında anlamlı farklılık olduğu görülmektedir ($p=.000<.05$). “2” numaralı grup da sadece “4” numaralı grup ile anlamlı farklılık içerisindedir ($p=.000<.05$). “3” numaralı grup da sadece “4” numaralı grup ile anlamlı farklılık içerisindedir ($p=.000<.05$), ($p=.000<.05$), ($p=.004>.05$). “4” numaralı gruba bakıldığında tüm gruplar ile anlamlı farklılık içerisinde olduğu görülmektedir

($p=.000<.05$), ($p=.000<.05$), ($p=.004<.05$).

Test sonucu ile ilişkili olan çalışmalara örnek verilecek olursa; Venezüella’da Jose Antonio Abreu (1975) tarafından başlatılan “**Sistema-Venezüella Çocuk ve Gençlik Orkestrası Ulusal Ağı**” isimli proje gösterilebilir. Proje dâhilinde Latin Amerika’da, özellikle şiddete bulaşan gençler, klasik-çoksesli müzik ile tanıştırılmış ve ülkedeki genç nüfusun müzik kavramına verdikleri önem düzeyine bağlı olarak şiddet eğilimleri ve saldırganlıklarında düşüş olduğu tespit edilmiştir. Test sonucunda müzik eğitimi alma ihtiyacı yükseldikçe, şiddet eğilim düzeyinin düştüğü görülmektedir. Proje dâhilinde gençlerin müzik ve müzik eğitimi kavramları sayesinde şiddet ve suç kavramlarından uzaklaştığı görülmüştür. Proje ile test sonuçları birbirini destekler niteliktedir.

Test ile ilişkili olan diğer bir araştırma; müzik eğitiminin şiddet ile ilişkisinin incelendiği **Smith Peter**’in (2000) “**Violence and Art Education**” başlıklı çalışmadır. Çalışmada müzik ve şiddet arasındaki ilişki araştırılmaktadır. Smith şiddetin öğrenilen bir davranış olduğu vurgulanmış, şiddetin zayıflık karşısında güçlendiği ve şiddet uygulayanların; uyguluyorum çünkü şiddete maruz kalmak istemiyorum mantığı ile hareket ettiğini vurgulanmıştır. Makalesinde New York şehrinde 8 milyon insan yaşadığını bunlardan 100 kişinin her gün öldüğünü, ölenler için üzülürken geride kalan 7.999.900 insanın olduğunun unutulmaması gerektiğini vurgulayıp, şiddet ve şiddet olaylarını önlemek adına şiddet ve müzik eğitimi arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Müzik eğitimi ve şiddet ilişkisini incelerken, okullarda verilen müzik eğitiminin insancıl eğitim yönünden öğrencilerde insani değerlere farkındalık oluşturacağını, farklı bir öğrenme yoluyla şiddetin kaynaklarına karşıt bir durum oluşturabileceğini söylemektedir. Ayrıca müzik eğitimi yoluyla bireylerin düşünsel ve duygusal yönlerinin öğretmenler tarafından daha çabuk kavranabileceğini savunmaktadır. Test sonucunda da müzik eğitimi alma ihtiyacı arttıkça, şiddet eğilim düzeyinin düştüğü görülmüştür. Bu durum çalışmada vurgulanan unsurlarla paralellik taşımaktadır.

Bu noktadan hareketle, Genel Liseler ile Güzel Sanatlar ve Spor Liseleri Müzik Bölümlerine devam eden öğrencilerin şiddet eğilimleri üzerinde müzik eğitimi alma ihtiyacı etkilidir, yorumu yapılabilmektedir.

Tablo 59 ve 60’da Genel Lise öğrencilerinin müzik eğitimi alma ihtiyacına göre şiddet eğilimi düzeylerine ilişkin ifadeler yer verilmektedir.

Tablo 59. Genel Lise Öğrencilerinin Müzik Eğitimi Alma İhtiyacı Durumları ve Şiddet Eğilimi Düzeylerine İlişkin Puanların Betimsel İstatistikleri.

	Müzik Eğitimi Alma İhtiyacı	$\bar{X}$	S	N
Şiddet eğilimi puanları	1(zayıf)	44.46	11.18	441
	2(orta)	43.94	10.11	589
	3(iyi)	43.29	10.33	292
	4(yüksek)	43.20	12.75	35
	Toplam	43.95	10.58	1357

Tablo 59’da şiddet eğilim düzeyi bakımından en yüksek olan grubun müzik eğitimi alma ihtiyaç düzeyi en düşük olan “1” numaralı grup olduğu görülmektedir ($\bar{X} = 44.46$). Diğer üç grubun şiddet eğilim puanlarına bakıldığında ise, birbirine yakın değerler olmasına karşın, müzik eğitimi ihtiyacı yükseldikçe şiddet eğilim düzeyinin düştüğü görülmektedir ($\bar{X} = 44.46 > \bar{X} = 43.94 > \bar{X} = 43.29 > \bar{X} = 43.20$). Tabloda ayrıca gruplar arası farklılığa bağlı olarak öğrencilerin şiddet eğilim puanlarına ilişkin standart sapma değerleri (S) incelendiğinde, 2. Grup (s=10.11) ve 3. Grup (s=10.33) öğrencilerinin, 1. Grup (s=11.18) ve 4. Grup (s=12.75) öğrencilerine göre daha homojen değerlendirme yaptıkları anlaşılmaktadır.

Genel lise öğrencilerinin şiddet eğilimi ve müzik eğitimi alma ihtiyacına göre puanları arasında anlamlı farklılık gösterip göstermediğine ilişkin Anova testi sonuçları tablo 60’da verilmiştir.

Tablo 60. Genel Lise Öğrencilerinin Müzik Eitimi Alma İhtiyacı Durumlarına Göre Şiddet Eğilimi Düzeylerine İlişkin Anova Testi Sonuçları.

Varyansın kaynağı	Kareler toplamı	sd	Kareler ortalaması	F	Sig.
müzeğtalihtyc	261.294	3	87.098	.776	.507

Tablo 60 incelendiğinde; müzik eğitimi alma ihtiyacına göre Genel Lise öğrencilerinin “şiddet eğilimi düzeyleri” puanlarına uygulanan tek yonlu varyans analizi sonuçlarında; “müzik eğitimi alma ihtiyacının öğrencilerin şiddete eğilim düzeyleri üzerinde etkili olmadığı bulgusuna ulaşılmıştır. [$F(3-1959)= 5.346, p<.05$].

Test sonucu ile dolaylı olarak ilişkili olan çalışma, **Uzman, Temiz** (2007: 87) tarafından 3. Ulusal Sanat Eğitimi Sempozyumu kapsamında Ankara’ da yapılmış “Sanat eğitiminin üniversite öğrencilerinin saldırganlık düzeyleri ve kendini ayarlama davranışlarına etkisi” başlıklı çalışmadır. Araştırmada sanat eğitimi alan ve almayan üniversite öğrencilerinin saldırganlık düzeyleri ve kendi davranışlarını ayarlama düzeyleri incelenmiştir. Öğrencilerin saldırganlık ve kendini ayarlama düzeyleri saldırganlık ve kendini ayarlama ölçeğiyle ölçülmüş, 29’ar öğrenciye uygulanan ölçeklerin istatistiksel yöntemle değerlendirilmesinden sonra sanat eğitimi alan ve almayan üniversite öğrencileri arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür. Sanat eğitiminin üniversite öğrencilerinin saldırganlık ve kendini ayarlama davranışları üzerinde etkisinin olmadığı sonucuna varılmıştır. Test sonucunda da müzik eğitimi alma ihtiyacının genel lise öğrencilerinin şiddet eğilimleri üzerinde anlamlı bir etkisinin olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Her iki çalışma sonucu da sanat eğitimi genelinde, müzik eğitiminin bireylerin şiddet eğilim

düzeyleri ve saldırganlık eğilimleri üzerinde anlamlı etkisi yoktur, yorumu yapılabilmektedir.

Genel lise öğrencilerinin şiddet eğilim düzeyleri üzerinde müzik eğitimi alma ihtiyacının etkili olmamasının en önemli nedeninin, öğrencilerin eğitimciler tarafından yeterince teşvik edilmemesi ve müzik eğitim ortamlarının yeterince oluşmaması olabileceği düşünülmektedir.

Tablo 61. Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi Müzik Bölümü Öğrencilerinin Müzik Eğitimi Alma İhtiyacı Durumlarına Göre Şiddet Eğilimi Düzeylerine İlişkin Puanların Betimsel İstatistikleri.

	Müzik Eğitimi Alma İhtiyacı Durumu	$\bar{X}$	S	N
Şiddet eğilimi puanları	1(zayıf)	40.77	14.59	9
	2(orta)	40.80	10.54	52
	3(iyi)	42.60	10.27	111
	4(yüksek)	40.31	9.37	434
	Toplam	40.78	9.74	606

Tablo 61’de şiddet eğilim düzeyi bakımından en yüksek olan grubun “3” numaralı grup olduğu görülmektedir ($\bar{X}=42.60$). Diğer gruplara bakıldığında ise şiddet eğilimi değerlerinin birbirine yakın değerler olduğu ve aralarında anlamlı farklılık olmadığı görülmektedir ($\bar{X}=40.77 < (\bar{X}=40.80) < (\bar{X}=42.60) > (\bar{X}=40.31)$).

Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi müzik bölümüne devam eden öğrencilerin şiddet eğilimi ve müzik eğitimi alma ihtiyaçlarına göre puanları arasında anlamlı farklılık gösterip göstermediğine ilişkin Anova testi sonuçları tablo 62’de verilmiştir.

Tablo 62. Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi Müzik Bölümü Öğrencilerinin Müzik Eğitimi Alma İhtiyacı Durumlarına İlişkin Anova Testi Sonuçları.

Varyansın kaynağı	Kareler toplamı	sd	Kareler ortalaması	F	Sig.
müzeğtgssl	461.801	3	153.934	1.624	.183

Tablo 62 incelendiğinde; müzik eğitimi alma ihtiyacına göre Güzel Sanatlar ve Spor Liseleri Müzik Bölümü öğrencilerinin “şiddet eğilimi düzeyleri” puanlarına uygulanan tek yönlü varyans analizi sonuçlarında; “müzik eğitimi alma ihtiyacının öğrencilerin şiddet eğilimi düzeyleri üzerinde anlamlı etkisinin olmadığı bulgusuna ulaşılmıştı. [$F(3-603)= 1.624, p>05$].

Literatürde konu ile ilgili doğrudan ilişki içerisinde olan bir çalışma görülmemiştir. Dolaylı olarak konu ile ilgili olan çalışmalara bakıldığında ise; **Köksal** (1997) tarafından yapılmış “‘Müzik Eğitimi Alan ve Almayan Ergenlerin Empatik Becerilerinin ve Uyum Düzeylerinin İncelenmesi” başlıklı yayımlanmamış doktora tez çalışmasında, müzik eğitimi alıp almama durumunun ergenlerin empati becerileri üzerinde farklılığa yol açmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Test sonucunda da müzik eğitimi alma ihtiyacı durumunun öğrencilerin şiddet eğilim düzeyleri üzerinde anlamlı etkisinin olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

GSSL müzik bölümü öğrencilerinin müzik eğitimi alma ihtiyaç durumlarının şiddet eğilim düzeyleri üzerinde anlamlı bir etkisi bulunmayışının nedeninin, öğrencilerin çoğunluğunun müzik eğitimi alma ihtiyacı yüksek grupta yer alması ve diğer gruplarda yer alan öğrenci sayısının az oluşundan kaynaklanabileceği düşünülmektedir. Sonuç olarak Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi Müzik Bölümü öğrencilerinin müzik eğitimi alma ihtiyaçlarına göre şiddet eğilim düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır.

BÖLÜM V

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde, araştırma bulguları yolu ile ulaşılan sonuçlar ve bu sonuçlardan yola çıkılarak geliştirilen öneriler sunulmuştur.

Okul türleri arasında şiddet eğilim düzeylerine bakıldığında, genel lise öğrencilerinin şiddet eğilim düzeylerinin, GSSL müzik bölümü öğrencilerinden anlamlı olarak yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Çalışma sonuçlarına bakıldığında; Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi müzik bölümü öğrencileri ile Genel Lise öğrencileri arasında uygulanan testlerde anlamlı farklılıklara ve müzik yaşantı durumlarının artış gösterdiği yaşantılarda, şiddet eğilim düzeylerinin düşüş gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır.

Genel Lise öğrencileri üzerinde uygulanan testlerde; ilköğretim müzik eğitimi, müzik kültürü, müzik dinleme alışkanlıkları ve sınıf değişkenlerinin öğrencilerin şiddet eğilimleri üzerinde etkisinin olduğu, ortaöğretim müzik eğitimi, özel müzik eğitimi, müzik eğitimi alma ihtiyacı değişkenlerinin ise öğrencilerin şiddet eğilimleri üzerinde etkisinin olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi müzik bölümü öğrencileri üzerinde uygulanan testlerde; ilköğretim müzik eğitimi ve müzik dinleme alışkanlıkları değişkenlerinin öğrencilerin şiddet eğilimi düzeyleri üzerinde etkisinin olduğu, ortaöğretim müzik eğitimi, özel müzik eğitimi, müzik kültürü, müzik eğitimi alma ihtiyacı ve sınıf değişkenlerinin ise öğrencilerin şiddet eğilimleri üzerinde etkisinin olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

5.1. Sonuçlar

1. Okul türü değişkenine bağlı olarak Genel Lise öğrencilerinin şiddet eğilim düzeylerinin, GSSL Müzik Bölümü öğrencilerinin şiddet eğilim düzeylerinden anlamlı olarak yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonucun müzik eğitimi ile doğrudan ilişki içerisinde olduğu ve ortaöğretim kurumlarında müzik yaşantıları arttıkça, şiddet eğilimi düzeyinin düşüş gösterebileceği söylenebilir.
2. Sınıf değişkenine bağlı olarak Genel Lise öğrencilerinin şiddet eğilimi puanları arasında anlamlı bir ilişkinin olup olmadığı test edildiğinde anlamlı sonuçlara ulaşılmıştır. Buna göre 9. sınıf öğrencilerinin şiddet eğilim düzeylerinin 10, 11 ve 12. sınıf öğrencilerinin şiddet eğilimi düzeylerinden daha düşük olduğu ve en yüksek şiddet eğilimi düzeyinin ise 12. sınıf öğrencilerinde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuç; özellikle bilişsel derslerin ağırlıkta olduğu lise ortamında öğrenciler üzerinde oluşan stres durumları, genel liselerde öğrencilerde oluşan geleceğe ilişkin umutsuzluk duygusu ile öğrencilerin paylaşım, özgüven ve akranlarını dinleyerek birbirlerine saygı duyma durumlarını olumlu etkileyebilecek sanat derslerinin seçmeli olması sebepleriyle açıklanabilmektedir.
3. Sınıf değişkenine bağlı olarak GSSL Müzik Bölümü öğrencilerinin şiddet eğilimi puanları arasında anlamlı bir ilişkinin olup olmadığı test edildiğinde gruplar arasında anlamlı farklılık olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Anlamlı olmasa da sınıf düzeyi yükseldikçe şiddet eğilim düzeyinde düşüş olduğu görülmüştür.
4. İlköğretimde alınan müzik eğitimi değişkenine bağlı olarak GSSL Müzik Bölümü ile Genel Lise öğrencilerinin şiddet eğilimi puanları arasında anlamlı bir ilişkinin olup olmadığı test edildiğinde anlamlı sonuçlara ulaşılmış; ilköğretim müzik eğitim durumu yüksek olan öğrencilerin şiddet eğilim düzeylerinin daha düşük olduğu, ilköğretim müzik eğitimi düştükçe şiddet eğilimi düzeyinin arttığı sonucuna ulaşılmıştır.

5. İlköğretimde alınan müzik eğitimi değişkenine bağlı olarak Genel Lise öğrencilerinin şiddet eğilimi puanları arasında anlamlı bir ilişkinin olup olmadığı test edildiğinde gruplar arasında anlamlı farklılıklar olduğu görülmüş; ilköğretim müzik eğitim durumu yüksek olan öğrencilerin şiddet eğilim düzeylerinin daha düşük olduğu, ilköğretim müzik eğilimi düştükçe şiddet eğilimi düzeyinin arttığı sonucuna ulaşılmıştır.
6. İlköğretimde alınan müzik eğitimi değişkenine bağlı olarak GSSL Müzik Bölümü öğrencilerinin şiddet eğilimi puanları arasında anlamlı bir ilişkinin olup olmadığı test edildiğinde ilköğretim müzik eğitim düzeyi yüksek olan öğrencilerin şiddet eğilim düzeylerinin daha düşük olduğu; ilköğretim müzik eğilimi düştükçe şiddet eğilimi düzeyinin artış gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Aynı zamanda ilköğretim müzik eğitiminin en düşük seviyede olduğu “zayıf” grubunda şiddet eğiliminin anlamlı şekilde artış gösterdiği görülmüştür.
7. Ortaöğretimde alınan müzik eğitimi değişkenine bağlı olarak GSSL Müzik Bölümü ile Genel Lise öğrencilerinin şiddet eğilimi puanları arasında anlamlı bir ilişkinin olup olmadığı test edildiğinde anlamlı sonuçlara ulaşılmış; ortaöğretim müzik eğitim düzeyi yüksek olan öğrencilerin şiddet eğilim düzeylerinin daha düşük olduğu, ortaöğretim müzik eğitimi düştükçe şiddet eğilimi düzeyinin arttığı sonucuna ulaşılmıştır.
8. Ortaöğretimde alınan müzik eğitimi değişkenine bağlı olarak Genel Lise öğrencilerinin şiddet eğilimi puanları arasında anlamlı bir ilişkinin olup olmadığı test edildiğinde gruplar arasında anlamlı bir farklılık ortaya çıkmamıştır. Bu sonuç, ilköğretimde alınan zorunlu müzik eğitiminin genel lise öğrencilerinin şiddet eğilim düzeyleri üzerinde etkisinin olduğu noktasından hareketle, genel liselerde müzik derslerinin seçmeli olması sebebiyle öğrencilerin ortaöğretim müzik eğitiminden uzak kalabilmesi durumu ile açıklanabilmektedir.

9. Ortaöğretimde alınan müzik eğitimi değişkenine bağlı olarak GSSL Müzik Bölümü öğrencilerinin şiddet eğilimi puanları arasında anlamlı bir ilişkinin olup olmadığı test edildiğinde gruplar arasında anlamlı bir farklılık ortaya çıkmamıştır. Ulaşılan bu sonuca göre, aynı okul türü ve benzer müziksel yaşantıların olduğu süreci yaşayan öğrencilerin şiddet eğilimlerinin benzerlik taşıdığı söylenebilmektedir.
10. Okul dışında alınan özel müzik eğitimi değişkenine bağlı olarak GSSL Müzik Bölümü ve Genel Lise öğrencilerinin şiddet eğilimi puanları arasında anlamlı bir ilişkinin olup olmadığı test edildiğinde anlamlı sonuçlara ulaşılmış; özel müzik eğitim düzeyi yükseldikçe şiddet eğiliminin düşüş gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır.
11. Okul dışında alınan özel müzik eğitimi değişkenine bağlı olarak Genel Lise öğrencilerinin şiddet eğilimi puanları arasında anlamlı bir ilişkinin olup olmadığı test edildiğinde gruplar arasında anlamlı bir farklılık ortaya çıkmamıştır. Bu sonuç, genel lise öğrencilerinin büyük çoğunluğunun özel müzik eğitimi almıyor olabileceği ve bu nedenle test sonucunun anlamsız çıkmış olabileceği yorumu ile açıklanabilmektedir.
12. Okul dışında alınan özel müzik eğitimi değişkenine bağlı olarak GSSL Müzik Bölümü öğrencilerinin şiddet eğilimi puanları arasında anlamlı bir ilişkinin olup olmadığı test edildiğinde gruplar arasında anlamlı bir farklılık ortaya çıkmamıştır. Bu sonuca göre, okul ortamında yoğun olarak müzikal yaşantı içerisinde olan GSSL Müzik Bölümü öğrencilerinin okul dışında özel müzik eğitimine aşırı derecede ihtiyaç duymadıkları ve bu nedenle bu durumun şiddet eğilimleri üzerinde anlamlı bir değişiklik oluşturmadığı söylenebilir.
13. Müzik kültürü değişkenine bağlı olarak GSSL Müzik Bölümü ve Genel Lise öğrencilerinin şiddet eğilimi puanları arasında anlamlı bir ilişkinin olup olmadığı test edildiğinde, gruplar arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmüş ve müzik kültürü düzeyi yükseldikçe şiddet eğilim düzeyinin azaldığı sonucuna ulaşılmıştır.

14. Müzik kültürü değişkenine bağlı olarak Genel Lise öğrencilerinin şiddet eğilimi puanları arasında anlamlı bir ilişkinin olup olmadığı test edildiğinde gruplar arasında anlamlı sonuçlara ulaşılmıştır. Müzik kültürü düzeyi arttıkça şiddet eğilim düzeyinde düşüş olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuca göre, herhangi bir şekilde müzik eğitimi almayan genel lise öğrencilerinin, eğitim ortamları dışında da yaşamlarında yer alan müzik olgusunun, şiddet eğilimleri üzerinde etkisi olabilir yorumu yapılabilmektedir.
15. Müzik Kültürü değişkenine bağlı olarak GSSL Müzik Bölümü öğrencilerinin şiddet eğilimi puanları arasında anlamlı bir ilişkinin olup olmadığı test edildiğinde gruplar arasında anlamlı bir farklılık olmadığı ortaya çıkmıştır. Bu sonuca göre; aynı okul türünde yoğun müzik eğitimi alan öğrencilerin müzik kültürü durumlarının benzer özellikler taşıyabileceği ve bu durumun da şiddet eğilimlerini etkileyebileceği söylenebilir.
16. Dinlenen müzik türü değişkenine bağlı olarak GSSL Müzik Bölümü ve Genel Lise öğrencilerinin şiddet eğilimi puanları arasında anlamlı bir ilişkinin olup olmadığı test edildiğinde gruplar arasında anlamlı farklılık olduğu görülmüştür. Arabesk, Tasavvuf, Rock, Türk Sanat Müziği ve Metal müziklerini dinleyen grupların şiddet eğilim düzeyleri yüksek, Yabancı (Klasik - Çoksesli) + Jazz, Jazz, Türk Halk Müziği, Yabancı (Klasik - Çoksesli), Türk Halk Müziği + Türk Sanat Müziği dinleyen grupların şiddet eğilim düzeyinin düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Şiddet eğilim düzeyi bakımından en yüksek değerde olan grubun, içinde umutsuzluk ögesini yoğun olarak barındıran Arabesk müzik dinleyenler olduğu sonucuna ulaşılmıştır.
17. Dinlenen müzik türü değişkenine bağlı olarak Genel Lise öğrencilerinin şiddet eğilimi puanları arasında anlamlı bir ilişkinin olup olmadığı test edildiğinde, gruplar arasında anlamlı farklılık olduğu görülmüştür. Arabesk ve Türk Sanat Müziği dinleyen grupların şiddet eğilim düzeyleri yüksek, Türk Halk Müziği ve Pop Müzik dinleyen grupların şiddet eğilim düzeyinin düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu

sonuca göre; genel lise öğrencilerinin ağırlıklı olarak Türkçe sözlü müzikler dinlediği ve dinlenen müzik türünün; müzikal yapısından çok, şarkı sözleri ile verilmek istenen mesaj odaklı dinlenmekte olabileceği düşünülmektedir.

18. Dinlenen müzik türü değişkenine bağlı olarak GSSL Müzik Bölümü öğrencilerinin şiddet eğilimi puanları arasında anlamlı bir ilişkinin olup olmadığı test edildiğinde gruplar arasında anlamlı farklılık olduğu görülmüştür. Tasavvuf, Arabesk ve Metal müzikleri dinleyen grupların şiddet eğilim düzeyleri yüksek, Jazz ve Yabancı (Çoksesli-Klasik) müzik dinleyen grupların şiddet eğilim düzeyinin düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Şiddet eğilimi yüksek bulunan gruplarda yer alan öğrenci sayılarının, şiddet eğilimleri düşük olan gruplara göre daha az sayıda olduğu da ulaşılan bir diğer sonuçtur. Bu sonuçlara göre; içerisinde umutsuzluk, ölüm ve şiddet temalarını barındıran müziklerin şiddet eğilimini arttırmakta olabileceği söylenebilmektedir.
19. Müzik eğitimi alma ihtiyacı değişkenine bağlı olarak GSSL Müzik Bölümü ve Genel Lise öğrencilerinin şiddet eğilimi puanları arasında anlamlı bir ilişkinin olup olmadığı test edildiğinde gruplar arasında anlamlı farklılıklar olduğu görülmüş; müzik eğitimi alma ihtiyaç düzeyi yükseldikçe şiddet eğilim düzeylerinde anlamlı bir düşüş olduğu sonucuna ulaşılmıştır.
20. Müzik eğitimi alma ihtiyacı düzeyi değişkenine bağlı olarak Genel Lise öğrencilerinin şiddet eğilimi puanları arasında anlamlı bir ilişkinin olup olmadığı test edildiğinde anlamlı bir farklılık olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuç; öğrencilerin ortaöğretim ve özel müzik eğitiminden uzak oluşları ve bu sebeplerden müzik eğitime teşvik edilmiyor olabilecekleri yorumu ile açıklanabilmektedir.
21. Müzik eğitimi alma ihtiyacı değişkenine bağlı olarak GSSL Müzik Bölümü öğrencilerinin şiddet eğilimi puanları arasında anlamlı bir ilişkinin olup olmadığı test edildiğinde anlamlı bir farklılık olmadığı ve öğrencilerin büyük çoğunluğunun müzik eğitimi alma ihtiyacı yüksek olan grupta yer aldığı sonucuna ulaşılmıştır.

5.2. Öneriler

Bu bölümde milli eğitim politikaları yapıcıları ve düzenleyicilerine, araştırmacılara, uygulayıcılara ve ailelere yönelik öneriler aşağıda yer almaktadır.

Milli eğitim politikaları yapıcıları ve düzenleyicilerine ilişkin öneriler;

Çalışma ve ilgili literatür bulgularına dayanarak, müzik eğitimi dersinin okul öncesi eğitim kurumlarından başlamak üzere, ders sayısı arttırılmalıdır. Müzik eğitimi dersinin uzman branş öğretmenleri tarafından yürütülmesi sağlanmalı ve bu ders tüm ortaöğretim kurumlarında zorunlu hale getirilmelidir.

Müzik dersleri; başarı odaklı değil, katılım odaklı planlanmalıdır. Öğrencilerin aktif katılımlarının desteklendiği, bireysel ve birlikte sanat etkinliği içerisinde bulunmanın doyumuna ulaşabildiği ortamların oluşturulduğu bir yapıya sahip olmalıdır. Müzik eğitimi derslerinde ortaya çıkan sanatsal ürünlerin okul ve sosyal çevre ile paylaşımının sağlandığı ortamların oluşturulması sağlanmalıdır.

Okul öncesi dönemden başlayarak, öğrencilerin sanatsal faaliyetlere etkin katılımı sağlanmalıdır. Okul bünyesinde ders dışı faaliyet olarak öğrenciler sanatsal faaliyetlere özendirilmeli, ilgi ve istekleri doğrultusunda bir çalgı öğrenmeleri ya da müzik ile ilişkili farklı faaliyetlerde (koro, solo şarkı söylemek, okul bandosu, okul orkestrası vb.) rol almaları sağlanmalıdır. Bu sayede öğrenciler birlikte iş yapma, paylaşma, birbirini dinleme, saygı duyma, beğeni geliştirme gibi duygularının gelişmesiyle sosyalleşebilecek ve yaşadığı toplum ile daha sağlıklı ilişkiler kurabilecektir.

Araştırmacılara ilişkin öneriler;

Araştırma sürecinde, şiddete eğilim konusunda yapılan çalışmaların genelde durumu belirlemeye yönelik çalışmalar olduğu ve şiddet eğiliminin azaltılabilmesi noktasında, alternatif çözüm önerilerinin yer almadığı görülmektedir. Özellikle yurt dışında yapılmış araştırmalarda şiddet eğilimine karşı müzik eğitiminin aktif olarak kullanıldığı görülmüş, yurdumuzda ise bu tür çalışmalara rastlanılmamıştır. Bu noktadan hareketle,

okul öncesinden başlayarak, ilköğretim ve ortaöğretim süreçlerine ilişkin kapsamlı çalışmalara ihtiyaç duyulmaktadır.

Ayrıca farklı disiplinlerle (psikoloji, sosyoloji, tarih, istatistik vb.) ortak yapılacak araştırmaların daha güvenilir sonuçlar ortaya koyabileceği düşünülmektedir.

Uygulayıcılara ilişkin öneriler;

Ortaöğretim sürecinde öğrencilerin yaşadığı fiziksel ve ruhsal değişimlere bağlı olarak oluşabilecek davranış problemlerini önleyebilmek için, öğrencilerin kendilerini ifade edebilmelerini, içsel enerjilerini harcamalarını ve psikolojik doyuma ulaşmalarını sağlayacak müziksel etkinliklerin oluşturulması gereklidir.

Ortaöğretim süreci öğrencilerin özellikle ses bakımından büyük değişim yaşadıkları bir dönemdir. Bu nedenle bireysel etkinlikler yerine, öğrencilerin birlikte müzik yapabilmelerini sağlayabilecek müzikal ortamlar (okul korosu, oratoryo vb.) oluşturulmalıdır.

Fiziksel olarak gelişme sürecinde olan öğrencilere ders dışı etkinlik olarak çalgı öğrenimi imkânı sağlanmalıdır. Böylece okul dışındaki zamanını da aktif bir şekilde müzikal etkinlik içerisinde geçirecek olan öğrenci müzikal yaşantısını arttırabilecektir.

Müzikal yönden yetenek gösteren öğrenciler, okul idaresi tarafından desteklenmeli ve yönlendirilmelidir.

Araştırma sonucunda elde edilen bulgular ışığında şiddet eğilim düzeyi daha yüksek olarak gözlenen Genel Lise öğrencilerine yönelik olarak programda yer alan seçmeli Müzik dersinin öğrenciler tarafından alınması sağlanmalıdır. Böylece ağırlıklı olarak görülen bilişsel derslerin sıradanlaştırdığı eğitim ortamı içerisinde öğrencileri rahatlatıcı etkisi olabilecek farklı bir ders ortamı oluşturulabilir. Sadece ders olarak değil ders dışı etkinlik olarak da, müzik eğitimi aktif bir şekilde Genel Liselerde yer almalıdır.

Okul idaresi tarafından öğrencilerin şiddet eğilimlerine karşı mücadele edilmesi noktasında, veliler ile düzenli olarak toplantılar düzenlenmeli, konu ile ilgili aileler

bilinçlendirilmeli ve müzik eğitiminin sadece okul içerisinde değil okul dışında da informal olarak, erken yaşlardan itibaren çocuğa aldırılmasının önemi ailelere anlatılmalıdır.

Okul ortamının görsel olarak daha estetik ve ruhu rahatlatıcı hale getirilmesi ve öğrencilerin ders dışında, şiddet eğilimi açısından düşük değerlere sahip olan klasik, çok sesli ve jazz müzikleri dinlemeleri ortamı sağlanmalıdır.

Ailelere ilişkin öneriler;

Küçük yaştan itibaren aileler tarafından çocuğun doğru ve kaliteli müzikler dinlemesi ve düzenli olarak müziksel aktivitelere katılması sağlanmalıdır.

Özel günlerde alınacak hediyelerde, özellikle müziksel aktivitelere katılımı sağlayacak müzikal eşyalar (çalgı, kitap, cd vb.) seçilmelidir.

KAYNAKÇA

Adıyaman Valiliği, Rehberlik ve Araştırma Merkezi Müdürlüğü, (23.11.2001). “*Adıyaman ili ilköğretim ve ortaöğretim okullarına devam eden öğrencilerin şiddete uğrama ve şiddet konusuna bakışları ve şiddet oluşumunda etkili olan faktörler*” Sayı: 311.02, Konu: Şiddet Konulu Dökümanlar, Adıyaman.

ALTUN-AKBABA, Sadegül ve KÜÇÜKTURAN, Güler, (2006), Okul öncesi dönem çocuklarına uygulanan şiddetin değerlendirilmesi, I. Şiddet ve Okul: Okul ve Çevresinde Çocuğa Yönelik Şiddet ve Alınabilecek Tedbirler Sempozyumu, İstanbul.

American Academy of Pediatrics, (1996; 98; 1219). Impact of Music Lyrics and Music Videos on Children and Youth, [pediatric:aapublication:org](http://pediatric.aapublication.org) adresinden 15.11.2011 tarihinde alınmıştır.

ARENDT, Hannah, (2011) Şiddet Üzerine (Çev. Bülent PEKER). 5. Baskı İletişim Yayıncılık İSTANBUL. (1. Baskı 1997 İletişim Yayıncılık İSTANBUL).

ARSLAN, Hilal, (2007), Okullarda Sanat Dersleri Eğitimi Yetersizliğinin Bir Sonucu: Şiddet, 3. *Ulusal Sanat Eğitimi Sempozyumu*, 19 – 21 Kasım. Gazi Eğitim Fakültesi, Ankara.

ATAN, Ali, (2009). Çocukta Sanat Eğitiminin Önemi, Akademik Yazılar Bülten/1163.

AKKAŞ, Salih, (1993). Okul Öncesi Eğitimde Müzik, Gazi Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesi.

ARAPGİRLİOĞLU, Hasan, (2003), Müzik Teknolojisi ve Yeni Yüzyılda Müzik Eğitimi, Cumhuriyetimizin 80. Yılında Müzik Sempozyumu, İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi

Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Öğretmenliği Programı Malatya, Pegema Yayıncılık-Ankara.

ARSLANOĞLU, İbrahim, (2001), Kültür ve Medeniyet, Gazi Üniversitesi Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Merkezi Dergisi.

AYAN, Sezer, (2007), Aile İçinde Şiddete Uğrayan Çocukların Saldırganlık Eğilimleri, Anadolu Psikiyatri Dergisi, 8:206-214).

AKKOL, Nuray, Görsel Sanatlarda Şiddetin Kullanımı, 3. *Ulusal Sanat Eğitimi Sempozyumu*, 19 – 21 Kasım. Gazi Eğitim Fakültesi, Ankara.

BAĞCI, Hakan, (2007), Müzik Eğitimi Yoluyla Şiddet Karşısında Kazançlarımız, 3. *Ulusal Sanat Eğitimi Sempozyumu*, 19 – 21 Kasım. Gazi Eğitim Fakültesi, Ankara.

Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu, (1998), Aile İçinde ve Toplumsal Alanda Şiddet. Bilim Serisi No:113: 47, 48, 294, Ankara. Başbakanlık Basımevi.

BUYURGAN Serap, BUYURGAN Ufuk. (2007), Sanat Eğitimi ve Öğretimi, (2. Baskı). Ankara: Pegem A Yayıncılık.

BUYURGAN, Serap, KUMRAL, Çiçek, (2007), Bireyin Eğitim Sürecinde Sanat Eğitimi Neden Yer Almalıdır, 3. *Ulusal Sanat Eğitimi Sempozyumu*, 19 – 21 Kasım, Gazi Eğitim Fakültesi, Ankara.

BÜYÜKÖZTÜRK, Şener, (2008), Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı, (9. Baskı), Pegem Akademi Yayınları, Ankara, (1. Baskı 2002).

BÜYÜKÖZTÜRK, Şener, ÇAKMAK, Ebru Kılıç, AKGÜN, Özcan, Erkan, KARADENİZ, Şirin, DEMİREL, Funda, (2011), Bilimsel Araştırma Yöntemleri, (8. Baskı), Pegem Akademi Yayınları, Ankara, (1. Baskı 2008).

CAMPBELL, Don, (2002), Mozart Etkisi, (Çev. Feryal Çubukçu), Kuraldışı Yayıncılık, İstanbul.

CANBAY, Alaattin, (2007), Okul İçi Şiddete Bir Çözüm Önerisi: Müzik Kulübü 3, *Ulusal Sanat Eğitimi Sempozyumu*, 19 – 21 Kasım. Gazi Eğitim Fakültesi, Ankara.

Ohio Commission on Dispute Resolution and Conflict Management, High school classroom activitie: *Conflict Management Week, May 1-7: Let's resolve conflicts together*, (2000), ED 445378, www.state.oh.us/cdr adresinden 20.06.2011 tarihinde alınmıştır.

ÇINAR İkrâm, (2007), Okullarda Şiddet-Dağın İki Yamacını da Görebilmek (Editör/Yazar: Âdem SOLAK, *Okullarda Şiddet ve Çocuk Suçluluğu Uluslar arası Kongresi* (15-17 Eylül 2006, Trabzon-Giresun) Ankara: Hegem Yayınları.

ÇİÇEK, Sabahattin, (2000), İlköğretimde Müzik, Ezgi Kitabevi-Bursa Birinci Baskı.

ÇORAKLI, Ekin, BARSAMYAN, Mari, TUZCUOĞLU, Semai, (2007), Müzik Öğretmeni Adaylarının Piyano Dersindeki Başarıları İle Kişilik Özellikleri Arasındaki İlişki, 3. *Ulusal Sanat Eğitimi Sempozyumu*, 19 – 21 Kasım. Gazi Eğitim Fakültesi, Ankara.

ÇETİN, Hicran, (2004), Öğrenci Ergenlerin Şiddete Yönelik Tutumları: Yaş ve Cinsiyete Göre Bir İnceleme, Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Eğitimde Psikolojik Hizmetler Bilim Dalı, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

ÇİFTÇİ, Ersan, (2007), Türkiye’de Yaygın Sanat Eğitiminde Halk Eğitim Merkezlerinin Etkinliğinin İllerin Nüfus Yoğunluğuna Göre İncelenmesi 3. *Ulusal Sanat Eğitimi Sempozyumu*, 19 – 21 Kasım. Gazi Eğitim Fakültesi, Ankara.

DEBARBIEUX, Eric, (2009), Okulda Şiddet, Küresel Bir Tehdit, (Çev. İsmail Yergüz) (Birinci baskı). İstanbul: İletişim Yayınları.

DEVLIN, M, James, (2009), Music Preferences and Their Relationship to Behaviors, Beliefs and Attitudes Towards Aggression, Seattle Pacific University Texas A&M University-Corpus Christy.

DÜZBASTILAR, EROL, Meltem, (2007), Ergenlik Döneminde Şiddet İle Başa Çıkma ve Müziğin Olumlu Etkileri, 3. *Ulusal Sanat Eğitimi Sempozyumu*, 19 – 21 Kasım. Gazi Eğitim Fakültesi, Ankara.

EFİLTİ, Erkan (2006), Orta Öğretim Kurumlarında Okuyan Öğrencilerin Saldırganlık ve Denetim Odağının Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi, *Selçuk Üniversitesi, Sosyal BilimlerEnstitüsü*, http://www.sosyalbil.selcuk.edu.tr/sos_mak/makaleler/Erkan%20EF%C4%B0LT%C4%B0/EF%C4%B0LT%C4%B0,%20ERKAN.pdf.

EGÜZ, Saip, (1999), Toplu Ses Eğitimi 1-Temel Konular, Doğu Matbaacılık ve Tic. Ltd. Şti. Ankara.

ERÇİN, Feyzi, (2011), Venezüella'dan Tüm Dünyaya Yayılan Müzik Eğitimi Mucizesi El Sistema, *Andante Klasik Müzik Dergisi* Sayı: 60, (40-58).

ERTEN Yavuz, ARDALI Cahit, Saldırganlık, Şiddet ve Terörün Psikososyal Yapıları, (: 160-161). *Cogito, 3 Aylık Düşünce Dergisi*, Sayı (6-7). Yapı Kredi Yayınları- İstanbul.

GÖZÜTOK, Dilek, KARACAOĞLU, Cem, ER, Oğuz, (2007) Çocuklar Evde de Okulda da Dövülüyor, Editör/Yazar: Âdem SOLAK, *Okullarda Şiddet ve Çocuk Suçluluğu Uluslararası Kongresi* (15-17 Eylül 2006, Trabzon-Giresun). Ankara: Hegem Yayınları.

GÜLER Nuran, GÜLER Güngör, ULUSOY, Hatice, BEKAR, Mine, (2009), Lise öğrencileri arasında sigara, alkol kullanımı ve intihar düşüncesi sıklığı, Cumhuriyet Tıp Derg; 31: 340-345.

GÜNER, Nedret (1998). Ergenlerin Dinledikleri Müzik Türü İle Saldırganlık Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, VII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi, Konya, Cilt 1: 291-299.

GÜNİNDİ-ERSÖZ, Aysel, (2002), Popüler Kültür Ürünlerinden Müzik Videolarının Gençler Üzerindeki Olumsuz Etkileri, Aile ve Toplum Dergisi. Nisan-Haziran Sayısı.

HOBART Mark. (1996), Şiddet ve Susku. Bir Eylem Siyasetine Doğru, (Çev. Yurdanur SALMAN). Cogito, 3 Aylık Düşünce Dergisi, Sayı (6-7: 52). Yapı Kredi Yayınları-İstanbul.

İNAM, Ahmet, (2004), Şiddeti Anlamak, <http://hasat.org/forum/Şiddet-k42.html>. adresinden 13.06.2011 tarihinde alınmıştır.

İPEK, Cemalettin, (2007), Okullarda Şiddet Bağlamında İlköğretim Programına Konan Medya Okur-Yazarlığı Dersi, Editör/Yazar: Âdem SOLAK, *Okullarda Şiddet ve Çocuk Suçluluğu Uluslar arası Kongresi* (15-17 Eylül 2006, Trabzon-Giresun), Ankara: Hegem Yayınları.

KAUFMAN, P. CHEN, X. CHOY, P.; RUDDY, A.; MİLLER, K,A. FLEURY, K,J. CHANDLER, A,K. RAND, R,M. KLAUS, P. PLANTY, G,M. (2000), Indicators of School Crime and Safety, U.: Department of Educational Research and Improvement, USA.

KARASAR, Niyazi. (2011). Bilimsel Araştırma Yöntemi (22. Baskı), Nobel Yayın ve Dağıtım, Ankara.

KARATAY, Mahmut, (2007), Araştırmada Örneklem,

education.ankara.edu.tr/aksoy/eay/mkaratay.doc. (10.10.2011 'de alınmıştır).

KARAYAĞMURLAR, Bedri, TAN, Cemile, Arzu, Sanat Yoluyla Eğitim Kuramının Eğitim Üzerindeki Etkileri, *Atatürk Üniversitesi, Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, Yıl: 2003, Sayı. 8 (Güzel Sanatlar Eğitimi özel sayı).

KIRBAŞ, Şule, TAŞMEKTEPLİGİL, Yalçın, ÜSTÜN, Ahmet, (2007), Ortaöğretimde Gençleri Şiddete Yönelten Nedenler ve Şiddeti Engellemede Spor Aktivitelerinin Rolünün İncelenmesi: Amasya Örneği, *Spor metre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, V(4) : 177-185).

KIRIMOĞLU, Hüseyin, PARLAK, Necmettin, DERECELİ, Çağatay KEPOĞLU, Abdurrahman, (2008), Lise Öğrencilerinin Saldırganlık Düzeylerinin Spora katılım Düzeylerine göre Etkisi, *Niğde Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi* Cilt 2, Sayı 2.

KOCACIK, Faruk, (2001), Şiddet Olgusu Üzerine, *Cumhuriyet Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, Cilt 2, Sayı, 1.

KOCADAŞ, Bekir, (2007), Kültür ve Medya, *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, ISSN: 1303-5134, Cilt:4, Sayı:1.

KURTULDU, Kayhan, M. (2007), Psikiyatrik Hastalarda Şiddet ve Müzik Eğitimi, 3. *Ulusal Sanat Eğitimi Sempozyumu*, 19 – 21 Kasım. Gazi Eğitim Fakültesi, Ankara.

KÜÇÜKTURAN, Güler, AKBABA-ALTUN, Sadegül, Okul Öncesi Dönem Çocuklarına Uygulanan Şiddetin Değerlendirilmesi, 1. Şiddet ve Okul Sempozyumu 28-31 Mart 2006.

KÜRKLÜ, Evrim, (2007), Ruh Sağlığı ve Müzik, 3. *Ulusal Sanat Eğitimi Sempozyumu*, 19 – 21 Kasım. Gazi Eğitim Fakültesi, Ankara.

LENTRICCHIA, Frank, MCAULIFFE, Jody, (2004), Katiller, Sanatçılar ve Teröristler, (Çev. Barış, Yıldırım, The University of Chicago Press/2003 basımından çevirilmiştir), Ayrıntı Yayınları, Birinci Basım-İstanbul.

Milli Eğitim Bakanlığı, Müzik Dersi Öğretim Programı, 2009.

MERTOĞLU, Münevver, (2008), İstanbul’da Yoğun Göç Alan Bölgelerdeki İlköğretim Okullarında Görevli Öğretmen ve Yöneticilere Verilen Eğitimin, Şiddet Algılarına ve Tutumlarına Etkisinin İncelenmesi, İstanbul Üniversitesi, Adli Tıp Enstitüsü, Sosyal Bilimler Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul.

Milli Eğitim Bakanlığı, (2006), Eğitim Ortamlarında Şiddetin Önlenmesi ve Azaltılması Strateji ve Eylem Planı, (2006-2011+). Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı.

Milli Eğitim Bakanlığı, Ortaöğretim 9, 10, 11 ve 12. Sınıflar Müzik Dersi Öğretim Programı, (2009), Ankara.

Milli Eğitim Temel Kanunu, Kabul Tarihi: 14.06.1973.

Milli Eğitim İstatistikleri Örgün Eğitim, (2010-2011), Milli Eğitim Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı. Ankara, Resmi İstatistik Programı Yayını, (www.meb.gov.tr sayfasından 10.05.2011 tarihinde alınmıştır).

MİTSCERLİCH, Alexander, (1999). Barış Düşüncesi ve Saldırganlık, Cem Yayınevi (1. Basım), (Çev. Hüsen PORTAKAL), İstanbul.

MOSES, Raphael, (1996), Şiddet Nerede Başlıyor, *Cogito, 3 Aylık Düşünce Dergisi*, Sayı (6-7), Yapı Kredi Yayınları, İstanbul.

ODACI, Hatice, (2007), Çocuk Suçları ve Şiddet Olayları, (Editör/Yazar: Âdem SOLAK, *Okullarda Şiddet ve Çocuk Suçluluğu Uluslar arası Kongresi*, (15-17 Eylül 2006, Trabzon-Giresun) Ankara: Hegem Yayınları.

OLSON, Kristian, David, (2011), The Effects of Music on the Mind, <http://www.reversespins.com/effectsofmusic.html> web sitesinden 31-12-2011 tarihinde alınmıştır

ORHAN, Y. Şebnem, BÜYÜKKAYIKÇI, Elif G., Ergenlerin Dinlediği Müzik Türlerinin Depresyon Düzeylerine Etkileri, *Üçüncü Ulusal Sanat Eğitimi Sempozyumu, 'Sanat Eğitimi ve Şiddet*, (2007), Gazi Eğitim Fakültesi, Gündüz Eğitim ve Yayıncılık, Ankara.

ÖZPOLAT, Vahap, BAYINDIR, Nida, (2007), Vaka Sorgulama Tekniği ile Okulda Fiziksel Ceza ve Çocuk Saldırganlığı, (Editör/Yazar: Âdem SOLAK, *Okullarda Şiddet ve Çocuk Suçluluğu Uluslar arası Kongresi*, (15-17 Eylül 2006, Trabzon-Giresun) Ankara: Hegem Yayınları.

PASİN, Eseller-Gülseren, KARATAY, Ali-Uzman, (2007) Sanat Eserlerinde Şiddet, 3. *Ulusal Sanat Eğitimi Sempozyumu*, 19 – 21 Kasım Gazi Eğitim Fakültesi, Ankara.

PİŞKİN, Metin. AYAS, Tuncay, Akran Zorbalığı Ölçeği: Çocuk Formu, *Akademik Bakış Dergisi*, Sayı:23, Ocak-Şubat-Mart, 2011. Uluslar arası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi, İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi, Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü, Celalabat-KIRGIZİSTAN.

SEZER, Fahri, İŞGÖR, Yücel, İsa, ÖZPOLAT, Ahmet, Ragıp. SEZER, Mukaddes, (2006). Lise Öğrencilerinin Öz Yeterlilik Düzeylerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi, *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, Yıl:2006 Sayı:13 Erzurum.

SEZER, Fahri, (2011), Öfke ve Psikolojik Belirtiler Üzerine Müziğin Etkisi, Uluslar arası İnsan Bilimleri Dergisi, Cilt:8 Sayı:1: 1472-1488).

SCONAMİLLO, Giovanni, (1996), Şiddet, Toplum, Birey ve Kan, Cogito, *3 Aylık Düşünce Dergisi*, Sayı (6-7), Yapı Kredi Yayınları, İstanbul.

SMITH, Peter, (2000), Violence and Art Education, Paper presented at the Annual Meeting of the National Art Education Association, Los Angeles, CA, March 30-April-2000.

TAŞAL, Burcu, VURAL, Feyzan, (2011), Şarkı Sözlerinde Şiddet Öğresi: Aksaray İli İlköğretim İkinci Kademe Öğrencileriyle Yapılan Bir Çalışma, Selçuk Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Sayı:25: 251-259.

TAŞKESEN, Orhan, (2011), Güzel Sanatlar Ve Spor Liselerinin Resim Bölümleri İle Genel Liselerde Verilen Görsel Sanatlar Eğitiminin Öğrencilerin Şiddete Yönelik Davranışlarına Etkileri Üzerine Bir Araştırma, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalı Resim-İş Öğretmenliği Bilim Dalı, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara.

TBMM Araştırma Komisyon Raporu, 2007.

TECİMER, KASAP, Belir, (2007), Okullarda Şiddet: Türk Gençliğinin Geleceğini Müzik İle Değiştirebilir miyiz, 3. *Ulusal Sanat Eğitimi Sempozyumu*, 19 – 21 Kasım Gazi Eğitim Fakültesi, Ankara.

TEKBIYIK, Ahmet, AKDENİZ, Ali, Rıza, (2010), Ortaöğretim Öğrencilerine Yönelik Güncel Fizik Tutum Ölçeği: Geliştirilmesi, Geçerlik ve Güvenirliği, *Türk Fen Eğitimi Dergisi*, Yıl:7, Sayı:4.

TEZBAŞARAN, Ata, (2008), Likert Tipi Ölçek Hazırlama Kılavuzu, e-kitap üçüncü sürüm, Mersin.

TEZCAN, Mahmut, Bir Şiddet Ortamı Olarak Okul, *Cogito, 3 Aylık Düşünce Dergisi*, Sayı (6-7), Yapı Kredi Yayınları- İstanbul.

TUFAN, Enver, (2007), Medya Okuryazarlığı Dersinin Okullardaki Şiddet Üzerine Etkileri, 3. *Ulusal Sanat Eğitimi Sempozyumu*, 19 – 21 Kasım, Gazi Eğitim Fakültesi, Ankara.

Türkiye İstatistik Kurumu Başkanlığı Haber Bülteni Eylül 2011 Sayı: 179 Ölüm Nedeni İstatistikleri, 2009, (www.tuik.gov.tr adresinden 06.09.2011 tarihinde alınmıştır).

UÇAN, Ali, (1997), Müzik Eğitimi-Temel Kavramlar-İlkeler-Yaklaşımlar, Müzik Ansiklopedisi Yayınları, İkinci Baskı, Ankara.

UÇAN, Ali, YILDIZ, Gökay, BAYRAKTAR, Ertuğrul, (1999) İlköğretimde Etkili Öğretme ve Öğrenme Öğretmen El Kitabı-İlköğretimde Müzik Öğretimi, Burdur.

UÇAN, Ali, (2007), Okullarda Şiddet Sorununun Çözümü Sanat Eğitimi. 3. *Ulusal Sanat Eğitimi Sempozyumu*, 19 – 21 Kasım, Gazi Eğitim Fakültesi, Ankara.

United Nations General Assembly, Rights of The Child, (23 August 2006).

UYSAL, Aynur, TEMEL, BAYIK, Ayla, (2007), Şiddet Karşıtı Programlı Eğitimin Öğrencilerin Çatışma Çözümleri, Şiddet Eğilimleri ve Davranışlarına Yansıması, Atatürk Üniv. Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi, 2009; 12:1

UZMAN, Ersin, TEMİZ, Elmasiye, (2007), Sanat Eğitiminin Üniversite öğrencilerinin saldırganlık düzeyleri ve kendini ayarlama davranışlarına etkisi, 3. *Ulusal Sanat Eğitimi Sempozyumu*, 19 – 21 Kasım. Gazi Eğitim Fakültesi, Ankara.

ÜNSAL Artun, (1996), Genişletilmiş Bir Şiddet Tipolojisi, Cogito, 3 *Aylık Düşünce Dergisi*, Sayı (6-7), Yapı Kredi Yayınları- İstanbul.

ÜSTÜN, Ahmet, MÜGE, YILMAZ Şule, KIRBAŞ, Ş. (2007), Gençleri Şiddete Yönelten Nedenler, (Editör/Yazar: Âdem SOLAK.(2007) *Okullarda Şiddet ve Çocuk Suçluluğu Uluslar arası Kongresi* (15-17 Eylül 2006, Trabzon-Giresun) Ankara: Hegem Yayınları.

ÜLTANIR, Gürcan, (2003), Eğitim ve Kültür İlişkisi-Eğitimde Kültürün Hangi Boyutlarının Genç Küşaklara Aktarılacağı Kaygısı, Gazi Üniversitesi, *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Cilt 23, Sayı 3, : 291-309).

WEILBURGER, Linda, (2009), Baba Sakın Bize Vurma, Çocuk ve Aile İçi Şiddet, Editör: İlayda Özbaş, Ekinoks Yayınları, İstanbul.

WILLIAMS, Megan, (2008), Violins over Violence: Mentoring At-Risk Youth with Music Education, *Pirate Papers: A Collection of Student Writing From English 1200 Third Edition*, November, (92-69).

WORLD HEALTH REPORT (2002).

YAVUZER, Haluk, (2009), Çocuk ve Suç, Remzi Kitabevi 12. Baskı-İstanbul, (1. Baskı Altın Kitaplar, 1982).

YAVUZER, Haluk, (2011), Çocuk Psikolojisi, Remzi Kitabevi 33. Baskı-İstanbul, (1. Baskı 1987).

YAVUZER, Yasemin, (2009), Saldırganlığı Önlemeye Yönelik Psiko-Eğitim Programının Lise Öğrencilerindeki Etkisinin İncelenmesi, Selçuk ünv. Sosyal Bil. Enst. Eğitim Bil. A.B.D. Psikolojik Danışma ve Rehberlik Bilim Dalı, Yayınlanmamış Doktora Tezi.

YILDIRIM, Serap, GÜRKAN, Ayça, (2007), Müziğin Kemoterapi Yan Etkilerine ve Kaygı Düzeyine Etkisi, Anadolu Psikiyatri Dergisi; 8:37-45).

YURGA, Cemal, (2002), 20. Yüzyılda Türkiye’de Popüler Müzikler, PegemA Yayıncılık, Ankara, (1. Baskı).

EKLER

EK.1. Şiddet Eğilim Ölçeği

Sevgili öğrenciler, lütfen her soruyu dikkatlice okuyunuz. Size göre en doğru şıkta ait olan kutucuğa “x” işaretini koyunuz. Her soru için bir şıkta işaretleyiniz. Anketteki bütün soruları yanıtladıktan sonra öğretmeninize iade ediniz. Araştırmaya katıldığınız için çok teşekkür ederiz.

Erzincan Üniversitesi Müzik Eğitimi Ana Bilim Dalı
Arş. Gör. Taner ULUÇAY

İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Ana Bilim Dalı. Müzik Eğitimi Bilim Dalı
 Doktora Öğrencisi
 e-posta: tulucay@erzincan.edu.tr

Sınıf: 9() 10() 11() 12()

Cinsiyet: Kız() Erkek()

Okuluuzun Adı:.....

		Hiç uygun değil	Biraz uygun	Uygun	Çok Uygun
1	Hoşuma gitmeyen bir olayla karşılaştığımda hemen sinirlenirim				
2	Doğru olduğuna inandığım konularda eleştirilmek beni sinirlendirir				
3	Rahatsız olduğum durumlar karşısında sinirlendiğimde kendimi kontrol edemiyorum				
4	Duygusal ya da fiziksel olarak rahatsız edildiğimde fiziksel olarak karşılık verme isteği duyarım				
5	Sinirli olduğumda bir şeyleri kırma isteği duyarım				
6	Arkadaşlarım, annem, babam vb. insanlarla çok sık tartışmaya girerim				
7	Hak etmiş olanlara layık oldukları ceza verilmelidir				
8	Eğer beğenmediğim bir şey olursa en yakınım ile bile tartışırım				
9	Bence hayvanların av maksadı ile vurulmasında sakınca yoktur				
10	Diğerlerinin saldırılarına karşı güçlü bir arkadaş grubu mutlaka olmalıdır				
11	Eğer saldırıya uğramışsam aradan geçen zamana bakmaksızın aynı şekilde karşılık veririm				
12	İnsan çevreden gelen tehditlere daima hazır olmalıdır				
13	Bu dünyada en önemli şey diğerlerinden güçlü olmaktır.				
14	Sık sık kavga ederim				
15	Bazı insanlara karşı zor kullanılabileceğine inanırım				
16	Bazı hallerde insanlara karşı zor kullanılabileceğine inanırım				
17	Kavgaları seyretmek beni rahatsız etmez				
18	İnsanların benden korkması hoşuma gider				
19	Bazen başkalarına zarar verme isteği duyarım				
20	Sokakta başıboş dolaşan hayvanlar ortadan kaldırılmalıdır				

Ek.2. Müzik Yaşantısı Anketi

MÜZİK YAŞANTISI ANKETİ		1	2	3	4	5
		Hiç	Az	Orta	Büyük Ölçüde	Tamamen
BİRİNCİ BÖLÜM (İlköğretimde Alınan Müzik Eğitimi)						
1.	İlköğretimde müzik derslerini ne derecede branşı müzik olan öğretmen ile işlediniz?					
2.	İlköğretimde müzik derslerini hangi oranda severdiniz?					
3.	İlköğretimde okul korosunda ne derecede yer aldınız?					
4.	İlköğretimde herhangi bir çalgı grubunda (blok flüt grubu, bando takımı, melodika grubu, vb.) ne sıklıkta yer aldınız?					
5.	İlköğretim döneminde, okul dışında, özel bir dernek korosunda hangi sıklıkta yer aldınız?					
İKİNCİ BÖLÜM (Ortaöğretimde Alınan Müzik Eğitimi)						
6.	Ortaöğretim(Lise) döneminde okul korosunda ne derecede yer almaktasınız?					
7.	Ortaöğretimde(Lise) müzik derslerini ne düzeyde sevmektesiniz?					
8.	Ortaöğretimde(Lise) herhangi bir çalgı grubunda (okul orkestrası, bando takımı vb.) ne sıklıkta yer almaktasınız?					
9.	Ortaöğretim döneminde, okul dışında, özel bir dernek korosunda hangi sıklıkta yer almaktasınız?					
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM (Özel Müzik Eğitimi)						
10.	Zamanınızı hangi oranda müzik ile geçirmektesiniz?					
11.	Özel bir kursta, bir müzik çalgısı öğrenmeyi, ne derecede planlıyorsunuz?					
12.	Okul dışında, müzikle ilgili özel bir kursta veya bir dernekte, hangi yoğunlukta çalgı dersi alıyorsunuz?					
13.	Bireysel olarak, ne derecede bir çalgı çalışıyorsunuz?					
14.	Bir müzik grubunda, ne derecede bir çalgı çalışıyorsunuz?					
15.	Özel bir dernek veya cemiyet korosunda ne derecede yer alıyorsunuz?					
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM (Müzik Kültürü)						
16.	Müzik kültürü ile ne derece ilgilenirsiniz?					
17.	Müzik tarihi ile ne derece ilgilenirsiniz?					
18.	Müzik dışında başka sanat türlerine(resim, heykel, edebiyat, fotoğraf vb.) ne derece ilgi duyuyorsunuz?					
19.	Televizyondaki müzik programlarını hangi sıklıkta takip ediyorsunuz?					
20.	Ailenizle birlikte, konser ve müzik dinletilerini ne oranda takip edersiniz?					
21.	Arkadaşlarınızla birlikte, konser ve müzik dinletilerini ne oranda takip edersiniz?					
22.	Bireysel olarak, konser ve müzik dinletilerini ne oranda takip edersiniz?					

BEŞİNCİ BÖLÜM (Müzik Dinleme Alışkanlıkları)

23. Dinlediğiniz müzik türleri içerisinde YABANCI MÜZİKLER(Klasik ve çok sesli müzikler) hangi düzeyde yer almaktadır?
24. Dinlediğiniz müzik türleri içerisinde TÜRK HALK MÜZİĞİ hangi düzeyde yer almaktadır?
25. Dinlediğiniz müzik türleri içerisinde TÜRK SANAT MÜZİĞİ hangi düzeyde yer almaktadır?
26. Dinlediğiniz müzik türleri içerisinde TASAVVUF MÜZİĞİ hangi düzeyde yer almaktadır?
27. Dinlediğiniz müzik türleri içerisinde ARABESK MÜZİĞİ hangi düzeyde yer almaktadır?
28. Dinlediğiniz müzik türleri içerisinde METAL MÜZİKLER hangi düzeyde yer almaktadır?
29. Dinlediğiniz müzik türleri içerisinde JAZZ MÜZİĞİ hangi düzeyde yer almaktadır?
30. Dinlediğiniz müzik türleri içerisinde POP MÜZİĞİ hangi düzeyde yer almaktadır?
31. Dinlediğiniz müzik türleri içerisinde ROCK MÜZİĞİ hangi düzeyde yer almaktadır?
32. Dinlediğiniz müzik türlerine ilişkin müzik arşivine ne derecede sahipsiniz?

ALTINCI BÖLÜM (Müzik Eğitimi Alma İhtiyacı)

33. Müzik hayatınızda ne ölçüde önemlidir?
 34. “Bence müzik dersi gereksiz bir derstir” ifadesine ne ölçüde katılıyorsunuz?
 35. Üniversitede müzik üzerine mesleki bir eğitim almayı(müzik öğretmenliği, müzik bölümü, konservatuar vb.) ne ölçüde planlıyorsunuz?
 36. Üniversite eğitiminiz sırasında müzikle uğraşmayı ne derecede planlıyorsunuz?
-

Ek.3. Yönerge

Şiddet Eğilim Ölçeği ve Kişisel Bilgi Anketi;

MÜZİK EĞİTİMİNİN ORTAÖĞRETİM ÖĞRENCİLERİNİN ŞİDDET EĞİLİMLERİNE ETKİSİ başlıklı doktora tez çalışmasının sonucunda elde edilecek verilerin değerlendirilmesine yönelik bir çalışmadır. Sorular tez çalışmasının alt problemleri esas alınarak hazırlanmıştır. Şiddet eğilim ölçeği 20 sorudan oluşmaktadır. Öğrenciler ifadelerle ilişkin: “Hiç uygun değil, Biraz uygun, Uygun, Çok uygun” seçeneklerinden bir tanesini işaretleyerek, çalışmaya katkıda bulunacaklardır.

Anket altı bölümden oluşmaktadır. Sırasıyla; İlköğretimde alınan müzik eğitimi, Ortaöğretimde alınan müzik eğitimi, Özel müzik eğitimi, Müzik kültürü, Müziğe karşı tutum ve Müzik Dinleme alışkanlıkları başlıklarında yer alan ifadelerden oluşmaktadır. Öğrenciler ifadelerle ilişkin: “Hiç, Az, Orta, Büyük Ölçüde, Tamamen” seçeneklerinden bir tanesini işaretleyerek, çalışmaya katkıda bulunacaklardır. Çalışma sürecinde Şiddet Eğilim Ölçeği ile birlikte tüm öğrencilere ulaşılabileceği ve elde edilen verilerin geçerli, sayısal olarak istatistiksel sonuçlar ortaya çıkaracağı düşünülmektedir.

Şimdiden bu çalışmada emeği geçen eğitimci ve öğrencilere teşekkür ederim. Saygılarımla...

NOT: Çalışmanın sonucuna ulaşabilmesi için öğrencilerimizin boş soru bırakmaması gerekmektedir!

Ek 4. Şiddet eğilim ölçeğinde yer alan ifadelerin toplam madde korelasyonları.

Şiddet eğilim Ölçeği	Madde toplam Korelasyonu
Madde numarası	
1 Madde	.631
2 Madde	.433
3 Madde	.584
4 Madde	.437
5 Madde	.516
6 Madde	.456
7 Madde	.442
8 Madde	.329
9 Madde	.624
10 Madde	.327
11 Madde	.317
12 Madde	.530
13 Madde	.376
14 Madde	.553
15 Madde	.663
16 Madde	.572
17 Madde	.479
18 Madde	.464
19 Madde	.344
20 Madde	.395

Ek 5. Müzik Yaşantısı Anketinde yer alan ifadelerin toplam madde korelasyonları.

Müzik Yaşantısı Anketi	Madde toplam Korelasyonu
Madde numarası	
1 Madde	.204
2 Madde	.575
3 Madde	.569
4 Madde	.551
5 Madde	.535
6 Madde	.569
7 Madde	.651
8 Madde	.628
9 Madde	.449
10 Madde	.439
11 Madde	.434
12 Madde	.474
13 Madde	.722
14 Madde	.624
15 Madde	.370
16 Madde	.656
17 Madde	.683
18 Madde	.290
19 Madde	.361
20 Madde	.596
21 Madde	.591
22 Madde	.587
23 Madde	.259
24 Madde	.332
25 Madde	.382
26 Madde	.128
27 Madde	-.008
28 Madde	.255
29 Madde	.464
30 Madde	.047
31 Madde	.239
32 Madde	.455
33 Madde	.476
34 Madde	.395
35 Madde	.678
36 Madde	.710

Ek.6. Araştırma İzni**07.10.2010****ANKARA****İlgiliye,**

Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu tarafından gerçekleştirilen ve “Bilim Serisi 113” kodu ile basımı yapılan “Aile İçinde ve Toplumsal Alanda Şiddet” konulu bilimsel araştırmada kullanılmak üzere veri toplama aracının bir parçası olarak tarafımızdan geliştirilen 7-14 yaş şiddet eğilimi ölçeği¹ nin bilimsel ve uygulama amaçlı her türden çalışmada kullanımı amacıyla Erzincan Üniversitesi öğretim elamanı **Sayın Taner ULUÇAY** ve **ekibine** ihtiyaç duyduğu ve duyacağı her türlü izin tarafımızdan verilmiştir.

Bu izin yazısı ve ilgili izinle ilişkili her türlü soru ve sorun durumunda aşağıda isim ve iletişim bilgileri yazılı kişi ile bilgi alış verişi yapılabilecektir.

Yrd. Doç. Dr. Bülent BAYAT

Gazi Üniversitesi İ.İ.B.F.

İletişim:

bbayat@gazi.edu.tr

Mobil Tel:

05053190692

İş Tel:

03122161453

¹) GÖRMEZ, Kemal, BAYAT, Bülent ve Diğerleri, *Aile İçinde ve Toplumsal Alanda Şiddet*, Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Bilim Serisi 113, Başbakanlık Basımevi, Ankara, 1996, s: 294

Ek.7. Milli Eğitim Bakanlığı Eğitim Araştırma Geliştirme Daire Başkanlığı İzni.

T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı

Sayı : B.08.0.EGD.0.07.00.00.605.99- 99 / 771/02/2011
Konu : Araştırma İzni

İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE

İlgi : a) 14.02.2011 tarih ve B.30.2.İNÜ.0.71.02./265/1557/624 sayılı yazı,
b) 28.02.2007 tarih ve B.08.0.EGD.0.33.05.311-311/1084 sayılı Makam Onayı ile Uygulamaya Konulan "Millî Eğitim Bakanlığına Bağlı Okul ve Kurumlarda Yapılacak Araştırma ve Araştırma Desteğine Yönelik İzin ve Uygulama Yönergesi.

Üniversiteniz Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı Müzik Eğitimi Bilim Dalı Doktora Öğrencisi Taner ULUÇAY'ın "Müzik Eğitiminin Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi ile Genel Lise Öğrencilerinin Şiddet Eğilimlerine Etkisi" konulu araştırmasında kullanılacak veri toplama araçlarını İstanbul, İzmir, Adana, Ankara, Trabzon, Erzincan ve Adıyaman illerindeki Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi ile Genel Liselerde eğitim gören öğrencilere uygulama izni talebi incelenmiştir.

Üniversiteniz tarafından kabul edilerek onaylı bir örneği Bakanlığımızda muhafaza edilen 5 sayfa 43 sorudan oluşan veri toplama araçlarının, ekli listede yer alan okulların öğrencilerine gönüllülük esas olmak kaydıyla uygulanmasında bir sakınca görülmektedir.

İlgi (b) Yönergenin 5. Maddesinin (o) bendi uyarınca teslim tutanağının imzalanarak araştırmanın bitiminde sonuç raporunun iki örneğinin Bakanlığımıza gönderilmesi gerekmektedir.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ GELEN EVRAK			
		GEN. SEK. YAA.	
		PERS.	2
		ÖĞR.	
		BİLG.	
		PUB.	
		DÖN.	
01 MART 2011 2767			

Dr. Serdar AZTEKİN
Bakan a.
Daire Başkan V

EK :
1. Veri Toplama Aracı (1 Adet-5 Sayfa)
2. Uygulama Yapılacak Okul Listesi

03 MART 2011 - 1923/2767

T.C. MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
GMK. Bulvarı No:109
06570 Maltepe/ANKARA
Tel : 0 312 230 36 44
Faks : 0 312 231 62 05
earged@meb.gov.tr | earged.meb.gov.tr

DANİŞMA
444 0 632
HAYATI

EĞİTİM
%100
DESTEK
www.egitimdestek.meb.gov.tr

www.7ayidiznolusa.org

www.bilgiyayitilgimdestek.org

Ek.8. Eğitim Bilimleri Enstitüsü Araştırma İzni.

**T.C.
İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ**

SAYI : B.30.2.İNÜ.0.43.00/500-199
KONU: Araştırma İzni

10.03.2011

Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı Başkanlığına

Milli Eğitim Bakanlığı Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığının, Anabilim Dalınız doktora öğrencisi Taner ULUÇAY'ın, "Müzik Eğitiminin Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi ile Genel Lise Öğrencilerinin Şiddet Eğilimlerine Etkisi" başlıklı tezi için uygulama yapmasına ilişkin02.2011 tarih ve 99/771 sayılı yazısı ekte gönderilmiştir.

Gereğini bilgilerinize rica ederim.

Yrd.Doç.Dr.Eyup İZCİ
Enstitü Müdürü V.

Ek: Personel Dairesi Başkanlığının yazısı (Ekleri ile)

Sn. D. Berir
İzni gereği 14.03.11

İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ EĞİTİM FAKÜLTESİ Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü
CELEN EV. 04
TARİH: 14.03.2011
SAYI: 500/98